

**Správa o plnení úloh vyplývajúcich
z Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020
za rok 2020**

1. Ochrana ľudských práv, podpora aktívnej nezávislosti a občianska účasť starších ľudí

5.1. Presadzovanie práv, právom chránených záujmov a potrieb starších ľudí prostredníctvom podpory seniorských organizácií

Cieľ 1: Subjekty presadzujúce záujmy starších ľudí považovať za aktívnych partnerov pri tvorbe verejných politík, využívať ich vedomosti, skúsenosti a potenciál na zlepšenie situácie starších ľudí aj v oblasti sociálnej politiky, ktoré sa ich bezprostredne dotýkajú.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia : cieľ sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

Od roku 2015 je uzavreté medzi Bratislavským samosprávnym krajom (ďalej len „BSK“) a Krajskou organizáciou Jednoty dôchodcov na Slovensku v Bratislave memorandum o partnerstve a spolupráci, ktorým vyjadrili spoločnú vôľu k vzájomnej spolupráci v napĺňaní kvality a dôstojnosti každodenného života seniorov žijúcich na území BSK. Cieľom spolupráce je aj využívanie skúseností a poznatkov seniorov na poskytovanie kvalitných služieb v sociálnej a zdravotnej oblasti, vytváranie podmienok pre kultúrne, športové a spoločenské aktivity, presadzovanie nových poznatkov a skúseností zo života spoločnosti, podporovanie informovanosti a vzdelávacích programov v rámci celoživotného vzdelávania pre seniorov v regióne BSK. V roku 2020 BSK uzatvoril memorandum o spolupráci pri realizovaní projektu medzi Slovenskou asociáciou európskych štúdií, o.z a Výcvikovou školou pre vodiace a asistenčné psy, ktorého cieľom je poskytovanie základného sociálneho poradenstva pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a ďalších špecifických služieb pre žiadateľov o vodiacich psov, pre slabozraké a nevidiace osoby a zabezpečiť informovanosť o využívaní kompenzačných pomôcok - psov so špeciálnym výcvikom. Vzhľadom na pandemickú situáciu počas roka 2020, neboli aktivity rozvinuté do želaného rozsahu.

Trnavský samosprávny kraj

V roku 2020 bola vytvorená Rada partnerstva pre integrovaný územný rozvoj Trnavského samosprávneho kraja na roky 2021-2027, v ktorej má nezastupiteľné miesto aj Krajská jednota dôchodcov Slovenska. Rada partnerstva pre integrovaný územný rozvoj Trnavského samosprávneho kraja schválila „Vstupnú správu pre vypracovanie strategického dokumentu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Trnavského samosprávneho kraja na obdobie rokov 2022 až 2030“. Trnavský samosprávny kraj (ďalej „TTSK“) naďalej spolupracoval s Krajskou organizáciou Jednoty dôchodcov na Slovensku s rešpektovaním pandemických opatrení, podporoval aktivity a iniciatívy dôchodcov smerujúce k rozvoju ich vlastnej činnosti v regióne.

Nitriansky samosprávny kraj

Nitriansky samosprávny kraj (ďalej len „NSK“) spolupracuje s Jednotou dôchodcov v Nitre, so zariadeniami sociálnych služieb (ďalej len „ZSS“) v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK a s neverejnými poskytovateľmi vo svojom regióne pri presadzovaní a ochrane práv a slobôd seniorov.

Trenčiansky samosprávny kraj

Trenčiansky samosprávny kraj (ďalej „TSK“) vo všetkých oblastiach v rámci svojich kompetencií podporuje zvyšovanie povedomia spoločnosti — sociálna oblasť, školstvo, kultúra, doprava, zdravotníctvo. Snahou TSK je umožniť starším osobám - seniorom viesť nezávislý spôsob života a postupne zohľadňovať ich potreby. Aj napriek situácii spôsobenej šírením koronavírusu, bolo zorganizovaných mnoho zaujímavých podujatí s finančnou podporou TSK — napr. „Zveľaďovanie

zdravia seniorov“, „Celoslovenské športové hry zdravotne postihnutých osôb“, išlo o projekty podané na začiatku roka 2020. Neskôr boli dotačné systémy pozastavené z dôvodu nepriaznivej finančnej situácie.

Žilinský samosprávny kraj

Žilinský samosprávny kraj (ďalej „ŽSK“) spolupracuje so seniorskými organizáciami, predovšetkým s Jednotou dôchodcov na Slovensku, ale aj s inými subjektmi presadzujúcimi záujmy starších ľudí. Do Komisie sociálnej pomoci zastupiteľstva ŽSK je od roku 2014 trvale prizývaná predsedníčka základnej organizácie Jednoty dôchodcov na Slovensku (ZO JD Žilina) - pani Mária Žideková. Nakoľko je ŽSK zriaďovateľom 26 účelne zlúčených ZSS, v ktorých sú poskytované sociálne služby takmer 3 500 klientom (nemalú skupinu z nich tvoria aj seniory), je spolupráca ŽSK so zástupcami prijímateľov sociálnych služieb samozrejmosťou. ŽSK zriadil 6. 11. 2018 poradný orgán Radu seniorov, ktorý bude nápomocný v oblasti práv a zvyšovania kvality života seniorov v ŽSK. Úlohou je aktívne sa spolupodieľať na zvyšovaní kvality života seniorov v kraji, ochrane ich práv a podpore ich aktívneho starnutia. Rada seniorov tvoria zástupcovia všetkých regiónov a 1 koordinátor z odboru sociálnych vecí ŽSK. Rada zasadá spravidla raz za polroka. Rada seniorov ŽSK je stálym poradným a konzultačným orgánom predsedníčky ŽSK pre otázky postavenia seniorov v kraji. ŽSK založil Nadáciu ŽSK pre podporu rodiny a Rodinné centrum, kde cieľom je pomáhať a podporovať rodiny, ale aj jednotlivcov v ťažkej sociálnej a ekonomickej situácii a podporovať a rozvíjať dobrovoľnícke aktivity v ŽSK (viď 5.2. Cieľ 2).

Banskobystrický samosprávny kraj

Záujmy starších ľudí prezentovali v Banskobystrickom samosprávnom kraji (ďalej „BBSK“) hlavne zástupcovia verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb pre seniorov v rámci početných pracovných stretnutí, prevažne individuálnych, resp. online formou. V roku 2020 dominovali témy týkajúce sa aktuálnej pandemickej situácie a vytvorenia čo najpriaznivejších podmienok pre seniorov počas pandémie COVID-19 vrátane distribúcie ochranných pracovných pomôcok a testov v záujme zabezpečenia ochrany zdravia seniorov. Pre zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK, bola zorganizovaná dvojdňová pracovná porada riaditeľov a 20 web porád s nimi, ako aj 1 pracovná porada so sociálnymi pracovníkmi. V prípade obcí a neverejných poskytovateľov prevažovali individuálne konzultácie. Z dôvodu pandémie COVID-19, neboli realizované aktivity BBSK so seniorskými organizáciami.

Košický samosprávny kraj

Košický samosprávny kraj (ďalej „KSK“) podporuje účasť starších ľudí na živote občanov priamo, prostredníctvom zariadení vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, ale aj podporou seniorských organizácií. Na základe nariadenia COVID – 19, sa nepodarilo zapojiť starších ľudí a spolupracujúce subjekty do vytvárania podmienok kultúrnych, športových a spoločenských aktivít.

Fórum pre pomoc starším

Fórum pre pomoc starším (ďalej len „fórum“), sa aktívne zaoberá ochranou práv a zabezpečovaním pomoci, riešením problémov a potrieb starších. Fórum monitoruje postavenie starších a vypracovali sme viacero odborných materiálov hlavne venujúce sa problematike porušovania práv starších, zneužívaniu, zanedbávaniu starostlivosti a páchania násillia a týrania na tejto skupine. Naším cieľom je zabezpečenie dôstojnej staroby a aktívneho zapojenia sa starších do ovplyvňovania verejných politík. Starších sme zapájali do vzdelávacích akcií, zapájali sme ich do návrhov na zlepšenie ich života, definovanie problémov a formy porušovania ich práv a dôstojnosti. Aktívne sme pracovali v expertných skupinách na európskej úrovni v rámci aktivít AGE- Platform Europe, ktoré definovali návrhy a podnety pre európske organizácie v rámci spolupráce s Európskou komisiou a Európskym parlamentom.

Cieľ 2: Posudzovať politiky a opatrenia z hľadiska ich vplyvu na starších ľudí s dôrazom na zabránenie diskriminácií na základe veku a na ochranu ľudských práv a slobôd.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

Napriek tomu, že poskytovanie sociálnych služieb výlučne seniorom nepatrí do priamej kompetencie vyšších územných celkov, občania v dôchodkovom veku tvoria veľkú časť populácie, ktorej BSK prostredníctvom ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti poskytuje sociálne služby alebo prostredníctvom neverejných poskytovateľov zabezpečuje sociálnu službu. BSK všetkým osobám bez rozdielu veku zabezpečuje sociálne služby v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania. Na základe princípu rovnosti a nediskriminácie umožňuje aj starším osobám so zdravotným postihnutím za podmienok stanovených zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“), využívať sociálne služby slobodne, uplatňuje ich právo výberu sociálnej služby, formy jej poskytovania, a tiež právo výberu poskytovateľa sociálnej služby.

Trnavský samosprávny kraj

V roku 2020 bola vypracovaná - Konceptia rozvoja sociálnych služieb na území Trnavského samosprávneho kraja na roky 2021 - 2023. Pri tvorbe koncepcie ako strategického dokumentu, TTSK vychádzal nielen z relevantných nadnárodných a národných strategických dokumentov a platnej legislatívy, ale aj zo skutočnosti, že koncepcia má charakter verejného dokumentu, ktorý má byť dostupný všetkým obyvateľom TTSK. S prihliadnutím na uvedené, bola spracovaná koncepcia rozvoja sociálnych služieb, ktorá umožní všetkým obyvateľom TTSK nielen oboznámiť sa s jej obsahom, ale tomuto obsahu aj správne porozumieť. V záujme zabránenia diskriminácie a podpory participácie starších ľudí na bežnom živote, sú niektoré ciele koncepcie zamerané výlučne na riešenie tejto problematiky. Zvlášť v celi AA2 „Posilnenie sociálnych služieb so zameraním na seniorov“ vyjadruje TTSK zvýšený záujem o podporu sociálnych služieb určených seniorom, ktorým je potrebné venovať mimoriadnu pozornosť. V tomto celi sú zároveň uvedené realizačné opatrenia na jeho dosiahnutie, ktoré reflektujú na aktuálny dopyt. Pri poskytovaní sociálnej služby prijímateľom sociálnej služby (ďalej len „PSS“) v ZSS je ochrana ľudských práv a slobôd garantovaná v rámci dodržiavania príslušných opatrení vyplývajúcich zo zákona o sociálnych službách, najmä s ohľadom na plnenie podmienok kvality v zmysle prílohy 2 uvedeného zákona (I. Oblasť - Dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd). V priebehu rokov 2019 a 2020, sa pripravoval Regionálny akčný plán (ďalej len „RAP“) Trnavského kraja pre prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách. Návrh RAP bol vytvorený expertnou skupinou na úrovni kraja s Inštitútom pre výskum práce a rodiny, ktorý realizuje projekt Prevencie a eliminácie rodovej diskriminácie. Súčasťou cieľovej skupiny sú tiež ženy vyššej vekovej kategórie.

Nitriansky samosprávny kraj

NSK pri tvorbe koncepčných materiálov a všeobecne záväzných nariadení postupuje v zmysle platnej legislatívy a podľa princípov verejných politík podpory aktívneho starnutia. Seniorské organizácie boli oslovené aj pri vypracovávaní koncepčných materiálov. ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK spolu s neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb, sú povinné koncipovať všetku svoju internú dokumentáciu tak, aby boli dodržiavané základné ľudské práva a slobody v zmysle platnej legislatívy.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK v rámci výkonu a zabezpečovania výkonu svojich originálnych pôsobností zabezpečoval koordináciu implementácie Národného programu aktívneho starnutia pre roky 2014-2020 a ich plnenie priebežne počas celého roka 2020 aj prostredníctvom riadenia, kontrolovania a financovania organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti v oblastiach - sociálnych služieb, školstva, zdravotníctva, dopravy a kultúry. Občianska spoločnosť bola zahrnutá do procesu monitorovania prostredníctvom svojich volených zástupcov - poslancov Zastupiteľstva TSK, útvaru hlavného kontrolóra TSK a členov jednotlivých komisií Zastupiteľstva TSK — neposlancov.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK spolu so zástupcami prijímateľov sociálnych služieb sa aktívne podieľa na posudzovaní rôznych politík a opatrení z hľadiska ich vplyvu na seniorov v rámci aktívneho pripomienkovania návrhov zákonov a ich novelizácií, ale taktiež v rámci vlastných návrhov a riešení problematických a rizikových oblastí ochrany ľudských práv a slobôd starších ľudí, v rôznych sférach života občanov. V rámci sociálneho poradenstva pomáhajú zariadenia sociálnych služieb svojim prijímateľom s ochranou ich práv a právom chránených záujmov. Najčastejšie - pri komunikácii s exekútormi, samosprávou a Sociálnou poisťovňou, či bankovými inštitúciami, pri vybavovaní osobných dokladov a vypisovaní rôznych tlačív. ZSS rešpektujú ochranu ľudských práv a slobôd s dôrazom zabránenia diskriminácie na základe veku, rasy, pohlavia alebo iné postavenie prijímateľa sociálnej služby, ktoré sú tiež zakotvené v interných a organizačných smerniciach zariadení.

Banskobystrický samosprávny kraj

BBSK sleduje politiky a opatrenia týkajúce sa starších ľudí, aktívne sa zapája do pripomienkových konaní návrhov zákonov, ich novelizácií, do pripomienkovania koncepčných materiálov. Premieta súčasné trendy a komunitné plány obcí a miest do vlastnej regionálnej politiky. Pri tvorbe všeobecne záväzných nariadení BBSK zohľadňuje záujmy a ľudské práva a slobody seniorov. BBSK reagujú na dopyt seniorov naďalej prevádzkuje zariadenia pre seniorov s celkovou kapacitou 1136 miest k 31.12.2020, t. j. 42 % z celkovej kapacity 2730 miest ZPS v kraji (aj keď ZPS sú v súlade s platnou legislatívou prioritne v kompetencii obcí a miest, ktoré prevádzkujú ZPS s kapacitou 540 miest). Prijímateľa v seniorskom veku sú hlavnou cieľovou skupinou, ktorej BBSK poskytuje sociálne služby.

V rámci kontrolnej činnosti v ZSS BBSK a ZSS neverejných poskytovateľov, sa zamestnanci OSSZ BBSK zameriavajú okrem iného aj na oblasť kontroly dodržiavania základných ľudských práv a slobôd seniorov. OSSZ BBSK vyvíja súčasne aktivity na zvýšenie informovanosti zamestnancov ZSS BBSK, zamestnancov neverejných aj obecných ZSS o otázke ľudských práv a slobôd seniorov.

V roku 2020 pokračovalo v ZSS BBSK vzdelávanie, ktoré realizovala TERRA GRATA, n.o. so sídlom v Banskej Bystrici v rámci výzvy MPSVR SR Poradenstvo a osвета v oblasti prevencie a eliminácie diskriminácie, v rámci ktorého zamestnanci absolvovali vzdelávanie na tému: Ľudské práva prijímateľov sociálnych služieb a prax v pobytových zariadeniach. Pre riaditeľov ZSS BBSK bola zorganizovaná dvojdná pracovná porada v Osrblí, kde boli zahrnuté aj témy interpersonálnej komunikácie a riešenia konfliktov, čo je aktuálne aj pre prácu so seniormi v čase ich izolácie a obmedzení počas pandémie COVID-19. V ZSS absolvovali zamestnanci v roku 2020 rôzne vzdelávacie aktivity zamerané na oblasť ľudských práv a ochrany pred diskrimináciou, časť z nich sa preniesla do online priestoru. ZSS majú vypracované etické kódexy a interné smernice zamerané na dodržiavanie ľudských práv a slobôd a ochranu pred diskrimináciou.

Košický samosprávny kraj

KSK sa aktívne zapája do spracovania celoživotných plánov vzdelávania zamestnancov v zariadeniach sociálnych služieb, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK. Svojou aktivitou pomáha pri spracovávaní dokumentov v Košickom kraji (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, stratégia dobrovoľníctva).

Prešovský samosprávny kraj

Prešovský samosprávny kraj (ďalej len „PSK“) implementuje v interných smerniciach ZSS vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti zásady nediskriminácie prijímateľov sociálnych služieb z dôvodu veku či zdravotného postihnutia a zabezpečuje ochranu ich ľudských práv a slobôd.

Cieľ 3: Poskytovať odbornú pomoc a podporu formou dotácií seniorským organizáciám, na rozvoj sociálnych činností v sociálnej oblasti, ktoré sú v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“).

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Seniorské organizácie sú žiadateľmi o dotácie na podporu členstva v medzinárodnej organizácii v sociálnej oblasti poskytované v súlade s § 7 zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dotáciách“). Jednote dôchodcov na Slovensku, Združeniu kresťanských seniorov Slovenska a Fóru pre pomoc starším – národná sieť Prievidza, boli poskytnuté dotácie v sume 14 520 eur. Na podporu edičnej činnosti boli piatim organizáciám poskytnuté finančné prostriedky v sume 30 600 eur (časopis TRETÍ VEK, Fórum seniorov, Šanca, VIVA SENIOR, Generácie). Na podporu rozvoja sociálnych služieb (§3 zákona), boli dvom organizáciám poskytnuté dotácie v sume 16 000 eur. V roku 2020 MPSVR SR poskytovalo z dôvodu mimoriadnej situácie dotácie na podporu humanitárnej pomoci, napr. na nákup ochranných pomôcok, dezinfekčných prostriedkov, teplomerov, germicídnych žiarivov, a tiež na príspevky pre zamestnancov zariadení, ktoré sa ocitli v karanténe. Poskytnuté dotácie boli spolu 147 243 eur.

Fórum pre pomoc starším

Fórum realizovalo projekty podporené MPSVR SR na činnosť- vydávanie časopisu Fórum seniorov, ktorý vyšiel za rok 2020 s podporou MPSVR SR. Fórum vydalo 3 čísla. V rámci tohto časopisu fórum poskytuje starším v rámci celého Slovenska dôležité informácie, poradenstvo, a rady ako sa brániť proti rôznym nekalým praktikám a zneužívaniu. V rámci podpory MPSVR SR, fórum zrealizovalo aj projekt v rámci medzinárodnej spolupráce. V rámci tohto projektu fórum spolupracuje s najvýznamnejšou európskou sieťou v rámci Európskej únie – AGE – Platform Europe v Bruseli, kde sú členmi najvýznamnejšie organizácie z celej Európy. Fórum zrealizovalo taktiež projekt s podporou MPSVR SR na realizáciu poskytovania pomoci obetiam násilia, zneužívania, poradenstva v rámci poradenského centra a bezplatnej telefonickej Senior linky. Starším z celého Slovenska poskytovalo konkrétnu pomoc, poradenstvo viac ako 12 650 starším z celého Slovenska, ich počet oproti roku 2019 sa zvýšil počet trojnásobne. Fórum pripravilo aj návrhy na zlepšenie života starších, tzv. Desatoro na ochranu starších, kde definovalo potreby starších a systém pomoci a riešenia ich problémov v rizikových situáciách.

Cieľ 4: Podporiť účasť starších ľudí na živote spoločnosti a presadzovať ich práva, právom chránené záujmy a potreby aj cez seniorské organizácie.

Gestor: obce a VÚC

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Bratislavsky samosprávny kraj

BSK organizuje a podporuje účasť seniorov so zdravotným postihnutím na kultúrnom živote, záujmových aktivitách a športe. Cieľom týchto aktivít je vyzdvihnúť užitočnosť starších ľudí pre spoločnosť a podporiť medzigeneračnú solidaritu a spoluprácu, ktorá vedie k vzájomnému emočnému obohateniu sa a podpore. Vzhľadom na pandemickú situáciu počas roka 2020, boli realizované plánované aktivity iba v obmedzenom rozsahu, resp. boli nahradené tak, aby rešpektovali hygienické opatrenia, a zároveň rozvíjali kreativitu a fantáziu prijímateľov sociálnych služieb. Aktivity boli tematicky zamerané, viažuce sa k významnému sviatku, ročnému obdobiu alebo materiálu, ako výrazovému prostriedku.

Trnavský samosprávny kraj

Plnenie stanovených úloh v sledovanom období bolo realizované len čiastočne. Aktivity každoročne venované seniorom a organizované v spolupráci s Krajskou organizáciou Jednoty dôchodcov v Trnave (ďalej len „KO JDS Trnava“), boli realizované v súlade s opatreniami vyplývajúcimi z pandemickej situácie na Slovensku.

- KO JDS Trnava v mesiacoch apríl - december 2020 zabezpečila realizáciu individuálneho absolvovania rekondično-liečebných pobytov s dotáciou štátu pre viac ako 1000 seniorov. Ostatné skupinové akcie s fyzickou účasťou seniorov boli v celom kraji zrušené.
- Zástupca KO JDS Trnava v „Rade vlády pre práva seniorov ....“, sa stal tiež členom expertnej pracovnej skupiny pre prípravu dokumentu "Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021-2030".
- V novembri 2020 TTSK vytvoril „Radu partnerstva pre integrovaný územný rozvoj Trnavského samosprávneho kraja na roky 2021-2027“, a zástupcovia KO JDS Trnava, boli prizvaní na spoluprácu.

Nepriaznivá pandemická situácia v súvislosti s ochorením COVID - 19 v roku 2020 značne obmedzila aj stredné školy v organizácii a podpore aktivít žiakov zameraných na prácu so seniormi. Stredné školy realizovali v oblasti podpory seniorov niekoľko aktivít, ktorých prijaté bezpečnostné opatrenia v danom období umožňovali:

- vo februári 2020 sa konal na Strednej odbornej škole obchodu a služieb v Trnave „Deň remesiel“ pod záštitou TTSK. Žiaci ZŠ v sprievode pedagógov alebo rodičov postupne formou interaktívnych ukážok prenikali do „tajov“ všetkých odborov – remesiel, ktoré škola ponúka a sú stále veľmi žiadané na trhu práce. Atmosféru oživila ukážka ručných remeselných prác pozvaných remeselníkov z radov seniorov, ktorí i týmto spôsobom odovzdávali svoje bohaté skúsenosti a zručnosti mladým ľuďom. Táto aktivita si našla obľubu nielen medzi študentmi, ale aj seniormi,
- začiatkom marca 2020, v rámci celoškolského projektu s názvom „Študenti a seniori“, žiaci spolu s pedagógmi pripravili pri príležitosti MDŽ krátky kultúrny program v ZSS Senior dom Terézia n. o. v Holíči a v Domove sociálnych služieb pre dospelých v Holíči,
- v septembri 2020 žiačky učebného odboru - výroba konfekcie so svojimi majsterkami ušili pre seniorov darčkové predmety (levanduľové vrecúška).

Kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK – múzeá, galérie, knižnice, divadlo, osvetové strediská, hvezdáreň a planetárium boli aj v roku 2020 pripravené poskytnúť prístup ku kultúrnym hodnotám všetkým občanom bez rozdielu, teda i kategórii seniorov. Vzhľadom k mimoriadnej situácii vyvolanej pandémie COVID-19 a následnými protipandemickými opatreniami, bola činnosť kultúrnych inštitúcií obmedzená alebo pozastavená. To malo výrazný dopad na ich prevádzku a poskytovanie služieb nielen seniorom.

Nitriansky samosprávny kraj

Rok 2020 bol pre seniorov, ale aj zamestnancov ZSS veľmi náročný. Bol poznačený pandemiou koronavírusu, čomu sa museli prispôbiť všetky aktivity v ZSS. Mnohí seniory sa aj niekoľko mesiacov nemohli stretnúť so svojimi príbuznými, ani s priateľmi. Sociálne služby, ale predovšetkým voľnočasové aktivity boli prispôsobené tak, aby mali čo najmenej negatívnych myšlienok. Prispela k tomu individuálna starostlivosť s prihliadnutím na špecifické bio-psycho-sociálno-spirituálne potreby. Veľmi obľúbenou medzi seniormi sa stala modernejšia forma komunikácie s príbuznými – Skype, alebo videohovory. V minulosti organizované výlety, spoločné kultúrne, športové a zábavné podujatia, ako aj návštevy knižníc, divadla, sa museli odložiť a vystriedali ich prevažne individuálne aktivity.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK finančne podporuje činnosť seniorov v rámci rôznych dotačných schém, avšak vzhľadom k nepriaznivej finančnej situácii, boli v roku 2020 obmedzené. TSK zároveň prostredníctvom svojich organizácií šíril informácie o právach všetkých osôb, či už seniorov alebo ľudí so zdravotným znevýhodnením.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK podporuje účasť starších ľudí na živote spoločnosti priamo, prostredníctvom zariadení vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti alebo podporou seniorských organizácií. ŽSK spolupracuje taktiež s Jednotou dôchodcov na Slovensku a zriadil poradný orgán Radu seniorov (viď 5.1. Cieľ 1).

ŽSK prostredníctvom 26 účelne zlúčených ZSS pokračoval v šírení práv osôb v dôchodkovom veku. Celkovo 10 poradenských centier poskytovalo základné sociálne poradenstvo pre osoby v rôznych

krízových situáciách (viď 5.2. Cieľ 1). ZSS navzájom medzi sebou spolupracujú. Zároveň spolupracujú s dobrovoľníkmi, rôznymi inštitúciami a Jednotou dôchodcov na Slovensku, prostredníctvom ktorých sa snažia vykonávať spoločné aktivity pre osoby v dôchodkovom veku. Priamo na rozhodovaní o živote v ZSS môžu klienti participovať prostredníctvom Výboru obyvateľov, kde presadzujú v zariadení svoje záujmy a potreby – tvorba jedálničiek, návrhy mimo časových aktivít, rada obyvateľov, individuálne plánovanie. Členovia výboru sa stretávajú pravidelne a jeho členovia ako zástupcovia názoru väčšiny klientov v prítomnosti sociálnych pracovníčok, tlmočia svoje požiadavky, pripomienky a návrhy, ktoré sú následne prerokované s vedením zariadenia. Rozhodovanie v oblasti stravovania je zabezpečované prostredníctvom Stravovacej komisie, ktorá sa pravidelne stretáva. Klienti v nej dávajú pripomienky k strave. Jednota dôchodcov sa svojou činnosťou aktívne podieľa na podpore začlenenia našich seniorov do spoločnosti. Rôznymi aktivitami nielen v zariadení, ale aj mimo zariadenia sa podieľajú na tom, aby sa zabránilo ich sociálnemu vylúčeniu, aktivizujú ich k posilneniu sebastačnosti a sebarealizácie. Okrem iného cieľom týchto aktivít je aj vyzdvihnúť užitočnosť starších ľudí pre spoločnosť. Odbor kultúry Úradu ŽSK zabezpečoval realizovanie programu aktívneho starnutia na území ŽSK od marca 2018 do februára 2020 najmä prostredníctvom činnosti kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK. Všetky kultúrne organizácie pôsobením v jednotlivých regiónoch ŽSK plnia predovšetkým odborné funkcie, vyplývajúce z príslušných zákonov a platnej legislatívy. Pri plnení svojho odborného poslania organizujú, príp. participujú na organizačnom a finančnom zabezpečení množstva kultúrno-výchovných a vzdelávacích podujatí a aktivít: divadelných, tanečných predstavení, koncertov, výstav, súťaží, festivalov, v a pod., ktoré sú zamerané a prístupné pre seniorov, podporujú solidaritu medzi generáciami a vytvárajú podmienky na ovplyvňovanie kvality a rozsahu voľnočasových aktivít, s osobitným zreteľom na vekovú kategóriu seniorov.

Knižnice umožňujú využívanie internetu i prístup k rozličným typom informácií prostredníctvom online katalógov i web stránky knižníc, a tým prispievajú na podporu a rozvoj života osôb v dôchodkovom veku.

ZSS ŽSK sa svojou činnosťou aktívne podieľajú na podpore začlenenia starších ľudí do spoločnosti, zabráňujú ich sociálnemu vylúčeniu, aktivizujú ich k posilneniu sebastačnosti a poskytujú im sociálne služby, ktoré svojím rozsahom, formou a spôsobom poskytovania umožňujú realizovať ich základné ľudské práva a slobody a zachovávajú ich ľudskú dôstojnosť. Táto činnosť vyplýva zariadeniam sociálnych služieb priamo zo zákona o sociálnych službách.

Banskobystrický samosprávny kraj

Spolupráca jednotlivých ZSS s Jednotou dôchodcov a s dennými centrami pokračovala, aj keď z dôvodu nepriaznivej pandemickej situácie v menšom rozsahu ako minulé roky. Účasť seniorov na akciách, ktoré sú organizované miestnou komunitou, kultúrnymi inštitúciami a inými subjektmi, bola limitovaná pandémiou COVID-19.

Košický samosprávny kraj

KSK úzko spolupracuje s Krajskou jednotou dôchodcov, zúčastňoval sa Parlamentu seniorov, ktorý organizuje Mestská časť Košice – Juh. Cieľom je vyzdvihnúť užitočnosť starších ľudí pre spoločnosť. V januári 2020 prijímatelia sociálnej služby v zariadení Arcus stihli navštíviť koncert v Štátnej filharmónii v Košiciach, v mesiaci február sa podarilo v zariadení uskutočniť Workshop – práca s hlinou v spolupráci s externou lektorkou tvorivých dielní umeleckej keramiky. Spolupráca bola naplánovaná na celý rok 2020, no ďalšie stretnutia sa museli z dôvodu ochorenia COVID -19 zrušiť. V mesiaci február sa ešte podarilo zrealizovať Fašiangový bál a turnaj v hre Bingo. V prvej polovici roka sa prijímatelia sociálnej služby zapájali do výroby a šitia rúšok, ktorých sa v zariadení podarilo ušiť pre všetkých prijímateľov cca 1000 ks.

Fórum pre pomoc starším

Aj v roku 2020 fórum aktívne zapájalo starších do ochrany a presadzovania vlastných práv. Pri pandémii fórum zasielalo návrhy aj krízovému štábu a prezentovalo problémy, s ktorými sa starší stretávali. Fórum uskutočnilo niekoľko stretnutí, následne tieto stretnutia realizovalo online a komunikovalo ich návrhy. V rámci stretnutí, aktívne zapojili starších do definovania problémov v oblasti ochrany základných práv starších a definovania problémov v oblasti zneužívania, zanedbávania, týrania a domáceho násillia. Fórum poskytovalo informácie starším ako si brániť svoje

práva, kde si ich uplatniť. Fórum zvyšovalo právne vedomie starších v obhajobe a pri presadzovaní vlastných práv a realizovalo rôzne aktivity na prevenciu trochu inak ako po iné roky, a to informáciami cez internet, listy, letáky a poskytovalo dôležité informácie v rámci poradenstva a telefónne kontakty

5.2. Právna ochrana seniorov

Cieľ 1: Zabezpečiť osvetu seniorov v otázkach nemorálnych zmluvných podmienok a zneužívajúcich praktík poskytovateľov služieb alebo dodávateľov tovarov.

Gestor: seniorské organizácie zastúpené vo Výbore pre seniorov v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: MS SR, MH SR, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, Rozhlas a televízia Slovenska (ďalej len „RTVS“), univerzity a vysoké školy, inštitúcie ďalšieho vzdelávania

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Trnavský samosprávny kraj

Ochrana a osvetu seniorov, ktorí žijú v ZSS bola vykonávaná aj v sledovanom období, avšak z dôvodu nepriaznivej epidemiologickej situácii v menšej miere. V popredí boli činnosti súvisiace so zabezpečením a podporou všetkých poskytovateľov sociálnych služieb vo svojom územnom obvode (poskytovatelia v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC, miest a obcí a neverejní poskytovatelia) v rámci svojej kompetencie a možností.

TTSK zabezpečoval:

- prenos informácií na zariadenia – distribúcia usmernení a nariadení vydaných štátnymi orgánmi (MPSVR SR, Úrad vlády SR, ÚVZSR....),
- delenie a distribúciu – osobných ochranných pracovných prostriedkov (ďalej len „OOPP“), rýchlotestov, antigénových testov,
- dobrovoľníkov na výpomoc do zariadení z dôvodu zvýšenej chorobnosti personálu,
- každodennú komunikáciu,
- konzultáciu ku krízovým plánom,
- psychologickú podporu.

Počas roka 2020 TTSK zriadil Linku psychologickéj pomoci, ktorá bola uvedená do prevádzky od 1. apríla do 30. júna. Každý deň v týždni bola od 6.00 hod. do 22.00 hod. poskytovaná pomoc prostredníctvom 56 psychológov, odborníkov pracujúcich v psychologickom oblasti, odborníkov z radov zamestnancov organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK a z radov zamestnancov Úradu TTSK. Cieľom tejto služby bolo pomôcť prekonať občanom stres zo vzniknutej situácie, poskytnúť im základné poradenstvo, nasmerovať ich pri riešení problémov, zdieľať s nimi problémové situácie.

Nitriansky samosprávny kraj

Prvoradú úlohu pri zabezpečovaní osvetu seniorov v otázkach nemorálnych zmluvných podmienok a zneužívajúcich praktík poskytovateľov služieb, alebo dodávateľov tovaru v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK, zohráva poskytovanie sociálneho poradenstva. Poradenstvo poskytujú erudovaní odborní zamestnanci ZSS nielen v rámci komunitných stretnutí s poskytovateľmi sociálnych služieb, ale aj individuálne, podľa potrieb poskytovateľov. V rámci preventívnej aktivity sa v ZSS organizujú prednášky s príslušníkmi Mestskej polície, alebo polície SR, s pracovníkmi MV SR z odboru prevencie kriminality. Zabezpečovanie osvetu kontinuálne nadväzuje na rôzne formy vzdelávacích aktivít zameraných, napr. na počítačovú a finančnú gramotnosť. Dôsledkom pandémie nového koronavírusu, boli v roku 2020 verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb povinní zabezpečiť zákaz návštev, obmedziť slobodu pohybu a pobytu zákazom vychádzania. Z uvedeného dôvodu nadobudlo na dôležitosť v rámci osvetu seniorov individuálne poradenstvo, rôzne propagačné materiály týkajúce sa predmetnej témy, a tiež oznamy na interných nástenkách ZSS.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK sa aktívne podieľa na podpore aktivizácie a začleňovania seniorov do diania v spoločnosti, a to hlavne prostredníctvom svojich organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti, ktoré aj napriek zlej situácii spôsobenej šírením koronavírusu využívali možnosti realizácie rôznych online seminárov na témy, napr.:

- Dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd v prevádzkach sociálnych služieb počas pandémie,
- Sociálna izolácia — pre niekoho postrach, pre iného príležitosť.

Žilinský samosprávny kraj

Vykonávané priebežne (viď 5.4. opatrenie 1.2. a 1.3). Dotknutý cieľ vykonáva ŽSK priebežne, prostredníctvom ZSS ŽSK a ďalších poskytovateľov sociálnych služieb v Žilinskom kraji v rámci organizovania seminárov, prednášok alebo iných aktivít v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti páchanej na senioroch. V rámci individuálneho plánovania, sa vedú rozhovory o príčinách vzniku sociálno-patologických javov a ich predchádzaniu, preventívne výchovné aktivity zamerané na nadobúdanie sociálnych zručností, aktivity zamerané na problém agresívneho a problémového správania. Seminára zamerané na podvodníkov, ktorí navštevujú domácnosti seniorov a následne ich okrádajú. Osvetu a pomoc v dotknutej oblasti sa taktiež zabezpečuje prostredníctvom 10 centier sociálneho poradenstva, ktoré ŽSK zriadil v rámci skvalitnenia sociálnych služieb ku koncu roka 2014. Centrá sociálneho poradenstva sú umiestnené pri zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK:

- Poradenské centrum Čadca, Horelica 107, Čadca;
- Poradenské centrum Kysucké Nové Mesto, Belanského 12/8, Kysucké Nové Mesto;
- Poradenské centrum Liptovský Hrádok, Sady M. R. Štefánika 66/3, Liptovský Hrádok;
- Poradenské centrum Zákamenné, Vyšný Koniec 559, Zákamenné;
- Poradenské centrum Ružomberok, Riadok 8, Ružomberok;
- Poradenské centrum Likavka, Likavka 9, Likavka;
- Poradenské centrum TAU, Turie 296, Turie;
- Poradenské centrum Terchová, A. Hlinku 2348, Terchová,
- Poradenské centrum Liptovský Mikuláš, Palúčanská 25, Liptovský Mikuláš,
- Poradenské centrum Dolný Kubín, M. Hattalu 2161, Dolný Kubín.

Banskobystrický samosprávny kraj

Vo všetkých ZSS sociálni pracovníci poskytujú seniorom kvalifikované sociálne poradenstvo a realizujú osvetu v otázkach nemorálnych zmluvných podmienok a zneužívajúcich praktík. Zúčastňujú sa rôznych školení vrátane takých, aby dokázali seniorom v ZSS pomáhať eliminovať problém ich zneužívania. Realizujú besedy, osobné pohovory a diskusie s prijímateľmi s poukázaním na príklady zneužívajúcich praktík, prípadne prezentujú modelové situácie nátlakových spôsobov predaja tovarov, služieb a iných v praxi sa vyskytujúcich zneužívajúcich praktík, čítajú seniorom príklady z tlače, poskytujú informácie dostupné z médií. ZSS vyvíjajú iniciatívy, ktorými znemožňujú prítomnosť osôb, ktoré by mohli zneužiť seniorov pre svoj zisk. Viaceré zariadenia majú na svojich informačných nástenkách letáky Policajného zboru SR, v ktorých upozorňujú seniorov, aby pri komunikácii s cudzími ľuďmi boli opatrní, aby sa nestali obeťou zlodejov a podvodníkov.

Košický samosprávny kraj

Mimoriadnu situáciu v súvislosti s pandemiou koronavírusu, môžu zneužiť ľudia s nekalými úmyslami. Seniorov na to upozorňuje kampaň Povedzme STOP podvodníkom, ktorú zastrešuje Odbor prevencie kriminality na MV SR. Je zriadená aj Informačná kancelária pre obeť. Vo všetkých ZSS sa poskytujú informácie týkajúce sa zneužívaných praktík a iných možných nástrahách.

Fórum pre pomoc starším

Napriek obmedzeniam fórum zrealizovalo množstvo aktivít zameraných na ochranu a presadzovanie práv. Fórum poskytovalo starším informácie o ohrozeniach a robilo osvetu cez telefón, na Facebooku, letáčikmi, článkami, reláciami v rôznych médiách a robilo osvetu a prevenciu pre členské organizácie Fóra, kluby dôchodcov po celom Slovensku. Naše materiály sa dostali do rôznych médií po celom Slovensku. Fórum realizovalo osvetu a prevenciu proti nekalým praktikám a zneužívaniu starších a nových foriem zneužívania v rámci pandémie. Fórum vydalo niekoľko rôznych letákov vo vysokom náklade, ktoré distribuovalo do členských organizácií po celom Slovensku. Materiály boli

uverejňované v médiách, TV, regionálnych novinách, prevzali ich tiež niektoré samosprávy, ktoré ich distribuovali svojim občanom. Fórum uskutočnilo 35 workshops v rámci osvetu a prevencie so staršími v rôznych regiónoch Slovenska v spolupráci s políciou, samosprávami a seniorskými organizáciami. Následne fórum realizovalo tieto stretnutia a prednášky pre starších online. Fórum spolupracovalo s rôznymi subjektmi, a to so samosprávami, Policajným prezídiom, MV SR, Komisárkou pre osoby so zdravotným postihnutím, miestnou políciou a rôznymi klubmi a seniorskými organizáciami v rámci celého Slovenska, ale aj expertmi, ktorí boli zapojení do aktivít fóra. Fórum uskutočnilo kampaň a poskytovanie informácií o problematike zneužívania rôznymi nekalými praktikami v médiách. O tejto problematike bolo uverejnených viac článkov v dennej tlači a v rôznych časopisoch. Uskutočnilo sa niekoľko relácií v RTVS, Markíze, TA3, LUX, v Slovenskom rozhlase, Lumene a iných printových médiách, časopisoch – Slovenka, Pravde, rôznych regionálnych časopisoch. Boli to desiatky relácií, článkov, krátkych reportáží, relácií. Fórum vždy reagovalo na aktuálnu situáciu ohrozenia starších, ich ochranu proti rôznym podvodníkom, ktorí využívali samotu, strach a depresiu starších v tejto situácii.

Fórum zvyšovalo informovanosť verejnosti v oblasti ľudských práv a konkrétnych problémov starších o zneužívaní, ako i páchaní násilia a týrania starších – spolupracovalo s rôznymi médiami RTVS, Markíza, Joj, TA3, LUX, Rádio Lumen, ako aj miestnymi televíziami. Fórum poskytlo viacero informácií v rôznych národných i regionálnych časopisoch a denníkoch. S rádiom Lumen realizuje fórum spoločný projekt v rámci ktorého realizuje pravidelné mesačné relácie o rôznych témach, hlavne o ochrane a prevencii porušovania práv starších.

Ministerstvo hospodárstva SR

Európske spotrebiteľské centrum v SR pravidelne organizuje vzdelávacie aktivity, ktorými sa snaží zvyšovať povedomie spotrebiteľov aj v oblasti neprijateľných zmluvných podmienok a nekalých obchodných praktík. Seminára pre seniorov boli každoročne spojené s distribúciou informačných diárov na ďalší rok, preto sa konali ku koncu aktuálneho roka. V roku 2020 z dôvodu pandémie ochorenia COVID-19 a následne prijatých opatrení, tieto aktivity boli pozastavené. Európske spotrebiteľské centrum v SR, rovnako ako každý rok, pripravilo diár na rok 2021, ktorý obsahuje základné informácie o právach spotrebiteľov vrátane osobitného upozornenia na predajné akcie, neprijateľné zmluvné podmienky a nekalé obchodné praktiky predávajúcich. Tieto diáre boli distribuované širokej verejnosti vrátane organizácií seniorov (Jednota dôchodcov na Slovensku, denné centrá, Jednota aktívnych seniorov).

Cieľ 2: Zverejňovať právne rubriky a čitateľské poradne v časopisoch pre seniorov, organizovať pravidelné regionálne poradne a prednášky na témy ochrany práv seniorov v závislosti od konkrétnych problémov, ktoré rezonujú v spoločnosti – vytvoriť priestor pre osobné konzultácie a riešenie konkrétnych právnych problémov.

Gestor: seniorské organizácie zastúpené vo Výbore pre seniorov

Spolupracujúce subjekty: MS SR, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, RTVS, vysoké školy a univerzity, inštitúcie ďalšieho vzdelávania

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne sa plní

Fórum pre pomoc starším

Fórum aktívne spolupracovalo s rôznymi inštitúciami – samospráva, polícia, štátne inštitúcie, MPSVR SR, MV SR a Policajný zbor v oblasti informovanosti a prevencie – realizovalo spoločné akcie – workshops v regiónoch. Fórum riešilo konkrétne prípady zneužitia, týrania a poskytlo viac ako 12 650 starším poradenstvo v rizikových životných situáciách a pri porušovaní ich práv. V rámci poradenského centra fórum osobne konzultovalo a riešilo konkrétne problémy starších.

Fórum riešilo aj vážne prípady domáceho násilia v spolupráci s políciou. Viaceré prípady zneužívania starších boli aj v sociálnych zariadeniach. Podnety boli zasielané MPSVR SR a Komisárke pre osoby so

zdravotným postihnutím, kde boli zistené vážne porušenia práv starších, ako i porušenia Ústavy SR a zákonov. V médiách aj v kompetentných inštitúciách, fórum upozorňovalo na porušovanie práv starších či v ZSS alebo v domácnostiach. Fórum poskytovalo kontrolným orgánom sťažnosti a podnety, ktoré boli spoločne riešené. Fórum uskutočnilo 25 prednášok v rámci stretnutí v regiónoch, zamerané na prevenciu a ochranu práv starších v spolupráci s Mestskou políciou a samosprávou, kde fórum poskytlo konkrétne informácie o zákonných normách, ako sa brániť proti zneužívaniu a porušovaniu ich práv. Konkrétnymi príkladmi z praxe fórum starších upozorňovalo na používanie nekalých praktík, páchaní trestných činov a ohrozovaní tejto skupiny rôznymi asociálmi. Fórum zrealizovalo prednášky týkajúce sa predovšetkým formám obrany pred zneužívaním a inštitúciám, na ktoré sa v prípade potreby obrátiť. Fórum tiež upozorňovalo starších na rôzne formy páchania domáceho násillia a ochranu svojich práv, a to hlavne ohrozenia, ktoré spôsobuje prepisovanie, darovanie vlastného majetku, spísanie nevýhodných zmlúv s rodinnými príslušníkmi, čo je najčastejší problém následného páchania domáceho násillia a zlého zaobchádzania so staršími.

RTVS

Relácia Občan za dverami prináša divákovi okrem poukazovania na problém aj know-how, ako riešiť problémy, prípadne spory či iné sťažnosti. Tím relácie sa v reportážach venoval aj podnetom dôchodcov. Od jesene 2020 nová relácia Klub na Trojke - špeciálne zameraný na staršieho diváka prináša zdravotné, právne, finančné rady, životné príbehy aktívnych penzistov, prezentuje tiež významné osobnosti.

5.3. Účasť starších ľudí na rozhodovaní vo veciach, ktoré sa ich priamo dotýkajú na všetkých úrovniach, ich právo slobodnej voľby a participácia na živote v spoločnosti

Cieľ 1: Zapájať do plánovania, tvorby, poskytovania a komunitného rozvoja (vrátane rozvoja sociálnych služieb) ústretových starším ľuďom a zodpovedajúcim ich potrebám a preferenciám, starších ľudí a ich rodiny ako potenciálnych užívateľov.

Gestor: obce, VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb a zástupcami prijímateľov sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

Od roku 2015 je uzavreté medzi BSK a Krajskou organizáciou Jednoty dôchodcov na Slovensku v Bratislave memorandum o partnerstve a spolupráci, ktorým vyjadrili spoločnú vôľu k vzájomnej spolupráci v napínaní kvality a dôstojnosti každodenného života seniorov žijúcich na území BSK. Cieľom spolupráce je aj využívanie skúseností a poznatkov seniorov na poskytovanie kvalitných služieb v sociálnej a zdravotnej oblasti, vytváranie podmienok pre kultúrne, športové a spoločenské aktivity, presadzovanie nových poznatkov a skúseností zo života spoločnosti, podporovanie informovanosti a vzdelávacích programov v rámci celoživotného vzdelávania pre seniorov v regióne BSK. V roku 2020 BSK uzatvoril memorandum o spolupráci pri realizovaní projektu medzi Slovenskou asociáciou európskych štúdií, o.z a Výcvikovou školou pre vodiace a asistenčné psy, ktorého cieľom je poskytovanie základného sociálneho poradenstva pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a ďalších špecifických služieb pre žiadateľov o vodiacich psos, pre slabozraké a nevidiace osoby a zabezpečiť informovanosť využívaní kompenzačných pomôcok - psos so špeciálnym výcvikom. Vzhľadom na pandemickú situáciu počas roka 2020 neboli aktivity rozvinuté do želaného rozsahu.

Trnavský samosprávny kraj

V sledovanom období roka 2020 z dôvodu pandémie spôsobenej šírením ochorenia COVID-19 pozastavilo zastupiteľstvo TTSK finančnú podporu z rozpočtu TTSK na podávanie výziev na dotácie

určené na podporu aktivít a rozvoja kraja v oblasti kultúry, športu, sociálnej starostlivosti a zdravotníctva pre všetkých občanov, vrátane podpory podujatí a aktivít seniorov. Finančné prostriedky boli presunuté na protipandemické opatrenia pre fyzické i právnické osoby vrátane seniorských organizácií na zakúpenie OOPP, dezinfekčných prostriedkov a zabezpečenie opatrení proti šíreniu nákazy.

Nitriansky samosprávny kraj

V roku 2020 zapojili seniorov ako aj ich rodinných príslušníkov obce a predovšetkým mestá, vrátane krajského mesta Nitry do spolupripravy komunitných plánov na najbližšie obdobie, kde sa dotazníkovou formou vyjadrovali k dostatkovosti sociálnych služieb, ku kvalitám poskytovaných sociálnych služieb. Ich pripomienky boli do týchto komunitných plánov zapracované. Seniori celoročne majú možnosť zúčastňovať sa zasadnutí obecných a mestských zastupiteľstiev a v Nitre aj Zastupiteľstva NSK, a uvádzať svoje pripomienky k poskytovaným sociálnym službám v danom regióne.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK je zriaďovateľom 24 ZSS, z toho je 17 kombinovaných (špecializované zariadenie, domov sociálnych služieb). V procese plánovania komunitného rozvoja sa prihliada na potreby a špecifiká prijímateľov sociálnych služieb, pričom v maximálnej možnej miere sa zohľadňujú aj požiadavky rodinných príslušníkov, aby nedochádzalo k narušeniu sociálnych väzieb v rodine. V roku 2020 boli zrušené rôzne aktivity, kde dôležitú úlohu zohrávali sociálne kontakty, avšak komunikácia prebiehala formou videohovorov alebo telefonicky.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK uvedený cieľ zabezpečuje prostredníctvom 26 ZSS v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti. V rámci zariadení je aktívne zabezpečovaná účasť klientov (vrátane seniorov) na voľbách vybavovaním voličských preukazov, zabezpečením možnosti voliť priamo v zariadení (volebné urny, volebné okrsky), informovaním o aktuálnom dianí prostredníctvom dennej tlače, násteniek, prednášok a seminárov. Klienti ZSS majú možnosť priamo sa podieľať na rozhodovaní prostredníctvom Výboru obyvateľov. Členovia výboru sa stretávajú pravidelne a jeho členovia ako zástupcovia názoru klientov tlmočia svoje požiadavky, pripomienky, názory (príprava a zloženie stravy, výber a zabezpečenie voľno - časových aktivít, kultúrnych a spoločenských podujatí, a pod.).

Banskobystrický samosprávny kraj

Potreby starších ľudí a ich rodín sú zohľadňované v koncepčných a legislatívnych materiáloch BBSK a premietajú sa aj do rozvojových aktivít BBSK. V roku 2020 BBSK pokračoval v partnerstve s Európskou komisiou a Svetovou bankou v rámci iniciatívy Catching-Up Regions (Dobiehajúce regióny), ktorá je určená na podporu menej rozvinutých regiónov. Jednou z priorít je rozvoj integrovaných sociálno - zdravotných služieb pre seniorov prostredníctvom navrhnutého modelu. V januári 2020 boli tri regionálne stretnutia v okresoch Revúca a Rimavská Sobota za spoluúčasti zástupcov vybraných samospráv, zástupcov tretieho sektora, miestnych akčných skupín, Jednoty dôchodcov na Slovensku a ďalších aktérov. Vo februári 2020 bolo vybrané územie na kreovanie pilotného modelu sociálnych služieb na komunitnej báze, ktorý sa bude v budúcnosti overovať. V júni 2020 bolo podpísané Memorandum o spolupráci medzi BBSK a obcami z vybraného funkčného zoskupenia obcí - mikroregión pri Slanej. V auguste sa zrealizoval odborný workshop – predstavenie integrovaného modelu zdravotných a sociálnych služieb pre seniorov v mikroregióne pri Slanej za účasti zástupcov a expertov BBSK a expertov Svetovej banky. Od 1.10. 2020 BBSK realizuje projekt „Centrá sociálnych služieb ako nástroj viacúrovňového partnerstva pri poskytovaní dlhodobej starostlivosti na komunitnej úrovni na Slovensku,“ ktorý je financovaný Európskou komisiou. Projekt bol schválený cez mechanizmy Európskej komisie v rámci výzvy na predkladanie návrhov o sociálnych inováciách a národných reformách v oblasti dlhodobej starostlivosti. Cieľom projektu je v BBSK vytvoriť fungujúci pilotný model troch centier sociálnych služieb pre seniorov na komunitnej úrovni. Počas realizácie projektu bude vypracovaný aj komunitný plán regiónu.

Košický samosprávny kraj

KSK a zástupcovia Jednoty dôchodcov podpísali v roku 2019 Memorandum o partnerstve. Navzájom sa informujú o zmenách v legislatíve a riešení problémov v oblasti sociálnych služieb a zdravotníctva,

predkladajú návrhy a podnety na ich zlepšenie i zosúladienie ponuky týchto služieb s dopytom seniorov v kraji. Je vypracovaná Stratégia aktívneho starnutia Košického kraja na roky 2019 – 2023. Európske zoskupenie územnej spolupráce Via Carpatia Košice sa v rámci svojej činnosti snaží o naplnenie vypracovanej stratégie s cieľom zlepšiť život aktívnym seniorom na našom území.

Fórum pre pomoc starším

Cieľom Fóra pre pomoc starším je dosiahnuť skvalitnenie života a dôstojnosť staršej generácie a ich ochrana proti porušovaniu ich práv, a tiež príprava koncepcií na riešenie rastúceho problému zneužívania, týrania a zanedbávania starších. Fórum dostalo desiatky sťažností a podnetov na zlé zaobchádzanie so staršími v sociálnych zariadeniach, ktoré sú vážne a je potrebné, aby bola zmena zabezpečenia nezávislou kontrolou zabezpečenia kvality služieb a dodržiavania práv starších. V rámci našej služby sme komunikovali so staršími, ktorí sú umiestnení v sociálnych zariadeniach, ako i ich rodinnými príslušníkmi. Konkrétne porušenia sme konzultovali s Komisárkou pre osoby so zdravotným postihnutím. Aj počas pandémie malo fórum neustály kontakt so seniormi a prebiehali neustále konzultácie s nimi, čím fórum získavalo pre svoju prácu cenné poznatky o ich potrebách a ich problémoch. Starší sú aktívne zapojení do diskusií a definovaní svojich problémov a predkladaní návrhov na zlepšenie svojho života. Fórum spolupracovalo aj na komunitných plánoch v rámci regiónov na základe získaných skúseností, poznatkov a návrhov starších. Starší aktívne pripomienkovali rôzne dokumenty. Do práce fórum zapája aj ďalších expertov pre riešenie zneužívania, násilia a týrania starších osôb. Fórum sa podieľalo na spracovaní komunitných plánov VÚC v Žiline, spolupracovalo s VÚC Trenčín a Trnava. V rámci činnosti fóra, fórum aktívne spolupracovalo so zahraničnými partnermi AGE európskej platformy v Bruseli, kde prezentovalo dosiahnuté výsledky v riešení problematiky starnutia a staroby na európskej úrovni.

Cieľ 2: Zabezpečiť pre starších ľudí právo voľby a spolurozhodovania o forme, spôsobe, rozsahu a mieste poskytovania pomoci a podpory v záujme zabezpečenia dôstojnosti v starobe a pri poskytovaní pomoci.

Gestor: obce a VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb a zástupcami prijímateľov sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

Sociálne služby žiadateľom o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby BSK zabezpečuje na základe slobodnej vôle občana a umožňuje mu slobodný výber poskytovateľa sociálnej služby, druh a formu sociálnej služby. Pri poskytovaní sociálnej služby v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK majú prijímatelia sociálnych služieb právo (priamo, alebo prostredníctvom volených zástupcov) podieľať sa na určovaní životných podmienok v zariadení pri úprave domáceho poriadku, pri riešení vecí súvisiacich s podmienkami a kvalitou poskytovania sociálnych služieb a pri výbere aktivít vykonávaných vo voľnom čase.

Trnavský samosprávny kraj

Snahou TTSK je pri výkone posudkovej činnosti a v rámci pomoci pri zabezpečovaní poskytovania sociálnej služby v ZSS dbať na zachovanie „inštitútu“ svojprávnosti občana tak, aby čo v najväčšej možnej miere mohol participovať na rozhodovaní vo veciach, ktoré sa týkajú jeho osoby bez ohľadu na vek. Z dôvodu pandemickej situácie boli v roku 2020 vo veľkej miere uzatvorené ZSS pre verejnosť, preto boli využívané rôzne alternatívne spôsoby komunikácie, prostredníctvom ktorých bol prijímateľom sociálnych služieb umožnený hlavne kontakt s rodinnými príslušníkmi a najbližším sociálnym okolím. Preferovala sa najmä online komunikácia. Prijímatelia sociálnych služieb, ktorí aj pre svoj vek nevedeli prostriedky IKT využívať, bola poskytnutá pomoc zo strany personálu ZSS. Jednou z foriem pomoci, ktorú seniori žijúci v prirodzenom domácom prostredí požadovali bola aj dostupnosť

ochranných rúšok. Zamestnanci ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK reflektovali na túto požiadavku šitím rúšok pre verejnosť, vrátane seniorov. TTSK zriadil koncom roka 2020 službu domáceho tiesňového volania - „SOS gombík“ (Sociálna služba monitorovanie a signalizácia potreby pomoci) - v záujme riešenia nepriaznivej sociálnej situácie obyvateľov, vďaka ktorej mali osamelí seniori, u ktorých ide často o život pri zhoršení zdravotného stavu, možnosť privolať si pomoc rýchlo a jednoducho. TTSK naďalej podporoval NADÁCIU DAR pri TTSK, na ktorú sa obracajú vo veľkej miere aj seniori ako žiadatelia v situácii, kedy potrebujú pomoc na preklenutie ťažkého životného obdobia spôsobeného nepredvídanou udalosťou.

Nitriansky samosprávny kraj

Starší ľudia majú právo výberu formy, druhu, spôsobu, rozsahu ako i miesta poskytnutia pomoci a podpory na ktorú majú nárok v záujme zabezpečenia dôstojnosti v starobe a pri poskytovaní pomoci a adekvátnej sociálnej služby. Potrebné informácie sú im v plnom a zodpovedajúcom rozsahu poskytnuté na Odbore sociálnych vecí Úradu NSK. Pri poskytovaní sociálnych služieb v ZSS majú možnosť rozhodovať prostredníctvom stravovacích komisií o zložení jedálneho lístka. V niektorých ZSS si obyvatelia založili „výbor obyvateľov“, alebo „parlament“, kde sa prijímatelia sociálnych služieb stali členmi a aktívne sa podieľajú na rozhodovaní o podmienkach a kvalite poskytovaní sociálnych služieb. Zvolení zástupcovia môžu predkladať vedeniu ZSS svoje návrhy, podnety a pripomienky všetkých prijímateľov sociálnych služieb. Zároveň sa podieľajú aj na organizovaní spoločenských podujatí.

Trenčiansky samosprávny kraj

Poskytovanie sociálnych služieb prebiehalo aj v roku 2020 v súlade so základnými ľudskými právami a slobodami, prirodzenou ľudskou dôstojnosťou a s princípmi nediskriminácie. ZSS v maximálnej možnej miere rešpektovali a podporovali rozvoj schopností, zručností a vedomostí prijímateľov na zachovanie ich vlastnej identity ale aj osobnej integrity. V ZSS sú vytvorené tzv. Výbory obyvateľov, prostredníctvom ktorých sa prijímatelia aktívne zúčastňujú na chode zariadenia (tvorba jedálneho lístka, tvorba domáceho poriadku, činnosť zariadenia, tvorba individuálneho plánu...). V neposlednom rade ZSS poskytujú sociálne poradenstvo nielen prijímateľom ale aj žiadateľom, ktorí žiadajú o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu, ale aj občanom u ktorých je zrejmé, že je pre nich vhodná iná sociálna služba. Podstatou je, aby sa k občanom dostali informácie, na základe ktorých sa môžu slobodne rozhodnúť.

Žilinský samosprávny kraj

Vykonávané priebežne priamym poskytovaním sociálneho poradenstva ŽSK alebo prostredníctvom 26 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti, resp. prostredníctvom 10 centier sociálneho poradenstva, ktoré zriadil ŽSK pri zariadeniach sociálnych služieb v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti (viď 5.2. Cieľ 1). Zároveň v roku 2018 ŽSK zriadil Rodinné centrum pomoci so sídlom v Žiline. Účelom jeho vzniku je predchádzať vzniku sociálno-patologických javov a kríz v rodine, pôsobí ako poradenské centrum a centrum konkrétnej pomoci jednotlivcom a rodinám v regióne. Rodinné centrum pomoci má slúžiť pre občanov ako kontaktný bod, ktorého činnosť je zameraná na zjednodušenie a rozšírenie bezplatnej dostupnosti informácií a služieb v oblasti prevencie, poradenstva a konkrétnej pomoci v bežných aj krízových situáciách, vytvorenie kontaktného bodu so širokou škálou služieb pre obyvateľov, spolupráca pri posilňovaní medzigeneračných vzťahov, združovanie subjektov v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, neziskových organizácií, samospráv, podnikateľov, cirkevných organizácií, a pod. Predmetné rodinné centrum pomoci má ŽSK záujem zriadiť vo všetkých regiónoch kraja. V roku 2018 vznikla na základe Stratégie rozvoja ŽSK 22+ Nadácia ŽSK, ktorá predstavuje dôležitý nástroj komplexnej pomoci jednotlivcom a rodinám, ktoré sa ocitli v náhlej krízovej situácii.

Banskobystrický samosprávny kraj

Zamestnanci Úradu BBSK poskytujú sociálne poradenstvo všetkým občanom, ktorí nadviažu kontakt, resp. navštívia Úrad BBSK, alebo požiadajú o posúdenie odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby. Informujú o existujúcich možnostiach pomoci, forme, spôsobe, rozsahu a mieste poskytovaní pomoci v sociálnej oblasti, prípadne o iných inštitúciách, na ktoré sa môžu obrátiť a čo môžu od nich požadovať, pričom poukazujú na možnosť voľby výberu služby a pomoci zo strany občana a jeho rodinného príslušníka.

V ZSS BBSK sú vytvorené výbory obyvateľov, ktoré umožňujú podieľanie sa prijímateľov na rozhodovaní o niektorých podmienkach života v zariadení prostredníctvom zvolených zástupcov (hlavne stravovanie, medziludské vzťahy, voľnočasové aktivity, pripomienkovanie tvorby všeobecne záväzných nariadení BBSK o úhradách, a pod.). Podobne aj viacerí neverejní poskytovatelia zapájajú svojich klientov v ZSS do spolurozhodovania (hlavne v procese tvorby jedálnych lístkov a plánu voľnočasových aktivít). ZSS BBSK a niektoré neverejné zariadenia majú zriadené skrinky určené pre anonymné podanie podnetov a sťažností. ZSS BBSK majú vypracované smernice pre ich podávanie a riešenie. Podnety riešia aj priamo na schôdzach prijímateľov, o čom vedú písomné záznamy. Každoročne sa v ZSS BBSK realizujú dotazníkové prieskumy spokojnosti klientov vo všetkých oblastiach týkajúcich sa ich života v zariadení, ktoré slúžia ku skvalitneniu života prijímateľov v rozhodujúcich oblastiach pre ich život.

Košický samosprávny kraj

V ZSS aktívne pracujú výbory seniorov, ktoré reprezentujú klientov či už pri plánovaní voľno časových aktivít, pri tvorbe jedálnych lístkov a ďalšom rozvoji sociálnych služieb. Úrad KSK v kancelárii prvého kontaktu poskytuje poradenstvo, pomáha s postupom pri podávaní žiadostí o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu, informuje o forme, mieste poskytovania soc. služby a o možnostiach konkrétnej pomoci seniorom. KSK vytvára v kraji sieť špecializovaných poradcov, ktorých úlohou je priamo v prirodzenom prostredí seniorov poskytovať pomoc, napr. – pri výbere miesta poskytovania sociálnej služby, o poskytovateľoch jednotlivých druhov sociálnych služieb, pri získavaní informácií o nárokoch na kompenzačné pomôcky o opatrovateľskej službe, o denných stacionároch, denných centrách, a pod.

5.4. Zneužívanie a zlé zaobchádzanie so staršími ľuďmi

Cieľ: Zabrániť zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi.

Opatrenia:

1.1. Klásť dôraz na elimináciu diskriminácie na základe veku a ochranu ľudských práv pri poskytovaní sociálnych služieb.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo spravodlivosti SR

Za významný krok považuje MS SR otvorenie a začatie prípravy reformy opatrovníctva, v rámci ktorej má byť zvyšovaná aj ochrana starších ľudí. Pripravovaná reforma má zabezpečiť, aby pri prevodoch majetku, resp. nehnuteľností, nedochádzalo k prevodom, ktoré sú nevýhodné a ohrozujú právo na bývanie starších osôb.

V oblasti trestného práva, v roku 2020 bola pripravená novela zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o obetiach“). Osoba staršia ako 75 rokov je v zmysle zákona o obetiach považovaná za obzvlášť zraniteľnú obeť a má právo na prístup k špecializovanej odbornej pomoci. V súčasnosti, MS SR v registri eviduje 2 subjekty, ktoré poskytujú špecializovanú odbornú pomoc aj obetiam – osobám starším ako 75 rokov (tejto skupine sa však venujú aj subjekty poskytujúce pomoc obetiam domáceho násillia či subjekty poskytujúce všeobecnú odbornú pomoc). Pripravovaná novela zákona o obetiach (v súčasnosti prerokovávaná NR SR) reaguje najmä na prípady domáceho násillia, ktorého obeťami sa stávajú aj staršie osoby. V rámci tejto novely sú posilnené práva obetí domáceho násillia prostredníctvom vytvorenia

intervenčných centier, ktoré proaktívne budú kontaktovať obeť po vykázaní násilnej osoby zo spoločného obydlija a poskytnú jej odbornú pomoc. Uvedeným inštitútom bude zabezpečený prístup všetkých obetí domáceho násillia k odbornej pomoci ako aj k následnému využitiu ďalších práv (napr. právo na odškodnenie). Novela zákona o obetiach je taktiež zameraná na úpravu odškodňovania, kedy obeť budú môcť získať odškodnenie od štátu po začatí trestného konania a nebude pre ne nevyhnutné čakať na právoplatné skončenie trestného konania. Obete trestného činu trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby, budú mať nárok aj na získanie odškodnenia za nemajetkovú ujmu.

Bratislavský samosprávny kraj

Pri poskytovaní sociálnych služieb v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK, je kladený dôraz na prevenciu a elimináciu diskriminácie každého druhu, vrátane diskriminácie na základe veku. Odbor sociálnych vecí Úradu BSK sledoval, aby ZSS v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti používali prostriedky netelesného a telesného obmedzenia prijímateľov sociálnych služieb v súlade so zákonom o sociálnych službách. BSK dohliadal, aby ZSS mali vypracovanú smernicu, ako postupovať v prípade použitia prostriedkov netelesného a telesného obmedzenia klientov a aby každé použitie týchto prostriedkov bezodkladne oznámili MPSVR SR, a zároveň zákonnému zástupcovi, opatrovníkovi, alebo inej blízkej osobe prijímateľa sociálnej služby. BSK vyžadoval, aby ZSS dbali na dodržiavanie Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý sa týka aj prijímateľov sociálnych služieb v seniorskom veku.

Trnavský samosprávny kraj

Ochrana základných ľudských práv a právom chránených záujmov je jednou z priorít pri práci s prijímateľmi sociálnych služieb. Jej dodržiavanie je zabezpečované prostredníctvom Štandardov kvality sociálnych služieb spolu s vypracovaním procesov odborných postupov pri poskytovaní sociálnych služieb. V ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK sú zavedené, ako nástroje na realizáciu, manažérske systémy kvality. Prostredníctvom týchto nástrojov, je sledovaná a vyhodnocovaná aj oblasť základných ľudských práv prijímateľov sociálnych služieb, ktorých značnú časť predstavujú práve starší občania.

V rámci výkonu svojej činnosti TTSK neustále sleduje úroveň poskytovania sociálnych služieb v ZSS vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti a dbá na to, aby používanie prostriedkov netelesného a telesného obmedzenia prijímateľov sociálnych služieb bolo vždy v súlade s § 10 zákona o sociálnych službách. V snahe predchádzať prípadnému šikanovaniu, zneužívaniu alebo zlému (agresívnemu) správaniu voči prijímateľom sociálnych služieb, sú zamestnanci ZSS povinní pri svojej práci dodržiavať ustanovenia Etického kódexu sestry a Etického kódexu sociálneho pracovníka.

Nitriansky samosprávny kraj

Seniori v ZSS sú chránení voči zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu na základe dodržiavania medzinárodných dohovorov o ľudských právach. Zamestnanci ZSS sa v rámci pracovnej činnosti riadia platnými internými dokumentmi: dokument postupu Proces implementácie základných ľudských práv a slobôd, Etický kódex, Domáci poriadok, Smernica a Metodický pokyn ochrany a dodržiavania ľudských práv a slobôd prijímateľov sociálnych služieb. Seniori v ZSS môžu porušovanie ľudských práv a slobôd prijímateľa sociálnych služieb nahlásiť anonymnou formou do zriadených schránok sťažností, požiadaviek i námetov v ZSS. V prípade zlého zaobchádzania a v prípade možného zneužívania zo strany zamestnancov, sa môžu obrátiť na kľúčového pracovníka, ktorý následne zistenú skutočnosť rieši na stretnutí interdisciplinárneho tímu. V prípade potreby vedenie ZSS prijme potrebné nápravné opatrenia.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK prostredníctvom svojich organizácií aktívne podporuje, aby sa predišlo k zabráneniu zneužívania starších ľudí tvorbou interných smerníc (telesné a netelesné obmedzenia, riešenie sťažností,...). V priebehu roka 2020 preveril plnenie povinností poskytovateľa sociálnej služby a plnenie podmienok zápisu do registra počas poskytovania sociálnej služby v zariadeniach pre seniorov, kde v jednom prípade došlo k výmazu poskytovateľa sociálnej služby. Zamestnanci ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK sa zúčastňovali rôznych online seminárov zameraných hlavne na témy:

- Dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd v prevádzkach sociálnych služieb počas pandémie.

- Sociálna izolácia — pre niekoho postrach, pre iného príležitosť.
- Ako motivovať seba aj druhých v náročných podmienkach?
- Dokumentovanie V mimoriadnej situácii.
- Ako pracovať so strachom a neznámymi situáciami v ZSS počas krízového obdobia?

Žilinský samosprávny kraj

Eliminácia diskriminácie na základe veku a ochrana ľudských práv pri poskytovaní sociálnych služieb, je zabezpečená priamo v ustanovení § 5 a 6 zákona o sociálnych službách.

V ZSS je vytvorený súbor opatrení a vnútorných predpisov, ku ktorým patrí predovšetkým Etický kódex pracovníka v zariadení sociálnych služieb, externá supervízia, domáci poriadok - základné ľudské práva a slobody; práva a povinnosti prijímateľa a poskytovateľa sociálnej služby. Prijímatelia majú možnosť predkladať vedeniu zariadenia akékoľvek podnety a sťažnosti, pripomienky. Úzko a aktívne sa spolupracuje s rodinou, zabezpečujú sa návštevy príbuzných, priateľov a osôb, ktorým klienti dôverujú.

Dodržiavanie týchto ustanovení zákona o sociálnych službách ŽSK priamo kontroluje prostredníctvom výkonu kontroly úrovne poskytovania sociálnej služby, prešetrovaním sťažností a iných podaní (aj anonymných) alebo z vlastného podnetu. ŽSK taktiež podporuje vzdelávanie zamestnancov odboru sociálnych vecí ŽSK a zamestnancov ZSS v oblasti dodržiavania ľudských práv prijímateľov sociálnych služieb. ŽSK sa zameriava pri kontrole poskytovateľov sociálnych služieb na dodržiavanie ľudských práv prijímateľov sociálnych služieb.

Banskobystrický samosprávny kraj

Všetky ZSS majú v zmysle platnej legislatívy povinnosť poskytovať sociálne služby v súlade so základnými ľudskými právami a slobodami, prirodzenou ľudskou dôstojnosťou a princípmi nediskriminácie. BBSK každoročne prešetruje podnety a sťažnosti (vrátane anonymných) na porušovanie ľudských práv seniorov (verejných aj neverejných). V roku 2020 BBSK prešetroval podnety, z ktorých sa 11 týkalo seniorov, čo znamená 41 % z ich celkového počtu. Vo veľkej miere boli zamerané na ochranu seniorov pred ochorením COVID-19, pričom vzhľadom na opatrenia MPSVR SR a ÚVZ SR, nebolo zistené porušenie práv. V súvislosti s ochranou prijímateľov sociálnych služieb, bola predložená správa komisárke pre osoby so zdravotným postihnutím. Podnety seniorov riešili viaceré ZSS BBSK, ktoré majú schránky na podnety, a tiež vypracovanú smernicu k ochrane ľudských práv, resp. je ochrana ľudských práv zapracovaná v inom dokumente. ZSS vedú registre telesných a netelesných obmedzení a majú vypracované smernice, s ktorými sú oboznámení všetci zamestnanci.

Košický samosprávny kraj

Ako zabezpečenie pred zlým zaobchádzaním so seniormi a obmedzením ich zneužívania sa realizuje každoročné interné vzdelávanie zamestnancov, ktoré sa týka ochrany ľudských práv seniorov. V ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK, sú spracované celoživotné plány vzdelávania zamestnancov za účelom poskytovania sociálnych služieb pre túto cieľovú skupinu adresne, so zameraním na individuálne potreby, predchádzanie porušovaniu ľudských práv.

Fórum pre pomoc starším

V tejto oblasti fórum urobilo veľký kus práce. Fórum prispelo k tomu, že sa definovali problémy v rámci poskytovania sociálnych služieb. Konkrétnymi podaniami na nedodržiavanie poskytovania kvalitných sociálnych služieb v jednotlivých ZSS sa podarilo v spolupráci s Komisárkou pre osoby so zdravotným postihnutím odstraňovať nedostatky v ich poskytovaní. Na tieto nedostatky fórum upozornilo aj na MPSVR SR. Úradu Komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím fórum poskytlo konkrétne podnety o porušovaní práv v zabezpečovaní dôstojnosti, kvality služieb, zneužívania a zanedbávania starostlivosti. Na základe týchto podnetov boli realizované monitoringy v jednotlivých ZSS, ktoré v prevažnej miere potvrdili porušovanie práv starších a následne boli pripravené podklady na ich odstránenie, dokonca boli aj podané trestné oznámenia na vážne porušenia. Fórum riešilo sťažnosti na diskrimináciu o porušovanie práv starších v niektorých ZSS. V prípade podaných sťažností starších, sa sťažnosti riešili aj s kompetentnými orgánmi – sociálnymi odbormi, samosprávou. Organizácia prevádzkuje bezplatné poradenstvo a bezplatnú telefonickú Senior linku, ktorá je celoslovenská a obracajú sa na ňu občania z rôznych regiónov Slovenska. Starším sa cez linku pomáhajú riešiť ich problémy, ťažké situácie a pomoc sa poskytuje aj obetiam páchania domáceho

násilia, ktorých bolo v roku 2020 trojnásobne viac ak v roku 2019 – až 2 600. Fórum spracovalo a predložilo aj na Rade vlády Správu o problematike páchania domáceho násilia. Fórum vypracovalo Manuál o tejto téme, prieskum aké formy páchania násilia na starších sú, aké sú príčiny, ako sa starší môžu brániť a návrhy ako tento problém riešiť. Vzhľadom na rastúci počet zneužívania starších a nárast počtu páchania násilia, sa rokovalo aj na MPSVR SR s návrhom riešenia a vytvorenia pracovnej skupiny, ktorá by presne definovala problémy, a to domáceho násilia a tiež ochrany a zabezpečenia dôstojnosti života a kvalitných služieb v sociálnych a zdravotných zariadeniach. Fórum navrhuje prijať zákon na ochranu práv starších a ochranu a pomoc starším. Fórum tiež iniciovalo reformu opatrovníckeho práva, a to na základe skúseností a konkrétnych prípadov z praxe. Na tejto reforme sa fórum aktívne podieľalo ako dôležitý subjekt, ktorý sa touto tematikou dlhodobo zaoberá.

1.2. Vytvoríť podmienky na elimináciu zanedbávania, zneužitia a zlého zaobchádzania so staršími ľuďmi odkázanými na pomoc iných osôb poskytovaním kvalitných sociálnych služieb. Zvyšovať schopnosť sociálnych zamestnancov vyhľadávať a riešiť prípady zneužívania, zlého zaobchádzania a zanedbávania starších ľudí, dôraz klásť na prevenciu, zabránenie vzniku takýchto javov.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

BSK spolupracuje s občianskym združením Poradenské Centrum Nádej, ktorého činnosť je zameraná na zvyšovanie povedomia a informovanosti starších ľudí, detí a iných znevýhodnených skupín, zachytenie nových prípadov domáceho násilia a poskytovanie odborného poradenstva. V sledovanom období občianske združenie poskytovalo poradenstvo aj seniorom, ktorí mohli byť obeťami domáceho násilia, alebo mohli identifikovať vo svojom okolí staršieho človeka, ktorý mohol byť obeťou domáceho násilia a nemusel si vedieť pomôcť sám.

Trnavský samosprávny kraj

Vid' odpočet opatrenia 1.1.

Nitriansky samosprávny kraj

Na elimináciu zlého zaobchádzania, zanedbávania a zneužitia prijímateľov sociálnych služieb sa využíva dodržiavanie interných dokumentov ZSS uvedených v predchádzajúcom bode. Dôležitú úlohu v zabezpečení eliminácie zlého zaobchádzania, zanedbávania a zneužitia má odborné sociálne poradenstvo určené prijímateľom sociálnych služieb. Sociálne poradenstvo a všetky následne spomínané nástroje sú dôležité i pri zabezpečení prevencie k predchádzaniu uvedených neželaných javov. Zároveň sú to plány a programy supervízií odborných zamestnancov ZSS. V praxi sú s cieľom zabezpečiť ochranu pred zlým zaobchádzaním, zanedbávaním a zneužitím využívané kontrolné mechanizmy - externé kontroly realizované v ZSS a interné kontroly zamerané na dodržiavanie ľudských práv a slobôd prijímateľov sociálnych služieb v ZSS, ktoré sú realizované vedúcimi zamestnancami.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK naďalej prostredníctvom poskytovateľov sociálnych služieb (či už zriadených alebo tých, ktorých finančne podporuje — t. j. neverejných poskytovateľov) vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti zabezpečuje dodržiavanie ľudských práv seniorov, prostredníctvom odborných zamestnancov im poskytuje sociálne poradenstvo v zmysle platnej legislatívy. Za posledné obdobie došlo takmer k trojnásobnému zvýšeniu finančných príspevkov pre neverejných poskytovateľov sociálnych služieb práve na poskytovanie sociálneho poradenstva pre všetky vekové kategórie občanov.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK vytvára podmienky na elimináciu nevhodného zaobchádzania so staršími ľuďmi priamo poskytovaním sociálneho poradenstva alebo prostredníctvom ZSS v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti, 10 centier sociálneho poradenstva ŽSK a ďalších poskytovateľov sociálnych služieb (napr. financovaním poradní neverejných poskytovateľov). V predmetnej oblasti taktiež spolupracuje s ďalšími príslušnými orgánmi a inštitúciami, najmä s obcami, ÚPSVaR, orgánmi činnými v trestnom konaní, a pod. Takmer pravidelne v rámci prednášok, besied, ale aj pri individuálnej terapeuticko-poradenskej práci s prijímateľmi sociálnych služieb, sú informovaní, ako postupovať pri ich zneužívaní a zlom zaobchádzaní. Významný dôraz sa kladie na odstránenie diskriminácie a dodržiavanie a ochranu ľudských práv a slobôd. Okrem uvedených aktivít majú prijímatelia sociálnych služieb aj na nástenkách v ZSS vymenované všetky dôležité informácie a inštitúcie, ktoré môžu seniorom pomôcť riešiť ich problémy v rôznych oblastiach, či už pri porušovaní ľudských práv, pri zlom zaobchádzaní, týraní a podobne. Profesionalita a odbornosť zamestnancov je zabezpečená školeniami, seminármi a pravidelnou supervíziou, ktorá sa koná viackrát v priebehu roka a vždy keď je to potrebné (viď odpočet 5.4. opatrenie 1.1.).

Banskobystrický samosprávny kraj

Predpokladom poskytovania kvalitných sociálnych služieb je poznanie potrieb, záujmov a potenciálu prijímateľov sociálnych služieb, k čomu sú vedení zamestnanci všetkých ZSS. Požaduje sa od nich, aby k starším ľuďom pristupovali profesionálne a dbali na elimináciu ich zanedbávania a zneužívania, zúčastňovali sa na vzdelávacích aktivitách zameraných na kvalitu sociálnych služieb. K zvyšovaniu odbornej úrovne a kvality poskytovanej sociálnej služby prispieva v ZSS aj realizácia programu supervízie. ZSS majú pravidelné pracovné porady so zamestnancami, navzájom si odovzdávajú informácie, skúsenosti a poznatky. ZSS v BBSK vytvárajú podmienky na predchádzanie rôznych foriem kriminality (napr. možnosť úschovy cenných vecí a finančnej hotovosti, inštalovanie kamerového systému pri vstupe do zariadenia s cieľom zamedziť vstupu nežiaducich osôb do ZSS, menovky pre dobrovoľníkov, aby mohli byť identifikovateľní, zverejňovanie dôležitých kontaktov a dokumentov na nástenkách, poradenstvo prijímateľom pri podpisovaní dokumentov a telefonických objednávkach tovarov, a pod.). Okrem toho ZSS pripravujú pre svojich prijímateľov rôzne aktivity. Vzhľadom na COVID-19 bolo len niekoľko besied s príslušníkmi Policajného zboru, prevažovali besedy zamestnancov s prijímateľmi. Boli zamerané na rôzne praktiky zneužívania, riziká pri podomovom obchode, nácviky odhaľovania a odmietania nekalých praktík predávajúcich, na formy ochrany pred zneužívaním, na ochranu pred kriminalitou vrátane sprostredkovania kontaktov, osôb a inštitúcií, ktoré treba kontaktovať. Vzhľadom na skutočnosť, že sociálne služby pre seniorov sú poskytované prevažne ZSS s celoročnou pobytovou formou, sú seniori do určitej miery chránení pred páchatelmi rôznej trestnej činnosti.

Košický samosprávny kraj

V rámci spolupráce s Krajskou organizáciou Jednoty dôchodcov na Slovensku, dochádza k pravidelnej výmene informácií ohľadne možných hrozieb týkajúcich sa najmä nekalých obchodných praktík niektorých podomových obchodníkov a ostatných záležitostí týkajúcich sa ochrany spotrebiteľa. KSK vytvára vhodné podmienky, aby nedochádzalo k nevhodnému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi, a to prostredníctvom odborných zamestnancov v ZSS.

Prešovský samosprávny kraj

Za sledované obdobie PSK vykonal kontrolu zameranú na plnenie podmienok na zápis do registra počas poskytovania sociálnej služby, a zároveň na plnenie povinností poskytovateľa sociálnej služby u neverejného poskytovateľa. Na odstránenie nedostatkov boli prijaté opatrenia. PSK zároveň prešetroval sťažnosti a podnety občanov, týkajúce sa poskytovania sociálnych služieb.

1.3. Sprísniť reguláciu, dohľad a sankcie na predaj tovarov a služieb seniorom formou prezentácií a súťaží, ktoré majú manipulatívny a nátlakový charakter. Informovať verejnosť o najčastejšie sa vyskytujúcich nekalých obchodných praktikách. Zvážiť prijatie právnej úpravy, podľa ktorej by za určitých podmienok bolo možné odňať oprávnenie na výkon činnosti subjektom poskytujúcim finančné služby v prípade porušenia zákona.

Gestor: MH SR, MV SR,

Spolupracujúce subjekty: MS SR, MF SR, NBS, obce, VÚC, poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo vnútra SR

Nová právna úprava zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, zvýšila úroveň ochrany spotrebiteľov, posilnila právnu istotu vo vzťahoch medzi spotrebiteľom a predávajúcim a eliminovala nežiadúce faktory pri predaji tovaru a poskytovaní služieb. Uvedenými úpravami sa posilnili právomoci Slovenskej obchodnej inšpekcie, ktorá postupuje podľa § 58 ods. 1 písm. c) zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „živnostenský zákon“) v prípade, že podnikateľ pri prevádzkovaní živnosti poruší podmienky alebo povinnosti určené zákonom ako osobitne závažné, miestne, príslušný živnostenský úrad zruší živnostenské oprávnenia. MV SR (sekcia verejnej správy odbor živnostenského podnikania) na základe takýchto podnetov doručených Slovenskou obchodnou inšpekciou ako aj NIP SR, taktiež postupuje podľa § 58 ods. 1 písm. c) živnostenského zákona.

S cieľom informovania verejnosti o najčastejších spôsoboch páchania trestnej činnosti na osobách vyššieho veku (senioroch), úrad kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru (ÚKP P PZ) spracoval v roku 2020 návrh celoslovenských preventívnych opatrení (apríl, máj, december 2020) pre oddelenie komunikácie a prevencie Prezídia Policajného zboru (OKAP P PZ). Súčasťou predmetného návrhu boli informácie týkajúce sa ochrany seniorov pred podvodmi, krádežami spojenými aj s predajom nekvalitných tovarov alebo poskytovaním nekvalitných služieb. V neposlednom rade boli tieto informácie zamerané tiež na ochranu obetí z radov seniorov pred domácim násilím. Informácie o tejto trestnej činnosti poskytovali tiež rady a odporúčania formou informačných letákov, ako sa nestáť obeťami podvodníkov, zlodejov a obeťami domáceho násillia. ÚKP P PZ v hodnotenom období aktívne spolupracoval s OKAP P PZ v oblasti nastavenia pravidelných (mesačných) celoslovenských preventívnych aktivít zameraných na ochranu seniorov pred trestnou činnosťou s cieľom pravidelného zverejňovania informácií o tejto trestnej činnosti, a ako jej predchádzať prostredníctvom masovo-komunikačných prostriedkov (TV, rozhlas, tlač, Facebook), so zameraním na poskytovanie informácií o najčastejších spôsoboch páchania tejto trestnej činnosti, odporúčaní, ako sa nestáť obeťami podvodníkov, zlodejov a obeťami domáceho násillia, o subjektoch poskytujúcich pomoc obetiam trestných činov, ako aj o možnostiach podvodných konaní zneužívajúcich epidemiologické opatrenia súvisiace s ochorením COVID-19.

Predmetné informácie spolu s informačnými materiálmi boli prostredníctvom OKAP P PZ zverejnené na www.minv.sk a nachádzajú sa pod odkazmi <https://www.minv.sk/?seniori> a [https://www.minv.sk/?Bez násillia kazdy den](https://www.minv.sk/?Bez_nasillia_kazdy_den). Zároveň sú predmetné informácie využívané príslušníkmi PZ v rámci vykonávania celoslovenských preventívnych aktivít a opatrení zameraných na ochranu tejto zraniteľnej kategórie obetí, ako aj celoslovenskom projekte „Bezpečná jeseň života“. ÚKP P PZ spracoval „Správu o vývoji kriminality páchanej na senioroch za rok 2019“ (ďalej len „správa“), ktorá bola predložená Rade vlády Slovenskej republiky pre práva seniorov a prispôsobenie verejných politík procesu starnutia populácie. V predmetnej správe bol zhodnotený stav kriminality páchanej na senioroch za rok 2019 podľa jednotlivých druhov kriminality (násillná, majetková, ekonomická), a zároveň zhodnotený vývoj kriminality páchanej na senioroch so zameraním na domáce násillie a tzv. špecifickú kriminalitu páchanú na senioroch, pri ktorých ide o podvodné konania na senioroch za použitia vopred pripravenej legendy často s rôznym emotívnym príbehom. Súčasťou správy boli aj informačné letáky zamerané na ochranu seniorov pred trestnou činnosťou s konkrétnymi radami a odporúčaniami ako sa nestáť obeťami podvodníkov, zlodejov a obeťami domáceho násillia.

Ministerstvo hospodárstva SR

MH SR na rok 2020 vyhlásilo výzvu na poskytnutie dotácie na podporu ochrany spotrebiteľa, pričom jednou z tém výzvy, o ktorú sa žiadatelia mohli uchádzať bola ochrana spotrebiteľa v kontexte všeobecných obchodných podmienok a osveta zraniteľného spotrebiteľa. Medzi najpočetnejšiu skupinu zraniteľných spotrebiteľov patria práve seniori. Spotrebiteľské združenie, ktorému bola pridelená najvyššia možná suma na realizáciu tejto výzvy, pripravilo rôzne manuály a školenia s informáciami pre spotrebiteľov z rôznych oblastí, napr. ako čítať zmluvy s dodávateľom, ako sa orientovať na finančnom trhu, alebo na čo si dať pozor v zmluvách s telekomunikačným operátorom. Manuály boli následne distribuované viacerým inštitúciám vrátane domov pre seniorov, ktorým boli informácie prezentované aj digitálnou formou. Je však dôležité pripomenúť, že MH SR už v roku 2014 prijalo zákon č. 102/2014 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej na diaľku alebo zmluvy uzavretej mimo prevádzkových priestorov predávajúceho a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý obsahuje osobitné ustanovenia týkajúce sa predaja tovaru mimo prevádzkových priestorov predávajúceho, vrátane ustanovení upravujúcich predaj tovarov a služieb počas predajných akcií. Po uzákonení tejto právnej úpravy došlo k výraznému poklesu počtu organizovaných predajných akcií podvodnými podnikateľskými subjektmi, ako aj k zníženiu počtu podnetov spotrebiteľov týkajúcich sa porušovania ich práv počas predajných akcií či v súvislosti s nimi. Dohľad nad ponukou a predajom výrobkov a poskytovaním služieb počas predajnej akcie alebo v súvislosti s ňou, uskutočňuje Slovenská obchodná inšpekcia priebežne. Na webovom sídle Slovenskej obchodnej inšpekcie sú zverejňované všetky predajné akcie oznámené v súlade so zákonom.

Národná banka Slovenska

NBS pravidelne informuje verejnosť o najčastejšie sa vyskytujúcich nekalých obchodných praktikách na webových stránkach. Upozornenia sú dostupné pre širokú verejnosť na: <https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom-prakticke-informacie/upozornenia-a-oznamenia/upozornenia-na-nepovolenu-cinnost-subjektov>. V stratégii NBS na podporu finančnej gramotnosti NBS identifikovala strategické cieľové skupiny medzi inými aj skupinu starší a dôchodcovia. Prostredníctvom vzdelávacích kampaní, informačných letákov (http://www.nbs.sk/img/Documents/Publikacie/OstatnePublik/OFS_Brozura_Seniori.pdf) a workshopov s nimi rieši hlavné témy: „Zodpovedné požičiavanie si“; „Ochrana osobných finančných údajov a podvody“. Zároveň NBS vybudovala novú komunikačnú značku v oblasti finančného vzdelávania <https://5penazi.sk/>, ktorá slúži pre získavanie informácií zo sveta financií aj pre seniorov. S nástupom COVID-19 NBS v rámci spotrebiteľského okienka prinášala, a stále prináša jednoduché a efektívne rady zo života peňazí počas pandémie COVID-19, ako napríklad odklad splátok – užitočné informácie pre občanov aj podnikateľov, zodpovedné nakupovanie, internetové podvody, prepad investičných trhov.

Fórum pre pomoc starším

Fórum sa dlhodobo zaoberá problematikou zneužívania i týrania starších. Aktívne spolupracuje s MV SR a Policajným prezídiom na riešení tohto problému. Fórum na základe konkrétnych informácií definuje problémy a formy zneužívania starších rôznymi nekalými obchodnými praktikami a uzatváraním nevýhodných obchodných zmlúv a zmlúv s nebankovými subjektmi. V tejto oblasti úzko spolupracuje s MS SR, kde fórum poskytlo konkrétne údaje a formy zneužívania starších a podieľa sa na príprave Reformy opatrovníckeho práva. Z činnosti fóra vyplývajú poznatky o používaní konkrétnych nekalých obchodných praktikách a zneužívania starších rôznymi službami a nebankovými subjektmi. Tieto informácie fórum predkladá na MV SR, MS SR, Policajnému prezídiu, ako i MF SR, a informuje ich o konkrétnych formách a praktikách.

Žilinský samosprávny kraj

Vykonávané priebežne prostredníctvom ZSS ŽSK a ďalších poskytovateľov sociálnych služieb v Žilinskom kraji v rámci organizovania seminárov, prednášok alebo iných aktivít v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti páchanej na senioroch. V rámci individuálneho plánovania sa vedú rozhovory o príčinách vzniku sociálno-patologických javov a ich predchádzaniu, preventívne výchovné aktivity zamerané na nadobúdanie sociálnych zručností, aktivity zamerané na problém

agresívneho a problémového správania. Semináre zamerané na podvodníkov, ktorí navštevujú domácnosti seniorov a následne ich okrádajú.

1.4. Vytvárať podmienky na zabránenie sociálnej izolácie starších ľudí, ktorá je jedným z rizikových faktorov možného týrania a zanedbávania starších ľudí, prípadne ich manipulácii.

Gestor: obce

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne sa plní

Fórum pre pomoc starším

Fórum zvyšovalo informovanosť verejnosti v oblasti poznania ľudských práv a problémov starších – spolupracovalo s rôznymi médiami RTVS, Markíza, Joj, TA3, LUX, Rádio Lumen, ako aj miestnymi televíziami. Fórum poskytlo viacero informácií v rôznych národných i regionálnych časopisoch a denníkoch. V mestách a obciach fórum poskytlo obsiahle informácie o nekalých praktikách pri zneužívaní starších a poznatky zo Senior linky, ktoré oni môžu využiť pri ochrane občana. Fórum definovalo problémy v ochrane základných práv starších a problémov v oblasti zneužívania, zanedbávania, týrania a domáceho násillia. V rámci stretnutí, ktoré fórum organizovalo, starší navrhujú sprísniť postihy za trestné činy zneužívania, zanedbávania a týrania starších ako chránenej osoby. Vzhľadom k tomu, že starší sú v tejto pandémie viac osamelí, tým i viac ohrození, fórum zapojilo mladých ľudí – študentov do projektu Anjel pomoci starším, kde mladí pomáhali starším v ich osamelosti, poskytovali a zabezpečovali potrebné služby, nákupy, ochranné pomôcky. Osamelých starších fórum kontaktovalo cez Senior linku a pomáhalo im prekonať ich ťažkosti a zabezpečiť im potrebné služby.

1.5. Zvyšovať bezpečnosť, ochranu života, zdravia a majetku starších ľudí, brániť zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi a násilliu voči starším ľuďom – pokračovať v realizácii preventívnych projektov zameraných na seniorov (celoslovenský projekt „Bezpečná jeseň života“ a projekty na regionálnej úrovni).

Gestor: MV SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie, tretí sektor

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenia sa priebežne plní

Ministerstvo vnútra SR

Celoslovenský preventívny projekt „Bezpečná jeseň života“ bol realizovaný Prezídium PZ v roku 2020 v obmedzenom počte vzhľadom na epidemiologickú situáciu v republike. V rámci projektu sa uskutočnilo 76 stretnutí s účasťou 3036 seniorov a bolo vydistribuovaných 2725 materiálov súvisiacich s projektom. V hodnotenom období bolo zrealizovaných 16 preventívnych aktivít pre 351 seniorov s tematickým zameraním, ako napr.: práca Polície, zvyšovanie dôvery k PZ, tiesňové volania, dopravná výchova, riziká železničnej dopravy, trestnoprávna zodpovednosť, zvyšovanie právneho vedomia, bezpečný internet, kyberšikanovanie (napr. sociálne siete, ochrana údajov...), násillie a domáce násillie, rozhovory osobne alebo telefonicky so seniormi, ktorí by sa mohli stať obeťami trestnej činnosti, bývajme bezpečne. Celoslovenské preventívne opatrenia na úseku ochrany seniorov pred podvodmi a inou trestnou činnosťou páchanou prostredníctvom zaužívaných legiend (podvody) 61/2081, 1/11 pracovné stretnutie v bankovej inštitúcii za účelom predchádzania trestnej činnosti na senioroch. K tejto téme boli realizované aj mediálne preventívne aktivity: 36 tlačových správ, 8 (rozhovorov, besied a reportáží), 139 príspevkov na sociálnej sieti Facebook, 167 (článkov,

príspevkov, informácií, videí). Iné aktivity, ktoré boli vykonané v súvislosti s predchádzaním trestnej činnosti páchanej na senioroch: viac ako 200 aktivít (rozdávanie letákov priamo seniorom, do poštových schránok, zverejňovanie odporúčaní prostredníctvom miestnych rozhlasov, vyvesovanie letákov na miestach verejne prístupných, vo farnostiach, elektronicky /na inštitúcie/ alebo osobne, 28 dopravno-preventívnych akcií - preventívno-bezpečnostných akcií, 99 stretnutí v obciach a v mestách, zameraných na predchádzanie podvodov na senioroch v súvislosti s ochorením COVID-19, 9 stretnutí so starostami a primátormi v súvislosti s prevenciou kriminality zameranou na seniorov, 4 aktivity zamerané na rozdávanie rúšok a jedno-rázových rukavíc, 4 osobné poradenstvá pre 30 osôb (pomoc pri zvládnutí situácie útoku na Spojenú školu vo Vrútkach). Upozornenia, letáky i plagáty boli zverejňované na informačných tabuliach obcí a miest, a tiež na webových stránkach miest a obcí a v regionálnych novinách. Okrem bežných plagátov a letákov boli k predmetnej téme vyhotovené i magnetky „Podvodník mňa neokradneš!“ v počte 20 000 kusov. OKAP P PZ v mesiacoch marec - apríl 2020 zverejnilo na facebookovej stránke 9 videí pre seniorov a 17. apríla 2020 bol odvysielaný rozhovor pre TA3. V súvislosti so zvyšovaním bezpečnosti, ochrany života, zdravia a majetku starších ľudí, hovorcovia PZ informovali a upozorňovali verejnosť prostredníctvom médií o konkrétnych prípadoch, kedy sa seniori stali obeťou trestnej činnosti podvodníkov. Na webovej stránke MV SR <http://www.minv.sk/?podvody-na-senioroch> a <http://www.minv.sk/?seniori>, sú tiež zverejnené informácie preventívneho charakteru zamerané na protiprávnu činnosť páchanú na senioroch.

Fórum pre pomoc starším

V rámci bezplatného telefonického poradenstva Senior linky, fórum riešilo prípady ohrozenia a bezpečnosti starších a konkrétne prípady riešilo priamo s políciou a samosprávou. Fórum poskytuje poradenstvo a pomoc starším v ich rizikových situáciách, hlavne v riešení prípadov porušovania práv rovnakého zaobchádzania, diskriminácie, zneužívania a násilia hlavne v domácnostiach. Fórum poskytuje pomoc obetiam zneužívania a týrania v rodinách, sporoch o dedičstvo, v zabezpečovaní služieb a starostlivosti, vzťahových problémoch v rodinách a zlého zaobchádzania so staršími. V poradenskom centre fórum poskytovalo bezplatnú pomoc hlavne občanom, ktorí boli objektom zneužitia rôznymi predajcami, pri uzatváraní nevýhodných a úžerníckych zmlúv cez nebankové subjekty, ako i obetiam násilia. V rámci tejto pomoci sa starším pomohlo vyriešiť ich ťažké životné situácie, poskytnúť pomoc pri ochrane majetku, života, osobnej slobody a poskytnutia potrebných informácií a poradenstva v ich problémoch.

5.5. Podpora dobrovoľníctva ako zdroja sebarealizácie a sociálnych kontaktov starších ľudí

Cieľ 1: Podporovať zapojenie starších ľudí do dobrovoľníckych aktivít a vytvárať podmienky na zapojenie dobrovoľníkov do aktivít určených pre seniorov, podporovať zapojenie mladých ľudí do poskytovania služieb seniorom v rámci dobrovoľníckej práce a upevňovať tým medzigeneračné väzby.

Gestor: obce, VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

Plnenie tohto cieľa bolo determinované pandemickou situáciou počas roka 2020. V predchádzajúcom období ZSS vytvárali príležitosti pre zapojenie dobrovoľníkov z komunity, bez ohľadu na ich vek. Okrem toho sa viaceré z týchto zariadení pravidelne zapájali do dobrovoľníckych podujatí a iniciatív. Taktiež aj niektorí prijímatelia sociálnej služby v seniorskom veku sa z vlastnej iniciatívy zapájali do dobrovoľníckych aktivít, keď pomáhali iným prijímateľom sociálnej služby. V roku 2020

sa vzhľadom na pandemickú situáciu a prijaté hygienické opatrenia, dobrovoľnícke aktivity realizovali v obmedzenom rozsahu.

Trnavský samosprávny kraj

V roku 2020 bol trend vykonávania dobrovoľníckej práce práve samotnými seniormi, ktorí sú naďalej najviac ohrozenou skupinou v súvislosti s ochorením COVID-19, a ktorí sa aktívne zapájali do spoločenského a verejného života, obmedzený. Z uvedeného dôvodu TTSK smeroval všetky ďalšie aktivity práve na seniorov:

- TTSK distribuoval a sprostredkoval do ZSS dary od dobrovoľných darcov vo forme ovocia, mliečnych výrobkov, dezinfekčných pracích prostriedkov, a pod.,
- do domácností sociálne odkázaných rodín, ktoré má v evidencii Nadácia DAR pri TTSK rozposlal rúška od dobrovoľných darcov,
- odbor sociálnych vecí TTSK koordinoval dobrovoľníkov (presun zamestnancov ZSS, dobrovoľníkov z radov študentov zdravotníctva, dobrovoľníkov civilnej ochrany) do najviac ohrozených ZSS v regióne TTSK,
- pre sociálne odkázané rodiny zorganizoval charitatívnu zbierku vo forme stravných lístkov, adresne sprostredkoval základné potreby do vybavenia bytu núdznym seniorom,
- pre prijímateľov sociálnych služieb zorganizoval zbierku „Darček pre TEBA“, do ktorej sa zapojili zamestnanci Úradu TTSK.

V priebehu roka 2020 sa viacerí žiaci stredných škôl ako dobrovoľníci zapojili do aktivít na pomoc o ochranu zdravia seniorov. V rámci výzvy „Získaj cenu vojvodu z Edinburgu“ je aj humanitárna činnosť, ktorá je orientovaná predovšetkým k seniorom, a to formou nákupu potravín, zabezpečenia liekov, nosenia kníh a časopisov na podporu udržania aktívnej mozgovej činnosti seniorov. V rámci verejnej zbierky žiaci Obchodnej akadémie vo Veľkom Mederi zapožičali dôchodcom tablety na umožnenie komunikácie seniorov s príbuznými počas povinnej karantény, naučili ich používať aplikácie ako Skype, Messenger, WhatsApp – na podporu komunikácie seniorov prostredníctvom videohovorov. Žiaci viacerých stredných škôl sa tiež zapojili do projektu s názvom „Pošli dobro“ písaním povzbudivých motivačných listov pre PSS, ktorí mali záujem o takúto formu komunikácie. V rámci projektu „Vianočné čítanie“ učitelia SOŠ dopravy a služieb Holíč pripravili pre seniorov v zariadení Senior dom Terézia n. o. v Holíči „Vianočný program“, ktorý nahrali na USB kľúče a počas vianočných sviatkov ho zamestnanci zariadenia po častiach prehrávali prijímateľom sociálnych služieb. Program mal 4 časti: čítanie poviedok, vianočné piesne, rozprávanie o vianočných tradíciách, záver tvorili fotografie zo stretnutia seniorov so študentmi z uplynulých rokov. Na Strednej priemyselnej škole stavebnej jeden zo žiakov 4. ročníka pracuje ako terénny sociálny pracovník, a v rámci tejto práce pomáha aj ľuďom nad 60 rokov. Seniorom pomáhajú aj ďalší žiaci, napr. roznášaním rúšok. V mesiacoch november a december 2020 sa viaceré stredné školy zapojili do celoslovenskej výzvy s názvom „Koľko lásky sa zmestí do škatule od topánok“, prostredníctvom ktorej pripravili učitelia a žiaci vianočné darčeky pre osamelých starých ľudí a darovali im tak knihy, časopisy s krížovkami, sladkosti, hygienické potreby, hrnčeky, šatky, šály. Darčkové balíčky boli odovzdané aj ZSS.

Nitriansky samosprávny kraj

Osobitnú a nenahraditeľnú úlohu zohráva dobrovoľníctvo vo sfére sociálnych služieb a zdravotníctva. V oblasti sociálneho zabezpečenia predstavuje priestor na zvyšovanie kvality života klientov odkázaných na sociálnu pomoc. Samostatnú kapitolu Koncepcie rozvoja sociálnych služieb v regióne NSK za roky 2018-2023 predstavuje dobrovoľníctvo v oblasti sociálnych služieb. Dobrovoľníci vykonávajúci dobrovoľnícke aktivity v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK pomáhajú prijímateľom sociálnych služieb okrem iných aktivít aj pri činnostiach zameraných na rozvoj a udržanie jemnej a hrubej motoriky, sprevádzajú prijímateľov sociálnych služieb na voľnočasové a záujmové aktivity. Mladí ľudia sa zapájajú do poskytovania dobrovoľníckych služieb zameraných na starších ľudí a seniorov aj v rámci spolupráce ZSS so strednými a vysokými školami. V NSK sa osvedčila spolupráca s Fakultou sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Dobrovoľníkom patrí nielen zaslúžená úcta, ale aj ocenenie. Koncom roka 2020 v rámci projektu Srdce na dlani

v kategórii „Dlhodobá dobrovoľnícka pomoc“ získala cenu dobrovoľníčka zo zariadenia „DOMUM“ ZSS Krškany p. Néveriová.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK prostredníctvom poskytovateľov sociálnych služieb naďalej realizuje prepojenie staršej a mladšej generácie v rámci dobrovoľníckej činnosti, ktorá sa praktizuje spoluprácou študentov, ktorí vykonávajú dobrovoľnícku činnosť, a tým prispievajú k lepšej integrácii prijímateľov.

Žilinský samosprávny kraj

Ciele 1-3 sú vykonávané priebežne prostredníctvom ZSS ŽSK. V ZSS ŽSK sú realizované rôzne aktivity, na realizácii ktorých sa v niektorých prípadoch zúčastňujú aj dobrovoľníci. Zariadenia tak spolupracujú s rôznymi základnými, strednými a vysokými školami, s umeleckými školami, s nemocnicami, kultúrnymi organizáciami a záujmovými združeniami, s rôznymi aktivistami, podnikateľskými subjektmi, s cirkevnými organizáciami, ale aj s jednotlivcami. Aktívne sa na dobrovoľníckych činnostiach realizovaných v zariadeniach ŽSK podieľajú aj mnohí seniori z rôznych záujmových združení a seniori – občania. Aktívni seniori prichádzajú spríjemniť život našim seniorom v zariadeniach a naopak; seniori – susedia klientov našich zariadení pomáhajú, napr. pri realizovaní pracovnej terapie alebo záujmových činností návštevou zručností a praktickými ukázkami. Zároveň podporuje zapojenie sa mladých ľudí do poskytovania služieb seniorom v rámci dobrovoľníckej práce a upevňuje tým medzigeneračné väzby. Niektoré ZSS pravidelne spolupracujú so seniormi, ktorí oživujú kultúrne podujatia ukázkami domáckych prác (tkanie, spracovávanie ovčej vlny a pod.), a zapájajú sa do programových podujatí (ukážky prípravy a ochutnávky ľudových jedál). V kultúrnych organizáciách ŽSK je dobrovoľnícka práca realizovaná formou dobrovoľníckej služby seniorov, ktorí ako dobrovoľníci zastrešujú niektoré podujatia pre verejnosť, resp. deti a mládež, kultúrnych organizácií a realizujú ich bez nároku na odmenu. Organizácie využívajú možnosť dobrovoľníctva a upevňovania medzigeneračných väzieb v rámci tvorivých dielní seniorov s deťmi, workshopov amatérskych umelcov - senioriek s deťmi a mládežou, ako aj pri zabezpečovaní lektorskej činnosti pre deti v rámci projektu „Podpora komunitných aktivít“. ŽSK zorganizoval v roku 2020 Týždeň dobrovoľníctva (16.-22. september), kde sa Žilinský kraj zmenil na krajinu dobrých skutkov.

Banskobystrický samosprávny kraj

Dobrovoľníctvo v BBSK nie je dlhodobo dostatočne rozvinuté, napriek tomu, akú významnú úlohu zohráva v oblasti sociálnych služieb, pri eliminácii pocitov osamelosti a izolácie seniorov. V roku 2020 prebiehali niektoré dobrovoľnícke aktivity, ale ich celkový počet bol nižší v dôsledku aktuálnej pandemickej situácie. Evidujeme však aj také ZSS, kde dobrovoľníci vypomáhali práve v čase akútneho ochorenia COVID-19 prijímateľov a zamestnancov. Dobrovoľníctvo v ZSS vykonávali prevažne mladší, ale aj starší ľudia. Zabezpečovali sprievod na voľnočasové aktivity a pomoc pri ich organizovaní, doprovod k lekárom, ku kaderničke, na bohoslužby, sprevádzanie na vychádzky, čítanie prijímateľom, rozhovory s nimi, nákupy s prijímateľmi a pre prijímateľov, pomoc pri opatrovateľských činnostiach, práce v záhrade, a iné. Viaceré ZSS spolupracujú s dobrovoľníkmi z Centra dobrovoľníctva v Banskej Bystrici a z Platformy dobrovoľníckych centier, s dobrovoľníkmi z Ústredného sekretariátu Slovenského Červeného kríža, OZ Červený nos, z cirkevných spoločenstiev, z rôznych firiem, základných, stredných a vysokých škôl, speváckych, folklórnych súborov, skautských a iných organizácií. Študenti sa zapájali do aktivít najčastejšie počas letných mesiacov a prázdnin. Zamestnanci ZSS inšpirujú pre pravidelné dobrovoľníctvo študentov zdravotníckych škôl a sociálnej práce vykonávajúcich v ZSS odbornú prax, účastníkov kurzov opatrovania, propagujú dobrovoľníctvo cez sociálne siete a webové stránky, využívajú osobné kontakty v knižniciach, firmách, kostoloch, školách, mládežníckych záujmových krúžkoch, a podobne. Dobrovoľníci kontaktujú ZSS aj z vlastnej iniciatívy.

Košický samosprávny kraj

V Košickom kraji sa ročne realizuje viac ako 100 aktivít, na ktorých sa seniori podieľajú na príprave, či realizácii. V súvislosti so situáciou COVID-19 v roku 2020, nebolo možné zrealizovať všetky pripravované aktivity pre seniorov. Najrizikovejšej skupine obyvateľov pomáha aj Dobrovoľnícke centrum Košického kraja, ktoré okrem šitia a distribúcie rúšok zriadilo krajské dobrovoľnícke centrum

aj službu telefonátov seniorov a osamelých ľudí. Dobrovoľníkov môžu kontaktovať aj v prípade, ak potrebujú napríklad vyvenčiť domáceho miláčika, či zaobstarať nákup.

Združenie miest a obcí Slovenska

ZMOS v roku 2019 realizoval v rámci národného projektu Podpora kvality sociálneho dialógu aktivitu venovanú dobrovoľníctvu. Bola spracovaná analýza s názvom: Dobrovoľníctvo v samospráve – krok k aktívnym komunitám. ZMOS pre potreby analýzy realizovalo aj prieskum zameraný na dobrovoľníctvo v samospráve. Mestá a obce disponujú informáciami o dobrovoľníctve a vyjadrujú záujem o jeho ďalšiu podporu. Prieskum bol realizovaný na reprezentatívnej vzorke 410 starostov a primátorov, ktorí na otázky odpovedali v čase od 26. novembra 2018 do 20. januára 2019, teda na prelome dvoch volebných období. Analýza je dostupná na:

https://www.zmos.sk/dobrovolnictvo-v-samosprave-krok-k-aktivnym-komunitam--oznam/mid/419520/.html#m_419520

Okrem analýzy samotnej, bola realizovaná zo strany ZMOS aj vzdelávacia aktivita na tému: Dobrovoľníctvo ako predpoklad aktívnych komunit (typ akcie: workshop, dátum konania september /2019, miesto konania Hotel Vígľaš). Na tejto aktivite sa diskutovalo na tému dobrovoľníctva, cieľom bolo umožniť širokej odbornej a laickej verejnosti zúčastniť sa sociálneho dialógu na danú problematiku, pomenovať problémy, hľadať riešenia a navrhnúť opatrenia, ktoré by rozvoju dobrovoľníctva pomohlo. Formou panelových diskusií sa hľadal spoločenský konsenzus pre realizáciu opatrení, návrh zákonov, resp. ich novelizácií a skvalitnenia postavenia dobrovoľníkov, zamestnancov a zamestnávateľov vo vzťahu k verejnej správe, štátnej správe, regionálnej a územnej samospráve.

Podrobnosti o vzdelávacej aktivite nájdete na:

https://www.zmos.sk/vzdelavacie-podujatia/mid/420435/ma0/125912/.html#m_420435

Význam dobrovoľníctva pre obce a mestá, či skôr spôsob akým jednotlivé samosprávy dokázali zapojiť dobrovoľníctvo do bežného života svojich občanov v roku 2020 ukázal v plnej miere dôležitosť podpory tejto oblasti života samospráv. Dobrovoľníctvo sa stalo neoddeliteľnou súčasťou existencie a fungovania samospráv, ktoré boli postavené pred neľahké úlohy v súvislosti s plnením opatrení proti šíreniu ochorenia COVID-19. Dobrovoľníci sa zapojili do množstva aktivít, a to v plnej miere. Išlo tak o oficiálne dobrovoľnícke organizácie – dobrovoľné hasičské zbory miest a obcí, spoločenské organizácie, cirkevné zbory, ale aj neformálne dobrovoľníctvo. Samosprávy využili v plnej miere pomoc dobrovoľníkov, ich prácu koordinovali a organizovali. A to už v úvode nástupu pandémie, najmä v marci a apríli 2020 išlo o svojpomocné šitie a distribúciu rúšok (ktoré boli nedostatkovým tovarom), mnoho samospráva ich priamo rozdávala svojim občanom, zásobovali aj sociálne zariadenia, samosprávy si poskytovali pomoc navzájom. Dobrovoľníci sa aktívne zapojili aj do donášky potravín a liekov, najmä seniorom a osobám ŤZP. Samosprávy zapojili dobrovoľníkov aj do akcie Spoločná zodpovednosť, ktorá sa uskutočnila v októbri a novembri 2020.

Cieľ 2: Zvýšiť informovanosť o možnostiach výkonu dobrovoľníckej práce v sociálnych službách, zabezpečiť prístup seniorov k týmto informáciám v záujme uľahčenia participácie starších ľudí na vzájomnej svojpomoci, na práci medzigeneračných skupín v komunitách, vytváranie príležitostí na realizáciu potenciálu seniorov.

Gestor: obce, VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

Plnenie cieľa v roku 2020 bolo determinované celkovou pandemickou situáciou, kedy sa pozornosť zamerala predovšetkým na jej zvládnutie. V predchádzajúcom období ZSS v zriaďovateľskej

pôsobnosti BSK aktívne prezentovali verejnosti a komunite dobrovoľníctvo ako možnosť zmysluplného uplatnenia sa pre záujemcov všetkých vekových kategórií. Dialo sa tak prostredníctvom spoločenských podujatí (napr. dni otvorených dverí, kultúrne podujatia).

Trnavský samosprávny kraj

V roku 2020 sa tento cieľ podarilo naplniť čiastočne v prvom štvrtroku. Z dôvodu šírenia pandemického ochorenia COVID-19 sa seniori stávajú najohrozenejšou skupinou a tieto aktivity boli pre nich ťažko realizovateľné. Seniory sú však nielen objektom dobrovoľníckej práce, ale v súčasnosti je trend vykonávania dobrovoľníckej práce práve seniormi, čím sú zapájaní do spoločenského a verejného života. Podpora dobrovoľníckych aktivít sa realizuje v rámci rôznych projektov. Možnosť stať sa dobrovoľníkom je ponúkaná i študentom stredných škôl, ktorí navštevujú ZSS a kluby dôchodcov v rámci odbornej praxe. Verejnosť je o možnostiach výkonu dobrovoľníckych aktivít informovaná prostredníctvom regionálnych médií (napr. Trnavsko, Holičan).

Nitriansky samosprávny kraj

Verejnosť sa o možnostiach výkonu dobrovoľníckej činnosti v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK dozvedá z rôznych širokospektrálnych zdrojov. Informovanosť je zabezpečovaná nielen prostredníctvom projektov, ale aj spolupracou s občianskymi združeniami, ako je napr. o.z. SVETLO PRE OLICHOV. O možnostiach dobrovoľníckej aktivity zariadenia informujú na svojich vývesných tabulách, publikovaním článkov v lokálnych printových médiách, prostredníctvom príspevkov v regionálnych televíziách, spolupracou so stredoškolskými a vysokoškolskými vzdelávacími inštitúciami zameranými na sociálnu a zdravotnú oblasť spoločenského života. Na tento účel sa využívajú aj osobné stretnutia s príbuznými klientov ZSS, so záujemcami o zamestnanie, s návštevníkmi podujatí organizovaných zariadeniami, so študentmi pri výkone absolventskej praxe, a pod. Webová stránka úradu NSK v sekcii odboru sociálnych vecí v článku: „Dobrovoľník v ZSS je systémová zmena a otvorenie sa komunite“, poskytuje záujemcom prvotné informácie o dobrovoľníckej činnosti.

Trenčiansky samosprávny kraj

Zvýšenie informovanosti o možnosti výkonu dobrovoľníckej práce, zabezpečenia prístupu seniorov k týmto informáciám, poskytovatelia tieto aktivity zverejňujú na svojich webových stránkach, prostredníctvom médií, obnovou informácií na informačných tabuliach zariadení.

Žilinský samosprávny kraj

Vid' odpočet k cieľu 1.

Banskobystrický samosprávny kraj

V rámci Týždňa dobrovoľníctva, prebiehali takmer vo všetkých ZSS v kraji rôzne aktivity. Boli zamerané na zveľadovanie interiérov a exteriérov zariadení, kultúrne programy tanečné, spevácke, hudobné a divadelné vystúpenia, ale aj na priamy kontakt s prijímateľmi - čítania, spoločenské hry, sprevádzanie imobilných klientov, pomoc pri sebaobslužných úkonoch. Pre informovanie o možnostiach dobrovoľníckej práce, poskytovatelia sociálnych služieb využívajú svoje webové stránky, regionálne a miestne médiá, Platformu dobrovoľníckych centier, prezentácie dobrovoľníckej činnosti v Centre dobrovoľníctva, besedy na školách, v cirkevných spoločenstvách a v denných centrách. S cieľom získania starších ľudí pre dobrovoľnícke aktivity, je často využívaný priamy kontakt zamestnancov ZSS s nimi, najmä v cirkevných spoločenstvách, kostoloch a Univerzite tretieho veku, ale aj oslovanie zamestnancov v spolupracujúcich firmách, finančných inštitúciách, knižniciach, a pod. Do dobrovoľníckej činnosti sa zapájajú okrem externých dobrovoľníkov aj prijímatelia v ZSS, a to v takom rozsahu, ako im to ich zdravotný stav dovolí (hlavne pomoc pri servírovaní stravy, pri nákupoch pre iných prijímateľov, sprevádzaní ku kaderničke, do cukrárne a na prechádzkach, roznášaní novin, časopisov a pošty prijímateľom, pri čítaní, pomoc na vrátnici, pri úprave exteriéru zariadení vrátane kvetinových záhonov, pri výrobe ozdôb, vianočnej výzdoby, pri organizovaní kultúrno-spoločenských akcií, a iné).

Košický samosprávny kraj

Seniory sú každý mesiac pravidelne informovaní o možnostiach dobrovoľníctva. Dobrovoľníci sú v jednotlivých zariadeniach sociálnych služieb umiestňovaní podľa nahlásených potrieb. V súvislosti

so situáciou COVID-19 zriadil KSK call centrum pre obyvateľov kraja. Dovolať sa môžu na tri samostatné infolinky (infolinka pre občanov, pre lekárov a zdravotnícky personál a seniorov).

2. Zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí

6.2. Starší ľudia na trhu práce

Cieľ: Zvyšovať mieru zamestnanosti a zamestnateľnosť starších ľudí vo veku 50 a viac rokov.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „ÚPSVaR“), vedecko-výskumné a akademické inštitúcie, sociálni partneri

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Pomerne silný rast zamestnanosti do roku 2019 bol zastavený v roku 2020 vplyvom pandémie spôsobenej ochorením COVID-19. Následkom krízy došlo k poklesu celkovej zamestnanosti, a to aj u ľudí vo veku 50 a viac rokov. Podľa údajov ŠÚ SR, výberového zisťovania pracovných síl, sa v 1. - 3. štvrtroku 2020 priemerný počet pracujúcich osôb vo veku 50 – 64 rokov 2020 medziročne znížil o 0,6 %, resp. o 4,5 tis. osôb na 704,0 tis., a ich podiel na celkovom počte pracujúcich SR predstavoval 27,8 %. Priemerná úroveň miery zamestnanosti osôb vo veku 50 – 64 rokov v 1. - 3. štvrtroku 2020 dosiahla úroveň 66,1 %. V porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka, sa jej celková úroveň zvýšila o 0,1 p. b.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

K opatreniam zameraným na podporu dlhšieho pracovného života ľudí a schopnosti pracovať, patria z hľadiska služieb zamestnanosti nástroje aktívnych opatrení na trhu práce (ďalej len „AOTP“) podľa zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“), ktoré využívajú, a do ktorých sú zaradované aj osoby staršie ako 50 rokov veku. Jednotlivé nástroje AOTP možno členiť podľa ich zacielenia na: nástroje AOTP zvyšujúce zamestnateľnosť; nástroje AOTP zvyšujúce zamestnanosť a nástroje podporujúce udržanie existujúcich pracovných miest. Tieto sa realizujú ako samostatné opatrenia, alebo ako opatrenia a aktivity v rámci projektov. Úlohou týchto nástrojov AOTP, je predovšetkým uľahčiť a urýchliť prechod nezamestnaných občanov (vrátane starších ako 50 rokov veku) do práce a nájsť si miesto na trhu práce. V rámci nástrojov AOTP sa realizovali za ostatných päť rokov rôzne opatrenia, programy, projekty a aktivity, ktoré uľahčujú integráciu a reintegráciu uchádzačov o zamestnanie (ďalej len „UoZ“), najmä skupín osôb znevýhodnených na trhu práce, medzi ktoré patria aj UoZ starší ako 50 rokov veku. ÚPSVaR v spolupráci s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad PSVR“) realizovalo za ostatných päť rokov (od r. 2015) v zmysle § 54 zákona o službách zamestnanosti viaceré národné projekty (ďalej len „NP“) a projekty podpory začlenenia znevýhodnených UoZ na pracovný trh. Cieľovým národným projektom pre UoZ starších ako 50 rokov veku, bol NP „Chceme byť aktívni na trhu práce (50+)“, ktorého hlavným cieľom bola podpora zamestnávania znevýhodnených skupín na trhu práce, občanov starších ako 50 rokov veku, ktorý sa realizoval v rokoch 2015 – 2020.

Žilinský samosprávny kraj

V ZSS ŽSK je zamestnaná nemalá skupina zamestnancov vo veku 50 a viac rokov, a taktiež zamestnanci v dôchodkovom veku. Zariadenia ŽSK vytvárajú podmienky pre zamestnávanie starších ľudí a tým podporiť rozvoj „striebornej ekonomiky“. V niektorých zariadeniach ŽSK sú zamestnaní na dohodu o vykonaní práce aj klienti zariadení, spravidla dôchodcovia.

6.2.1. Vekový manažment

Cieľ 1: Transformovať Výbor pre seniorov na poradný orgán vlády Slovenskej republiky pre prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie.

Opatrenie:

Transformovať Výbor pre seniorov na poradný orgán vlády Slovenskej republiky, ktorý zabezpečí užšiu spoluprácu zainteresovaných subjektov na riešení dôsledkov starnutia populácie. Hlavnou úlohou uvedeného orgánu bude navrhovať, koordinovať a kontrolovať jednotlivé opatrenia zamerané na elimináciu negatívnych dôsledkov procesu starnutia populácie na ekonomiku, trh práce, dôchodkový systém a ďalšie oblasti života spoločnosti.

Gestor: MPSVR SR

Termín plnenia: do 31.12.2013

Stav plnenia: cieľ splnený

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 17/2014 zo dňa 8. januára 2014 bol Výbor pre seniorov transformovaný na Radu vlády Slovenskej republiky pre práva seniorov a prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie.

Cieľ 2: Definovať vekový manažment a vytvoriť zásady vekového manažmentu pre zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe).

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: verejná správa, AZZZ SR, RÚZ, KOZ SR, VÚC, ZMOS, vedecko-výskumné a akademické inštitúcie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ splnený

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

MPSVR SR zriadilo koncom roka 2016 pracovnú skupinu pre zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí. V priebehu rokov 2016 – 2017 pracovná skupina vypracovala brožúru „Definícia vekového manažmentu a vytvorenie zásad vekového manažmentu pre zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe)“ v spolupráci so všetkými relevantnými subjektmi. Vzhľadom na vysoko špecializovanú odbornosť zadania úlohy MPSVR SR, v júni 2017, požiadalo o spoluprácu Centrum sociálneho dialógu. Následne v spolupráci s Centrom sociálneho dialógu zorganizovalo dňa 24. októbra 2017 workshop s názvom Vekový manažment. Cieľovou skupinou boli sociálni partneri, t. j. zamestnávatelia, zástupcovia zamestnancov (odborníci), ako aj zástupcovia Združenia miest a obcí Slovenska. MPSVR SR malo záujem iniciovať širší dialóg s expertmi/sociálnymi partnermi o úlohách, ktoré vyplývajú z NPAS; konkrétne úlohy, cieľ č. 2 „Definovať vekový manažment a vytvoriť zásady vekového manažmentu pre zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe).“; a cieľ č. 4 „Stanoviť minimálny rozsah nutne aplikovaných zásad vekového manažmentu vrátane systému auditu pre ich aplikáciu.“ Na uvedenom workshope MPSVR SR predstavilo brožúru „Definícia vekového manažmentu a vytvorenie zásad vekového manažmentu pre zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe)“. Uvedenú brožúru MPSVR SR uverejnilo na svojich a partnerských web stránkach, a požiadalo sociálnych partnerov o súčinnosť pri jej zverejnení.

Cieľ 3: Motivovať zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) k aplikácii vekového manažmentu, podporiť zamestnávanie starších zamestnancov a motivovať zamestnancov zotrvať na trhu práce.

Opatrenie:

Propagovať zásady vekového manažmentu u zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) a odborových organizácií.

Spôsob plnenia:

Realizovať osvetovú a informačnú kampaň zameranú na zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) a odborové organizácie s cieľom upozorniť ich na negatívny demografický vývoj a zásady vekového manažmentu. Vytvoriť publikáciu zameranú na aplikáciu zásad vekového manažmentu vrátane príkladov dobrej praxe. Po dohode so sociálnymi partnermi pravidelne verejne vyhodnocovať a oceňovať zamestnávateľov, ktorí sa správajú ústretovo k starším zamestnancom.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: verejná správa, AZZZ SR, RÚZ, KOZ SR, VÚC, ZMOS, vedecko-výskumné a akademické inštitúcie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020 (osvetová kampaň a účelová publikácia do 31.12.2016)

Cieľ 4: Stanoviť minimálny rozsah nutne aplikovaných zásad vekového manažmentu vrátane systému auditu pre ich aplikáciu.

Spôsob plnenia:

Vypracovať minimálny rozsah žiaducich pravidiel správania sa zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) pri aplikácii vekového manažmentu a indikátorov ich plnenia. Aplikovať tieto pravidlá vo všetkých organizáciách a spoločnostiach, kde ako zamestnávateľ alebo dominantný akcionár vystupuje štát alebo samospráva. Odporučiť dodržiavanie týchto pravidiel širokej zamestnávateľskej verejnosti. Prerokovať s KOZ SR, aby jednotlivé odborové zväzy a organizácie uplatňovali v rámci kolektívnych vyjednaní tieto požiadavky. Zvážiť bonifikáciu zamestnávateľov, ktorí budú dobrovoľne tieto požiadavky akceptovať.

Gestor: MPSVR SR a MV SR

Spolupracujúce subjekty: verejná správa, AZZZ SR, RÚZ, KOZ SR, VÚC, ZMOS, univerzity a vysoké školy

Termín plnenia: vypracovanie žiaducich pravidiel a indikátorov ich plnenia do 30.06.2015, aplikácia týchto pravidiel subjektmi vo verejnej správe do 01.01.2016, rozhodnutie o možnej bonifikácii zamestnávateľov do 31.12.2016, ostatné priebežne do roku 2020

Stav plnenia: cieľ 3 a 4 sa v termíne nesplnili

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

K motivácii zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) k aplikácii vekového manažmentu, podporiť zamestnávanie starších zamestnancov a motivovať zamestnancov zotrvať na trhu práce prispel projekt Chceme byť aktívni na trhu práce (50+). Hlavnou aktivitou projektu bolo poskytovanie finančného príspevku na podporu vytvorenia pracovného miesta pre znevýhodneného UoZ vo veku 50 a viac, čo malo priniesť zvýšenie zamestnanosti, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť s dôrazom na starších ľudí vo veku 50 a viac rokov. V projekte bolo evidovaných 1571 osôb vo veku nad 50 rokov, skupina osôb zahŕňala dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných a viacnásobne znevýhodnené osoby na trhu práce.

Združenie kresťanských seniorov

ZKS považuje plnenie v tejto oblasti za nedostatočné. Zo stanovených 4 cieľov sa plne realizoval iba prvý. S plnením ďalších, to však už je podstatne horšie. Čiastočne sa splnil Cieľ 2: Definovať vekový

manažment a vytvoriť zásady vekového manažmentu pre zamestnávateľov (v 2 súkromnej a verejnej správe). MPSVR SR vydalo brožúrku, ktorá obsahuje definíciu a zásady vekového manažmentu a očividne pri tom vychádza najmä z českých zdrojov a nimi využívaných pôvodných prameňov. Nedošlo však k výraznejšej snahe aplikovať tieto zásady na slovenské pomery a komunikovať s tunajšími zamestnávateľmi, či už v súkromnej sfére, alebo verejnej správe. Nezačal sa plniť Cieľ 3: Motivovať zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) k aplikácii vekového manažmentu, podporiť zamestnávanie starších zamestnancov a motivovať zamestnancov zotrvať na trhu práce/, či Cieľ 4: Stanoviť minimálny rozsah nutne aplikovaných zásad vekového manažmentu vrátane systému auditu pre ich aplikáciu. Dnes sa situácia na trhu práce mení, vzrastá záujem aj o starších pracovníkov a vekový manažment by mal nájsť svoje miesto nielen v novom NPAS, ale najmä čo najskôr v praxi.

6.2.2. Služby zamestnanosti pre starších zamestnancov a podpora rozvoja striebornej ekonomiky

Cieľ 1: Zvýšiť zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí prostredníctvom intenzívnych vzdelávacích kurzov zameraných na prácu s IKT pre ľudí vo veku 50 a viac rokov evidovaných na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny.

Cieľ 2: Zvýšiť možnosť zamestnať sa na kratší pracovný úväzok uchádzačom o zamestnanie vo veku 50 a viac rokov dovtedy, kým získajú nárok na starobný dôchodok.

Cieľ 3: Motivovať zamestnávateľov na vytvorenie „deleného“ pracovného miesta pre starších ľudí vo veku 50 a viac rokov na polovičný úväzok, resp. na 2,5 hodinový úväzok.

Cieľ 4: Podporovať rozvoj nových (atypických) foriem zamestnania zvyšujúcich flexibilitu trhu práce pre starších zamestnancov vo veku 50 a viac rokov.

Opatrenie:

K riešeniu problému starších ľudí so získavaním zamestnania môže prispieť okrem koncepčných zmien v ekonomike aj prijateľná motivácia zamestnávateľských subjektov. Úrady PSVR môžu pomôcť informačno – poradenskými službami obsahovo zameranými na voľné pracovné miesta, ktoré sú vhodné špeciálne pre starších ľudí evidovaných na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny v pozícii záujemcov o zamestnanie a uchádzačov o zamestnanie. Následne by títo starší nezamestnaní mohli byť pozývaní na výberové konania, kde by sa zamestnávateľom predstavovali ako vhodní zamestnanci. Skupinové poradenské služby pre starších nezamestnaných by preto mali byť orientované aj na aktivovanie schopnosti sebaaprezentácie a zvyšovanie sebavedomia starších uchádzačov o prácu. MŠVVŠ SR v súčinnosti s MPSVR SR na základe aktuálnej požiadavky trhu práce bude spolupracovať pri príprave vzdelávacích programov potrebných na doplnenie si zručností pre trh práce.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MH SR, ÚPSVaR, AZZZ SR, RÚZ, VÚC, MŠVVŠ SR, vedecko-výskumné a akademické inštitúcie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: ciele 1, 2, 3 a 4 sa priebežne plnia

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Podľa § 46 zákona o službách zamestnanosti, úrad PSVR, môže zabezpečiť UoZ vzdelávanie a prípravu pre trh práce, ak to vyžaduje jeho uplatnenie na trhu práce na základe zhodnotenia jeho schopností, pracovných skúseností, odborných zručností, dosiahnutého stupňa vzdelania a zdravotnej spôsobilosti alebo potreby zmeny vedomostí a odborných zručností vzhľadom na dopyt na trhu práce a straty

schopnosti vykonávať pracovnú činnosť v doterajšom zamestnaní. UoZ, ktorému úrad PSVR, zabezpečuje vzdelávanie a prípravu pre trh práce, sa poskytuje náhrada cestovných výdavkov na dopravu z miesta trvalého pobytu alebo miesta prechodného pobytu do miesta poskytovania vzdelávania a prípravy pre trh práce a späť, výdavkov na ubytovanie a stravné na základe uzatvorenej písomnej dohody s úradom PSVR. Úrad PSVR môže občanovi, ktorý bol UoZ, a ktorý bol na základe absolvovania vzdelávania a prípravy pre trh práce, ktoré si zabezpečil z vlastnej iniciatívy na základe uzatvorenej písomnej dohody s úradom PSVR, vyradený z evidencie UoZ z dôvodu nástupu do zamestnania alebo začatia prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti, na ktorú mu nebol poskytnutý príspevok, poskytnúť príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce. Plnenie opatrení z kapitoly 6.2.2 Služby zamestnanosti pre starších zamestnancov a podpory rozvoja striebornej ekonomiky, sa podporovalo cez projekt Podpora zamestnávania UoZ prostredníctvom vybraných aktívnych opatrení na trhu práce 4. Projekt v rámci príspevku na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti „poskytol príspevok zamestnávateľovi, ktorý prijal do pracovného pomeru na určitú dobu znevýhodneného občana. Počet podporených UoZ starších ako 50 rokov veku predstavoval 2758. V rámci pokračovania národného projektu z predošlého roka Podpora zamestnanosti 2, bolo v priebehu kalendárneho roka 2020 podporených 64 osôb nad 50 rokov veku. Projekt svojimi aktivitami prispel k uplatňovaniu aktívnych opatrení na trhu práce, vrátane vzdelávania a podpory prostredníctvom príspevkov pre starších spolupracovať pri začleňovaní sa na trhu práce. V rámci aktívnych opatrení trhu práce, sa prostredníctvom národného projektu Cesta na trh práce, aktivita č.6, poskytuje podpora UoZ pri nachádzaní pracovného uplatnenia prostredníctvom intenzívneho a individualizovaného poradenského procesu. Cieľom aktivity je pomôcť UoZ pri stanovení si kariérnych cieľov a následne ho sprevádzať pri vstupe na trh práce. Do tohto národného projektu je zapojených 4471 osôb starších ako 50 rokov. Poskytovanie individualizovaných poradenských služieb je tiež súčasťou národného projektu Podpora individualizovaného poradenstva pre dlhodobo nezamestnaných UoZ. V rámci aktivít tohto projektu je dlhodobo nezamestnaným UoZ poskytovaná, tzv. bilancia kompetencií, ktorá pomôže UoZ zhodnotiť vlastné perspektívy uplatnenia sa na trhu práce, zdefinovať si realistickú profesijnú orientáciu a rozvíjať potrebné zručnosti pre hľadanie zamestnania. Druhou aktivitou v projekte, je podpora vysoko individualizovaného poradenstva pre dlhodobo nezamestnaných UoZ. V tomto projekte evidujeme 6266 osôb vo veku 50 a viac rokov.

Cieľ 5: Aktualizovať existujúce a vytvárať nové nástroje aktívnych opatrení trhu práce na udržanie osôb nad 50 rokov veku na trhu práce.

Opatrenie:

Zdokonaľovať nástroje aktívnych politík trhu práce zamerané na starších ľudí.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: ÚPSVaR, vedecko-výskumné a akademické inštitúcie, sociálni partneri

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V Národnej stratégii zamestnanosti SR do roku 2020, ktorá bola schválená vládou SR dňa 17.12.2014, sú identifikované kľúčové zmeny, ktoré je potrebné vykonať na dosiahnutie cieľového stavu zamestnanosti do roku 2020. V oblasti riešenia nezamestnanosti starších (nad 50 rokov veku) boli identifikované najmä tieto strategické zmeny:

- *Prioritne podporovať zamestnávanie znevýhodnených skupín na trhu práce, najmä starších (nad 50 rokov veku) a nízkokvalifikovaných osôb.*

- Realizovať samostatný národný projekt na podporu návratu na miestny trh práce dlhodobo nezamestnaných žien vo vekových skupinách od 45 rokov, s osobitným zameraním na ženy v týchto vekových skupinách s vyšším odborným vzdelaním a vysokoškolským vzdelaním.

Operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 – 2020 v prioritnej osi Zamestnanosť, si kladie za cieľ zlepšiť práce s využitím adicónálnych zdrojov z Európskeho sociálneho fondu. Vhodnými nástrojmi sa bude iniciovať tvorba a udržateľnosť pracovných miest, zvyšovanie odborných zručností a adaptácia na potreby trhu práce, ako aj zlepšenie prístupu k zamestnanosti. V rámci programov podpory zamestnanosti je potrebné vytvoriť účinné nástroje na podporu zvýšenia zamestnanosti, zamestnatelnosti a znížiť nezamestnanosť s osobitným dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnuté osoby. Občania starší ako 50 rokov veku, sú považovaní za znevýhodnenú skupinu na trhu práce, a pri ich uplatňovaní na trhu práce, sa im venuje zvýšená pozornosť. Táto skupina občanov bola v rámci poskytovania aktívnych opatrení na trhu práce zapájaná do všetkých projektových a programových riešení, zameraných na zvýšenie zamestnatelnosti a zamestnanosti znevýhodnených skupín na trhu práce. Realizované opatrenia mali vplyv na postupné znižovanie počtu UoZ nad 50 rokov veku, keď klesol počet starších UoZ (50+) v období rokov 2014 - 2019 približne na polovicu (podobne ako BA, ZA), v niektorých krajoch to bolo až približne na 1/3 (NR), na východe to bolo len približne o 1/3 (PO a KE). Tento pozitívny trend prerušila mimoriadna situácia spôsobená vírusom COVID-19, ktorý v roku 2020 nepriaznivo ovplyvnila celkovú situáciu na trhu práce, vrátane situácie starších nad 50 rokov. Prehľad vývoja počtu starších UoZ (50+) v sledovanom období podľa krajov uvádzame v tabuľke.

Kraj	Starší UoZ (50+) k 31.12.						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BA	5 562	5 221	4 467	3 028	2 758	2 763	4 276
TT	6 548	5 813	4 283	2 849	2 485	2 541	4 271
TN	8 668	7 519	6 094	4 120	3 587	3 581	5 464
NR	12 142	11 298	8 969	6 067	5 073	4 636	6 739
ZA	10 474	9 318	14 028	5 913	5 230	5 072	7 332
BB	16 237	15 522	14 028	10 938	9 928	9 158	11 061
PO	17 064	16 350	15 056	11 799	10 792	10 392	12 936
KE	15 947	15 572	14 226	11 663	10 815	10 295	12 951
SR	92 642	86 613	74 977	56 377	50 686	48 438	65 030

Zdroj: ÚPSVaR

Cieľ 6: Vypracovať štúdiu pre objektivizované posudzovanie pracovnej schopnosti starších zamestnancov vo veku 50 a viac rokov.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: ÚPSVaR, vedecko-výskumné a akademické inštitúcie, sociálni partneri

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ v termíne nesplnený

Vzhľadom na priebežné plnenie iných opatrení NPAS neboli vykonané aktivity pre realizáciu stanoveného cieľa.

6.2.3. Nediskriminujúce, bezpečné a zdravé pracovné podmienky

Cieľ 1: Zvýšiť bezpečnosť zamestnancov starších ako 50 rokov a ochranu ich zdravia pri práci prostredníctvom dôslednej cielenej inšpekcie práce realizovanej jedenkrát za dva roky zameranej

na dodržiavanie právnych predpisov v oblasti pracovnoprávných vzťahov a v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Spôsob plnenia:

Cielená inšpekcia práce zameraná na vekovú kategóriu zamestnancov starších ako 50 rokov bude navrhnutá do celoslovenského plánu úloh na realizáciu prvý raz v roku 2014 a následne aj v roku 2016, 2018 a 2020. Obsahom previerky bude kontrola stavu bezpečnosti a ochrany zdravia s konkrétnym zameraním na vytvorenie vhodných pracovných podmienok zohľadňujúcich vyšší vek zamestnancov, úpravu ich pracovísk a pracovných miest z ergonomického hľadiska, podmienky práce so zohľadnením zdravotného stavu, psychosociálnej záťaže, faktorov spôsobujúcich stres a vyvolávajúcich zdravotné problémy a pod. Východiskom bude kontrola hodnotenia rizík, t. j., či zamestnávateľia v písomnom hodnotení rizík zohľadnili špecifiká týkajúce sa vyššieho veku zamestnancov. Kontrolovaným subjektom bude v rámci vykonávaných previerok poskytované bezplatné odborné poradenstvo v zmysle platnej legislatívy.

Pri tvorbe obsahového zamerania budú taktiež využívané zdroje Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia, ktorej Európska komisia vzhľadom na nepriaznivý demografický vývoj v štátoch EÚ zadala na vypracovanie 2-ročný projekt týkajúci sa staršej pracujúcej populácie.

Gestor: inšpektoráty práce

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Národný inšpektorát práce SR

Cieľom celoslovenských previerok v rokoch 2014, 2016, 2017 a 2020, bola kontrola stavu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s konkrétnym zameraním na vytvorenie vhodných pracovných podmienok zohľadňujúcich potreby zamestnancov nad 50 rokov, úpravu ich pracovísk a pracovných miest z ergonomického hľadiska, podmienky práce so zohľadnením zdravotného stavu, psychosociálnej záťaže, faktorov spôsobujúcich stres a vyvolávajúcich zdravotné problémy, a pod.

Východiskom bola kontrola hodnotenia rizík, t. j., či zamestnávateľia v písomnom hodnotení rizík zohľadnili špecifiká týkajúce sa vyššieho veku zamestnancov. Kontrolovaným subjektom bolo v rámci vykonávaných previerok poskytované aj bezplatné odborné poradenstvo v zmysle platnej legislatívy.

Celoslovenské úlohy boli vykonané v podnikateľských subjektoch, v ktorých sa predpokladalo zamestnávanie zamestnancov rôznych vekových kategórií. V rámci tejto úlohy bolo inšpektorátmi práce vykonaných spolu 234 previerok, pričom najviac previerok bolo vykonaných u zamestnávateľov s počtom zamestnancov 50 až 249. Najpočetnejšie zastúpenou právnou formou kontrolovaných subjektov bola spoločnosť s ručením obmedzeným. Výber sa sústredil na rôzne odvetvia, prednostne na odvetvie priemyselnej výroby. Prednostný výber tohto odvetvia je zdôvodnený tým, že ide o odvetvie, kde je vyšší predpoklad fyzicky namáhavej práce. V priemyselných podnikoch bola kontrola pracovných podmienok zameraná na vykonanie opatrení v súvislosti s manipuláciou so spracovávaným materiálom a manipuláciou s bremenami, nakoľko v zmysle platnej legislatívy, je to oblasť, kde sú zamestnávateľia povinní vykonať opatrenia aj vzhľadom na vek zamestnancov. Inšpektori práce sa zamerali na povinnosť zamestnávateľov posúdiť zdravotnú spôsobilosť na prácu preventívnymi lekáorskými prehliadkami vo vzťahu k práci, na dodržanie podmienok výkonu prác na rizikových pracoviskách, ako aj na všeobecné povinnosti zamestnávateľov v záujme zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

V zmysle zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v znení neskorších predpisov, zamestnávateľia majú prihliadať pri zaradení zamestnancov na výkon práce na ich zdravotný stav, posúdenie zdravotnej spôsobilosti na prácu, schopnosti na ich vek, kvalifikačné predpoklady a odbornú spôsobilosť. Vykonávanými kontrolami možno konštatovať, že zamestnávateľia rešpektujú zákonom stanovené podmienky, a pracoviská kontrolovaných zamestnávateľov boli

ergonomicky prispôsobené všetkým zamestnancom bez rozdielu veku. Pri nábore a prijímaní nových zamestnancov, sú rešpektované požiadavky zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej „Zákonník práce“). Zamestnávateľa uvádzali, že vekové kritériá nie sú prekážkou pri prijímaní nových zamestnancov, ale je to hlavne odbornosť. Získané informácie, týkajúce sa postavenia starších zamestnancov a úrovne ich bezpečnosti a ochrany zdravia na pracoviskách zamestnávateľov, boli tiež využité aj ako podklad na prípravu a získanie príkladov „Dobrej praxe“ k súťaži vyhlásenej Európskou agentúrou pre bezpečnosť a zdravie pri práci v rámci kampane 2016 – 2017 zameranej na vytvorenie zdravých pracovísk pre všetky vekové kategórie. Závery inšpekcie práce slúžili aj na prípravu tematického dňa Výboru vrchných predstaviteľov inšpekcie práce (SLIC) počas slovenského predsedníctva v Rade EÚ v druhom polroku 2016.

Ministerstvo vnútra SR

MV SR prostredníctvom sekcie krízového riadenia oddelenia inšpekcie práce a požiarneho dozoru ako orgán inšpekcie práce Ministerstva vnútra SR, v dôsledku pandémie COVID-19 spôsobenej koronavírusom SARS-CoV-2 na území Slovenskej republiky, vykonalo v roku 2020 dve komplexné inšpekčné kontroly v útvaroch MV SR. Pri výkone týchto kontrol oddelenie inšpekcie práce a požiarneho dozoru sekcie krízového riadenia MV SR postupovalo podľa zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade „Plánom hlavných úloh sekcie krízového riadenia Ministerstva vnútra SR na rok 2020“, II. časť.

Kontrolovanými útvarmi boli :

- Krajské riaditeľstvo PZ v Trenčíne (Okresné riaditeľstvo PZ v Trenčíne, Obvodné riaditeľstvo PZ Trenčín),
- Krajské riaditeľstvo PZ v Nitre (Okresné riaditeľstvo PZ v Nitre, Obvodné riaditeľstvo PZ Nitra - Chrenová, Obvodné riaditeľstvo PZ Nitra – Kalvária).

V rámci uvedených kontrol, nebolo zistené porušovanie predpisov v oblasti diskriminácie zamestnancov starších ako 50 rokov a ich bezpečných a zdravých pracovných podmienok, a ani porušenie právnych predpisov v tejto oblasti. K uvedenej problematike inšpekcia práce MV SR nezaznamenala žiaden podnet.

Cieľ 2: Odhaľovať a následne účinnými opatreniami odstraňovať diskrimináciu na trhu práce z dôvodu veku a zabezpečiť tak starším ľuďom rovnaké zaobchádzanie v profesionálnom živote.

Spôsob plnenia:

V druhom polroku 2013 bude zrealizované vzdelávanie inšpektorov práce financované z Európskeho sociálneho fondu v rámci projektu „Zvyšovanie kvality poskytovaných verejných služieb vzdelávaním zamestnancov inšpekcie práce“ na tému rozpoznávanie diskriminácie za účelom efektívneho výkonu inšpekcie práce. Výsledky vzdelávania sa premietnu v ďalšom monitorovacom období Národného programu aktívneho starnutia 2014 – 2020 v spôsobe zlepšenia vedenia výkonov inšpekcie práce v danej oblasti, z dôvodu prehĺbenia vedomostí inšpektorov práce týkajúcich sa diskriminácie, okrem iného aj z dôvodu veku zamestnancov.

Gestor: inšpektoráty práce

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Národný inšpektorát práce SR

V dňoch 14.-18.10.2013 a 18.-22.10.2013, bolo zrealizované vzdelávanie inšpektorov práce financované z Európskeho sociálneho fondu v rámci projektu „Zvyšovanie kvality poskytovaných verejných služieb vzdelávania zamestnancov inšpekcie práce“ na tému rozpoznávanie diskriminácie za účelom efektívneho výkonu inšpekcie práce v rozsahu 40 hodín týždenne. Predmetného vzdelávania sa zúčastnili 2 zamestnanci NIP a 21 zamestnancov inšpektorátov práce. NIP v zmysle

Koncepcie odborného vzdelávania zamestnancov sústavy inšpekcie práce s účinnosťou od 01. 01. 2018 zabezpečuje špecializačné kompetenčné vzdelávanie inšpektorov práce v oblastiach, ktorého cieľom je nadobudnutie alebo rozšírenie odbornosti inšpektora práce vo vybranej dozorovanej oblasti. K dnešnému dňu eviduje NIP v sústave inšpekcie práce 27 špecialistov v oblasti Diskriminácie a rodovej rovnosti.

Cieľ 3: Zlepšiť právne postavenie starších zamestnancov vo veku 50 a viac rokov v pracovnoprávných vzťahoch najmä v prípade výpovede a okamžitého skončenia pracovného pomeru.

Spôsob plnenia:

V právnom systéme zakotviť požiadavku na neplatnosť právnych úkonov s diskriminačným obsahom.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MS SR, sociálni partneri

Termín plnenia: 2014

Stav plnenia: cieľ splnený

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Starší zamestnanci vo veku 50 a viac rokov majú v pracovnoprávných vzťahoch rovnaké postavenie ako ostatní zamestnanci. Vek nie je podľa Zákonníka práce samostatným výpovedným dôvodom na skončenie pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa. V čl. 1 Zákonníka práce je zakotvený princíp nediskriminácie. Fyzické osoby majú právo na prácu a na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti svojvoľnému prepusteniu zo zamestnania v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou pre oblasť pracovnoprávných vzťahov osobitným zákonom č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „antidiskriminačný zákon“). Tieto práva im patria bez akýchkoľvek obmedzení a diskriminácie z dôvodu pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, sexuálnej orientácie, rasy, farby pleti, jazyka, veku, nepriaznivého zdravotného stavu alebo zdravotného postihnutia, genetických vlastností, viery, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia s výnimkou prípadu, ak rozdielne zaobchádzanie je odôvodnené povahou činností vykonávaných v zamestnaní alebo okolnosťami, za ktorých sa tieto činnosti vykonávajú, ak tento dôvod tvorí skutočnú a rozhodujúcu požiadavku na zamestnanie pod podmienkou, že cieľ je legitímny a požiadavka primeraná. Podľa § 13 ods. 1 Zákonníka práce, zamestnávateľ je v pracovnoprávných vzťahoch povinný zaobchádzať so zamestnancami v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou pre oblasť pracovnoprávných vzťahov osobitným antidiskriminačným zákonom. V pracovnoprávných vzťahoch sa zakazuje diskriminácia zamestnancov z dôvodu pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, sexuálnej orientácie, rasy, farby pleti, jazyka, veku, nepriaznivého zdravotného stavu alebo zdravotného postihnutia, genetických vlastností, viery, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti (§ 13 ods. 2 Zákonníka práce). Zamestnanec má právo podať zamestnávateľovi sťažnosť v súvislosti s porušením zásady rovnakého zaobchádzania podľa odsekov 1 a 2 a nedodržaním podmienok podľa odsekov 3 a 4; zamestnávateľ je povinný na sťažnosť zamestnanca bez zbytočného odkladu odpovedať, vykonať nápravu, upustiť od takého konania a odstrániť jeho následky (§ 13 ods. 6 Zákonníka práce). Podľa § 13 ods. 7 Zákonníka práce, zamestnanec, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania alebo nedodržaním podmienok podľa odseku 3, môže

sa obrátiť na súd a domáhať sa právnej ochrany ustanovenej osobitným zákonom o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon). V § 14 Zákonníka práce je ustanovené, že spory medzi zamestnancom a zamestnávateľom o nároky z pracovnoprávných vzťahov prejednávajú a rozhodujú súdy. Z uvedeného vyplýva, že v právnom systéme je v pracovnom práve zakotvená možnosť domáhať sa neplatnosti právnych úkonov s diskriminačným obsahom na súde.

6.2.4. Celoživotné vzdelávanie

Cieľ 1: V záujme zvýšenia kvality života vytvárať nové a rozvíjať existujúce príležitosti na vzdelávanie ľudí vo vyššom veku na podporu ich aktívneho života a širšieho lepšieho uplatnenia sa na trhu práce.

Opatrenie:

Celoživotné vzdelávanie má vytvoriť také prostredie, v ktorom bude môcť osoba počas celého života získavať a prehĺbovať svoju kvalifikáciu tak, ako to momentálne vyžaduje trh práce. Slovenská republika, ako členská krajina EÚ, je na posledných priečkach v účasti dospelých na celoživotnom vzdelávaní. V spolupráci s relevantnými partnermi je potrebné motivovať ľudí k ďalšiemu vzdelávaniu aj vyššou kvalitou vzdelávacích programov, ktoré by boli jasnejšie zamerané na požiadavky na trhu práce. Je nevyhnutné ponímať vzdelávanie seniorov ako významný prostriedok aktívneho starnutia aj v období po ukončení profesijného života. Zvýšenie dostupnosti a orientácie v oblasti ďalšieho vzdelávania pre dospelú populáciu je možné dosiahnuť aj prostredníctvom lepšieho prístupu k informáciám o možnostiach celoživotného vzdelávania sa. Pri tvorbe programov ďalšieho vzdelávania a predvídaní budúcich požiadaviek na zručnosti je potrebné využívať aj existujúce prognostické informácie a hodnotenia OECD (PISA, PIAAC). V spolupráci s MPSVR SR a ÚPSVaR predkladať návrhy dopytovo-orientovaných výziev, ktoré by reagovali na aktuálnu situáciu na trhu práce s potrebou dopĺňania a získavania nových poznatkov, zručností a potrieb záujmového vzdelávania seniorov.

Gestor: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, ÚPSVaR, vysoké školy, ZMOS, VÚC, mimovládne organizácie, inštitúcie ďalšieho vzdelávania

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

S podporou MŠVVŠ SR boli Asociáciou univerzít tretieho veku v SR aj v prvom polroku 2020 realizované aktivity zameriavajúce sa na posilňovanie a rozvoj filozofie miest priateľských k veku. Identifikované boli príklady dobrej praxe zamerané na záujmové vzdelávanie, medzigeneračné vzdelávanie, dobrovoľníctvo vo vzdelávaní seniorov. Realizácia aktivít bola poznačená pandémiou ochorenia COVID-19. Časť univerzít tretieho veku presunula výučbu do online priestoru, resp. pripravovala jednorazové vzdelávacie aktivity stimulujúce aktivitu seniorov aj v období izolácie.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

K napĺňaniu cieľa prispievali národné projekty Vzdelávanie uchádzačov o zamestnanie a Vzdelávanie uchádzačov o zamestnanie 2. Hlavným cieľom implementácie opatrení v týchto projektoch bolo podporiť zamestnateľnosť UoZ a znevýhodnených UoZ prostredníctvom vzdelávania a prípravy pre trh práce, rekvalifikácie, posilnením kľúčových kompetencií alebo vzdelávaním z vlastnej iniciatívy UoZ. V týchto projektoch evidujeme zapojených 1853, respektíve 819 osôb vo veku 50 rokov a viac. Spomínané projekty zároveň prispievajú k naplneniu opatrení aj z predchádzajúcej kapitoly 6.2.2 Služby zamestnanosti pre starších zamestnancov a podpora rozvoja striebornej ekonomiky.

Bratislavský samosprávny kraj

Malokarpatská knižnica v Pezinku v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK, ponúkla seniorom v rámci celoživotného vzdelávania:

- pravidelné cykly „Tréningy pamäti a koncentrácie“,
- vzdelávacie prednášky a prezentácie,
- neformálne vzdelávanie – individuálne konzultácie pre seniorov v oblasti počítačovej gramotnosti, vyhľadávania informácií na internete a v knižničných katalógoch.

Začiatkom roka 2020 sa uskutočnilo prvé vzdelávanie pracovníkov ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v rámci plánovaného cyklu vzdelávania. Témou vzdelávania boli príznaky a diagnostika demencie. Z dôvodu pandemickej situácie sa ďalšie vzdelávacie prednášky neuskutočnili.

Žilinský samosprávny kraj

Prostredníctvom celoživotného vzdelávania sa ŽSK snaží vytvárať v centrách odborného vzdelávania a prípravy podmienky pre zabezpečenie základnej úrovne rozvoja kompetencií jednotlivca pre jeho profesijný a osobnostný rozvoj v oblasti finančnej gramotnosti, podnikateľských kompetencií, komunikácie vo svetových jazykoch, digitálnej gramotnosti a aktívneho občianstva. Stredné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK popri poskytovaní školského vzdelávania, ponúkajú v rámci ďalšieho celoživotného vzdelávania akreditované kurzy i neakreditované vzdelávanie, rekvalifikačné kurzy, vyššie odborné štúdium, večerné pomaturitné kvalifikačné štúdium, kurzy cudzích jazykov, overovanie odbornej spôsobilosti v učebných odboroch i kurzy na získanie vodičského oprávnenia.

Strategickým cieľom ŽSK v oblasti celoživotného vzdelávania je zabezpečiť kvalitný výchovno-vzdelávací proces prostredníctvom kvalifikovaných a odborne zdatných pedagógov na gymnáziách a stredných odborných školách, a zaistiť tak udržateľnosť vysokej úrovne odborného vzdelávania a prípravy. V tejto oblasti ŽSK:

- prináša ponuku kurzov, rekvalifikačných kurzov, certifikácií a iných foriem celoživotného vzdelávania prostredníctvom stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK,
- podporuje a spoluorganizuje odborné semináre pre pedagogických zamestnancov,
- podporuje kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov,
- podporuje celoživotné vzdelávanie v centrách odborného vzdelávania a prípravy pri stredných odborných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK
- podporuje s inštitúciami ponúkajúcimi celoživotné vzdelávanie a kariérové poradenstvo.

Kultúrne organizácie sa podieľajú na realizácii tréningov pamäte pre seniorov, kurzov základov počítačovej zručnosti, osvetových podujatí na rôzne odborné zdravotnícke témy, prednášok v spolupráci s Ústavom celoživotného vzdelávania Žilinskej univerzity. Krajská knižnica v Žiline vytvára priestor pre prednáškovú činnosť študentov Univerzity 3. veku. Cieľom všetkých uvedených činností, ktoré sa realizujú v kultúrnych organizáciách v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK i mimo nich, je podporiť proces aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami a podporovať činnosti, ktoré pozitívne ovplyvňujú život seniorov a plniť úlohy Národného programu aktívneho starnutia. V trende realizácie týchto činností plánujú organizácie pokračovať i naďalej.

Cieľ 2: Legislatívne ukotviť jednotlivé druhy a formy vzdelávania starších ľudí do vzdelávacieho systému Slovenskej republiky.

Opatrenie:

Bude potrebné zapracovať do príslušných právnych predpisov vzdelávanie starších ako samostatnú a kompatibilnú súčasť vzdelávacieho systému SR, legislatívne ustanoviť postavenie inštitúcií, ktoré ho zabezpečujú (najmä univerzít tretieho veku, akadémií tretieho veku, seniorské organizácie a pod.), druhy a formy vzdelávania, ich financovanie a tiež uznávanie vybraných druhov vzdelávania na trhu práce. V záujme zabezpečenia vzdelávacích podmienok seniorov umožniť využívanie školských priestorov (základné školy, stredné školy) aj pre formy záujmového vzdelávania starších ľudí za podmienok stanovených riaditeľom školy.

Gestor: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: Národný ústav celoživotného vzdelávania v SR, univerzity a vysoké školy, základné školy, stredné školy

Termín plnenia: 2014 – 2015

Stav plnenia: cieľ splnený

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Národný ústav celoživotného vzdelávania, ako priamo riadená organizácia MŠVVŠ SR, organizoval v mesiaci máj 2015 v Bratislave workshop k vecnému návrhu novely zákona 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých v znení neskorších predpisov s cieľovou skupinou seniorov. Účelom workshopu bolo mapovať požiadavky cieľovej skupiny v oblasti, ktorú má novelizácia zákona upravovať a získať cenné podnety, ktoré budú v ďalšom procese jeho tvorby reflektované. Na workshope sa zúčastnili zástupcovia Asociácie univerzít tretieho veku na Slovensku, Centra ďalšieho vzdelávania UK Bratislava, Inštitútu celoživotného vzdelávania STU Bratislava a Jednoty dôchodcov na Slovensku. Po vzájomnej dohode gestora, spolupracujúcich subjektov a ostatných zúčastnených strán prišlo k rozhodnutiu, že opatrenia legislatívneho charakteru nad rámec existujúcej legislatívy nebudú potrebné. V plnení úloh NPAS na roky 2014 – 2020 MŠVVŠ SR naďalej pokračuje nelegislatívnou cestou. Odvolávajúc sa na uvedené, úlohu považuje MŠVVŠ SR za splnenú. Cenné informácie o skutočnej úrovni kompetencií dospeléj populácie na Slovensku získava MŠVVŠ SR z výsledkov Programu medzinárodného hodnotenia kompetencií dospelých (PIAAC, <https://www.minedu.sk/program-medzinarodneho-hodnotenia-kompetencii-dospelych-piaac/>).

PIAAC je reprezentatívnym zisťovaním zručností a schopností v oblastiach čitateľskej, matematickej a digitálnej gramotnosti. Jeho výsledky pomáhajú pri formulovaní národných i regionálnych priorít v oblasti vzdelávania dospelých. V roku 2017 bola pilotne testovaná online verzia tohto nástroja s názvom Vzdelávanie a Zručnosti Online, a na testovaní sa prostredníctvom Asociácie univerzít tretieho veku podieľala aj cieľová skupina starších dospelých. Zhromaždené dáta a výstupy, sú spracované v OECD a tvoria podklad pre tvorbu nových a ešte presnejšie zameraných vzdelávacích programov.

Asociácia univerzít tretieho veku na Slovensku

Za obdobie plnenia NPAS nedošlo k žiadnym legislatívnym zmenám, ktoré by posilnili postavenie seniorského vzdelávania na univerzitách tretieho veku. Nie je preto možné považovať tento cieľ za splnený.

Cieľ 3: Finančne zabezpečiť jednotlivé druhy a formy vzdelávania starších ľudí.

Opatrenie:

Sústavne treba hľadať nové možnosti financovania a pravidelne využívať možnosti, ktoré tu sú a priebežne odstraňovať rôzne administratívne prekážky, ktoré bránia ich využitiu. Financovanie vzdelávania starších ľudí by výhľadovo malo byť súčasťou finančného rámca na budúce roky 2014 – 2020, priame finančné prostriedky na vzdelávanie starších ľudí by mali pravidelne vyčleňovať vo svojich rozpočtoch ústredné orgány štátnej správy, vysoké školy, VÚC, mestá a obce. Rovnako by sa mali na tento účel intenzívnejšie využívať finančné zdroje Európskej únie a ďalšie finančné mechanizmy. Je nevyhnutné, aby finančné zabezpečenie vzdelávania starších ľudí bolo aj súčasťou plnenia vyššie uvedeného cieľa 2.

V rámci systému financovania celoživotného vzdelávania nájsť vhodnú schému prostredníctvom, ktorej by sa dala financovať aktívna účasť starších ľudí na vzdelávacích aktivitách. Na financovaní celoživotného vzdelávania by sa okrem jednotlivcov mal podieľať aj štát formou národných grantov, územná samospráva, zamestnávateľia z verejného a súkromného sektora, bankový sektor.

Gestori: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR, AZZZ, ZMOS, univerzity a vysoké školy, príslušné agentúry

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Na začiatku 1. polroku 2020 bola v spolupráci s OECD predstavená Národná stratégia zručností, ktorej bolo MŠVVŠ SR koordinátorom. Táto obsahuje aj odporúčania a návrh finančných podporných mechanizmov zvyšovania účasti dospelých populácie na celoživotnom vzdelávaní, vrátane podpory ohrozených skupín. Implementácia opatrení bola poznačená pandémiou ochorenia COVID-19.

Cieľ 4: Pri formulovaní nového programového obdobia definovať ukazovateľ zvyšovania digitálnej gramotnosti starších ľudí za účelom zlepšovania ich digitálnej gramotnosti.

Opatrenie:

Vytvárať a podporovať programy na zlepšenie digitálnej gramotnosti a zároveň podporovať informovanosť na zvýšenie záujmu a odbúranie obáv starších ľudí v súvislosti s využívaním IKT. Zintenzívniť a podporovať vzdelávanie v oblasti IKT a používanie moderných technológií (obsluha bankomatov, internet banking, používanie platobných a iných elektronických kariet, mobilných telefónov atď.).

Gestori: MF SR, MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, vedecko-výskumné a akademické inštitúcie, vzdelávacie inštitúcie, tretí sektor

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

V tejto oblasti MŠVVŠ SR dlhodobo spolupracuje s Asociáciou univerzít tretieho veku, ktorej členovia vzdelávajú túto cieľovú skupinu v oblasti digitálnych zručností. So zvyšujúcou úrovňou vstupných znalostí, s ktorou prichádzajú účastníci vzdelávania, sa vzdelávacie aktivity čoraz viac presúvajú od kurzov pre úplných začiatníkov, k sofistikovanejším zručnostiam, akými sú používanie tabletov, či tvorba webových stránok, a tomu sa aj prispôsobujú ponúkané vzdelávacie programy. Implementácia opatrení v roku 2020 bola poznačená pandémiou ochorenia COVID-19. Časť univerzít tretieho veku presunula výučbu do online priestoru, resp. pripravovala jednorazové vzdelávacie aktivity stimulujúce aktivitu seniorov aj v období izolácie.

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR

Ide najmä o vytváranie a podporu programov na zlepšovanie digitálnej gramotnosti, podporu informovanosti na zvýšenie záujmu a odbúranie obáv starších ľudí v súvislosti s využívaním IKT, ako aj o zintenzívnenie a podporu vzdelávania v oblasti IKT, vrátane využívania moderných technológií. Opatrenie sa priebežne plní. Realizuje sa v rámci Operačného programu integrovaná infraštruktúra (OPII), ako aj na základe opatrení uvedených v nadrezortnej Stratégii digitálnej transformácie Slovenska 2030 (SDT; uzn. vlády SR č. 206/2019) a Akčného plánu digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019-2022 (AP; uzn. vlády SR č. 337/2019). V rámci kompetenčného vzdelávania, sa pravidelne uskutočňuje vzdelávanie zamestnancov MIRRI SR v oblasti IT.

1. Operačný program Integrovaná infraštruktúra

V rámci programového obdobia 2014-2020, je v prioritnej osi 7 OPII zadefinovaný špecifický cieľ 7.6. Zlepšenie digitálnych zručností a inklúzie znevýhodnených jednotlivcov do digitálneho trhu, ktorý nadväzuje na iniciatívu inkluzívneho eGovernmentu.

Každý, vrátane znevýhodnenej skupiny občanov vo veku od 55 do 74 rokov, má mať prístup k výhodám eGovernmentu, aj keď nedisponuje najmodernejšími informačnými a komunikačnými technológiami alebo ich nevie dostatočne využívať. Cieľom je výrazné zníženie digitálnej priepasti a zapájanie znevýhodnených občanov do diania vo verejnej správe prostredníctvom využívania prostriedkov elektronických komunikácií. Snahou je tiež predĺžiť obdobie, počas ktorého môže človek

žiť autonómne v preferovanom prostredí, v ktorom sa cíti sebaisto, bezpečne a dostatočne mobilne. Výsledkom je zvyšovanie využívania nástrojov na podporu asistovaného života, zvyšovanie dostupnosti vzdelávacích materiálov a digitálneho obsahu vo vhodnom formáte, zvyšovanie intenzity využívania služieb a vzdelávania v digitálnom prostredí, a tiež zvyšovanie aktívneho zapojenia znevýhodnených skupín do ekonomického a sociálneho diania vo svojom okolí. Realizácia opatrení sa sleduje prostredníctvom merateľných ukazovateľov relevantných pre špecifický cieľ 7.6. Ako ukazovatele výstupov boli zadefinované zvýšenie používania elektronických služieb znevýhodnenými skupinami a zvýšenie počtu znevýhodnených jednotlivcov benefitujúcich z používania nástrojov asistovaného života alebo participácie na digitálnom trhu.

Dňa 23. septembra 2019 bola vyhlásená v rámci špecifického cieľa 7.6. prioritnej osi 7 OPII dopytová výzva vyhlásená Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (s kódom OPII-2019/7/9-DOP), zameraná na Digitálnu inklúziu. Cieľom výzvy bolo zabezpečenie inklúzie znevýhodnených skupín do digitálneho prostredia, zlepšenie ich digitálnych zručností a zvýšenie využívania asistenčných technológií. 27. januára 2020 bolo uzavreté druhé hodnotiace kolo pre predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok, prvé projekty v rámci danej dopytovej výzvy boli očakávané koncom roka 2020, avšak tento projekt bol zrušený. Rovnaký osud postihol aj národný projekt Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu „e-Inklúzia“ (OPII-2018/7/23-NP), ktorý sa prostredníctvom komplexného elektronického riešenia zaoberal problematikou parkovania osôb s ťažkým zdravotným postihnutím. Následne bola v roku 2020 vyhlásená výzva na „Moderné technológie“ (OPII-2020/7/11-DOP), kde je implementovaných cca 40 projektov väčšinou pre obce a mestá, ako napríklad Digitálna inklúzia vo vzdelávaní - systémová hardvérová a softvérová platforma pre sprístupnenie vzdelávacích materiálov pre osoby so sluchovým postihnutím alebo Digitálna inklúzia vo vzdelávaní - platforma pre sprístupnenie informácií a vzdelávacích materiálov pre osoby so zrakovým postihnutím.

2. Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2013 (SDT) a Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019-2022 (AP)

Infraštruktúra, ľudský kapitál a regulačný rámec predstavujú nevyhnutné hybné sily SDT v oblasti vzdelávania. Na Slovensku poskytujú viaceré spoločnosti kvalitné ďalšie (celoživotné) vzdelávanie v oblasti IKT. Digitálna koalícia založená v roku 2017 z iniciatívy IT Asociácie Slovenska a s podporou MIRRI SR, je úspešným príkladom aktivizácie naprieč spektrom verejných, súkromných, akademických a občianskych organizácií a inštitúcií na Slovensku pre zlepšovanie digitálnych zručností občanov.

V AP, v rámci modernizácie a otvárania trhu práce, sa MIRRI SR zameriava na skvalitňovanie vzdelávacích procesov a prispôsobovanie sa požiadavkám digitálnej doby pre všetky stupne vzdelávania žiakov a študentov, zamestnancov a ďalšieho vzdelávania dospelých a seniorov. Vzhľadom na zraniteľnosť jednotlivých vekových skupín navyše MIRRI SR pripravuje aj efektívny mechanizmus na boj s dezinformáciami. MIRRI SR participuje na vytváraní štandardov digitálnej gramotnosti pre občanov aj prostredníctvom projektov ako napríklad „Buď KOMPetentný – Zamestnaj sa!“ a „eSMART.“ Národný štandard digitálnej gramotnosti pre občanov stanoví digitálne kompetencie potrebné pre štúdium, prácu a život všetkých skupín obyvateľstva vrátane seniorov. Základné východisko pre určovanie digitálnej kompetencie občanov tvorí Európsky rámec digitálnych kompetencií pre občanov (Digital Competence Framework for Citizens).

3. Stratégia a akčný plán na zlepšenie postavenia SR v indexe DESI do roku 2025

V roku 2020 začalo MIRRI SR pripravovať aj nový rámcový strategický dokument „Stratégia a akčný plán na zlepšenie postavenia SR v indexe digitálnej ekonomiky a spoločnosti (ďalej len ako „DESI“) do roku 2025“, ktorý reaguje na dlhodobý trend stagnácie až poklesu v hodnotení Slovenska v Indexe DESI. Vláda SR sa k zlepšeniu postavenia Slovenska v DESI zaviazala v Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2020 - 2024. Táto ambícia však nie je samoučelná. Jej význam nespočíva iba v nominálnom vylepšení slovenského skóre v DESI, ale aj v preklopení dlhoročnej priepasti medzi Slovenskou republikou a drvivou väčšinou štátov EÚ. Prvoradou víziou je, aby Slovenská republika v horizonte najbližších piatich rokov aktívne rozvíjala digitálne trendy a vďaka inováciám skvalitňovala život

svojich občanov, podmienky pre podnikanie a do maximálnej miery efektívne využila celý potenciál, ktorý digitalizácia poskytuje naprieč hospodárstvom a spoločnosťou. Súčasťou novej stratégie je kapitola venovaná dimenzii ľudského kapitálu, pri ktorej vypracovaní sa myslelo aj na špecifické skupiny obyvateľov, ktorým digitálne zručnosti najviac chýbajú. Sú nimi napríklad seniori, ktorým bolo v rámci Akčného plánu venované vlastné opatrenie na zistenie a zlepšovanie ich digitálnych zručností. Tento materiál by mal byť schválený v roku 2021.

Cieľ 5: Implementovať programy na zlepšenie finančnej gramotnosti starších ľudí.

Opatrenia:

Vypracovať orgánmi verejnej správy metodiky a realizovať osvetové kampane zamerané na finančné vzdelávanie starších ľudí.

Gestori: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: IA MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MF SR, Inštitút bankového vzdelávania Národnej banky Slovenska, RTVS

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Národná banka Slovenska

NBS pripravila v dňoch 23. – 24. októbra 2019 už druhý ročník podujatia s názvom Dni finančného spotrebiteľa 2019, ktorého nosnou témou bolo: „Ako sa má správať zodpovedný spotrebiteľ?“. Pre seniorov bola pripravená špeciálna prednáška, ktorá im pomohla zorientovať sa vo svete financií. Jedným z cieľov komunikačnej politiky NBS, je ďalej sa podieľať na implementácii vzdelávania zameraného na podporu rozvoja finančnej gramotnosti a zabezpečiť primeranú informovanosť o svojej činnosti. Na dosiahnutie tohto cieľa NBS schválila v októbri 2019 Stratégiu Národnej banky Slovenska na podporu finančnej gramotnosti. Schválené projekty vyplývajúce zo stratégie budú obsahovať aj vzdelávacie aktivity pre seniorov.

Cieľ 6: Posilniť a systematicky rozvíjať kvalitu špecifickej odbornej prípravy kariérových poradcov pre prácu so staršími ľuďmi.

Opatrenia:

Vytvoriť jednotný štandard vedomostí, zručností a kompetencií kariérového poradcu vo väzbe na jeho kompetencie pre prácu so staršími ľuďmi.

Iniciovať vznik a realizovať vzdelávacie programy zamerané na špecifickú odbornú prípravu kariérových poradcov pre prácu so staršími ľuďmi.

Gestori: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MŠVVŠ SR, ÚPSVaR, Euroguidance, vzdelávacie inštitúcie zamerané na prípravu kariérových poradcov, tretí sektor

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ v termíne nesplnený

Vzhľadom na priebežné plnenie iných opatrení NPAS neboli vykonané aktivity pre realizáciu stanoveného opatrenia.

3. Nezávislý, bezpečný a kvalitný život starších ľudí

7.1. Zdravotná starostlivosť

Cieľ 1: Znížiť úmrtnosť na srdcovocievne ochorenia.

Opatrenie:

Redukcia štandardizovanej úmrtnosti na ischemickú chorobu srdca u ľudí pod 75 rokov, redukcia miery fajčenia, najmä u vysokorizikových osôb, ktoré prekonali infarkt myokardu, cievnu mozgovú príhodu, tranzitórnu ischemickú ataku alebo majú diabetes, resp. ochorenie periférnych ciev dolných končatín, zlepšenie včasnej detekcie hypertenzie a zníženie počtu neliečených hypertonikov a súčasne zlepšenie liečby hypertenzie.

Gestor: MZ SR

Spolupracujúce subjekty: ÚVZ SR

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo zdravotníctva SR

Cieľ bol v roku 2020 aj ďalej napĺňaný prostredníctvom existencie a činnosti 36 Poradenských centier na ochranu zdravia – „Poradní zdravia“, ktoré sú zriadené pri každom RÚVZ v SR, a ktoré sú zamerané na znižovanie rizikových faktorov životného štýlu. Prostredníctvom svojej činnosti zvyšujú záujem obyvateľov o vlastné zdravie či poznávanie zdravotných rizík. Linka pomoci na odvykanie od fajčenia funguje už 2 roky, záujem prestať fajčiť majú osoby od 14 do 78 rokov.

Cieľ 2: Zlepšiť včasnú diagnostiku kolorektálneho karcinómu, karcinómu prsníka, karcinómu krčka maternice prostredníctvom vyššej účasti obyvateľstva na preventívnych programoch zameraných na prevenciu kolorektálneho karcinómu, karcinómu prsníka, karcinómu krčka maternice.

Opatrenie:

Program prevencie kolorektálneho karcinómu, program prevencie karcinómu prsníka, program prevencie karcinómu krčka maternice; vytvorenie národného skriningového centra, vyšetriť čo najväčšiu časť populácie Slovenska nad 50 rokov tak, aby sa odhalilo čo najviac včasných štádií ochorenia, čo by viedlo k zníženiu úmrtnosti na kolorektálny karcinóm (KRCa), karcinóm krčka maternice a karcinóm prsníka.

Gestor: MZ SR

Spolupracujúce subjekty: ÚVZ SR

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo zdravotníctva SR

MZ SR v rokoch 2019 a 2020 implementovalo Akčné plány Národného onkologického programu, kde AP 2 je skrining vybraných onkologických ochorení. Správy sú dostupné online na webovom sídle MZ SR:

Odpočet aktivít Akčných plánov Národného onkologického programu (2018-2020) za rok 2019

Odpočet aktivít Akčných plánov Národného onkologického programu (2018-2020) za rok 2020

Národný onkologický program je plán verejného zdravia zameraný na zníženie počtu nových prípadov nádorových ochorení (incidencia) a úmrtí (mortalita) a zlepšenie kvality života pacientov s rakovinou prostredníctvom systematického a spravodlivého uplatňovania stratégií založených na dôkazoch

zameraných na prevenciu, včasnú diagnostiku, diagnostiku, liečbu, rehabilitáciu, podpornú a terminálnu starostlivosť, ako aj výskum zameraný na hľadanie inovatívnych riešení a hodnotenie výsledkov. Slovensko sa pomocou akčných plánov zaväzuje zlepšiť organizáciu a poskytovanie zdravotníckych služieb v rámci kontroly onkologických ochorení. V januári 2019 vláda Slovenskej republiky schválila Akčné plány Národného onkologického programu (uznesenie vlády SR číslo 4/2019). Akčné plány boli vládou schválené na roky 2019-2020. Ich napĺňanie v roku 2020 významne ovplyvnilo prepuknutie celosvetovej pandémie COVID-19, ktorá stále má výrazný pretrvávajúci negatívny dopad na slovenskú spoločnosť. Aj z týchto dôvodov a prijatých opatrení, MZ SR v boji proti koronakríze, bolo financovanie veľkého počtu aktivít akčných plánov č. 1-5 pozastavených, resp. limitovaných.

V januári 2019 vstúpili do platnosti nové štandardné postupy pre výkon prevencie - pre skriningovú mamografiu a pre skrining rakoviny hrubého čreva a konečníka. Samotný skrining bol spustený v januári 2019 v postupných fázach. Prvým skriningom bola prvá fáza skriningového programu rakoviny hrubého čreva a konečníka na vzorke 20-tisíc ľudí vo veku 50-75 rokov, ktorým bol zaslaný skriningový test na skryté krvácanie v stolici, pričom zdravotné poisťovne ľudí na tieto skriningy aktívne pozvali. Zámerom bolo dosiahnuť minimálne 50-percentnú účasť (dnes je približne 30-percentná účasť na preventívnych prehliadkach). Celková účasť v prvej fáze skriningu rakoviny hrubého čreva a konečníka bola vyše 30 %, pričom pozvaní boli respondenti, ktorí sa za posledné dva roky nezúčastnili preventívnej prehliadky. Ako ďalší v poradí sa inicioval mamografický skrining rakoviny prsníka pre ženy vo vekovej skupine 50-69 rokov a skrining rakoviny krčka maternice pre ženy vo vekovej skupine 23+ rokov. Intenzívne pokračovali prípravy druhej fázy skriningu kolorektálneho karcinómu a pripravený na iniciáciu bol skrining karcinómu krčka maternice. Garantom skriningových programov je MZ SR, ktoré tiež programy legislatívne a metodicky usmerňuje a koordinátorom je Národný onkologický inštitút (ďalej len „NOI“), ktorý je klinicko-výskumnou, akademickou a vzdelávacou platformou zriadenou v auguste 2018 v Národnom onkologickom ústave (ďalej len „NOÚ“). Úlohou NOI je tiež hodnotenie skriningových programov, čo má dôležitý význam pre zistenie ich účinnosti a nastavenia ďalších procesov do budúcnosti. Vďaka legislatívnym zmenám účinným od júna 2019, začali zdravotné poisťovne pozývať ľudí na vyšetrenia. Ide o historické spustenie štátom riadených, organizovaných skriningových programov, ktoré procesne ďalej pokračuje aj v roku 2020, napriek tomu, že pandémia COVID-19 spôsobila určité časové zdržanie v procesoch. Udržateľnosť a zabezpečenie kvality pri skriningu a diagnostike kolorektálneho karcinómu na Slovensku, sa riešil pomocou projektu v rámci žiadosti SR cez Program na podporu štrukturálnych reforiem - Support to the implementation of EU colorectal cancer screening guidelines in Italy, Slovakia and Romania pod vedením ISPRO z Talianska.

Cieľ 3: Zabezpečiť geografickú dostupnosť a kvalitu dlhodobej zdravotnej starostlivosti o seniorov v súlade s demografickým vývojom v SR.

Opatrenia:

Optimalizovať sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v takom počte a zložení, aby sa zabezpečila efektívna, dostupná, plynulá, sústavná a odborná zdravotná starostlivosť s prihliadnutím na stúpajúci počet seniorov a s prihliadnutím na vývoj chorobnosti seniorov.

Gestor: MZ SR

Spolupracujúce subjekty: samosprávne kraje

Termín plnenia: priebežne 2015 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo zdravotníctva SR

V zmysle Plánu práce vlády na II. polrok 2020 MZ SR pripravilo Konceptiu zdravotnej starostlivosti v odbore paliatívna medicína vrátane hospicovej starostlivosti. Cieľom predloženého návrhu

konceptie je aktualizácia v súčasnosti platnej Konceptie zdravotnej starostlivosti v odbore paliatívna medicína, vrátane hospicovej starostlivosti uverejnenej vo Vestníku Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky dňa 31. augusta 2006 (číslo: 17463/OZS). V súčasnosti platná koncepcia bola zameraná najmä na vznik odboru paliatívnej medicíny na Slovensku. V zmysle programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020-2024, je v oblasti paliatívnej medicíny prioritou zabezpečiť dostupnosť paliatívnej starostlivosti. To znamená vytvoriť funkčnú sieť paliatívnych pracovísk podľa zamerania zariadenia, a to oddelení/kliník paliatívnej medicíny, jednotiek paliatívnej medicíny v rámci iných oddelení, odborných ambulancií paliatívnej medicíny, mobilných hospicov/mobilných paliatívnych tímov a ústavných zdravotníckych zariadení – hospicov.

Trnavský samosprávny kraj

Optimalizovať sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v takom počte a zložení, aby sa zabezpečila efektívna, dostupná, plynulá, sústavná a odborná zdravotná starostlivosť s prihliadnutím na stúpajúci počet seniorov a na vývoj chorobnosti seniorov. Odbor zdravotníctva TTSK sa podieľa na zabezpečení verejnej minimálnej siete, ktorá je v zmysle nariadenia vlády č. 640/2008 Z. z. o verejnej minimálnej sieti poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, stanovená na jednotlivé kraje, je potrebné však stanoviť optimálnu verejnú minimálnu sieť na jednotlivé okresy, čím sa reflektuje na dopyt zo strany občanov. V súčasnej dobe je táto problematika komunikovaná aj s MZ SR a zdravotnými poisťovňami.

TTSK dlhodobo zaznamenáva nedostatok všeobecných lekárov, vykonávajúcich lekársku prax na svojom území. V jeho záujme je zvýšenie motivácie poskytovateľov zdravotnej starostlivosti zamestnávať lekárov, ktorí sa pripravujú na atestáciu v odbore všeobecné lekárstvo a následne budú poskytovať zdravotnú starostlivosť obyvateľom na území kraja. Cieľom je tiež zvýšenie kvality a dostupnosti zdravotnej starostlivosti, zvýšenie motivácie študentov medicíny, aby sa špecializovali na odbor všeobecné lekárstvo a lekárov pripravujúcich sa na atestáciu, aby po získaní atestácie poskytovali zdravotnú starostlivosť na území kraja. So zreteľom na tento cieľ, prijalo Zastupiteľstvo TTSK Všeobecne záväzné nariadenie o poskytovaní dotácií z rozpočtu TTSK účelovo určených na rozvoj a podporu zdravotníctva. Toto nariadenie bližšie určuje postup a podmienky poskytovania dotácií z rozpočtu TTSK na podporu a rozvoj zdravotníctva na území TTSK, a to predovšetkým poskytovaním dotácií zdravotníckym zariadeniam primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti, s cieľom zlepšenia jej dostupnosti, najmä v oblastiach s ich nedostatkom a zvýšenia počtu poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v odbore všeobecné lekárstvo.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK si uvedomuje demografický vývoj obyvateľstva a potrebu zdravotníckych zariadení dlhodobej starostlivosti. Ústavné zdravotnícke zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK disponujú 300 chronickými lôžkami, ktoré sú na uvedenú starostlivosť určené. Liečebne dlhodobo chorých poskytujú zdravotnú starostlivosť pre pacientov vyžadujúcich dlhodobú starostlivosť. Kysucká nemocnica s poliklinikou Čadca prevádzkuje Domov ošetrovateľskej starostlivosti, kde je poskytovaná na 25 lôžkach nepretržitá ošetrovateľskú starostlivosť, ošetrovateľskú rehabilitáciu a služby s nimi súvisiace osobám, ktorých zdravotný stav vyžaduje nepretržité poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti dlhšie ako 24 hodín, pričom si nevyžaduje sústavnú zdravotnú starostlivosť poskytovanú lekárom, a nie je možné ju poskytovať v prirodzenom sociálnom prostredí. Riešenie je v rozšírení rezidentského programu o ďalšie špecializačné odbory, ktorých je na základe analýz nedostatok s prihliadnutím na potreby konkrétneho regiónu, pri zohľadnení chorobnosti, dostupnosti. Východisko zo situácie nie je možné bez aktívnej spolupráce so zdravotnými poisťovňami, ktoré sú rozhodujúcim článkom pri zazmluvňovaní a financovaní poskytovateľov zdravotnej starostlivosti.

Cieľ 4: Zlepšiť zdravotné uvedomenie starších ľudí, v oblasti preventívneho očkovania s dôrazom na zlepšenie zdravia, predlžovanie života a zlepšovanie kvality života celej populácie pomocou výchovy k zdraviu, podpory zdravia, prevencie chorôb a iných foriem zdravotných intervencií.

Gestor: MZ SR, ÚVZ SR, RÚVZ

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo zdravotníctva SR

Pre cieľovú skupinu – seniori sa pravidelne uskutočňovali pomocou všetkých 36 RÚVZ v SR edukačné aktivity s cieľom zlepšiť zdravotné uvedomenie seniorov v oblasti očkovania proti chrípke a pneumokokom. Vláda SR v roku 2019 schválila akčné plány Národného plánu kontroly infekčných ochorení, a v rámci nich sa plnil cieľ zlepšenie Národného imunizačného programu SR posilnením aktivít k zvýšeniu povedomia populácie v rámci ochorení preventabilných očkovaním, väčšiu dostupnosť očkovacích látok a lepšiu úroveň zaočkovaností detí, seniorov, rizikových skupín populácie a cestovateľov. Dôležitý je i plán zavedenia registra očkovaných osôb pre sledovanie úrovne efektívnej imunizácie populácie a bezpečnosti pacienta, a tiež zámer pravidelne uskutočňovať sérologické prehľady v SR, ktorý je v procese prípravy aj v kontexte prebiehajúcej pandémie COVID-19.

Cieľ 5: Vypracovať metodické usmernenie o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti seniorom ohrozených domácim násilím s cieľom predchádzať formám diskriminácie starších ľudí.

Gestor: MZ SR, hlavný odborník pre geriatriciu MZ SR

Termín plnenia: 2014

Stav plnenia: cieľ splnený

Ministerstvo zdravotníctva SR

Odborné usmernenie MZ SR o postupe zdravotníckych pracovníkov pri ohrození seniorov násilím“, bolo uverejnené vo Vestníku MZ SR, čiastka 8-9, zo dňa 13. augusta 2015, Ročník 63.

Cieľ 6: Podporovať aktívne starnutie, zdravý životný štýl a celkové zdravie seniorov formou edukačných aktivít zamestnancami regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike prostredníctvom individuálneho, skupinového a hromadného poradenstva.

Opatrenie:

Podpora aktívneho starnutia, zdravého životného štýlu a celkového zdravia seniorov.

Gestor: MZ SR, ÚVZ SR, RÚVZ SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie, Slovenská Alzheimerova spoločnosť, Nadácia Memory, iné mimovládne subjekty.

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo zdravotníctva SR

MZ SR cez ÚVZ SR podporuje aktívne starnutie prostredníctvom poradenskej činnosti 36 Poradní zdravia, ktoré sú zriadené pri každom RÚVZ v SR, a tiež edukačnými aktivitami pracovníkmi odborov podpory zdravia/výchovy k zdraviu.

Úrad verejného zdravotníctva SR

Zamestnancami RÚVZ v SR prostredníctvom individuálneho, skupinového poradenstva - úrady verejného zdravotníctva v roku 2020 participovali aktivitami na medzinárodnej kampani „Týždeň mozgu“ a Svetovom dni Alzheimerovej choroby“ – distribúciou zdravotno-edukačných materiálov tematicky venovaných „Svetovému dňu Alzheimerovej choroby“ a „Týždňu mozgu“ klubom dôchodcov, centráram seniorov, domovom dôchodcov, domovom sociálnych služieb, na ďalšie využitie v práci so seniormi. Zvyšovanie informovanosti v rámci „Týždňa mozgu“ a „ Svetového dňa

Alzheimerovej choroby“, bolo zabezpečené v rámci regionálneho rozhlasového vysielania, printových médiách a na internetových stránkach úradov verejného zdravotníctva.

Fórum pre pomoc starším

V rámci pandémie, fórum poskytovalo starším dôležité informácie, ako sa chrániť proti ohrozeniu a ochorením vírusom, ako používať ochranné pomôcky, ako rozpoznať ochorenie a ako postupovať v prípade nákazy, ako si udržať dobré zdravie, o aktívnom starnutí, ktoré má vplyv na zlepšenie kvality života ako i dlhšie zotrvanie v domácom prostredí. Fórum sa zaoberalo hlavne otázkou prevencie a ochrany psychického a mentálneho zdravia a otázkou alzheimerovej choroby. Fórum pomáhalo starším hlavne v ohrození psychického zdravia a vplyvu tohto vírusového ochorenia na ich psychiku, čo im často spôsobovalo stres a depresie. Vzhľadom na to, že narastá počet prípadov ohrozenia psychického zdravia starších, fórum spracovalo návrh na riešenie, ktoré predložilo MZ SR. Problémom je, že rôzne psychické poruchy a ochorenia sú zistené neskoro, a nie sú včas diagnostikované ošetrovateľmi, a z toho dôvodu duševné a psychické zdravie starších, sa zhoršuje. Fórum vydalo letáky, v ktorých informovalo, čo to Covid-19 je, ako sa prejavuje, ako sa chrániť, kde hľadať pomoc s uvedením kontaktov v prípade príznakov, ale taktiež v prípade potreby služieb a pomoci.

Cieľ 7: Zachovať dotácie na podporu rekondičných aktivít seniorov podľa §6, odsek 1 písm. b) zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR v znení zákona č. 393/2012 Z. z. v súlade s možnosťami štátneho rozpočtu.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V hodnotenom období pokračovalo poskytovanie dotácií na podporu rekondičných aktivít MPSVR SR za podmienok ustanovených zákonom o dotáciách, občianskym združeniam, ktorých predmet činnosti je v sociálnej oblasti, teda vrátane seniorských organizácií, aj odborovej organizácií alebo združeniu odborových organizácií (§ 6 ods. 1 písm. b) zákona o dotáciách). Novelou zákona o dotáciách vykonanou s účinnosťou od 1. septembra 2019 (zákonom č. 222/2019 Z. z.), sa zvýšila suma na poskytnutie dotácie na podporu rekondičných aktivít nepracujúcich dôchodcov, ktorú možno najviac poskytnúť v príslušnom rozpočtovom roku, na sumu 697 490 eur (ide o zvýšenie o 100 tisíc eur oproti doterajšej maximálnej sume na poskytnutie tejto dotácie). Tento druh dotácie poskytlo MPSVR SR aj na rozpočtový rok 2020 (Jednote dôchodcov na Slovensku na rozpočtový rok 2020 vo výške 350 0000 eur). Prehľad schválených žiadostí podľa jednotlivých druhov dotácií, je zverejnený na webovom sídle MPSVR SR www.employment.gov.sk (Ministerstvo, Poskytovanie dotácií, Schválené žiadosti 2020).

7.2. Bývanie

Cieľ: Zlepšiť prístup k dôstojnému a cenovo dostupnému bývaniu s dôrazom na podporu sociálneho nájomného bývania.

Opatrenia:

1.1. Zabezpečiť podporu výstavby nájomných bytov v rámci Programu rozvoja bývania a Štátneho fondu rozvoja bývania v súlade s možnosťami štátneho rozpočtu.

Gestor: MDVRR SR

Spolupracujúce subjekty: MF SR

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

1.2. Motivovať mestá a obce vo výstavbe nájomných bytov pre sociálne ohrozené skupiny poskytovaním podporných nástrojov, ako sú dotácie, zvýhodnené úvery a iné stimulačné opatrenia.

Gestor: MDVRR SR

Spolupracujúce subjekty: ZMOS, Únia miest Slovenska a samosprávne kraje

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

1.3. Podporovať opatrenia zvyšujúce energetickú efektívnosť v bývaní, nakoľko sa tým znižujú náklady užívateľov a preto sa zvyšuje dostupnosť bývania.

Gestor: MDVRR SR

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenia sa priebežne plnia

Ministerstvo dopravy a výstavby SR

MDV SR každoročne pri tvorbe štátneho rozpočtu navrhuje vyčleniť finančné prostriedky pre Program rozvoja bývania a Štátny fond rozvoja bývania (ďalej len „ŠFRB“). V roku 2020 bolo v rámci Programu rozvoja bývania na výstavbu a obnovu bytového fondu rozpočtovaných 25,76 mil. eur, a v rámci ŠFRB bolo v roku 2020 na účel obstarania nájomných bytov obcami vyčlenených 60 mil. eur a 25 mil. eur na rovnaký účel pre právnické osoby. V roku 2020 bola v rámci Programu rozvoja bývania poskytnutá dotácia na obstaranie nájomných bytov vo výške 18,81 mil. eur k 54 zmluvám, čím sa podporilo obstaranie 1 026 nájomných bytov, a vo výške 1,62 mil. eur k 42 zmluvám bola poskytnutá dotácia na súvisiacu technickú vybavenosť k 835 nájomným bytom. Zo ŠFRB bola v roku 2020 na obstaranie nájomných bytov poskytnutá podpora obciam vo výške 34,23 mil. eur k 52 uzatvoreným zmluvám o poskytnutí úveru na obstaranie 984 nájomných bytov a 1 právnickej osobe vo výške 1,57 mil. eur na obstaranie 46 nájomných bytov. ŠFRB poskytol aj výhodný úver vo výške 1,34 mil. eur na technickú vybavenosť prislúchajúcu k podporeným nájomným bytom a úver vo výške 1,68 mil. eur na pozemok prislúchajúci k týmto bytom. Stavby, na ktoré je poskytnutá dotácia MDV SR alebo výhodný úver zo ŠFRB, musia spĺňať všetky zákonom ustanovené požiadavky na energetickú hospodárnosť budov. Plnenie opatrenia k úlohe sa priebežne zabezpečuje.

Združenie miest a obcí Slovenska

ZMOS v roku 2019 vydal v rámci Národného projektu Podpora kvality sociálneho dialógu analýzu s názvom *Nájomné bývanie*. Cieľom bolo priblížiť problematiku nájomného bývania na Slovensku cieľovej skupine, ktorú tvorili najmä volení predstavitelia samospráv ale aj odborná verejnosť. Čo sa týka samotnej analýzy, išlo v nej tak o zmapovanie legislatívneho prostredia, ale súčasne aj o zmapovanie súčasného stavu, definovanie možností na podporu a rozvoj nájomného bývania, a tiež predstavenie príkladov dobrej praxe z prostredia miest a obcí. Dokument spracoval odborný tím expertov, tento kladol dôraz na komparáciu rôznych nástrojov a svojim konceptuálnym prístupom vytvoril komplexný dokument, ktorý je možné jednoznačne považovať za praktický prínos k podpore nájomného bývania zo strany samospráv.

Úvod dokumentu je spracovaný formou vstupu do problematiky v častiach venovaných bývaniu v medzinárodnom kontexte, bývaniu v národnom kontexte a ich porovnaní. Situáciu v oblasti bývania na Slovensku umocňuje časť, v ktorej sú čitateľom priblížené základné informácie o bývaní a inštitucionálnom usporiadaní, teda o vymedzení úloh jednotlivých aktérov, ktorí sa rôznou mierou a intenzitou podieľajú na bývaní. Súčasťou dokumentu je aj prehľad plánovacích nástrojov vrátane územného plánu a pozemkovej politiky, ako aj vstup do problematiky programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ktoré tak tvoria nástroj samospráv

v oblasti bývania. Podrobnosti sú uvedené na stránke ZMOS: <https://www.zmos.sk/oznamy/podpora-najomneho-byvania.html>

ZMOS v rámci Národného projektu Podpora kvality sociálneho dialógu taktiež zorganizoval v decembri 2019 vzdelávaciu aktivitu s názvom: Podpora rozvoja nájomného bývania v prostredí miest a obcí (typ akcie: workshop, dátum konania: december 2019, miesto konania: Bešeňová). Aktivita si kládla za cieľ oboznámiť účastníkov s novými trendmi súvisiacimi s ekonomikou, mobilitou, demografickým vývojom a možnosťami miest a obcí pri výstavbe a prevádzke nájomného bývania, cieľom posilnenia motivácie na udržanie mladých, prisťahovanie sa nových obyvateľov a získanie trvalého pobytu; získať poznatky o súčasnom stave nájomného bývania na Slovensku (vrátane jeho rizík a výhod), informácie o navrhovaných opatreniach na ďalší rozvoj tohto typu bývania a praktickom postupe pri príprave projektov a žiadosti o dotáciu MDV SR a úver ŠFRB na obstaranie nájomných bytov. Cieľ aktivity bol splnený. Podrobnosti o vzdelávacej aktivite sú uvedené na:

https://www.zmos.sk/vzdelavacie-podujatia/mid/420435/ma0/125909/.html#m_420435

Trnavský samosprávny kraj

V Pláne hospodárskeho a sociálneho rozvoja TTSK 2016 – 2020 bola sociálna prioritná oblasť, orientovaná na rast kvality života s dôrazom na kvalitný ľudský kapitál, prispievajúci k zamestnanosti v regióne za predpokladu dobudovania a skvalitnenia infraštruktúry. Špecifický cieľ orientovaný na skvalitnenie života obyvateľov kraja a bod 2.3.10, je zameraný na výstavbu sociálnych bytov, nájomných bytov a rodinných domov.

7.3. Dôchodkový systém

Cieľ 1: Ustanoviť minimálny dôchodok v závislosti od počtu odpracovaných rokov tak, aby sa fyzické osoby, ktoré odpracujú zákonom ustanovený počet rokov neocitli v systéme sociálnej pomoci.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: Sociálna poisťovňa

Termín plnenia: 2014 – 2015

Stav plnenia: cieľ splnený

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Zákon č. 140/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, bol zavedený inštitút minimálneho dôchodku s výškou odvíjajúcou sa od počtu odpracovaných rokov, nadobudol účinnosť 1. júla 2015.

Cieľ 2: Priebežne vyhodnocovať zvyšovanie dôchodkových dávok vyplácaných zo systému sociálneho poistenia aj v závislosti od ekonomického vývoja a v prípade potreby prijať opatrenia na ochranu primeranosti dôchodkových dávok.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: Sociálna poisťovňa

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

MPSVR SR priebežne vyhodnocuje zvyšovanie dôchodkových dávok vyplácaných zo systému sociálneho poistenia.

Cieľ 3: Zvážiť možnosti zavedenia alternatívy k odchodu do starobného dôchodku.

Spôsob plnenia:

Analyzovať možnosti pre zásadné zvýšenie minimálneho počtu rokov dôchodkového poistenia potrebných pre nárok na plný starobný dôchodok až na úroveň 30 rokov. Stanoviť počet rokov dôchodkového poistenia, nad ktoré nebude ďalšou podmienkou pre nárok na plný starobný dôchodok fyzický vek. Pripraviť konštrukciu čiastočného starobného dôchodku. Na základe výsledkov analýzy zvážiť realizáciu formou novely zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: Sociálna poisťovňa

Termín plnenia: analýzu vypracovať do 31.12.2017, rozhodnutie o realizácii do 01.03.2018

Cieľ 4: Zvážiť možnosť postupného odchodu do dôchodku.

Spôsob plnenia:

Pripraviť návrh konštrukcie postupného odchodu do dôchodku. Realizovať informačnú kampaň o tejto možnosti a následne realizovať prieskum potenciálneho záujmu o tento inštitút. Pripraviť dopadovú štúdiu a na základe jej výsledkov rozhodnúť o možnej realizácii opatrenia.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: Sociálna poisťovňa

Termín plnenia: návrh konštrukcie postupného odchodu do dôchodku do 30.06.2017, informačná kampaň, prieskum potenciálneho záujmu do 31.12. 2017, rozhodnutie o realizácii do 01.03.2018

Cieľ 6: Stanoviť optimálne podmienky vyplácania doplnkového výsluhového dôchodku zo systému doplnkového dôchodkového sporenia.

Spôsob plnenia:

Vypracovať analýzu rizikovosti jednotlivých zamestnaní u zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do kategórie 3 a 4 z medicínskeho, ekonomického a právneho hľadiska. Na základe výsledkov analýzy rozhodnúť o novelizácii príslušných legislatívnych noriem, najmä zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov s cieľom optimálne nastaviť podmienky vyplácania doplnkového výsluhového dôchodku zo systému doplnkového dôchodkového sporenia.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MZ SR

Termín plnenia: do 31.12.2017

Stav plnenia k cieľom 3,4 a 6: ciele splnené**Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR**

MPSVR SR vypracovalo k cieľom 3, 4 a 6 analytický materiál „Analýzy k Národnému programu aktívneho starnutia na roky 2014 až 2020“. Cieľom predmetnej analýzy je posúdiť súčasné podmienky a flexibilitu možnosti skoršieho, resp. neskoršieho odchodu do dôchodku a nastavenia súbežného poberania dôchodku a zárobku. Ďalšou úlohou je na základe existujúcich štatistických údajov, zhodnotiť oprávnenosť argumentov na zavedenie dodatočných/alternatívnych možností odchodu do dôchodku a popísať tieto možnosti vrátane poukázania na ich výhody, resp. nevýhody. Materiál obsahuje aj medzinárodné prehľady, ktoré mapujú skúsenosti iných členských krajín Európskej únie, a poskytujú porovnanie vybraných štatistických údajov.

Cieľ 5: Zanalyzovať možnosti sprísnenia podmienok nároku na predčasný starobný dôchodok.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: Sociálna poisťovňa

Termín plnenia: do 31. 12. 2014

Stav plnenia: cieľ splnený

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Z analýzy MPSVR SR vyplýva, že ďalšie sprísňovanie nie je potrebné, keďže podmienky nároku na predčasný starobný dôchodok sú v súčasnosti nastavené tak, že ho využívajú prevažne tí poistenci, ktorí sa nevedia uplatniť na trhu práce, čo korešponduje aj s prvotným účelom predčasného starobného dôchodku.

Cieľ 7: Analyzovať vymožitelnosť práva pri povinných príspevkoch zamestnávateľov na doplnkové dôchodkové sporenie tých zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do kategórie 3 a 4.

Spôsob plnenia:

Realizovať analýzu reálnych počtov dotknutých zamestnancov a stavu dodržiavania príslušných ustanovení zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Pripraviť metodické usmernenie pre inšpektoráty práce na realizáciu pravidelných kontrol danej oblasti.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: inšpektoráty práce, ADDS, sociálni partneri

Termín plnenia: analýzu súčasného stavu vypracovať do 31. 12. 2015, metodické usmernenie pre inšpektoráty práce do 30. 06. 2016, realizácia kontrol priebežne

Stav plnenia: cieľ splnený

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Národný inšpektorát práce

Metodické usmernenie pre inšpektoráty práce (IP) zaslalo MPSVR SR Národnému inšpektorátu práce (NIP) v marci 2016 a následne ukončilo práce na vypracovaní predmetnej analýzy. V rámci realizácie tohto cieľa boli vykonané mimoriadne previerky NIP, tzv. Škrtič I až III. Nakoľko výsledky previerok poukázali na okruhy problémov, ku ktorým boli predstreté viaceré opatrenia a odporúčania, ktoré však vychádzajú z existujúcej legislatívy, nie je potrebné meniť súčasné nastavenie regulačného rámca. Výnimku predstavuje problematika odmietania uzatvárania účastníckej zmluvy zo strany zamestnanca vykonávajúceho tzv. rizikové práce (ďalej len „rizikár“), čo bráni zamestnávateľovi platiť povinné príspevky. V závere analýzy preto MPSVR SR navrhuje, aby účasť rizikára nebola podmienená uzatvorením účastníckej zmluvy. V zmysle ďalších záverov analýzy je potrebné zamerať sa najmä na efektívnejší výkon dozoru NIP a bežné previerky cieľiť na tých zamestnávateľov, u ktorých je zvýšený predpoklad nedodržiavania zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení“), teda najmä malé a stredné podniky z oblasti priemyselnej výroby.

Vo vzťahu k plánovanej mimoriadnej previerke v roku 2017 – Škrtič IV, sa prehodnotil účel a znenie niektorých častí metodického usmernenia s cieľom, aby výsledky Škrtiča IV už neboli len zdrojom pre vypracovanie analýzy, ale najmä účinným nástrojom na monitorovanie celkovej situácie v tejto oblasti a z tohto dôvodu MPSVR SR zaslalo NIP prepracované znenie metodického usmernenia v auguste 2017.

Cieľ 8: Zväziť prípravu novej legislatívnej normy umožňujúcej a regulujúcej transformáciu dlhodobých aktív občanov Slovenska na dlhodobý pravidelný príjem v starobe.

Spôsob plnenia:

Analyzovať existujúce legislatívne normy upravujúce fungovanie reverzných hypoték v zahraničí a skúsenosti s ich fungovaním. Na základe analýzy rozhodnúť o príprave obdobného zákona v podmienkach Slovenskej republiky.

Gestor: MF SR

Spolupracujúce subjekty: NBS, MPSVR SR

Termín plnenia: analýzu zahraničných skúseností vypracovať do 31.12. 2015, rozhodnutie o príprave osobitnej legislatívnej normy do 01. 06. 2016

Stav plnenia: cieľ splnený**Ministerstvo financií SR**

MF SR v spolupráci s NBS vypracovalo podrobnú analýzu fungovania reverzných hypoték v zahraničí. Predmetný materiál bol predložený do medzirezortného pripomienkového konania. Výsledkom analýzy a medzirezortného pripomienkového konania bolo rozhodnutie zachovať súčasný stav a neprijíť špeciálnu reguláciu pre poskytovanie reverzných hypoték v Slovenskej republike.

Národná banka Slovenska

V oblasti dôchodkového systému NBS vykonala vo všetkých dôchodkových správcovských spoločnostiach a doplnkových dôchodkových spoločnostiach tematické dohľady na mieste zamerané na štruktúru a obsahovú stránku výpisov zasielaných sporiteľom a účastníkom. NBS participovala na úprave výpisov prostredníctvom nového opatrenia č. 411/2019 Z. z. MPSVR SR, ktorým sa ustanovujú vzory výpisov z osobného účtu a výkazov v doplnkovom dôchodkovom sporení. Predmetom tohto opatrenia bolo predovšetkým zapracovanie dôsledkov ústavného zákona, ktorým došlo k určeniu jednotného dôchodkového veku, tzv. „zastropovaniu“, ako aj odstránenie indikovaných nedostatkov z aplikačnej praxe. Vzor výpisov bol na podnet NBS doplnený o vysvetlenie k spôsobu zúčtovania odplaty za zhodnotenie, čo je zhmotnením snahy NBS o reagovanie na podnety spotrebiteľov. NBS sa zároveň na pôde EIOPA podieľa na príprave celoeurópskeho vzoru výpisov. Dlhodobým cieľom NBS v spolupráci s MPSVR SR je, aby sa európske štandardy a koncepcie preniesli aj do prostredia SR, a aby sa sporiteľom poskytli komplexné informácie jednoduchým a zrozumiteľným spôsobom čiastočne unifikovaným naprieč európskym dôchodkovým systémom. V roku 2020 NBS pripravila analýzu II. a III. piliera dôchodkového sporenia, ktorej súčasťou je identifikácia silných a slabých stránok systému, ktorý môže byť užitočným návodom na zlepšenie do budúcnosti. Najdôležitejšie možné riešenia: • zmena počiatkových nastavení - kľúčové v legislatíve riešiť vstup do multipilierového systému a počiatočnú investičnú stratégiu. • zmena alokácie pre existujúcich sporiteľov – presun súčasných sporiteľov do agresívnejších stratégií (v závislosti od veku), pričom by mali možnosť požiadať o ponechanie v čisto dlhopisovom fonde (už bez garancií, ale s benchmarkom) • zavedenie investičných benchmarkov, aby mohol sporiteľ benefitovať z diverzifikácie makroekonomického rizika; je dôležité, aby investície (tak akciové ako aj dlhopisové) pokrývali dostatočne široké univerzum investičných príležitostí. Preto by mal štát zvážiť stanovenie konkrétnych benchmarkov. • zníženie poplatkov - úspešné medzinárodné sporiace schémy sa vyznačujú nielen vyššími výnosmi, ale aj nízkymi poplatkami. • zohľadnenie životného cyklu - aby sporiteľ nemusel robiť aktívne rozhodnutia počas svojho sporiaceho cyklu, je potrebné v systéme automaticky nastaviť aj postupné (na základe veku) znižovanie akciovej zložky portfólia.

Cieľ 9: Zanalyzovať možnosti zavedenia novej dávky poskytovanej z doplnkového dôchodkového sporenia, ktorá by bola určená pre občanov v pred dôchodkovom veku.

Spôsob plnenia:

Zanalyzovať konštrukciu dávky z doplnkového dôchodkového sporenia, ktoré by umožnila účastníkom systému odísť skôr z pracovného trhu a financovať svoje životné náklady súkromnými

prostriedkami z osobného účtu. Na základe výsledkov analýzy zväžiť realizáciu formou novely zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MZ SR, ADDS, zástupcovia zamestnávateľov, KOZ SR

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: cieľ splnený

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

MPSVR SR analýzu vypracovalo s cieľom poskytnúť všetky relevantné podklady a dáta v tejto oblasti a navrhnúť vhodné nastavenie, tzv. preddôchodku z doplnkového dôchodkového sporenia (DDS). Z analýzy jednoznačne vyplynulo, že v priebehu najbližších desiatich rokov, budú nasporené sumy účastníkov DDS vo veku 50+ stále pomerne nízke na to, aby im zabezpečili dávku vo výške, ktorá by im postačovala ako jediný zdroj príjmu, a pritom by ju bolo možné poberať dlhšie obdobie. Dáta zároveň poukázali na to, že vyššie nasporené sumy dosahujú účastníci z okresov s nezamestnanosťou nižšou ako 5,5 %. Predmetná analýza poskytla základ pre vypracovanie legislatívneho návrhu preddôchodku. Návrh konštrukcie preddôchodku, ktorý MPSVR SR pripravilo v dialógu so sociálnymi partnermi, bol inšpirovaný českou dávkou tzv. preddôchodku s tým, že zároveň zohľadňoval aj situáciu a reálne možnosti účastníkov DDS. Návrh preddôchodku, ako súčasť novely zákona doplnkovom dôchodkovom sporení, bol predložený do medzirezortného pripomienkového konania dňa 25. októbra 2017. Na základe záverov prijatých na rokovaní Hospodárskej a sociálnej rady SR dňa 11. decembra 2017, však boli z novely zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení vypustené ustanovenia, týkajúce sa novej dávky preddôchodok, a do ďalšieho legislatívneho procesu bol návrh tohto zákona predložený bez návrhu na zavedenie preddôchodku. V súvislosti s prípravou novej regulácie osobného dôchodkového produktu, dôjde aj k zmene podmienok výplatnej fázy DDS, ktoré môžu spĺňať požiadavky a účel sledovaný takouto dávkou.

Cieľ 10: Zanalyzovať možnosti zavedenia poistenia v odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MF SR

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ splnený

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

MPSVR SR v spolupráci s Inštitútom pre výskum práce a rodiny SR v priebehu rokov 2019/2020 vypracovalo analytický materiál Možnosť zavedenia poistenia v odkázanosti na pomoc inej osoby – analytické východiská. Analytický materiál bol spracovaný participatívnym spôsobom ako výsledok činnosti expertnej pracovnej skupiny zloženej zo všetkých kľúčových aktérov angažovaných v otázkach pomoci jednotlivcom odkázaným na pomoc inej osoby na Slovensku.

Analytický materiál je dostupný na: <https://ivpr.gov.sk/moznost-zavedenia-poistenia-v-odkazanosti-na-pomoc-inej-osoby-analyticke-vychodiska-kvetoslava-repkova-2019/>.

7.4. Sociálne služby

7.4.1. Dostupnosť, kvalita a finančná udržateľnosť sociálnych služieb

Cieľ: Zabezpečiť dostupnosť, kvalitu a finančnú udržateľnosť sociálnych služieb.

Opatrenia:

1.1. Na základe záverov auditu verejnej správy prehodnotiť možnosť poskytovania finančného príspevku zo štátneho rozpočtu na poskytovanie sociálnej služby podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy v súlade s možnosťami štátneho rozpočtu.

Gestor: MPSVR SR, MF SR

Spolupracujúce subjekty: ZMOS

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V hodnotenom období štát prostredníctvom kapitoly MPSVR SR spolufinancoval sociálne služby poskytované neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb na lokálnej i regionálnej úrovni, a verejných poskytovateľov sociálnych služieb na lokálnej úrovni v ZSS pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, ktorými sú zariadenia podporovaného bývania, zariadenia pre seniorov, zariadenia opatrovateľskej služby, rehabilitačné strediská, domovy sociálnych služieb, špecializované zariadenia a denné stacionáre. Uplatňovala sa tým právna úprava zákona o sociálnych službách, účinná od 1. januára 2018 (nadobudnutím účinnosti novely zákona o sociálnych službách vykonanej zákonom č. 331/2017 Z. z.). Úroveň tohto spolufinancovania je ustanovená vo väzbe na štruktúru prijímateľov sociálnej služby podľa stupňa ich odkázanosti na pomoc inej osoby pri sebaobsluhy a podľa formy sociálnej služby, ktoré determinujú nákladovosť poskytovanej sociálnej služby. Poskytnutý finančný príspevok je účelovo viazaný na spolufinancovanie ekonomicky oprávnených nákladov na mzdy a platy zamestnancov poskytovateľa sociálnej služby a súvisiace odvody platené zamestnávateľom z tohto príjmu. Takto ustanovený mechanizmus posilňuje viaczdrojové financovanie sociálnych služieb a prispieva k ich dlhodobej udržateľnosti a dostupnosti, prispieva tiež k podpore zamestnanosti a zamestnateľnosti a riešeniu úrovne odmeňovania zamestnancov v sociálnych službách.

Na základe splnomocňovacieho ustanovenia zákona o sociálnych službách, dňa 1. januára 2020 nadobudlo účinnosť nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 175/2019 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili vek potrebný na nárok na starobný dôchodok na rok 2020. Výška finančného príspevku na rok 2020, sa oproti roku 2019 medziročne zvýšila o cca 8,4 % tak, aby sa zachovala reálna úroveň doterajšieho spolufinancovania týchto sociálnych služieb zo štátneho rozpočtu. Dňa 1. januára 2021 nadobudlo účinnosť nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 173/2020 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili vek potrebný na nárok na starobný dôchodok na rok 2021. V porovnaní s rozpočtovým rokom 2020, ide o medziročné zvýšenie výšky finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou na rok 2021 o cca 10,3 %.

1.2 Vytvoriť právne podmienky na zabezpečenie finančnej udržateľnosti a dostupnosti sociálnych služieb zavedením viaczdrojového financovania sociálnych služieb.

Gestor: MPSVR SR, MF SR

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: 2014

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V oblasti sociálnych služieb boli prijaté v roku 2020, počas prvej aj druhej vlny pandémie ochorenia COVID-19, na zabránenie šírenia tohto ochorenia a zmiernenie dôsledkov tejto pandémie, aj opatrenia legislatívnej povahy na zmiernenie dôsledkov prijímaných protiepidemiologických opatrení na finančnú udržateľnosť poskytovania sociálnych služieb, a tým aj ich dostupnosť.

MPSVR SR na svojom webovom sídle zverejňuje a priebežne aktualizuje informácie pre poskytovateľov sociálnych služieb „počas koronakrízy“, týkajúce sa poskytovania sociálnych služieb, postupy, oznámenia a odporúčania pre poskytovateľov sociálnych služieb, opatrenia Úradu verejného zdravotníctva SR a Hlavného hygienika SR v boji proti ochoreniu COVID-19 a v boji s jeho dôsledkami. Všetky tieto informácie sú dostupné aj širokej verejnosti (odbornej i laickej):

<https://www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/socialne-sluzby/>

Dňa 24.03.2020 bolo na základe návrhu MPSVR SR vydané Opatrenie ÚVZ SR, ktorým sa dočasne pozastavilo poskytovanie ambulantných foriem sociálnej služby: denné stacionáre, ambulantnou formou poskytované sociálne služby v ZSS podmienených odkázanosťou, zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa. Ambulantnou formou poskytované sociálne služby v ZSS podmienených odkázanosťou, však aj naďalej môžu poskytovať sociálnu službu, napr. v domácnosti klienta, sociálne poradenstvo, pričom aj naďalej majú nárok na finančný príspevok na spolufinancovanie sociálnej služby poskytovaný podľa zákona o sociálnych službách z rozpočtu MPSVR SR.

Od 04.04.2020 nadobudla účinnosť novela zákona o sociálnych službách vykonaná zákonom č. 66/2020 Z. z., ktorá novým splnomocňovacím ustanovením umožnila vláde SR prijať nariadenie, ktorým sa upravia v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie podmienky poskytovania, vyplácania, čerpania, vrátenia a zúčtovania finančného príspevku obciam, poskytovateľom sociálnych služieb zriadeným alebo založeným obcami a neverejným poskytovateľom vybraných druhov sociálnych služieb v zariadeniach krízovej intervencie a v zariadeniach podmienených odkázanosťou zo štátneho rozpočtu z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR na spolufinancovanie sociálnych služieb podľa zákona o sociálnych službách.

Dňa 06.04.2020, na základe novely zákona o sociálnych službách vykonanej zákonom č. 66/2020 Z. z., bolo vydané nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 70/2020 Z. z., ktorým sa ustanovujú niektoré podmienky financovania sociálnych služieb v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu, ktoré nadobudlo účinnosť od 08.04.2020. Nariadením sa zvyšuje finančný príspevok zo štátneho rozpočtu v rozpočtovom roku 2020 od vzniku krízovej situácie pre nocľahárne zo 120 na 150 eur mesačne na klienta. Podporených bolo celkom 1219 miest v nocľahárňach s vplyvom na štátny rozpočet na 1 mesiac 36 570 eur. V súlade s týmto nariadením, sa neobsadené miesta v ZSS novo budú považovať, v rozsahu ich zmluvnej obsadenosti k 12. marcu 2020, počas krízovej situácie, a mesiac po jej ukončení, za obsadené, a poskytovatelia tým nebudú musieť vracať finančný príspevok za vzniknutú neobsadenosť týchto miest počas tejto krízovej situácie a v jej dôsledku.

Od 09.04.2020 v zmysle Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 77/2020 Z. z. na vykonanie niektorých opatrení hospodárskej mobilizácie, sú poskytovatelia sociálnych služieb určení za subjekty hospodárskej mobilizácie (ďalej len „SHM“). SHM verejní ako aj neverejní poskytovatelia sociálnych služieb budú mať za akýchkoľvek podmienok zabezpečené dodávky energií, prednostné zásobovanie potravinami, či bezplatné ochranné pomôcky zo štátnych hmotných rezerv na presne špecifikované výkony.

Od 10.04.2020 určilo MPSVR SR poskytovateľov vybraných druhov sociálnych služieb ako SHM, za účelom zvýšenia ochrany jednotlivých poskytovateľov. Jednotliví poskytovatelia majú na základe príkazu možnosť obrátiť sa na príslušné VÚC so svojou žiadosťou o poskytnutie nevyhnutného počtu OOP, riešiť situáciu s výpadkami zamestnancov s miestnymi príslušnými okresnými úradmi, zabezpečovať dodržiavanie všetkých preventívnych opatrení.

Od 25.04.2020 nadobudla účinnosť novela zákona o sociálnych službách vykonaná zákonom č.89/2020 Z. z., ktorá umožňuje nariadením vlády upraviť podmienky poskytovania sociálnych služieb v čase mimoriadnej situácie a zároveň ustanovuje povinnosť obcí a VÚC, sa postarať o svojich občanov a zriadiť zariadenia určené na prijímanie nových klientov.

Dňa 07.05.2020 bolo vládou SR prijaté Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 116/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych služieb v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19, ktorým sa v čase mimoriadnej situácie upravujú niektoré postupy, podmienky a práva v rámci sociálnych služieb (vydané na základe splnomocňovacieho ustanovenia zákona o sociálnych službách ustanoveného novelou tohto zákona vykonanou zákonom č. 89/2020 Z. z.), s cieľom zabezpečiť kontinuitu ich poskytovania (napr. postup pri prijímaní nových klientov, poskytovanie finančného príspevku na prevádzku ambulantnej služby v zariadení aj počas jej prerušenia, výkon opatrovania aj bez splnenia kvalifikačných predpokladov po zaučení).

Dňa 29.09.2020 nadobudlo účinnosť nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 261/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 70/2020 Z. z., ktorým sa ustanovujú niektoré podmienky financovania sociálnych služieb v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu. Upravilo sa ním zvýšenie finančného príspevku z MPSVR SR pre nocľahárne zo 120 eur na 150 eur počas celej krízovej situácie a mesiac po jej ukončení, a ustanovilo sa riešenie spolufinancovania vybraných „neobsadených miest“, ktoré neboli zmluvne obsadené ku dňu vzniku krízovej situácie k 12.03.2020.

Dňa 29.09.2020 minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky schválil Pandemický plán Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktorého súčasťou v prílohe č. 18, sú ustanovené aj Pandemické semafore pre sociálne služby.

Od 03. 10. 2020 je účinné nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 271/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 103/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19, a ktoré upravuje poskytnutie „odmien“ zamestnancom vybraných druhov sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately počas I. vlny pandémie COVID-19. Toto nariadenie vlády rieši ocenenie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately prostredníctvom jednorazovej dotácie na tzv. „mimoriadne odmeny.“ Extrémne vysoké nároky kladené na mimoriadne náročnú každodennú prácu v zariadeniach, v rodinách, v teréne zasluhujú tak verejné ocenenie a poďakovanie zamestnancom, ako aj vyjadrenie vďaky formou finančného ohodnotenia. Dotáciu bolo možné poskytnúť v maximálnej výške 772 eur (celková cena práce) na jedného oprávneného zamestnanca v pracovnom pomere ku žiadateľovi ku dňu podania žiadosti (od 9. októbra do 29. októbra 2020), bez ohľadu na jeho pracovné zaradenie a druh vykonávanej činnosti, ktorý v období od 12. marca 2020 do 13. júna 2020 (t. j. od vyhlásenia krízovej situácie do ukončenia núdzového stavu) úhrnne odpracoval viac ako 30 % ustanoveného týždenného pracovného času dohodnutého v jeho pracovnej zmluve. Výška dotácie sa alikvotne znižuje v závislosti od pracovného úväzku zamestnanca. V súlade s uvedeným nariadením vlády SR, boli na tento účel rozpočtované prostriedky celkovo vo výške 31 723 796 eur (za sociálne služby bolo vyplatených 22 086 706 eur pre 29 973 zamestnancov).

Od 30.10.2020 je účinné nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 301/2020 Z. z., ktorým sa upravuje zrušenie limitu (15 tis. eur) dotácie na humanitárnu pomoc z MPSVR SR pre poskytovateľov sociálnych služieb (pre dotáciu na humanitárnu pomoc pre právnickú osobu nie je stanovený limit – teda stanovená maximálna výška, ktorú môže právnická osoba žiadať). Týmto nariadením vlády sa upravuje aj:

- nový účel jednorazovej dotácie na nákup výživových doplnkov – najmä vitamínu D3 pre klientov a zamestnancov vybraných sociálnych služieb na obdobie 5 mesiacov (max. 20 eur/1 klient alebo 1 zamestnanec na obdobie 5 mesiacov). Dôvod: vitamín D3 preventívne môže pomôcť predísť tomu, aby sa človek nakazil ochorením COVID-19, alebo môže pomôcť k tomu,

aby malo toto ochorenie miernejší priebeh. Dotácia na výživové doplnky bola vyplatená vo výške 1 381 980 € pre 42 582 klientov a pre 26 517 zamestnancov,

- možnosť poskytovať dotáciu na tzv. infekčný príplatok pre zamestnancov ZSS v karanténe z dôvodu šírenia ochorenia COVID-19, ako aj dotácie na ich adekvátne ubytovanie a stravovanie počas karantény. Dotáciu je možné poskytnúť na plnenie, ktoré poskytuje zamestnávateľ svojim zamestnancom nad rámec mzdy alebo platu – tzv. "odmena za prácu v karanténe", vrátane preddavku na povinné verejné zdravotné poistenie, sociálne poistenie a na príspevky na starobné dôchodkové sporenie, platené zamestnávateľom z tohto plnenia pre zamestnancov, ktorí vykonávajú pracovnú činnosť počas nariadenej karantény v zariadení, a to bez ohľadu na ich pracovné zaradenie. Výška dotácie na jedného takéhoto zamestnanca je na celkovú cenu práce vo výške 405 eur (300 eur hrubá mzda),
- rozšíril sa aj účel dotácie na humanitárnu pomoc pre právnickú osobu, kde predmetom poskytnutia dotácie sú v súvislosti s protipandemickými opatreniami najmä prostriedky na úhradu alebo spolufinancovania nákladov, napr. na nákup ochranných rúšok, jednorazových ochranných rukavíc, ochranných návlekov, dezinfekčných prostriedkov, bezkontaktných teplomerov, respirátorov, stojanov na bezdotykovú dezinfekciu, germicídnych žiaričov, kyslíkových oxygenerátorov, čističiek vzduch s filtrom, biolámp, a pod. Dotácia bola poskytnutá 199 žiadateľom vo výške 694 764 eur.

Trnavský samosprávny kraj

TTSK zabezpečuje v súlade so zákonom o sociálnych službách a v zmysle platnej legislatívy občanom, ktorí sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii poskytovanie sociálnych služieb v ZSS vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, v ZSS neverejných poskytovateľov poskytujúcich sociálne služby v zákonnej kompetencii VÚC. Tiež zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby aj fyzickým osobám s trvalým pobytom vo svojom územnom obvode u poskytovateľa sociálnej služby, ktorého zriadil iný VÚC, a zároveň týmto poskytovateľom uhrádza ekonomicky oprávnené náklady. V roku 2020 boli ekonomicky oprávnené náklady uhradené na 40 prijímateľov sociálnych služieb, ktorým bola poskytovaná sociálna služba v týchto zariadeniach. ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK pri poskytovaní sociálnej služby určujú sumu úhrady v zmysle príslušného ustanovenia zákona o sociálnych službách, týkajúce sa ochrany príjmu prijímateľa sociálnej služby a v súlade s všeobecne záväznými nariadeniami TTSK.

TTSK venuje oblasti sociálnej pomoci náležitú pozornosť, o čom svedčí aj pravidelný ročný nárast objemu finančných prostriedkov poskytnutých odborom sociálnych vecí Úradu TTSK:

- upravený rozpočet na rok 2020 vo výške 30 239 455,- €, nárast oproti upravenému rozpočtu predchádzajúceho roka je o 22,9 %,
- bol predložený návrh na využitie školy v prírode v Moravskom Sv. Jáne v prospech nedostatkových služieb v sociálnej oblasti - využiť rozsiahly areál na vybudovanie špecializovaného zariadenia hlavne pre ľudí s psychickými problémami,
- v roku 2020 domov sociálnych služieb Zavar rozšíril spektrum poskytovaných sociálnych služieb o nové druhy, ako je špecializované zariadenie, rehabilitačné stredisko, prepravná služba (sociálny taxík), ktoré poskytuje prostredníctvom Centra sociálnych služieb Galanta. Uvedené druhy služieb sú v súlade so zákonom o sociálnych službách, s koncepciou rozvoja sociálnych služieb TTSK a komunitným plánom mesta Galanta. Súčasťou tohto centra je aj Školiace stredisko pre zamestnancov OvZP TTSK.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK sa aktívne podieľa na posudzovaní vplyvov rôznych reforiem a opatrení v oblasti sociálnych služieb z hľadiska ich vplyvu na seniorov v rámci aktívneho pripomienkovania návrhov zákonov a ich novelizácií, ale taktiež v rámci vlastných návrhov a riešení problematických a rizikových oblastí v rôznych sférach života občanov. ŽSK je zastupujúcim krajom za SK8 v oblasti sociálnych vecí. Zamestnanci ŽSK sú aktívnymi členmi vo výboroch a pracovných skupinách v oblasti sociálnych vecí, kde sa aktívne zapájajú aj svojimi návrhmi na zmenu trvalej udržateľnosti financovania sociálnych služieb.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK má vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti celkom 24 ZSS, z toho 15 špecializovaných zariadení, ktoré boli zriadené z dôvodu poskytovania sociálnej služby práve seniorom, ktorí vzhľadom k svojim diagnózam nemohli byť umiestňovaní v zariadeniach pre seniorov (Alzheimerova a Parkinsonova choroba, demencia rôzneho typu a etiológie, schizofrénia, organický psychosyndrón ťažkého stupňa, skleróza multiplex). V prípade požiadavky o umiestnenie u neverejných alebo iných verejných poskytovateľov, služba je zabezpečovaná s podporou finančných prostriedkov z verejných zdrojov. Vzhľadom k požiadavke obyvateľov o zabezpečovanie sociálnych služieb v špecializovaných zariadeniach, bude TSK pokračovať v transformácii lôžok z domovov sociálnych služieb na špecializované zariadenia v ďalšom období.

Nitriansky samosprávny kraj

K zníženiu miest vo veľkokapacitných zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK zatiaľ nedochádza, ale odbor sociálnych vecí Úradu NSK pripravuje materiál, v ktorom sú zapracované aj požiadavky v zmysle vyhlášky č. 210/2016 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 259/2008 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia. Podmienky vyhlášky majú za dôsledok znížovanie kapacít v niektorých ZSS.

1.3. Vytvoriť podmienky na využitie prostriedkov grantových programov, štrukturálnych fondov, najmä z Európskeho sociálneho fondu (Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia), Regionálneho operačného programu (prioritná os 2. Infraštruktúra sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately) a dotácií v rámci dotačnej politiky MPSVR SR na rozvoj a modernizáciu sociálnych služieb, s celoplošným pokrytím, bez vylúčenia bratislavského kraja.

Gestor: MPSVR SR, MPRV SR, ÚV SR

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V období rokov 2014 – 2020 môžu byť EŠIF, konkrétne Európsky sociálny fond (ESF), v súlade so schváleným Operačným programom Ľudské zdroje (OP ĽZ), čerpané aj oprávnenými prijímateľmi z BSK. Tento operačný program sa v prioritnej osi 4 Sociálne začlenenie prostredníctvom Investičnej priority 4.2 Zlepšenie prístupu k cenovo prístupným, trvalo udržateľným a kvalitným službám, vrátane zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb všeobecného záujmu, zameriava na podporu, najmä vytváranie a rozširovanie vysoko kvalitných služieb/opatrení poskytovaných v rámci komunity, resp. na úrovni komunity, vrátane služieb/opatrení, ktorých cieľom je predchádzať inštitucionalizácii. Aktivitami je podporovaný aj postupný prechod na komunitnú starostlivosť postupným uzatváraním veľkokapacitných objektov s dlhodobým pobytom, v ktorých žijú deti, osoby so zdravotným postihnutím, starší ľudia, vrátane podpory prípravy zamestnancov a klientov na proces deinštitucionalizácie, vzdelávania, prípravy širšieho prostredia a výskumu v oblasti deinštitucionalizácie.

Okrem vyššie obsahovo zameraných projektov je BSK, ako aj subjekty pôsobiace na území BSK, oprávnenými prijímateľmi aj v projektoch financovaných z investičnej priority 4.1 Aktívne začlenenie, a to aj s cieľom podporovať rovnaké príležitosti a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnateľnosti (napr. Národný projekt Terénna sociálna práca, Budovanie odborných kapacít na komunitnej úrovni). Žiadatelia z BSK, o poskytnutie dotácie na podporu rozvoja sociálnych služieb v pôsobnosti MPSVR SR, podľa podmienok poskytovania tejto dotácie, ustanovených v zákone o dotáciách, nie sú vylúčení z okruhu oprávnených osôb pre možnosť poskytnutia tejto dotácie.

Žilinský samosprávny kraj

V rámci štruktúry ŽSK je zriadené SORO pre Integrovaný operačný program (IROP) v záujme uľahčenia prístupu subjektov z územia kraja ku zdrojom IROP na aktivity v oblasti rozvoja sociálnych služieb. Pre zlepšenie informovanosti a prístupu subjektov z územia kraja ku zdrojom zo štrukturálnych fondov EÚ, sa ŽSK zapojil do projektu vytvorenia a prevádzkovania Integrovanej siete informačno – poradenských centier (IPC) a zriadil IPC pre Žilinský kraj.

Prešovský samosprávny kraj

ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK, a aj neverejní poskytovatelia sociálnych služieb každý rok využívajú možnosť uchádzať sa o dotácie, ktoré poskytuje MPSVR SR v zmysle zákona o dotáciách, a to dotáciu na podporu rozvoja sociálnych služieb.

1.4. Zabezpečiť spolufinancovanie sociálnych služieb z verejných zdrojov pre všetkých prijímateľov bez rozdielu či čerpajú služby u verejných alebo neverejných poskytovateľov tak, aby vplyvom platenia úhrady za sociálnu službu nebolo ohrozené uspokojovanie životných nákladov (životných potrieb) platiteľov tejto úhrady (prijímateľa sociálnej služby, spoločne posudzovaných osôb, resp. ďalších povinných osôb).

Gestor: MPSVR SR, VÚC, obce

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Zákon o sociálnych službách reguluje aj v hodnotenom období u verejných poskytovateľov sociálnej služby a neverejných poskytovateľov sociálnej služby, ktorí ju neposkytujú s cieľom dosiahnutia zisku, spôsob určenia maximálnej sumy úhrady za poskytovanú sociálnu službu. Táto regulácia v zásade vychádza z možnosti zohľadnenia len ekonomicky oprávnených nákladov konkrétneho poskytovateľa na poskytovanú sociálnu službu, a to len vybraných nákladových položiek, resp. stanovených limitov nákladových položiek. Ďalej ide pri tejto regulácii úhrady za poskytovanú sociálnu službu o povinnosť zohľadnenia (započítania) príjmu, získaného z verejných zdrojov na spolufinancovanie poskytovania sociálnej služby konkrétnym poskytovateľom podľa zákona o sociálnych službách (príjem z finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby z MPSVR SR, príjem z finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby z obce, resp. VÚC, ak ide o neverejného poskytovateľa sociálnej služby), príjem z úhrady nákladov ošetrovateľskej starostlivosti na základe verejného zdravotného poistenia zo zdravotných poisťovní).

Zákon o sociálnych službách garantuje aj v hodnotenom období zároveň právnu ochranu prijímateľa sociálnej služby pred platením úhrady za sociálnu službu neprimeranej jeho príjmu a majetku ku dňu splatnosti tejto úhrady (garancia zostatku z príjmu napr. pri poskytovaní celoročnej pobytovej sociálnej služby s poskytovaním stravovania vo výške 25 % sumy životného minima pre jednotlivca). Nezaplatená úhrada v dôsledku uplatnenia tejto ochrany, sa však eviduje ako pohľadávka poskytovateľa voči tomuto prijímateľovi, a môže sa vymáhať pri zmene príjmových a majetkových pomeroch prijímateľa, ktoré umožňujú domáhať sa jej splatnosti, najneskôr v konaní o dedičstve po prijímateľovi. Ak má prijímateľ sociálnej služby, napr. v zariadení pre seniorov zaopatrené plnoleté deti, tak táto prijímateľom sociálnej služby nezaplatená časť úhrady za poskytovanú sociálnu službu (vzniknutá v dôsledku priznanej právnej ochrany prijímateľovi sociálnej služby ku dňu splatnosti úhrady), sa vymáha od týchto detí, a to podľa ich príjmu a majetku - zákon o sociálnych službách im však garantuje zostatok z príjmu po zaplatení tejto úhrady mesačne najmenej vo výške 1, 65- násobku sumy životného minima.

Bratislavský samosprávny kraj

BSK v súlade so zákonom o sociálnych službách zabezpečuje občanom, ktorí sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia alebo nepriaznivého zdravotného stavu

poskytovanie sociálnych služieb v ZSS vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, v ZSS neverejných poskytovateľov, a tiež v ZSS zriadených inými VÚC. V prípade, ak BSK občanom sociálnu službu zabezpečí, poskytne v súlade so zákonom o sociálnych službách poskytovateľovi sociálnej služby finančný príspevok. BSK poskytuje finančné prostriedky na základe princípov nediskriminácie, a umožňuje občanovi slobodný výber poskytovateľa sociálnej služby. ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK pri poskytovaní sociálnej služby uplatňujú príslušné ustanovenia zákona o sociálnych službách, týkajúce sa ochrany príjmu prijímateľa sociálnej služby.

Trnavský samosprávny kraj

Vid' odpočet k opatreniu 1.2.

Nitriansky samosprávny kraj

Financovanie ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK je zabezpečené rozpočtom NSK. Od roku 2018 v zmysle zákona o sociálnych službách, poskytuje NSK neverejným poskytovateľom sociálnych služieb, u ktorých si objednal poskytovanie sociálnej služby pre svojich občanov finančný príspevok na prevádzku (ďalej len „FPP“) v zákonom stanovenej výške.

Trenčiansky samosprávny kraj

Pri tvorbe rozpočtu v časti sociálne zabezpečenie dochádza medziročne k nárastu objemu finančných prostriedkov v rámci bežných výdavkov. TSK zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby s prihliadnutím na výber občana odkázaného na pomoc inej fyzickej osoby. V rámci TSK poskytujú sociálnu službu poskytovatelia, ktorým sa z verejných zdrojov poskytujú finančné prostriedky na pokrytie celej kapacity zariadenia, nakoľko je o jeho služby zo strany verejnosti záujem. Pri platení úhrady za poskytované sociálne služby, sa dodržiavajú ustanovenia zákona o sociálnych službách. V prípade, že občan nemá na úhradu, a túto povinnosť nie je možné previesť na inú osobu, zariadenie eviduje pohľadávku, ktorá bude uplatnená najneskôr v konaní o dedičstvo. Prijatie odkázaného občana do ZSS nie je podmienené výškou jeho príjmu. TSK poskytol finančný príspevok na prevádzku neverejnemu poskytovateľovi aj v prípade, že poskytovateľ nedokázal v čase mimoriadnej situácie obsadiť lôžko, hlavne z dôvodu obavy občana z nákazy koronavírusom v zariadení.

Banskobystrický samosprávny kraj

BBSK každoročne financuje ZSS vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti tak, aby bola zabezpečená ich bezproblémová prevádzka, ale aj ich rozvoj. V roku 2020 to bolo 22 zariadení poskytujúcich služby pre seniorov (ZPS, DSS, ŠZ) s kapacitou 1973 miest, a to vo výške 23 337 280 eur. Okrem toho v záujme zabezpečenia dostupnosti sociálnych služieb pre seniorov, poskytuje finančné príspevky neverejným poskytovateľom pre tie zariadenia a sociálne služby, ktoré má vo svojej kompetencii, a to hlavne špecializované zariadenia a domovy sociálnych služieb, v ktorých sú umiestnení seniori. V roku 2020 BBSK poskytol neverejným poskytovateľom finančný príspevok na prevádzku vo výške 419 959 eur pre 71 občanov v seniorskom veku v DSS a ŠZ. Pri stanovení výšky úhrady pre prijímateľov sociálnych služieb ZSS zohľadňujú príjem prijímateľa sociálnej služby tak, aby mu z jeho príjmu zostal mesačný zostatok stanovený zákonom o sociálnych službách. V roku 2020 platili prijímatelia – seniori za sociálne služby v ZSS BBSK 18,10 % z celkových nákladov za tieto služby, zvyšok bol financovaný v prevažnej miere zo zdrojov BBSK, a čiastočne zo zdrojov zdravotných poisťovní a z Úradov PSVR.

Prešovský samosprávny kraj

PSK poskytol v roku 2020 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejným poskytovateľom v rámci rozpočtu, ktorý mal samosprávny kraj schválený pre sociálnu oblasť, v prípade sociálnej služby poskytovanej seniorom v domovoch sociálnych služieb a špecializovaných zariadeniach, pre 30 neverejných poskytovateľov na 1062 miest. ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK, sú napojené na rozpočet samosprávneho kraja.

1.5. Pri tvorbe plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja v súlade so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja zohľadňovať potrebu rozvoja sociálnych služieb ako jedného z predpokladov hospodárskeho a sociálneho rozvoja v území .

Gestor: VÚC a obce

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

Priority Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja BSK na obdobie 2014-2020 v oblasti sociálnych vecí zohľadňujú potrebu rozvoja sociálnych služieb ako jedného z predpokladov hospodárskeho a sociálneho rozvoja. V priebehu roka 2020 prebiehali aktívne práce na tvorbe Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja BSK na obdobie 2021-2027, ktorý vo významnej miere reflektuje potrebu rozvoja sociálnych služieb, ako jednu z priorít rozvoja kraja.

Trnavský samosprávny kraj

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja TTSK 2016 – 2020 bol na sociálnu oblasť zameraný v prioritnej oblasti, orientovanej na rast kvality života, s dôrazom na kvalitný ľudský kapitál, prispievajúci k rastu zamestnanosti v regióne, za predpokladu dobudovania a skvalitnenia infraštruktúry. Stanovené špecifické ciele sa v roku 2020 plnili v súlade s aktuálnou pandemickou situáciou, ktorá sa priebežne menila od februára do konca roka 2020.

Nitriansky samosprávny kraj

Pri tvorbe plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja v NSK, je zohľadňovaná potreba rozvoja sociálnych služieb v zmysle národných priorít rozvoja sociálnych služieb a Konceptie rozvoja sociálnych služieb v regióne Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2018 - 2023.

Trenčiansky samosprávny kraj

V Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja na roky 2013-2023, sa v strategickej časti uvádza v opatrení 4.1 Podpora sociálneho začlenenia — potrebné rozvíjať sociálne služby pre seniorov a špecializované zariadenia pre osoby so špecifickými ochoreniami. Taktiež sa pripravuje deinštitucionalizácia DSS-Adamovské Kochanovce — prechod do komunitných služieb s nízkou kapacitou. TSK vo svojom rozpočte zohľadňuje potreby debarierizácie a modernizácie existujúcich ZSS. Potreba a rozvoj sociálnych služieb je spracovaná aj v Konceptii rozvoja sociálnych služieb TSK na roky 2015-2020, ktorej aktualizácia s prihliadnutím na demografickú situáciu za rok 2018, bola schválená Zastupiteľstvom TSK.

Žilinský samosprávny kraj

Jednou z významných priorít platného Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja ŽSK pre roky 2014 – 2020, je aj potreba rozvoja a skvalitňovania sociálnych služieb. Uvedená priorita sa premieta najmä v strategickom ciele 3 – dosiahnuť vyššiu uplatniteľnosť ľudského kapitálu na trhu práce a sociálnu inklúziu všetkých znevýhodnených skupín, prioritne v špecifickom ciele 3.3 – zabezpečiť prispôsobenie služieb sociálnej a zdravotnej starostlivosti a sociálnoprávnej ochrany a kurately hlavným výzvam súčasnosti. ŽSK má vypracovanú Konceptiu rozvoja sociálnych služieb ŽSK na roky 2019 – 2023, v zmysle ktorej postupujeme pri rozvoji sociálnych služieb v ŽSK. V rámci tvorby Plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja - prostredníctvom odborných pracovných skupín, bola zohľadňovaná aj potreba rozvoja sociálnych služieb na území kraja podľa relevantných potrieb príslušného regiónu a v súlade s príslušnými strategickými a koncepcnými dokumentmi SR, najmä s Národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb na roky 2014 - 2020.

Banskobystrický samosprávny kraj

BBSK má schválený Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2015 až 2023, kde sú zapracované v rámci prioritnej oblasti 2 Lepšia kvalita života – Služby pre ľudí aj špecifické ciele, a to: 2.2. Podporovať sociálnu inklúziu prostredníctvom komunitné poskytovaných služieb a 2.3. Zabezpečiť efektívne, kvalitné a udržateľné služby sociálnej a zdravotnej starostlivosti pre všetky skupiny obyvateľstva, a opatrenia 2.1.1. Zabezpečenie koncepčného a systémového prístupu k poskytovaniu verejných služieb, opatrenie 2.3.2. – Zabezpečenie procesu deinštitucionalizácie, opatrenie 2.3.3. – Vytváranie služieb poskytovaných komunitným spôsobom.

1.6. Zabezpečiť uplatňovanie štandardov kvality sociálnych služieb a hodnotenie podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2016- 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Na základe novely zákona o sociálnych službách č. 331/2017 Z. z., MPSVR SR nehodnotilo podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby do 31.08.2019. Zámerom tejto novely bolo zabezpečiť dostatočný časový priestor umožňujúci prispôbiť poskytovateľom sociálnej služby písomne vypracované postupy, pravidlá a podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby novým právnym podmienkam, ktoré sa dotýkajú aj oblasti procedurálnych podmienok, personálnych podmienok a prevádzkových podmienok. Vytvoril sa tým časový priestor na prípravu poskytovateľov sociálnych služieb na toto hodnotenie.

V súlade so zákonom o sociálnych službách, MPSVR SR v rámci svojej pôsobnosti pri poskytovaní sociálnych služieb, hodnotí podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby, a túto svoju pôsobnosť vykonáva od 1. septembra 2019. Predmetom a účelom hodnotenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb, je poskytnúť u hodnotených subjektov v čase tohto hodnotenia čo najobjektívnejší nezávislý obraz o skutkovom stave miery plnenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č.2 k zákonu o sociálnych službách, a tým podporovať hodnotené subjekty, ako poskytovateľov sociálnych služieb pri systematickom zabezpečovaní kvality nimi poskytovanej sociálnej služby, jej udržiavaní a zdokonaľovaní.

Výkon hodnotenia kvality je podporený implementáciou Národného projektu Kvalita sociálnych služieb. Dňa 14.12.2017 bol schválený projektový zámer Národného projektu Kvalita sociálnych služieb. Od júna 2019 je Národný projekt Kvalita sociálnych služieb implementovaný. Národný projekt Kvalita sociálnych služieb je podporený v rámci Operačného programu Ľudské zdroje – Prioritná os 4 – Sociálne začlenenie. Plánovaná dĺžka trvania projektu je 48 mesiacov (06/2019 – 02/2023), na celom území SR, s predpokladanou výškou nenávratného finančného príspevku 3 830 889,13 eura. Cieľom národného projektu je podpora sociálneho začlenenia zraniteľných cieľových skupín (osôb odkázaných na sociálne služby) prostredníctvom poskytovania kvalitných sociálnych služieb. Operačným cieľom národného projektu je podpora zavádzania kvality sociálnych služieb cestou metodologickej podpory poskytovateľov sociálnych služieb pri implementácii podmienok kvality („poskytovateľský“ aspekt kvality), a to zabezpečením 104 seminárov za celé obdobie implementácie NP, zároveň cestou zavádzania systému hodnotenia podmienok kvality sociálnych služieb („hodnotiteľský“ aspekt kvality), a to vyškolením 63 externých hodnotiteľov, ktorí sa budú aktívne zapájať do hodnotenia podmienok kvality prostredníctvom súčinnosti s internými hodnotiteľmi odboru hodnotenia kvality sociálnych služieb a akreditácii.

Trnavský samosprávny kraj

Plnenie podmienok kvality v ZSS sa uskutočňuje v zmysle požiadaviek zákona o sociálnych službách. V každom ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK je vytvorený manažérsky systém kvality. Zavedením systémov manažérstva kvality sa vytvorili nástroje na plnenie podmienok kvality. Tieto systémy umožňujú tiež vyhodnocovať a neustále zvyšovať kvalitu poskytovaných sociálnych služieb, čím sa vytvára predpoklad na to, aby ZSS uspeli v systéme hodnotenia podmienok kvality v najvyššej možnej miere. Zároveň je splnený aj jeden z cieľov definovaných v Konceptii rozvoja sociálnych služieb na území Trnavského samosprávneho kraja 2015 – 2020 (cieľ AD1 Riadenie kvality). Snahou je zvýšiť zodpovednosť a transparentnosť poskytovateľov v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK, a tým zvyšovať prínos sociálnych služieb k rastu životnej úrovne obyvateľov Trnavského kraja.

Nitriansky samosprávny kraj

ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK s podporou a aktívnou účasťou odboru sociálnych vecí Úradu NSK, vypracovali štandardy kvality sociálnych služieb v štyroch oblastiach: dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd, procedurálne podmienky, personálne podmienky a prevádzkové podmienky.

Veľký dôraz sa kladie na to, aby boli prijímateľom sociálnych služieb poskytnuté dostupné, úplné a zrozumiteľné informácie. ZSS zabezpečujú možnosť využitia právnej pomoci prostredníctvom „Centra právnej pomoci“. Štandardy kvality sú vypracované v súlade so zákonom o sociálnych službách. ZSS spolupracujú so súdmi, a sú nápomocné pri uplatňovaní práv prijímateľov sociálnych služieb a pri vybavovaní úradných záležitostí.

Trenčiansky samosprávny kraj

Snahou TSK je pripraviť ZSS tak, aby spĺňali jednotlivé kritériá určené v štandardoch kvality sociálnych služieb z hľadiska dodržiavania ľudských práv, personálnych, procedurálnych, ale aj prevádzkových podmienok.

1.7. Zabezpečiť celoživotné vzdelávanie zamestnancov v sociálnych službách, najmä odborných zamestnancov v priamom kontakte s prijímateľmi sociálnych služieb, v záujme dosiahnutia integrovaného prístupu k zdraviu, pohode a starostlivosti o starších ľudí so zohľadnením sociálnych a psychologických aspektov starnutia ako jedného z prostriedkov zvýšenia kvality poskytovaných sociálnych služieb.

Gestor: MPSVR SR, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V procese deinštitucionalizácie starostlivosti o osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, nepriaznivým zdravotným stavom alebo s dovŕšením dôchodkového veku, sa pokračuje aj v hodnotenom období prostredníctvom Národného projektu Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov. Cieľom tohto národného projektu s predpokladanou alokáciou 8 569 262,05 eura, je príprava, kreovanie a systematická metodická podpora transformačných tímov pri tvorbe transformačných plánov konkrétnych zariadení sociálnych služieb, zapojených do procesu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť, a naštartovanie transformačných procesov v komunitách, kde sa tieto zariadenia nachádzajú. Príprava zariadení sociálnych služieb zapojených do projektu, sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom zabezpečenia kontinuálnej metodickej podpory, poskytovania akreditovaného vzdelávania relevantným osobám najmä z radov zamestnancov zariadení sociálnych služieb a iných subjektov, diseminačných aktivít podporujúcich proces deinštitucionalizácie a vzťahov v komunite, supervízie, a informačných aktivít o procese deinštitucionalizácie. Akreditované vzdelávanie pre zamestnancov a zriaďovateľov zariadení sociálnych služieb je zamerané na oblasť zmien fyzického prostredia, oblasť podporovaného zamestnávania a oblasť poskytovania sociálnych služieb. Projekt je realizovaný v rámci územia celej Slovenskej republiky. Zapojiť sa do tohto národného projektu je umožnené každému veľkokapacitnému pobytovému ZSS, ktoré o podporu pri procese deinštitucionalizácie prejaví záujem, a bude spĺňať hlavné zásady výberu operácií pre Špecifický cieľ 2.1.1 v súlade s IROP. Podpora zapojených zariadení v rámci tohto projektu bude prebiehať až do obdobia vytvorenia transformačných plánov, začiatku ich realizácie, resp. do začiatku realizácie investičných projektov deinštitucionalizácie v rámci IROP s ukončením realizácie aktivít projektu najneskôr v prvom štvrtroku 2023.

Počas celej dĺžky trvania projektu, sa predpokladá zapojenie 96 ZSS v štyroch výberových cykloch. V súčasnosti aktívne prebieha prvý cyklus podpory 24 vybraným ZSS. Boli vykonané hodnotenia pripravenosti, ktoré realizujú partneri projektu prostredníctvom dvoch hodnotiteľov za každého partnera. V procese hodnotenia je aplikovaný certifikovaný nástroj hodnotenia kvality starostlivosti od Svetovej zdravotníckej organizácie. Prebiehajú akreditované vzdelávania, workshopy a informačné semináre. Zároveň bolo v decembri 2019 vybraných ďalších 24 zariadení do druhého cyklu podpory

a vzdelávania, s ktorými bola podpísaná zmluva o spolupráci v prvom polroku 2020. Ďalších 47 zariadení by sa malo vybrať v rámci posledných dvoch cyklov pred ukončením projektu v októbri 2023. Projekt je realizovaný v partnerstve s IA MPSVR SR a tromi partnerskými organizáciami – Rada pre poradenstvo v sociálnej práci; Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania Fakulty architektúry Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (CEDA) a Slovenská únia podporovaného zamestnávania. Každý zapojený partner je vecne zodpovedný za príslušnú oblasť podpory v procese deinštitucionalizácie – sociálne služby, zmeny fyzického prostredia, zamestnávania a aktivizácia.

V oblasti sociálnych služieb boli prijaté v roku 2020, počas prvej aj druhej vlny pandémie ochorenia COVID-19, na zabránenie šírenia tohto ochorenia a zmiernenie dôsledkov tejto pandémie, aj opatrenia nelegislatívnej povahy (zjednocujúce postupy, odporúčania a usmernenia), zamerané najmä na bezpečnosť poskytovanej sociálnej služby prijímateľom sociálnej služby, vrátane detí, aj počas pandémie ochorenia COVID-19, zabezpečenie súvisiacej informovanosti a zjednocujúceho postupu v boji s touto pandemiou.

Postupy, oznámenia a odporúčania zverejnené MPSVR SR pre poskytovateľov sociálnych služieb:

- *Odporúčania na používanie osobných ochranných prostriedkov pri sociálnej starostlivosti o osoby so suspektnou alebo potvrdenou COVID-19 (.PDF) k 29.3.2020.*
- *Krízový manažment pre pobytové zariadenia sociálnych služieb a zariadenia SPO a SK počas pandémie COVID-19 k 17.4.2020.*
- *Odporúčaný postup pre prijímanie klientov do zariadení sociálnych služieb krízovej intervencie k 6. 10. 2020.*
- *Odporúčanie ohľadom obmedzenia osobnej slobody.*
- *Odporúčania pre podporu prijímateľov sociálnych služieb a podporu pracovníkov sociálnych služieb.*
- *Easy read Covid-19 - komix.*
- *Odporúčania pre prípravu krízových plánov zariadení sociálnych služieb.*
- *Odporúčanie k prevencii psychickej destabilizácie klientov v DSS počas karanténnych opatrení v súvislosti s ochorením COVID-19.*

Predmetné postupy, oznámenia a odporúčania pre poskytovateľov sociálnych služieb, ako aj ďalšie dôležité informácie sú zverejnené na webovom sídle MPSVR SR - špeciálnom odkaze na „Koronavírus Covid-19 Informácie pre poskytovateľov sociálnych služieb“:

<https://www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/socialne-sluzby/>

Trnavský samosprávny kraj

V predmetnom období naďalej pokračovali vzdelávacie aktivity zabezpečené zo strany zamestnávateľa. Podľa vyvíjajúcej sa pandemickej situácie väčšina vzdelávacích aktivít prebiehala za prísnych hygienických opatrení. Prednosť pred zaužívanou prezenčnou formou získali rôzne alternatívne spôsoby vzdelávania, najmä sprostredkované prostredníctvom online komunikácie. Okrem systematického vzdelávania zamestnancov v zmysle napĺňania personálnych podmienok kvality (kritérium 3.3 a 3.4), bola zabezpečovaná v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK aj psychohygienu - prostredníctvom jedinečného projektu „Prvý podporný projekt pre pomáhajúce profesie“ (5P). Tento projekt, ktorý sa začal realizovať od roku 2019, je pilotným projektom psychohygieny. Vznikol ako potreba zvyšovať kvalitu starostlivosti o zamestnancov pracujúcich v zariadeniach sociálnych služieb – pomáhajúcich profesiách. Úlohou „Prvého podporného projektu“ je naučiť zamestnancov techniky a zručnosti na samotné ošetrovanie psychickej a emočnej záťaže. Trvanie projektu je 4 roky (2019 - 2022). Počas tohto obdobia sú postupne preškolení všetci zamestnanci sociálnych služieb v pôsobnosti TTSK. Za rok 2020 bolo preškolených 250 zamestnancov. V čase obmedzení bola zakúpená technika na sprostredkovanie online vzdelávania zamestnancov zariadení s možnosťou pripájať sa z rôznych miest a v rôznom čase.

Nitriansky samosprávny kraj

Proces celoživotného vzdelávania zamestnancov v sociálnych službách prebieha formou seba vzdelávania permanentne. Získané vedomosti sa priamo implementujú do praxe prostredníctvom interdisciplinárnych tímov v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK. Odborné spracovanie požadovaných problematík, následné vyvodenie záverov vedúcich k náprave a k riešeniu si vyžaduje neustály proces seba vzdelávania odborných zamestnancov v ZSS. V minulých rokoch boli zabezpečené

vzdelávania NSK, a to hlavne v oblastiach: prevencia týrania a zneužívania starých ľudí, prevencia kriminality u seniorov, reminiscencia, komunikačné zručnosti, zvládanie agresívneho správania, správna psychohygiena. Výsledky vzdelávania boli uplatnené v praxi. Vzhľadom na situáciu ohľadne pandémie koronavírusu, sa v roku 2020 v ZSS kládol dôraz predovšetkým na rozvoj rôznych foriem seba vzdelávania.

Trenčiansky samosprávny kraj

V priebehu sledovaného obdobia vzdelávanie zamestnancov prebiehalo online formou, hlavnými témami bolo riešenie aktuálnych problémov v spojitosti s pandemiou spôsobenou COVID-19, a s dôrazom na dodržiavanie základných ľudských práv v nadväznosti na prijímané opatrenia na zabránenie šíreniu ochorenia v komunitách.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK aktívne spolupracuje s príslušnými inštitúciami (najmä s MPSVR SR a Inštitútom pre výskum práce a rodiny, a iné) na zabezpečení celoživotného vzdelávania zamestnancov v sociálnych službách. Zariadenia ŽSK majú vzdelávaných pracovníkov, napr. v: koncepte Bazálna stimulácia, Aktivizácia seniorov prostredníctvom pohybových cvičení, Tréningoch pamäti, Ľudských právach v sociálnych službách, Prevencii komplikácií u klientov so zníženou mobilitou, Úvod do aktivizácie seniorov v zariadeniach sociálnych služieb, Zvládanie agresívneho správania u klientov so psychotickou diagnózou, a v iných oblastiach. Pravidelné školenia zamestnancov ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, sú neoddeliteľnou súčasťou zvyšovania kvality v poskytovaní sociálnych služieb. ŽSK je zriaďovateľom aj troch poradní špecializovaného sociálneho poradenstva, ktoré získali akreditácie na dotknuté sociálne služby (CSS TAU Turie, CSS ANIMA Liptovský Mikuláš a CSS Fantázia Kysucké Nové Mesto). ZSS sa podieľajú na realizácii tréningov pamäte pre seniorov, kurzov základov počítačovej zručnosti, osvetových podujatí na rôzne odborné zdravotnícke témy, prednášok v spolupráci s Ústavom celoživotného vzdelávania Žilinskej univerzity. Krajská knižnica v Žiline vytvára priestor pre prednáškovú činnosť študentov Univerzity tretieho veku. Cieľom všetkých uvedených činností, ktoré sa realizujú v kultúrnych organizáciách v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK i mimo nich, je podporiť proces aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami a podporovať činnosti, ktoré pozitívne ovplyvňujú život seniorov a plniť úlohy Národného programu aktívneho starnutia. V trende realizácie týchto činností plánujú organizácie pokračovať i naďalej.

1.8. Pokračovať v modernizácii a debarierizácii zariadení sociálnych služieb a zvyšovaní úrovne ich materiálno-technickej interiérovej vybavenosti (polohovateľné postele, zdravotnícke pomôcky pre klientov, technické zariadenia na zlepšenie manipulácie s fyzickými osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu, vybavenosť priestorov na výkon odborných metód práce s klientmi, odborných činností, pracovnej terapie, výchovno-vzdelávacej činnosti, rehabilitačnej činnosti, voľnočasových aktivít, signalizačné pomôcky, prístup k IKT -- internet, a pod.), a to v záujme zvýšenia kvality poskytovaných sociálnych služieb.

Gestor: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK pokračujú v procese modernizácie, debarierizácie a zvyšovaní úrovne ich materiálno-technickej interiérovej vybavenosti v záujme zvyšovania kvality poskytovaných sociálnych služieb.

V roku 2020 boli

- v Domove sociálnych služieb Rozsutec vybudované bránky pre bezbariérový prechod osôb na invalidnom vozíku z a do areálu ZSS, bol upravený povrch areálu zariadenia pre pohyb osôb na invalidnom vozíku a pre príjazd vozidiel záchranej služby ku vchodu so šikmou plošinou,

pokračovalo sa v procese prestavby budovy kotolne na priestor na pracovné a relaxačné aktivity pre prijímateľov sociálnej služby,

- *v Domove sociálnych služieb pre dospelých v Báhoni bolo zakúpené 9-miestne špeciálne motorové vozidlo so zdvíhacou plošinou a kotviacim systémom pre invalidný vozík a bol vybudovaný evakuačný výťah,*
- *v Domove sociálnych služieb pre deti a dospelých INTEGRA bolo vybudované bezbariérové ihrisko pre prijímateľov sociálnej služby,*
- *v Domove sociálnych služieb a zariadení pre seniorov Rača, v areáli zariadenia Pri vinohradoch 267 a Podbrezovská 28, bola vybudovaná areálová rampa pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a bola vypracovaná projektová dokumentácia debarierizácie objektu Podbrezovská 28, spočívajúca v odstránení bariér v kúpeľniach a toaletách prijímateľov sociálnej služby.*

Trnavský samosprávny kraj

V roku 2020 sa všetky aktivity odvíjali priebežne v závislosti od momentálnej pandemickej situácie. Počas obdobia roka 2020 v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK, neboli realizované rozsiahlejšie rekonštrukcie z dôvodu karanténnych opatrení a vo väčšine zariadení sa riešili primárne havarijné situácie a urgentné potreby.

Nitriansky samosprávny kraj

ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK v roku 2020 čerpali kapitálové výdavky vo výške 2 365 688,55 eur. Z týchto finančných prostriedkov boli vypracované projektové dokumentácie na rekonštrukciu kotolne, vodovodnú prípojku, na stavebné úpravy a na úpravy ÚK a TÚK. Kapitálové výdavky boli čerpané na rekonštrukciu elektroinštalácie, rekonštrukciu striech a tepelného hospodárstva. Značná časť z týchto výdavkov (21,89 %) bola vyčerpaná na rekonštrukciu špecializovaného zariadenia pre autistov („SOS“ ZSS Hurbanovo). Kapitálové výdavky boli čerpané na debarierizáciu strediska Domadice, decentralizáciu kotolne, dodávku a montáž komunikačného systému sestra - klient, vybudovanie podporovaného bývania a na zníženie energetickej náročnosti budov. Kapitálové výdavky v roku 2020 boli použité aj na vylepšenie technologického vybavenia stravovacích prevádzok a práčovní, boli zaobstarané veľkokapacitné pračky, priemyselný valcový žehlič, bubnový sušič, do stravovacích prevádzok boli dodané varný kotol, plynová a elektrická smažiacia panvica, univerzálny kuchynský robot, elektrická pec a umývačka riadu. V celkových kapitálových výdavkoch je zahrnutá aj čiastka 28 918,25 eur, sú to vlastné príjmy ZSS, ktoré boli preklasifikované na kapitálové výdavky, a organizácie ich použili na zaobstaranie dezinfekčnej brány, nákup mobilnej dezinfekčnej jednotky, rozšírenie výpočtovej techniky a zmodernizovanie technológie v stravovacej prevádzke.

Účelové bežné výdavky v roku 2020 boli čerpané vo výške 217 232,36 eur. Z týchto finančných prostriedkov bola financovaná oprava spevnených plôch, oprava betónovej plochy, oprava kúpeľní a WC, a oprava podbitia odkvapov a strechy na spojovacej chodbe.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK priebežne vyčleňuje v rozpočte finančné prostriedky na debarierizáciu zariadení vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. V roku 2020 bolo použitých na realizáciu opatrení v súvislosti s debarierizáciou, modernizáciou a hlavne protipožiarnou ochranou celkom cca 4,75 mil. eur 2 kapitálových výdavkov pre 9 ZSS, napr.: CSS - AVE - komplexná rekonštrukcia budovy s vybudovaním priestorov pre fyzioterapiu a rozvoj pracovných zručností, DSS - Púchov - Nosice - prístavba lôžkového výťahu s rozšírením priestorov ubytovacej časti a administratívy, CSS - Jesienka - komplexná rekonštrukcia pavilónu C, CSS - Lednické Rovne — prístavba a montáž výťahu, CSS-DOMINO - rekonštrukcia objektu pre poskytovanie novej sociálnej služby osobám s autizmom, CSS - Nádej - prístavba výťahu a spojovacej chodby, CSS Bošáca — rekonštrukcia toaliet a kúpeľne v budove B na bezbariérové, CSS Chmelinec — rekonštrukcia výťahov, CSS Bánovce nad Bebravou — z dôvodu energetickej úspory budovy sa vymenili okná na I. oddelení. Poskytovatelia sociálnych služieb využívajú možnosti, ktoré zlepšujú a zvyšujú kvalitu poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom dotácií poskytnutých v súlade so zákonom o dotáciách.

Žilinský samosprávny kraj

Vykonávané priebežne každý rok v rámci schváleného rozpočtu príslušného zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, prípadne úpravou rozpočtu zariadenia v priebehu roka. ZSS sa stávajú postupne bezbariérovými v súlade s platnou legislatívou. V roku 2018 až 2020 získal ŽSK z MPSVR SR dotácie na modernizáciu a debarierizáciu ZSS. V roku 2020 ŽSK získal dotácie na dotknutý cieľ vo výške 1 778 776 €. Získané finančné prostriedky boli účelovo využité hlavne na zvyšovanie kvality poskytovaných sociálnych služieb pre prijímateľov sociálnych služieb a zabezpečenie bezbariérových vstupov a rôznych pomôcok ako sú: polohovateľné postele s hrazdou, hrazdičkou a antidekubitným matracom, interaktívne tabule s dataprojektorom, sprchovacie hygienické stoličky, komorová pec, nočné stolíky, šatníkové uzamykateľné skrine, komody, stoličky, písacie stoly so šuflíkmi, kreslá, nerezové madlá, nástenné poličky, stoličkový výťah, stropný závesný systém, inštalácia signalizačného zariadenia sestry – klient, Tobi PC-prístroj na ovládanie PC, prenosný osobný počítač, komunikačná pomôcka na hlasový výstup, notebooky, bezbariérové kúpeľne, pásový schodolez, bezdotykové dávkovače dezinfekcie na ruky do každého zariadenia sociálnych služieb spolu s dezinfekčnými roztokmi na báze alkoholu s glycerínom. V roku 2020 sa na vybraných stavbách a budovách ŽSK robili úpravy na riešenie bezbariérovosti, modernizácia vnútorných priestorov, opravy a údržba exteriérov a interiérov zariadení sociálnych služieb. Konkrétne ide o:

- DSS Synnóvia, Žilina nadstavba budovy a modernizácia interiérov – stavebné úpravy ako výmena protišmykovej podlahy, rekonštrukcia interiérov zariadení sociálnych služieb, rekonštrukcia bezbariérových hygienických zariadení, odstraňovanie prahov, výmena protišmykovej podlahy,
- CSS HAMÓNIA, Žilina - Stavebné úpravy budovy, projekt protipožiarnej bezpečnostnej stavby a EPS a elektroinštalácia I. a II. etapa,
- CSS PARK, Čadca - stavebné úpravy a dobudovanie lôžkového výťahu,
- CSS Horný Turiec, Turčianske Teplice - Rekonštrukcia ÚK rozvodov – II. etapa
- CSS Letokruhy, Žilina - stavebné úpravy hygienických zariadení,
- CSS Kamence, KNM - stavebné úpravy a realizácia výťahu, pracovisko Litovelská. V objekte je len úzke schodisko prepájajúce I. NP s II. NP. Toto schodisko bolo nevyhovujúce a pre starších ľudí prekonávateľné s veľkou námahou. Preto bola nutná realizácia výťahu a s ním súvisiacich stavebných úprav, ktoré zabezpečili bezbariérový prístup medzi jednotlivými podlažiami v objekte slúžiacom ako zariadenie pre seniorov,
- CSS Žarec, Čadca stavebné úpravy - zateplenie strechy, pracovisko Čierne 156,
- CSS Zákamenné - realizácia oplotenia, pracovisko Zubrohlava. Jestvujúce oplotenie už nebolo opraviteľné pre jeho odklon od zvislej roviny. Preto bolo nutné pristúpiť k realizácii nového oplotenia, aby sa zabezpečila bezpečnosť klientov i majetku zariadenia. V rámci oplotenia bude realizovaná aj nová brána a vstup a bude zrealizované povrchové odvedenie zrážkových vôd.
- CSS ORAVA, Tvrdošín - stavebné úpravy budovy na ulici SNP č. 30. Stavebné úpravy riešia modernizáciu priestorov – tak interiéru ako aj exteriéru, nakoľko objekt je v nevyhovujúcom stave a vyžaduje si pre zabezpečenie primeraných podmienok.

V rámci dotačnej politiky MPSVR SR sa ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK pravidelne uchádzajú o dotácie na rozvoj a modernizáciu sociálnych služieb.

Banskobystrický samosprávny kraj

Dôležitým podkladom pre pridelovanie zdrojov z rozpočtu bežných a kapitálových výdavkov na modernizáciu a debarierizáciu ZSS BBSK, sú tzv. pasportizačné listy, kde ZSS BBSK každoročne zaznamenávajú údaje o budovách a pozemkoch, o technicko- materiálnom zabezpečení obytných miestností, o stravovacej prevádzke, o technicko-prevádzkovom zabezpečení zariadenia, údaje o problémoch, ktoré je potrebné riešiť z pohľadu manažmentu zariadenia (t. j. potreba rekonštrukcie, opráv, a pod.). V roku 2020 boli v rámci kapitálových výdavkov vynaložené na debarierizáciu zariadení pre seniorov celkové finančné prostriedky vo výške 258 162 eur (t. j. na debarierizáciu spŕch v domove dôchodcov a domove sociálnych služieb (ďalej len „DDaDSS“) Tisovec, vybudovanie lôžkových výťahov v DDaDSS Rimavská Sobota, vypracovanie projektovej dokumentácie k rekonštrukcii a debarierizácii výťahov v DDaDSS Luna Brezno a rekonštrukciu kúpeľne pre imobilných v ZSS

Harmónia Lučenec). Na zvýšenie kvality života zlepšením manipulácie s prijímateľmi s obmedzenou schopnosťou pohybu, bolo použitých 70 832 eur, z toho 26 146 eur len zo zdrojov BBSK, a to na nákup stropných zdvíhacích systémov a zdvíhacích zariadení pre DDaDSS Sušany, DDaDSS Terany, DDaDSS Hriňová a DDaDSS Senium Banská Bystrica, hygienických hydraulických stoličiek pre DDaDSS Tornaľa a DDaDSS Senium Banská Bystrica a na rekonštrukciu signalizačného zariadenia v DDaDSS Tornaľa. Modernizácia priestorových podmienok pre poskytovanie služieb pre seniorov bola zabezpečená v sume 217 943 eur zo zdrojov BBSK, ktoré sa použili na rekonštrukciu izieb v DDaDSS Veľký Krtíš, na pokračovanie rekonštrukcie bloku B v DDaDSS Zvolen-Záhonok a v nadväznosti na pandemickú situáciu aj na vybudovanie izolačnej miestnosti v DDaDSS Tornaľa. Na modernizáciu interiérového vybavenia ZSS BBSK (nábytok, polohovateľné postele) a interiéru (predovšetkým hygienických zariadení), bolo vynaložených v rámci rozpočtu bežných výdavkov 318 340 eur. Všetky novoregistrované zariadenia obcí, miest, neverejných poskytovateľov a BBSK, už musia spĺňať podmienku bezbariérovosti preto, aby boli do Registra poskytovateľov sociálnych služieb Banskobystrického kraja zapísané.

Košický samosprávny kraj

KSK od 1. januára 2020 rozšíril spektrum poskytovaných sociálnych služieb o nový druh – službu požičiavania zdravotníckych pomôcok. Osoby so zdravotným znevýhodnením alebo postihnutím, si budú môcť požičať zdravotnícke pomôcky od štyroch verejných poskytovateľov sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľom je KSK (ARCUS, VIA - LUX, HARMONIA, LUMEN). KSK taktiež zakúpil defibrilátory pre ZSS. Prístroj dokáže v prípade potreby a do príchodu zdravotníkov zachrániť ľudský život. V rámci humanizácie prostredia v ZSS, boli v roku 2020 vykonané: rekonštrukcia kúpeľní, zriadenie izolačných miestností, vytvorenie počítačovej miestnosti v ZSS LÚČ – DSS Šemša, zakúpenie 25 ks polohovateľných postelí a zriadenie reminiscenčného kútika v záhrade v ZSS ARCUS – ŠZ a ZpS Košice, rekonštrukcia voľnočasového areálu pre voľnočasové aktivity pri ZSS LUMEN – ŠZ, ZpS a DSS Trebišov, rekonštrukcie izieb prijímateľov, a pod. Obstarané boli aj elektricky polohovateľné postele s hrazdou, hrazdičkou a antidekubitným matracom VIA LUX/30 ks, ARCUS/15 ks, LUMEN/2 ks.

Prešovský samosprávny kraj

V decembri 2020 šestnásť ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK požiadalo prostredníctvom PSK MPSVR SR o poskytnutie dotácie v zmysle zákona dotáciách na realizáciu projektov súvisiacich s riešením bezbariérovosti a skvalitnením poskytovania sociálnych služieb: rekonštrukcia kúpeľní na bezbariérové, realizácia šikmej schodiskovej plošiny, realizácia výťahu, nákup auta so zdvíhacou plošinou, nákup polohovacích postelí, polohovacích kresiel, sprchovacích stoličiek.

Zariadenia sociálnych služieb riešia problematiku bezbariérovosti aj z vlastných zdrojov.

1.9. Pokračovať v transformácii veľkokapacitných zariadení sociálnych služieb na zariadenia s nižšou kapacitou (zariadenia rodinného typu) v záujme uplatnenia individuálneho, na potreby konkrétneho človeka orientovaného prístupu v sociálnych službách.

Gestor: VÚC, obce a MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

V Domove sociálnych služieb a zariadení podporovaného bývania MEREMA a v Domove sociálnych služieb a zariadení pre seniorov Rača, bol začatý proces deinštitucionalizácie a transformácie. Transformačné plány zariadení boli schválené Zastupiteľstvom BSK. MPRV SR rozhodnutím zo dňa 25.6.2019 schválilo BSK žiadosť o poskytnutie nenávratného finančného príspevku pre Domov sociálnych služieb a zariadenie podporovaného bývania MEREMA, a rozhodnutím zo dňa 3.7.2018 schválilo BSK žiadosť o poskytnutie nenávratného finančného príspevku pre Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov Rača. Verejným obstarávaním boli vysúťažení dodávatelia stavebných

a rekonštrukčných prác a realizovali sa prvé fázy deinštitucionalizácie spočívajúce vo vzdelávaní pracovníkov. Do výzvy na zapojenie sa do národného projektu Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov, boli zapojené ďalšie ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK: Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov Kaštieľ, Domov sociálnych služieb pre dospelých v Báhoňi, Centrum sociálnych služieb Pod Karpatmi, ZSS Pod hradom a Gaudeamus – Zariadenie komunitnej rehabilitácie. V priebehu roka 2020, rešpektujúc pandemickú situáciu, prebiehalo vzdelávanie pracovníkov, a začali práce na tvorbe transformačných plánov zariadení.

Trnavský samosprávny kraj

Jedným zo spôsobov transformácie veľkokapacitných inštitúcií je proces deinštitucionalizácie, v ktorom bolo do konca roka 2020 zapojených 8 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK– vid' opatrenie 7.4.3; 1.1. Prostredníctvom deinštitucionalizácie sa síce neznižuje pôvodná kapacita zariadenia, ale vytvoria sa viaceré bytové jednotky, v ktorých bude umiestnený menší počet klientov. Týmto sa charakter poskytovanej služby priblíži sociálnym službám komunitného charakteru.

Nitriansky samosprávny kraj

NSK plánoval v rámci Integrovaného regionálneho operačného programu realizovať projekt deinštitucionalizácie sociálnych služieb v dvoch ZSS. V roku 2020 sa (aj z dôvodu pandémie) realizovalo iba vzdelávanie zamestnancov prostredníctvom národného projektu: Podpora implementácie národného projektu „Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov“.

Trenčiansky samosprávny kraj

Nadalej je podporovaný proces deinštitucionalizácie zariadenia DSS - Adamovské Kochanovce, ktorej stratégiu Vláda Slovenskej republiky schválila v decembri roku 2011. V rámci rozpočtu sú vyčlenené finančné prostriedky na kúpu vhodných pozemkov, ktoré budú spĺňať všetky kritériá. V auguste 2019 bol proces prípravy zavŕšený predložením žiadosti o nenávratný finančný príspevok cez Operačný program IROP. Realizácia investičného projektu Výstavby v zmysle nastaveného časového harmonogramu realizácie projektu sa predpokladá od 3/2020 do 8/2022.

Žilinský samosprávny kraj

ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK sa zapojili do Národného projektu Deinštitucionalizácie (ďalej aj „DI“) zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov ITMS2014-312041R446, ktorý realizuje IA MPSVR SR v spolupráci s partnermi: Radou pre poradenstvo v sociálnej práci, Slovenskou úniou podporovaného zamestnávania a Fakultou architektúry STU – Výskumným a školiacim centrom bezbariérového navrhovania – CEDA. Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje. V súčasnosti v ŽSK prebieha tretí cyklus zapojenia ZSS do projektu DI.

V prvom cykle sa zapojili 3 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK:

- Centrum sociálnych služieb Straník,
- Centrum sociálnych služieb Zákamenné,
- Domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie Liptovský Hrádok.

- ✓ ZSS majú vypracovaný Transformačný plán zariadenia podľa publikácie „Metodika prípravy“, vydanéj IA MPSVR SR v roku 2015,
- ✓ uskutočnilo sa monitorovanie a hodnotenie pripravenosti ZSS na proces transformácie a deinštitucionalizácie, pričom výsledok „Monitorovania a hodnotenia pripravenosti zariadení na proces transformácie a deinštitucionalizácie“ jednotlivé zariadenia pripomenovali a osobne prerokovali,
- ✓ spracúvajú rôzne analýzy, hľadajú vhodné domy, byty, pozemky, ktoré by mohli byť použité v procese deinštitucionalizácie.

V druhom cykle sa zapojili 3 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK:

- Centrum sociálnych služieb TAU, Turie,
- Centrum sociálnych služieb ORAVA, Tvrdošín,
- Centrum sociálnych služieb Kamence, Kysucké Nové Mesto.
- ✓ ZSS absolvovali online školenia a konzultácie,

✓ bolo ukončené plánované vzdelávanie na rok 2020.

V treťom cykle sa plánujú zapojiť 2 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK:

- Domov sociálnych služieb Méta, Martin,
- CSS Terchová.

Banskobystrický samosprávny kraj

Transformácia sa realizuje vo všetkých zariadeniach BBSK, a to v rovine prístupu personálu k prijímateľovi sociálnych služieb, a to ako k subjektu a nie k objektu sociálnych služieb. K tomu boli prispôsobené aj vzdelávacie aktivity. Prebiehajúce procesy deinštitucionalizácie v kraji nie sú síce zamerané priamo na zariadenia, ktoré sú určené výlučne pre seniorov, ale realizujú sa aj v 2 domovoch sociálnych služieb (Domov sociálnych služieb so sídlom v Ladomerskej Vieske a FEMINA Domov sociálnych služieb so sídlom vo Veľkom Blhu), kde sú aj občania nad 62 rokov, ktorí tvoria 33 % z celkovej kapacity a ďalších 20 % prijímateľov má vek od 55 do 62 rokov. V Domove sociálnych služieb L. Vieska boli v roku 2020 vydané právoplatné stavebné rozhodnutia k rekonštrukcii 3 objektov a výstavbe 1 nového objektu, ďalej bola podaná žiadosť o nenávratný finančný príspevok, bol vypracovaný aktualizovaný transformačný plán, ako aj prebiehali vzdelávacie aktivity v rámci národného projektu deinštitucionalizácia ZSS - Podpora transformačných tímov, OP Ľudské zdroje. Vzdelávacie aktivity boli realizované v spolupráci s Radou pre poradenstvo v sociálnej práci, Slovenskou úniou podporovaného zamestnávania a Fakultou architektúry STU, CEDA, a boli zamerané na individuálne plánovanie a individuálny prístup, princípy univerzálneho navrhovania v architektúre, prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť, štandardy kvality, a iné. Obdobne v roku 2020 prebiehali početné vzdelávacie aktivity v zariadení FEMINA Domova sociálnych služieb vo Veľkom Blhu. V zariadení bol vybudovaný výťah, ktorý je veľkým prínosom pre staršie prijímateľky.

Košický samosprávny kraj

Úrad KSK sa zapojil do procesu Deinštitucionalizácie sociálnych služieb prostredníctvom zariadenia LIDWINA – Domov sociálnych služieb, Strážske (ďalej len „zariadenie LIDWINA“). Projekt je v realizácii. Zariadenia: IDEA Prakovce, LÚČ Šemša, REGINA Kráľovce, ONDAVA Rakovec nad Ondavou, JASANIMA, Rožňava, sú zapojené do NP Deinštitucionalizácia - podpora transformačných tímov.

1.10. Podporovať rozvoj sociálnej rehabilitácie v domácej i inštitucionálnej starostlivosti v záujme vytvorenia podmienok na čo najdlhšie udržanie nezávislého spôsobu života.

Gestor: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

BSK dlhodobo podporuje rozvoj sociálnej rehabilitácie a jej poskytovanie ako súčasť poskytovaných sociálnych služieb v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK. V roku 2020 boli na základe poskytnutej dotácie MPSVR SR zrealizované projekty zamerané na zlepšenie podmienok pre výkon sociálnej rehabilitácie - nákup stropného zdvíhacieho systému a športových pomôcok na cvičenie. Na poskytovanie sociálnej rehabilitácie ako samostatnej odbornej činnosti zameranej na podporu samostatnosti a sebestačnosti osôb so zdravotným postihnutím, poskytol BSK v roku 2020 finančný príspevok 2 neverejným poskytovateľom. Poskytovanie sociálnej rehabilitácie bolo zamerané na cieľovú skupinu osôb so zrakovým postihnutím a osôb s pervazívnou vývinovou poruchou.

Trnavský samosprávny kraj

ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK, ako poskytovatelia sociálnych služieb, plánovali počas roka 2020 poskytovanie sociálnej služby v súlade s § 9 zákona o sociálnych službách podľa individuálnych potrieb, schopností a cieľov prijímateľov sociálnych služieb so zreteľom na dodržiavanie obmedzení spôsobených pandemickou situáciou. V rámci opatrení boli vytvárané podmienky v súlade s programom sociálnej rehabilitácie, zamerané jednotlivo na každého prijímateľa sociálnych služieb.

V roku 2020 TTSK poskytol finančný príspevok na prevádzku neverejným poskytovateľom poskytujúcim tlmočnicku službu, sociálnu rehabilitáciu a špecializované sociálne poradenstvo ako samostatné odborné činnosti, ktorých cieľovou skupinou sú aj starší občania.

Príspevok bol poskytnutý:

- Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska Bratislava (KST),
- Poradensko-rehabilitačné centrum sluchovo postihnutých Trnavského kraja Trnava,
- Centrum pre nevidiacich a slabozrakých Slovenska, n. o. Zavar.,
- Trnavská asociácia sluchovo postihnutých o. z. Trnava,
- Trnavská arcidiecézna charita,
- Slovenský červený kríž (ÚSS).

Nitriansky samosprávny kraj

NSK podporuje rozvoj sociálnej rehabilitácie a jej poskytovanie v domácej starostlivosti aj v ZSS. Na základe zmluvy o poskytovaní finančného príspevku NSK poskytol v roku 2020 finančný príspevok na poskytovanie sociálnej rehabilitácie ako samostatnej odbornej činnosti jednému neverejnemu poskytovateľovi sociálnej služby - občianskemu združeniu Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska vo výške 29 403,60 eur.

Trenčiansky samosprávny kraj

V rámci TSK sú sociálne služby, ako je sociálna rehabilitácia a sociálne poradenstvo, poskytované okrem ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK aj prostredníctvom neverejných poskytovateľov, ktorým je poskytovaný finančný príspevok na prevádzku. TSK navýšil počet hodín poskytovania sociálneho poradenstva takmer dvojnásobne (rok 2018 — 2600 hodín, rok 2019 - 4700 hodín, rok 2020 — 7 432 hodín). Zároveň finančne podporil v roku 2020 aj 3012 hodín sociálnej rehabilitácie. TSK v sledovanom období zabezpečoval poskytovanie sociálnej služby aj u ďalších poskytovateľov mimo územia kraja. Poskytovanie sociálnej rehabilitácie ako samostatnej odbornej činnosti je v TSK zabezpečené prostredníctvom Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska pre občanov so zrakovým postihnutím, bez obmedzenia veku, to znamená aj starším občanom. Sociálna služba je poskytovaná jedným inštruktorom sociálnej rehabilitácie s plným pracovným úväzkom, predovšetkým s dôrazom na podporu samostatnosti, nácvik práce s kompenzačnými a optickými pomôckami, ako aj nácvik úkonov sebaobsluhy. Súčasťou tejto odbornej činnosti je aj práca s prijímateľmi pri nácviku priestorovej orientácie a samostatnom pohybe v interiéri aj exteriéri. V sledovanom období bol z TSK poskytnutý finančný príspevok na prevádzku pre poskytnutie 3012 hodín sociálnej rehabilitácie s medziročným nárastom objemu poskytnutých finančných prostriedkov cca o 50 %. Súčasťou poskytovania sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb podmienených odkázanosťou bez ohľadu na formu poskytovanej sociálnej služby, je aj poskytovanie sociálnej rehabilitácie personálom, ktorý spĺňa kvalifikačné predpoklady. Poskytovanie sociálnej rehabilitácie je súčasťou individuálnych plánov, ktoré je zariadenie sociálnych služieb povinné vypracovávať. Neverejným poskytovateľom sociálnej služby pri porovnaní predchádzajúcich rokov poskytol TSK objem finančných prostriedkov s medziročným nárastom o 50 tis. eur.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK má vytvorenú stabilnú a regionálne primerane rozloženú sieť ZSS, v ktorých sa okrem iných činností poskytuje aj sociálna rehabilitácia. ŽSK taktiež financuje poskytovanie sociálnej rehabilitácie ako samostatnej odbornej činnosti prostredníctvom Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska. ZSS podporujú rozvoj komplexnej sociálnej rehabilitácie prostredníctvom podpory odborného vzdelávania svojich zamestnancov (špecializované sociálne poradenstvo, canisterapia, bazálna stimulácia, snoezelen, a pod.)

Banskobystrický samosprávny kraj

Sociálna rehabilitácia ako samostatná odborná činnosť je poskytovaná 1 neverejným poskytovateľom pre občanov so zrakovým postihnutím, vrátane seniorov. V roku 2020 bola poskytovaná ambulantnou, terénnou a dištančnou formou s použitím IT technológií, ako dôsledku pandémie. Bola poskytnutá 246 prijímateľom sociálnej rehabilitácie v počte 1400 úkonov a v rozsahu 2007 hodín, a to vo všetkých okresoch Banskobystrického kraja. Výška finančného príspevku z rozpočtu BBSK v roku 2020 bola 41 400 eur. Okrem toho jednotlivé zariadenia sociálnych služieb zamestnávajú inštruktorov

sociálnej rehabilitácie, ktorí pracujú s prijímateľmi sociálnych služieb umiestnenými v zariadeniach sociálnych služieb. V roku 2020 boli v ZSS BBSK pracovné úväzky inštruktorov sociálnej rehabilitácie v počte 132,1. Na sociálnej rehabilitácii sa podieľajú aj sociálni pracovníci zariadení, v roku 2020 boli ich pracovné úväzky 105,5, a asistentov sociálnej práce 14.

Košický samosprávny kraj

KSK financuje poskytovanie sociálnej rehabilitácie ako samostatnej odbornej činnosti prostredníctvom Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska. V roku 2020 boli na túto činnosť vyčlenené finančné prostriedky vo výške 44 314,05 €.

1.11. Vykonať revíziu siete služieb pre starších ľudí s duševnými poruchami a pre starších ľudí s viacnásobným zdravotným postihnutím a reštrukturalizovať ich tak, aby zodpovedali aktuálnej situácii a skutočným potrebám starších ľudí.

Gestor: VÚC a obce, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

BSK postupuje v zmysle Konceptie rozvoja sociálnych služieb v kompetencii Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2018 – 2023, ktorý o. i. vychádza aj zo základných východísk Časového a finančného plánu na podporu poskytovania sociálnych služieb pre občanov so psychiatrickými diagnózami (s prihliadnutím na špecifické diagnózy a poruchy správania) a pre občanov s viacnásobným postihnutím.

Trnavský samosprávny kraj

V roku 2018 a 2019 bol vypracovaný Dodatok č. 1 a Dodatok č. 2 ku „Konceptii rozvoja sociálnych služieb na území Trnavského samosprávneho kraja 2015-2020“, kde bola vykonaná analýza poskytovateľov sociálnych služieb na úrovni okresov trnavského regiónu a identifikovaný dopyt po sociálnych službách na základe komunitných plánov jednotlivých miest a obcí. V roku 2020 bola vypracovaná nová Konceptia rozvoja sociálnych služieb na území Trnavského samosprávneho kraja 2021- 2023, ktorá na aktuálny dopyt reflektuje.

Nitriansky samosprávny kraj

Za účelom rozpracovania a plnenia priorít a cieľov schválených v Konceptii rozvoja sociálnych služieb v regióne NSK na roky 2018-2023 ako aj v Dodatku č. 1 ku Konceptii rozvoja sociálnych služieb v regióne NSK na roky 2018-2023, boli v roku 2020 zriadené pracovné skupiny, ktoré tvoria zástupcovia verejných aj neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, ako aj SPOD a zástupcovia poradených centier pre sociálne služby, zástupcovia NSK a všetkých miest regiónu NSK. Z dôvodu prebiehajúcej epidemiologickej situácie pre ochorenie na COVID-19, sa stretnutia uskutočnili online formou, dohodli sa spoločné úlohy a zástupcovia týchto pracovných skupín budú v ďalších rokoch v týchto rokovaniach pokračovať.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK v roku 2019 schválilo Zastupiteľstvo TSK aktualizáciu Konceptie rozvoja sociálnych služieb na roky 2015-2020 v zmysle národných priorít rozvoja sociálnych služieb a s ohľadom na komunitné plány obcí vo svojom regióne, súčasťou ktorej bola aktualizácia údajov jednotlivých cieľových skupín vzhľadom k demografickému vývoju obyvateľstva. TSK po schválení Národných priorít rozvoja sociálnych služieb v SR, zo strany MPSVR SR pre ďalšie obdobie, spracuje koncepciu rozvoja sociálnych služieb v zmysle platnej legislatívy.

Žilinský samosprávny kraj

V každom regióne kraja sú poskytované sociálne služby pre uvedenú cieľovú skupinu. Nakoľko počet ľudí s duševnými poruchami stúpol, vyžadujú si individuálny prístup s ohľadom na ich ochorenie alebo postihnutie. Prijímatelia sociálnej služby s rovnakým druhom ochorenia alebo postihnutia reagujú

na rovnaké podnety rozdielne. ZSS taktiež napomáhajú k začleneniu prijímateľov do spoločnosti a vytvárajú priestor na kultúrnu seberealizáciu v podobe rôznych podujatí, ktoré boli v sledovanom období realizované:

- kultúrne a spoločenské aktivity,
- pamäťové cvičenia,
- tanečno – pohybové aktivity,
- spoločenské hry v zariadení, mimo neho,
- kultúrno-osvetová činnosť,
- prednášky, ktoré prezentujú náboženskú činnosť,
- besedy o otázkach zdravia a prevencie chorôb, zdravého životného štýlu,
- športové aktivity zamerané na podporu zdravého životného štýlu v zariadení a mimo neho,
- aktivity na podporu ľudových zvykov a tradícií,
- aktivity zamerané na rozvoj pracovných zručností,
- stretnutia zamerané na udržanie duševnej a fyzickej pohody – canisterapia,
- výlety zamerané na spoznávanie Slovenska,
- oslavy jubilantov.

ŽSK v roku 2020 poskytol finančný príspevok pre neverejných poskytovateľov, a to pre:

- 15 subjektov pokutujúcich špecializované sociálne poradenstvo vo výške 359 888 €,
- 12 špecializovaných zariadení sociálnych služieb vo výške 506 314,42 €.

ŽSK zabezpečuje poskytovanie sociálnych služieb v špecializovanom zariadení vo všetkých regiónoch samosprávneho kraja prostredníctvom 24 účelne zlúčených ZSS vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti a v troch poradniach špecializovaného sociálneho poradenstva (CSS TAU Turie, CSS ANIMA Liptovský Mikuláš a CSS Fantázia Kysucké Nové Mesto).

Banskobystrický samosprávny kraj

V roku 2020 nedošlo v ZSS BBSK k rozšíreniu kapacít pre starších ľudí s duševnými poruchami alebo pre starších ľudí s viacnásobným zdravotným postihnutím. Prevádzku začali len 2 nové neverejné zariadenia pre seniorov. Realizujú sa prípravné práce – projektová dokumentácia na vybudovanie nového účelového zariadenia v okrese Krupina a rekonštrukciu objektu v Banskej Štiavnici, kde budú špecializované zariadenia so zameraním hlavne na prijímateľov s demenciami rôzneho typu etiológie, Parkinsonovou a Alzheimerovou chorobou. V existujúcich ZSS BBSK pokračovali aktivity zamerané na postupné zabezpečenie celkovej bezbariérovosti ZSS BBSK v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi zo zákona o sociálnych službách a v nadväznosti na vyhlášku MZ SR č. 259/2008 Z. z podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia v znení neskorších predpisov. Zlepšovaním priestorových podmienok, sa v ZSS BBSK vytvoria aj možnosti pre zmeny druhu poskytovaných sociálnych služieb so zameraním na starších ľudí s duševnými poruchami a viacnásobným zdravotným postihnutím.

Košický samosprávny kraj

KSK pravidelne (min. 1x ročne) prehodnocuje potrebu siete sociálnych služieb pre starších ľudí, ktorá vyplýva z analytickej časti koncepcie rozvoja sociálnych služieb KSK a žiadostí o zabezpečenie sociálnych služieb doručených KSK.

1.12. Dôsledne vyhodnocovať vplyvy reforiem a opatrení v oblasti sociálnych služieb na súčasnú i budúcu situáciu starších ľudí.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s VÚC a obcami

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Na prípravu návrhov legislatívnych materiálov predkladaných do medzirezortného pripomienkového konania a na rokovanie vlády SR v súlade s Legislatívnymi pravidlami vlády SR, a aj na prípravu návrhov nelegislatívnych materiálov, ktorých súčasťou je uznesenie vlády SR, predkladaných v súlade so Smernicou na prípravu a predkladanie materiálov na rokovanie vlády SR, sa vzťahuje Jednotná metodika na posudzovanie vybraných vplyvov, schválená uznesením vlády č. 24 zo 14. januára 2015 v znení uznesenia vlády SR č. 513 zo 16. septembra 2015 a uznesenia vlády SR č. 76 z 24. februára 2016. Súčasťou Doložky vybraných vplyvov je aj Analýza sociálnych vplyvov, vplyvy na hospodárenie domácností, prístup k zdrojom, právam, tovarom a službám, sociálnu inklúziu, rovnosť príležitostí a rodovú rovnosť a vplyvy na zamestnanosť. V rámci špecifikácie ovplyvnených skupín domácností, ktoré budú pozitívne/negatívne ovplyvnené, sú uvádzaní aj starší ľudia, resp. dôchodcovské domácnosti.

Bratislavský samosprávny kraj

BSK dlhodobo poskytuje MPSVR SR potrebnú súčinnosť v oblasti získavania podkladov pre vyhodnotenie vplyvov opatrení v oblasti sociálnych služieb.

Nitriansky samosprávny kraj

NSK v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb vo svojom regióne pravidelne vyhodnocuje dopad reforiem, národných plánov a dohovorov. Zároveň poskytuje súčinnosť pri získavaní podkladov pre ministerstvá SR a nové legislatívne zmeny pripomienkuje.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK sleduje dopady jednotlivých právnych predpisov v sociálnej oblasti a pravidelne v rámci medzirezortných pripomienkových konaní podáva návrhy.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK spolu so zástupcami prijímateľov sociálnych služieb, sa aktívne podieľa na posudzovaní rôznych politík, reforiem a opatrení z hľadiska ich vplyvu na seniorov v rámci aktívneho pripomienkovania návrhov zákonov a ich novelizácií, ale taktiež v rámci vlastných návrhov a riešení problematických a rizikových oblastí v rôznych sférach života občanov a starších ľudí. ŽSK je zastupujúcim krajom za SK8 v oblasti sociálnych vecí. Zamestnanci ŽSK sú aktívnymi členmi vo výboroch a pracovných skupinách v oblasti sociálnych vecí, kde sa aktívne zapájajú aj svojimi návrhmi na zmenu trvalej udržateľnosti financovania sociálnych služieb.

ŽSK zriadil 6. 11. 2018 poradný orgán Radu seniorov, ktorý bude nápomocný v oblasti práv a zvyšovania kvality života seniorov v Žilinskom kraji. Úlohou je aktívne sa spolupodieľať na zvyšovaní kvality života seniorov v kraji, ochrane ich práv a podpore ich aktívneho starnutia. Radu seniorov tvoria zástupcovia všetkých regiónov a 1 koordinátor z odboru sociálnych vecí ŽSK. Rada zasadá spravidla raz za polroka. Rada seniorov ŽSK je stálym poradným a konzultačným orgánom predsedníčky ŽSK pre otázky postavenia seniorov v kraji. ŽSK založil Nadáciu ŽSK pre podporu rodiny a Rodinné centrum, kde cieľom je pomáhať a podporovať nielen rodiny, ale aj jednotlivcov v ťažkej sociálnej a ekonomickej situácii a podporovať a rozvíjať dobrovoľnícke aktivity v Žilinskom samosprávnom kraji. ŽSK spolupracuje aj s Jednotou dôchodcov v Žilinskom kraji. Jednota dôchodcov sa svojou činnosťou aktívne podieľa na podpore začlenenia našich seniorov do spoločnosti. Rôznymi aktivitami nielen v zariadení, ale aj mimo zariadenia, sa podieľajú na tom, aby sa zabránilo ich sociálnemu vylúčeniu, aktivizujú ich k posilneniu sebestačnosti a sebarealizácie. Okrem iného cieľom týchto aktivít, je aj vyzdvihnúť užitočnosť starších ľudí pre spoločnosť.

Banskobystrický samosprávny kraj

BBSK poskytuje na základe požiadavky MPSVR SR informácie a podklady pre vyhodnocovanie vplyvov opatrení v oblasti sociálnych služieb. Zúčastňuje sa pripomienkových konaní k návrhom legislatívnych zmien a úprav. Každoročne predkladá do Zastupiteľstva BBSK vyhodnotenie koncepcie rozvoja sociálnych služieb v kraji za predchádzajúci kalendárny rok, vypracúva štatistiky a prehľady, ktoré sú východiskami pre ďalšiu analytickú a koncepčnú činnosť. Pri tvorbe všeobecne záväzných nariadení o úhradách za poskytované sociálne služby, postupuje v úzkej spolupráci s riaditeľmi všetkých ZSS BBSK. S reformami a opatreniami v oblasti sociálnych služieb oboznamuje zúčastnených o poskytovaní sociálnych služieb z radov neverejných poskytovateľov a obcí. Usmerňuje ich v tom zmysle, aby

poskytovali komunitné a terénne služby, o ktoré je relatívne malý záujem aj z dôvodu absencie systematického financovania, prípadne nedostatočného financovania.

1.13. Odstrániť podhodnocovanie nárokov na finančné zabezpečenie sociálnych služieb vo verejných rozpočtoch („odstrániť“ hlasovanie za rozpočet, ktorý nezohľadňuje potreby na zabezpečenie sociálnych služieb).

Gestor: VÚC a obce

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

BSK v roku 2019 vynaložil na sociálne zabezpečenie finančné prostriedky vo výške 27.198.586,21 eur, v roku 2020 vynaložil na sociálne zabezpečenie finančné prostriedky vo výške 30.785.958,49 eur, a na rok 2021 má BSK naplánované na tento účel vynaložiť finančné prostriedky vo výške 33.593.439,15 eur.

Nitriansky samosprávny kraj

NSK i napriek zmene financovania sociálnych služieb od 01.01.2018, kedy prešla povinnosť platiť finančný príspevok pri odkázanosti na MPSVR SR, NSK neznížil v roku 2018 rozpočet pre neverejných poskytovateľov sociálnych služieb. Nevyčerpané finančné prostriedky, pôvodne rozpočtované na FP pri odkázanosti, boli použité na ďalšie výdavky na sociálne služby. Na poskytovanie sociálnych služieb a na vykonávanie sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately bolo v roku 2020 po zúčtovaní vyčerpaných na bežné výdavky celkom 52 979 426,97 eur, z toho 48 018 093,11 eur pre verejných poskytovateľov sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK a 4 961 333,86 eur pre neverejných poskytovateľov sociálnych služieb a pre verejných poskytovateľov sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti iných samosprávnych krajov. Vyčerpaný rozpočet na sociálne služby na bežné výdavky bol v roku 2020 oproti roku 2019 vyšší o 5 673 952,89 eur.

Trenčiansky samosprávny kraj

Snahou TSK je neznižovať rozpočet na sociálne služby, dôkazom čoho sú aj medziročné nárasty objemu finančných prostriedkov určených na sociálne zabezpečenie v rámci bežných výdavkov. V rámci kapitálových výdavkov TSK vo svojom rozpočte prioritne poskytuje finančné prostriedky na modernizáciu a debarierizáciu (ako externú, tak aj internú). Pre rozpočtový rok 2020 bol objem finančných prostriedkov stanovený vo výške 26 822 255 eur, čo v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje zvýšenie bežných výdavkov takmer o 1,99 tis. eur, a predstavuje medziročný nárast o 8,0 % pre zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK. Objem finančných prostriedkov pre verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, mal pre rok 2020 plánovaný medziročný nárast približne o 111 tis. eur v celkovom objeme 1 034 945 eur. Schválený rozpočet TSK prechádza v priebehu roka viacerými úpravami, ktoré flexibilne reagujú na vzniknuté požiadavky zabezpečenia sociálnych služieb a zmeny platnej legislatívy.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK patrí medzi samosprávne kraje, ktoré vyčleňujú najvyšší podiel finančných prostriedkov na sociálnu oblasť, takmer 40 % z celkového rozpočtu.

Banskobystrický samosprávny kraj

Z celkového rozpočtu BBSK za rok 2020, predstavoval rozpočet pre odvetvie Sociálne zabezpečenie 18,9 %, t. j. 39 251 600 eur na bežné výdavky a 2 047 237 eur na kapitálové výdavky. Každoročne má vzrastajúcu tendenciu, čo platí tak pre zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK, ako aj pre neverejných poskytovateľov sociálnych služieb. V porovnaní s predchádzajúcim rokom, bol v roku 2020 vyšší celkový rozpočet a čerpanie v prípade bežných výdavkov (t. j. 34 540 690 eur v roku 2019 a 39 251 600 eur v roku 2020), aj kapitálových výdavkov (t. j. 1 164 293 eur v roku 2019 a 2 047 237

eur v roku 2020). Z celkového rozpočtu bežných výdavkov, bol poskytnutý finančný príspevok pre neverejných poskytovateľov vo výške 2 351 000 eur v roku 2019 a 3 453 000 eur v roku 2020.

Košický samosprávny kraj

Počet vybavených žiadostí v sledovanom období predstavuje 99,67 %. Žiadosti o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby, ako aj stav ich vybavenia, sú vedené v evidencii, ktorá je verejne prístupná na web stránke KSK. Objem finančných prostriedkov v rozpočte KSK určených na sociálnu oblasť, sa každým rokom zvyšuje.

1.14. Zvyšovať kvalitu poskytovaných sociálnych služieb pre cieľovú skupinu (v oblasti bývania, stravovania, ponuky rôznych doplnkových služieb – rehabilitačných, voľnočasových, a pod.).

Gestor: obce a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK sa od roku 2011 systematicky venujú otázke štandardov kvality poskytovaných sociálnych služieb a ich implementácie. Pri poskytovaní sociálnej služby v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK, majú prijímatelia sociálnych služieb právo (priamo, alebo prostredníctvom volených zástupcov) podieľať sa na určovaní životných podmienok v zariadení, pri úprave domáceho poriadku, pri riešení vecí súvisiacich s podmienkami a kvalitou poskytovania sociálnych služieb a pri výbere aktivít vykonávaných vo voľnom čase. V záujme rozšírenia možností kvalitného trávenia voľného času a podpory voľnočasových aktivít prijímateľov sociálnych služieb, v roku 2020 BSK vybudoval exteriérové a interiérové inkluzívne ihriská, investoval finančné prostriedky do dovybavenia už existujúceho športového areálu. Táto aktivita mala veľmi dobrý ohlas v kontexte prebiehajúcej pandemickej situácie a obmedzených možností pohybu.

Trnavský samosprávny kraj

Rok 2020 bol pre ZSS celkovo veľmi náročný. Ochorenie spôsobené pandémie COVID-19 prinieslo veľa zmien a obmedzení, ktoré museli zamestnanci i prijímatelia sociálnych služieb rešpektovať. Menil sa ich režim, často sa museli dočasne premiestňovať, zvykať si na zastupujúci personál, ale napriek tomu sa zariadenia snažili v čo najväčšej miere dodržiavať kvalitu služieb tak, aby to čo najmenej pocítili prijímatelia sociálnych služieb. Zabezpečovali dodávku kvalitných potravín pre prijímateľov sociálnej služby, hlavne výrobkov nutrične vhodných pre starších ľudí vrátane vitamínov. Na zabránenie sociálnej izolácie starších ľudí, boli v ZSS vytvárané podmienky na zmysluplné využívanie voľného času. V rámci prevencie a opatrení pred šírením koronavírusu, mali prednosť individuálne činnosti pred skupinovými a spoločenskými akciami, ktoré sa konali v minimálnej miere výlučne v priestoroch konkrétneho ZSS. Zároveň boli prijímateľom sociálnych služieb sprístupnené alternatívne spôsoby komunikácie so sociálnym okolím, najmä prostredníctvom IKT.

Nitriansky samosprávny kraj

V ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK sa zvyšovanie kvality poskytovaných sociálnych služieb v oblasti bývania zabezpečuje: debarierizáciou ubytovacích a spoločenských priestorov v zmysle platných noriem a legislatívnych úprav. Ďalej rekonštrukciami a opravami externých priestorov zariadení vrátane úprav vonkajších oddychových plôch. V interiéroch sa zameriava predovšetkým na výmenu vybavenia, ako napr. na výmenu polohovacích postelí, stravovacích a nočných stolíkov, nábytku v obývacích priestoroch prijímateľov sociálnych služieb, ale aj zabezpečením signalizačného systému sestra - klient. Zvyšovanie kvality poskytovaných sociálnych služieb v oblasti stravovania, sa zabezpečuje: postupnou rekonštrukciou stravovacích prevádzok v zmysle platných hygienických a prevádzkových požiadaviek, zavádzaním tabletového systému podávania stravy prijímateľom sociálnych služieb modernizáciou stravovacích priestorov. Zohľadňujúc potreby prijímateľov sociálnych služieb poskytujú zariadenia rôzne druhy a formy stravovania. Pozitívnym spôsobom

ovplyvňuje kvalitu poskytovaných služieb v oblasti stravovania spolupráca s Potravinovou bankou Slovenska. Zvyšovanie kvality poskytovaných sociálnych služieb v oblasti ponuky rôznych doplnkových služieb – rehabilitačných, voľnočasových, sa v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK zabezpečuje okrem iného aj: vybavením zdvíhacími stropnými zariadeniami, modernými rehabilitačnými a relaxačnými prístrojmi, vytvorením multisenzorických miestností snoezelen, materiálno –technickým dopĺňaním dielní, knižníc, internetových miestností. Zariadenia ponúkajú prijímateľom sociálnych služieb na výber rôzne druhy doplnkových služieb, ako napr.: manikúra, pedikúra, holičské a kadernícke služby, účasť na kultúrnych a spoločenských akciách, prednáškach na rôzne témy, napĺňanie duchovných potrieb prostredníctvom bohoslužieb, atď.

Trenčiansky samosprávny kraj

Vo všetkých ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK pokračovalo zvyšovanie kvality poskytovaných sociálnych služieb zavádzaním štandardov kvality ale aj ďalších doplnkových služieb s prihliadnutím na individuálne potreby prijímateľov.

Žilinský samosprávny kraj

Vykonávané priebežne každý rok v rámci schváleného rozpočtu príslušného ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK. Taktiež je v zariadeniach ŽSK poskytovaný celý rad činností, ktorých cieľom je zvýšiť úroveň kvality poskytovaných sociálnych služieb. V zariadeniach ŽSK sú vytvárané podmienky na rôzne športové aktivity, kultúrno-spoločenské podujatia, poskytujú sa kvalitné odborné činnosti ,ako bazálna stimulácia, liečebná rehabilitácia, terapia v snoezelen miestnosti, canisterapia, hipoterapia, taktiež biblioterapia, arteterapia, muzikoterapia, reminiscenčná terapia, pracovná terapia, zriadené sú rôzne dielne a miestnosti na prácu s drevom, textilným materiálom, hlinou, sklom, a pod. Niektorí klienti majú možnosť navštevovať Univerzitu tretieho veku. Zamestnanci sa zúčastňujú odborných seminárov a rôznych školení, ktoré im pomáhajú zvyšovať svoje odborné vedomosti, čím sa zvyšuje kvalita poskytovaných sociálnych služieb. Priamo na rozhodovaní o živote v zariadení sociálnych služieb môžu klienti participovať prostredníctvom Výboru obyvateľov, kde presadzujú v zariadení svoje záujmy a potreby – tvorba jedálničkov, návrhy mimo časových aktivít, rada obyvateľov, individuálne plánovanie. Členovia výboru sa stretávajú pravidelne ,a jeho členovia ako zástupcovia názoru väčšiny klientov v prítomnosti sociálnych pracovníčok ,tmočia svoje požiadavky, pripomienky a návrhy, ktoré sú následne prerokované s vedením zariadenia. Rozhodovanie v oblasti stravovania je zabezpečované prostredníctvom Stravovacej komisie, ktorá sa pravidelne stretáva. Klienti v nej dávajú pripomienky k strave. Skvalitňovanie poskytovaných sociálnych služieb sú neustále zabezpečované postupným znižovaním kapacity zariadení, zriaďovaním jednolôžkových izieb, uplatňovaním „komunitnej“ filozofie v poskytovaní sociálnych služieb, rekonštrukciami budov, izieb, jedální, terapeutických miestností a nákupom nového nábytku, a pod. (viď 7.4. opatrenie 1.7.). ŽSK rešpektuje a uplatňuje princíp deinštitucionalizácie a transformácie v plánovaní sociálnych služieb (viď 7.4. opatrenie 1.8.), ktoré taktiež zvyšujú kvalitu poskytovaných sociálnych služieb.

Banskobystrický samosprávny kraj

Kontinuálne zvyšovanie kvality je cieľom koncepčných materiálov BBSK. ZSS BBSK určené pre seniorov sa zameriavajú na permanentné zvyšovanie úrovne bývania, dopĺňujú sa kompenzačné pomôcky, rôzne druhy pomôcok na uľahčenie práce zamestnancov pri manipulácii s imobilnými prijímateľmi sociálnych služieb, zabezpečuje sa bezbariérovosť, modernizujú sa spoločenské priestory, zavádzajú sa moderné technológie a internet, zvyšuje sa odbornosť zamestnancov a zabezpečuje sa ich permanentné vzdelávanie, vrátane problematiky štandardov kvality, rôznych terapií, metód a techník práce s prijímateľmi, rozširuje sa paleta voľnočasových aktivít pre prijímateľov aj za účasti dobrovoľníkov, dôraz sa kladie na rehabilitáciu a aktivizovanie seniorov v súlade s vypracovanými individuálnymi plánmi. V roku 2020 pokračoval v ZSS BBSK Systém manažérstva kvality podľa normy EN ISO 9001:2008 a STN EN ISO 9001, ktorý bol vo všetkých ZSS BBSK zavedený od roku 2005. V súvislosti s plnením podmienok kvality sociálnej služby majú ZSS BBSK vypracované vnútorné normatívne akty, s ktorými oboznamujú prijímateľov služieb a ich rodinných príslušníkov. K zvýšeniu kvality sociálnych služieb pre skupinu seniorov v kraji prispieva aj registrácia nových neverejných a obecných ZSS, ktoré majú spravidla vyšší štandard priestorového a materiálového vybavenia a nižšiu kapacitu.

Košický samosprávny kraj

KSK zaviedlo vo všetkých ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK komplexný informačný systém („IS“), ktorý predstavuje komplexné spravovanie a vedenie sociálnej, personálnej a majetkovej agendy. V ZSS KSK určených pre seniorov dochádza k zvyšovaniu kvality poskytovaných sociálnych služieb, a to vďaka novým technikám, napr.: rezonančná muzikoterapia, hmatové domino zvieratá, aktivizačná miestnosť pre prijímateľov sociálnej služby so snoezelen, tréningom pamäte. Zakúpené boli kardiokreslá a nové knižné tituly.

Prešovský samosprávny kraj

V novembri 2020 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK požiadali o poskytnutie dotácie podľa § 4 ods. 3 nariadenia vlády SR č. 103/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 v znení nariadenia vlády SR č. 301/2020 Z. z. na nákup výživových doplnkov pre prijímateľov a zamestnancov ZSS na obdobie 5 mesiacov, najmä vitamínu D3, ktorý preventívne môže predísť tomu, aby sa človek nakazil ochorením COVID-19, alebo môže pomôcť k tomu, aby malo toto ochorenie miernejší priebeh.

1.15. Vybudovať kvalitnú a dostatočnú sieť špecializovaných zariadení.

Gestor: obce a vyššie územné celky

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia soc. služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

BSK svojou činnosťou a aktivitami zabezpečoval, aby aj osoby so zdravotným postihnutím mohli žiť nezávislý spôsob života a plne sa podieľať na všetkých aspektoch života. Pri poskytovaní sociálnych služieb dôraz kládol na to, aby sociálna služba bola pre občana dostupná z hľadiska druhu sociálnej služby, formy a miesta jej poskytovania, a tiež z hľadiska finančných možností občana. BSK v sledovanom období roka 2020 ďalej rozširoval kapacity špecializovaných zariadení v zariadeniach sociálnych služieb vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti.

Trnavský samosprávny kraj

V sledovanom roku zastupiteľstvo TTSK schválilo (december 2020) dodatkom k zriaďovacej listine rozšírenie Domova sociálnych služieb Jahodná o nových druh sociálnej služby - špecializované zariadenie s kapacitou 10 miest, registrácia ktorého sa uskutoční v roku 2021. Celková kapacita v špecializovaných zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK zostala v počte 305 miest. Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb poskytovali starostlivosť v siedmych špecializovaných zariadeniach, z toho s celoročným pobytom - kapacita 252 miest, a s ambulantnou formou - kapacita 35 miest.

Nitriansky samosprávny kraj

K 31.12.2020 je v registri poskytovateľov sociálnych služieb v druhu sociálnej služby špecializované zariadenie zapísaných 2476 miest, čo je oproti roku 2019 celkový nárast o 98 miest. Z toho v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK je nárast o 63 miest, a u neverejných poskytovateľov sociálnych služieb je nárast o 35 miest.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK už postupne od roku 2011 aktívne vytváral podmienky pre poskytovanie sociálnych služieb osobám so špecifickými diagnózami. Aktualizovaním údajov, ktoré slúžili k zabezpečeniu dostupnosti sociálnych služieb pre jednotlivé cieľové skupiny obyvateľov, sa dospelo k záveru, že sa v jednotlivých ZSS bude poskytovať sociálna služba konkrétnej cieľovej skupine, napr. s diagnózou schizofrénia, v ďalšom Alzheimerova choroba, a pod., čím sa dosiahlo objektívne rozloženie špecializovaných zariadení po celom kraji. Týmto spôsobom sa pokračovalo aj naďalej, a v súčasnosti sa postupne transformujú nevyužívané lôžka v jednotlivých domovoch sociálnych služieb na špecializované lôžka.

V roku 2020 začalo poskytovať sociálnu službu pre autistov zariadenie v Prievidzi s kapacitou 8 miest ambulatnou formou. Pri spracovávaní podkladov pre rozmiestnenie poskytovateľov v závislosti na cieľových skupinách, sa vychádza hlavne z údajov v NCZI a potrieb občanov TSK.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK zabezpečuje poskytovanie sociálnych služieb v špecializovanom zariadení vo všetkých regiónoch samosprávneho kraja prostredníctvom 24 účelne zlúčených ZSS vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti (t. j. 38 miest poskytovania sociálnej služby v špecializovanom zariadení). ŽSK taktiež poskytuje finančný príspevok na 108 miest v špecializovanom zariadení pre 8 neverejných poskytovateľov sociálnych služieb. V roku 2019 bolo zaregistrovaných 1 474 miest v špecializovaných zariadeniach, z toho:

- 1339 v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK,
- 16 mesto/obec,
- 119 neverejní poskytovatelia.

V roku 2020 bolo zaregistrovaných 1580 miest v špecializovaných zariadeniach, z toho:

- 1408 v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK,
- 18 mesto/obec,
- 154 neverejní poskytovatelia.

Banskobystrický samosprávny kraj

V roku 2020 nedošlo v kraji k zvýšeniu počtu špecializovaných zariadení ani ich kapacít oproti predchádzajúcemu obdobiu. Sú rozpracované zámery na rozšírenie kapacít špecializovaných zariadení, ktoré BBSK bude realizovať v súlade so svojimi koncepčnými zámermi pre občanov s Parkinsonovou a Alzheimerovou chorobou. Špecializované zariadenia určené prevažne pre seniorov s celkovou kapacitou 255 miest, sú prevádzkované v 5 okresoch kraja (Banská Bystrica – 3 zariadenia, Banská Štiavnica – 1 zariadenie, Brezno – 1 zariadenie, Žarnovica – 2 zariadenia a Žiar nad Hronom – 1 zariadenie). Sú zamerané na občanov s Alzheimerovou chorobou, 3 z nich aj pre demencie rôzneho typu etiológie, v 3 prípadoch aj na Parkinsonovu chorobu, a v ďalšom aj na schizofréniu.

Zo ZSS BBSK sú 4 špecializované zariadenia s kapacitou 160 miest, ktoré bolo poskytnutých 2 327 401 eur v roku 2020. V prípade neverejných poskytovateľov, je kapacita 52 miest, a v prípade obcí 43 miest. Príspevok pre neverejných poskytovateľov bol vo výške 353 430 eur, kde bolo financovaných okrem 48 miest v našom kraji, aj 8 miest v iných krajoch.

Košický samosprávny kraj

K zvyšovaniu kvality sociálnych služieb pre seniorov prispieva aj navýšenie zazmluvnených nových neverejných poskytovateľov soc. služieb. Oproti roku 2019 došlo v roku 2020 k zazmluvneniu 3 nových neverejných poskytovateľov soc. služby. Taktiež došlo k navýšeniu zazmluvnených kapacít uvedeného druhu sociálnej služby.

Prešovský samosprávny kraj

Za sledované obdobie marec 2020 – december 2020, boli do registra PSK zapísaní dvaja neverejní poskytovatelia sociálnej služby s novým miestom poskytovania sociálnej služby v špecializovanom zariadení, so zameraním na cieľovú skupinu fyzických osôb s Alzheimerovou chorobou, Parkinsonovou chorobou a demenciami rôzneho typu etiológie. U dvoch neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, sa zvyšovala kapacita v špecializovanom zariadení s rovnakým zameraním zdravotného postihnutia.

1.16. Regulovať počet lôžok vo veľkokapacitných zariadeniach sociálnych služieb.

Gestor: obce a vyššie územné celky

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia soc. služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

Znižovanie kapacít veľkokapacitných zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK, je jednou z programových priorít Konceptie rozvoja sociálnych služieb v kompetencii BSK. Tento proces dlhodobo prebieha vo viacerých ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK.

Trnavský samosprávny kraj

V roku 2020 pokračoval zámer regulovať veľkokapacitné zariadenia, ale všetky uskutočnené aktivity v tomto smere boli podmienené obmedzeniami spôsobenými pandemickou situáciou. Regulácia miest veľkokapacitných ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK prebieha dlhodobým procesom vo viacerých zariadeniach aj v súvislosti s procesom plnenia podmienok vyhlášky MZ SR č. 259/2008 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia v znení neskorších predpisov.

Nitriansky samosprávny kraj

K zníženiu miest vo veľkokapacitných zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK zatiaľ nedochádza, ale odbor sociálnych vecí Úradu NSK pripravuje materiál, v ktorom sú zapracované aj požiadavky v zmysle vyhlášky MZ SR č. 210/2016 Z. z. ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 259/2008 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia. Podmienky vyhlášky majú za dôsledok znížovanie kapacít v niektorých ZSS.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK plní priebežne opatrenie - od roku 2018 reguluje počty lôžok s prihliadnutím na dodržiavanie platnej legislatívy (hasiči, RÚVZ, debarierizácia).

Žilinský samosprávny kraj

Vykonávané priebežne (viď 7.4 opatrenie 1.8.). Cieľom ŽSK je pomáhať občanom odkázaným na sociálne služby. V súčasnosti nie sú služby na komunitnej úrovni rozvinuté tak, aby dokázali dostatočne pokryť dopyt po ich poskytovaní. Prax ukázala, že občania nemajú o ambulantné a týždenné formy sociálnej služby zväčša záujem, nakoľko zdravotný stav občanov vyžaduje celodennú starostlivosť. Počet žiadateľov o poskytovanie sociálnych služieb má stúpajúci trend (poradovníky čakateľov na sociálnu službu/žiadosti o bezodkladné umiestnenie/ťažký zdravotný stav občanov). VÚC, nie len ŽSK, sú z tohto dôvodu nútené aj naďalej podporovať ZSS v inštitucionálnej podobe, avšak v podmienkach čo najviac sa približujúcim životu v komunite. Zároveň spolu s týmito službami, bude ŽSK podporovať a zabezpečovať rozvoj sociálnych služieb v prirodzenom prostredí občana, podporovať čiastočnú deinštitucionalizáciu, nie presadzovať zámer zatvárania zariadení sociálnych služieb.

Banskobystrický samosprávny kraj

V BBSK dlhodobo nedochádza k zvyšovaniu počtu lôžok vo veľkokapacitných zariadeniach, ktoré boli uvedené do prevádzky v minulosti, skôr k zníženiu, s cieľom vylepšenia priestorových a materiálnych podmienok na poskytovanie služieb. Nové pobytové zariadenia pre cieľovú skupinu seniorov, ktoré boli zaregistrované, majú len výnimočne trojlôžkové izby, spravidla sú tu dvojlôžkové izby, prípadne jednolôžkové izby, pričom celková kapacita zariadenia zodpovedá súčasným maximálnym normám stanoveným legislatívou, resp. je nižšia (napr. v roku 2020 bolo zaregistrované 1 zariadenie pre seniorov s celkovou kapacitou 20 miest).

Košický samosprávny kraj

Realizuje sa priebežne. ZSS postupujú k regulácii počtu lôžok na základe platnej legislatívy, ktorá súvisí s poskytovaním sociálnych služieb.

7.4.2. Rozvoj terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí

Cieľ: Podporiť rozvoj terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí.

Opatrenia:

1.1. Podporovať zotrvanie starších ľudí v prirodzenom sociálnom (rodinnom) prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb, reagovať pritom na vývoj potreby rozvoja determinovaného počtom potenciálnych prijímateľov v území (veková štruktúra obyvateľstva v území) a mierou ich závislosti.

Gestor: VÚC a obce, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

Jednou z priorít a návrhov odporúčaní z pozície BSK pre samosprávy regiónu BSK, ktoré sú uvedené v Koncepcii rozvoja sociálnych služieb v kompetencii BSK je „Zabezpečiť pomoc starším ľuďom a ich opatrovateľom“. BSK odporučilo obciam umožniť občanom zotrvať v prirodzenom prostredí a uprednostňovať preto terénne sociálne služby pred pobytovými. V súlade s touto filozofiou BSK v roku 2020 zapísal do Registra poskytovateľov sociálnych služieb 10 nových poskytovateľov sociálnych služieb:

- 2 poskytovateľov terénnej sociálnej služby krízovej intervencie,
- 4 poskytovateľov opatrovateľskej služby,
- 1 poskytovateľa sociálnej služby podpora samostatného bývania,
- 2 poskytovateľov tľmočnickej služby,
- 1 poskytovateľa základného sociálneho poradenstva.

a 3 poskytovateľov, ktorí požiadali o rozšírenie miesta poskytovania sociálnej služby:

- 1 poskytovateľ sociálnej služby požičiavanie pomôcok,
- 1 poskytovateľ sociálnej služby denné centrum a jedáleň,
- 1 poskytovateľ tľmočnickej služby.

Nitriansky samosprávny kraj

NSK podporuje už vzniknuté ambulantné a terénne sociálne služby, aj vznik nových, ktoré zabezpečujú zotrvanie starších ľudí v domácom prostredí čo najdlhšie. Pre danú skupinu ľudí v sledovanom období v roku 2020 NSK zapísal do registra poskytovateľov sociálnych služieb 4 poskytovateľov sociálnych služieb, ktorí poskytujú sociálne služby ambulantnou formou (2 špecializované zariadenia, 2 komunitné centrá) a 13 poskytovateľov sociálnych služieb, ktorí poskytujú sociálne služby terénou formou (2 komunitné centrá, 8 opatrovateľských služieb, 1 prepravnú službu a 2 sociálne poradenstvá –základné) a 1 poskytovateľa sociálnej služby, ktorý poskytuje druh sociálnej služby: monitorovanie a signalizácia potreby pomoci inou formou (telefonicky, pomocou telekomunikačných technológií).

Trnavský samosprávny kraj

Terénne sociálne služby a ambulantné sociálne služby pre seniorov, sú prevažne v kompetencii miest a obcí. Na tie, ktoré sú zákonom určené ako kompetencie VÚC, sa TTSK podieľa poskytovaním finančného príspevku na ich prevádzku. TTSK podporuje každého poskytovateľa takejto služby, ktorý prejaví záujem o jej poskytovanie.

Trenčiansky samosprávny kraj

TSK objednáva poskytovanie sociálnej služby a poskytuje finančné prostriedky na zabezpečenie ambulantných foriem sociálnych služieb pre svojich občanov, či už u neverejných alebo iných verejných poskytovateľov sociálnej služby. V rámci sociálneho poradenstva odporúča poskytovanie prednostne terénnej a ambulantnej formy sociálnej služby. TSK má záujem v rámci podpory terénnych a ambulantných foriem služieb zabezpečiť zotrvanie osôb čo najdlhšie vo svojom prirodzenom sociálnom prostredí. Tento záujem je možné naplniť aj poskytovaním takých druhov služieb, ako sú podporné sociálne služby a služby s využitím telekomunikačných technológií. Ešte v novembri 2019 Zastupiteľstvo TSK schválilo predloženie žiadosti o nenávratný finančný príspevok za účelom realizácie projektu „Podpora AAL v podmienkach TSK“, realizovaného v rámci Výzvy č. OPH-2019/7/9- DOP na predkladanie Žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku so zameraním

na „Digitálnu inklúziu“, ktorého ciele sú v súlade s cieľmi operačného programu Integrovaná infraštruktúra a s rozvojovými dokumentmi Trenčianskeho samosprávneho kraja. Zároveň schválilo aj zabezpečenie realizácie projektu v súlade s podmienkami poskytnutia pomoci, zabezpečenie finančných prostriedkov na spolufinancovanie realizovaného projektu vo výške rozdielu celkových oprávnených výdavkov projektu a poskytnutého nenávratného finančného príspevku v súlade s podmienkami poskytnutia pomoci, t. j. maximálne do výšky 250 000,00 Eur, a zabezpečenie financovania prípadných neoprávnených výdavkov z rozpočtu TSK. V decembri 2020 bola uzatvorená Zmluva o nenávratný finančný príspevok s účinnosťou od 9. januára 2021 pre projekt „Podpora AAL v podmienkach TSK“. Aktuálne je projekt v príprave procesu verejného obstarávania a prípravy propagácie smerom k poskytovateľom sociálnej služby, ktorým môžu byť mestá, obce, ale aj existujúci poskytovatelia sociálnych služieb a propagácie smerom ku konečným užívateľom.

Žilinský samosprávny kraj

Cieľom ŽSK je pomáhať občanom odkázaným na sociálne služby. V súčasnosti nie sú služby na komunitnej úrovni rozvinuté tak, aby dokázali dostatočne pokryť dopyt po ich poskytovaní. Prax ukázala, že občania nemajú o komunitné služby zväčša záujem, nakoľko zdravotný stav občanov vyžaduje celodennú starostlivosť. Počet žiadateľov o poskytovanie sociálnych služieb má stúpajúci trend (poradovníky čakateľov na sociálnu službu/žiadosti o bezodkladné umiestnenie/ťažký zdravotný stav občanov). Je potrebné, aby boli v tejto oblasti aktívne hlavne mestá a obce, ktoré majú dotknutú cieľovú skupinu vo svojej kompetencii. Z pohľadu ŽSK podpora seniorov v domácom prostredí, ako aj poskytovanie opatrovateľskej služby, denných stacionárov a iných podporných služieb v súčasnej dobe v Žilinskom kraji, sú nepostačujúce. ŽSK poskytuje komunitné služby prostredníctvom ZSS ambulatnou a terénnou sociálnou službou a špecializovanými poradňami. ŽSK sa snaží v rámci svojich možností rozširovať služby komunitného charakteru.

V roku 2019 ŽSK zriadil v:

- Centre sociálnych služieb ANIMA, Jefremovská 634, Liptovskom Mikuláši – denné centrum, podpora samostatného bývania, pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností,
- Centre sociálnych služieb Letokruhy, Karpatská 9, Žilina - špecializované zariadenie a domov sociálnych služieb ambulatnou formou,
- Centre sociálnych služieb PRAMENĚ, Matúšková 1631, Dolný Kubín – Jedáleň.

V roku 2020 ŽSK zriadil v:

- Centre sociálnych služieb TAU, Turie296, Turie – špecializované sociálne poradenstvo a prepravnú službu,
- Centre sociálnych služieb Horný turiec, Banská 19, Turčianske Teplice – prepravnú službu.

ŽSK podporuje komunitné služby aj poskytovaním finančného príspevku pre neverejných poskytovateľov špecializovaného sociálneho poradenstva, tlmočnickej služby, služby včasnej intervencie a sociálnej rehabilitácie. Skvalitňovanie poskytovaných sociálnych služieb neustále ŽSK zabezpečuje postupným znižovaním kapacity zariadení, zriaďovaním jednolôžkových izieb, uplatňovaním „komunitnej“ filozofie v poskytovaní sociálnych služieb, rekonštrukciami budov, izieb, jedální, terapeutických miestností a nákupom nového nábytku, a pod. (viď 7.4. opatrenie 1.7.). ŽSK rešpektuje a uplatňuje princíp deinštitucionalizácie a transformácie v plánovaní sociálnych služieb (viď 7.4. opatrenie 1.8.), ktoré taktiež zvyšujú kvalitu poskytovaných sociálnych služieb komunitného charakteru.

Banskobystrický samosprávny kraj

Keďže poskytovanie sociálnych služieb pre seniorov patrí primárne do pôsobnosti obcí, BBSK si stanovil v Konceptii rozvoja sociálnych služieb na roky 2019-2025 strategický cieľ Podporovať miestne samosprávy v tvorbe minimálnej siete sociálnych služieb pre seniorov, na ktorý nadväzujú špecifické ciele a opatrenia, ktoré majú zabezpečiť podporu zotrvania starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí. V roku 2020 bolo zaregistrovaných len 6 obcí ako poskytovateľov domácej opatrovateľskej služby, čím sa ich počet zvýšil na 141 (t. j. len 27 % z celkového počtu obcí a miest),

čo je alarmujúco nízky počet. Registráciu pre opatrovateľskú službu má k 31.12.2020 aj 23 neverejných poskytovateľov. Ostatné terénne služby sú zanedbateľné (19 poskytovateľov prepravnej služby, 1 poskytovateľ sprievodcovskej a predčítateľskej služby, 7 poskytovateľov požičičavania pomôcok, 3 poskytovatelia monitorovania a signalizácie potreby pomoci, 1 poskytovateľ sociálnej rehabilitácie). BBSK nemá v zriaďovateľskej pôsobnosti zariadenia, ktoré poskytujú sociálne služby pre seniorov ambulantnou formou. S výnimkou denných stacionárov, ich neprevádzkujú ani neverejní poskytovatelia. Keďže denné stacionáre, ako aj terénne služby poskytované v kraji neverejnými poskytovateľmi, sú v pôsobnosti obcí a miest, BBSK neverejným poskytovateľom neposkytol na tieto služby v roku 2020 finančný príspevok. Traja finančne podporení neverejní poskytovatelia sociálneho poradenstva, poskytujú aj poradenstvo pre občanov v seniorskom veku.

Košický samosprávny kraj

KSK v roku 2020 zazmluvnil 1 nového poskytovateľa sociálnej služby špecializovaného zariadenia s počtom 5 miest. Z rozpočtu KSK sú celkom financovaní 3 poskytovatelia špecializovaného zariadenia, z toho 2 v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK s registrovanou kapacitou 20 miest, tretí neverejný poskytovateľ s kapacitou 5 miest. Je evidované celkové obsadenie spomínaných kapacít.

Prešovský samosprávny kraj

PSK za sledované obdobie zapísal do registra 15 poskytovateľov opatrovateľskej služby. V období od marca 2020 do decembra 2020 boli do registra zapísaní ďalší štyria poskytovatelia sociálnej služby v dennom stacionári, z toho dvaja neverejní poskytovatelia s kapacitou 40 miest a dvaja verejní poskytovatelia s kapacitou 27 miest. Zároveň bol do registra zapísaný poskytovateľ sociálnej služby v zariadení pre seniorov s ambulantnou formou pobytu s kapacitou 30 miest.

1.2. Zabezpečiť dostupnosť asistenčných služieb, najmä monitorovanie a signalizáciu potreby pomoci v prirodzenom sociálnom prostredí.

Gestor: obce

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Združenie miest a obcí Slovenska

Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci v prirodzenom sociálnom prostredí je na úrovni miestnej územnej samosprávy známa najčastejšie pod názvom „služba SOS senior“, a čoraz viacej samospráva ju zavádza ako jedno z opatrení na lokálnej úrovni, určené najzraniteľnejším a najohrozenejším skupinám svojich občanov, zväčša ide o spojenie sociálnej služby s prácou mestských a obecných polícií, ide o aplikáciu systémov signalizovania potreby pomoci rôznymi telekomunikačnými prostriedkami (použitie je podľa uváženia konkrétnej samosprávy). Zabezpečenie poskytnutia takejto služby pre občanov vyžaduje ale vstupnú investíciu pre jej zriaďovateľa (krytie v rozpočte), a je často spojené aj s finančnou úhradou za poskytovanie služby zo strany občana. Ako príklad dobrej praxe uvádzame realizovanie tohto programu mestami Banská Bystrica, Košice, Hlohovec, Zlaté Moravce.

Prešovský samosprávny kraj

Do registra PSK boli za sledované obdobie zapísaní traja poskytovatelia terénnej sociálnej služby krízovej intervencie, z toho dvaja neverejní poskytovatelia a jeden verejný poskytovateľ.

1.3. Zabezpečiť dostupnosť opatrovateľskej služby na celom území SR a vyhľadávanie starších osôb odkázaných na pomoc iných osôb.

Gestor: obce

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Podľa informácií zverejnených v Správe o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2019, v roku 2019 bola opatrovateľská služba v domácnosti poskytovaná celkovo 16 124 fyzickým osobám, z toho obce poskytli túto sociálnu službu 13 325 osobám (takmer 83 % z celkového počtu prijímateľov opatrovateľskej služby), čo je oproti roku 2017 nárast o 138 osôb. Neverejní poskytovatelia poskytli opatrovateľskú službu 2 799 klientom (pokles o 8 opatrovaných oproti roku 2017).

1.4. Riešiť nedostatočné financovanie prijímateľov domácej opatrovateľskej služby u neverejných poskytovateľov.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: obce, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, poskytovatelia sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

IA MPSVR SR vyhlásila v júni 2018 výzvu na predkladanie dopytovo orientovaných projektov s názvom "Podpora opatrovateľskej služby" s celkovou výškou alokovanej sumy 50 000 000 eur. Projekt zvyšuje dostupnosť opatrovateľskej služby (ďalej len „OS“) pre občanov s ŤZP, s nepriaznivým zdravotným stavom a pre seniorov. Zároveň podporuje ich zotrvanie v prirodzenom prostredí v rodine a komunita a znižuje dopyt po inštitucionálnej starostlivosti - prostredníctvom podpory pracovných miest pre opatrovateľov/ky. Dňa 28.02.2019 bola výzva uzavretá, z dôvodu naplnenia limitu podporených projektov. Realizácia projektov je v trvaní 26 mesiacov od vstupu do projektu, a zároveň max. do 31.12.2023.

Finančný príspevok na vytvorené pracovné miesto opatrovateľky je 570 eur/osoba. V rámci realizovaných projektov bolo podporených cca 5000 pracovných miest. Výzva je určená tak pre verejných poskytovateľov, ako aj neverejných poskytovateľov sociálnych služieb. Nová dopytovo orientovaná výzva so zámerom kontinuity podpory udržateľnosti a rozvoja domácej opatrovateľskej služby je v súčasnosti v štádiu prípravy. Podľa Indikatívneho harmonogramu výziev na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok (obdobie január 2021 až december 2021) je plánovaný dátum výzvy Máj 2021.

MPSVR SR zároveň naďalej implementuje Národný projekt „Podpora rozvoja a dostupnosti terénnej opatrovateľskej služby“ s celkovou výškou alokovanej sumy 5 mil. eur.

Dňa 18.09.2020 bola vyhlásená zmena vyzvania OP LZ NP 2018/4.2.1/03, ktorou sa predĺžilo obdobie realizácie aktivít projektu z 01/2021 do 12/2021.

Zároveň sa touto zmenou zvýšil finančný príspevok na vytvorené pracovné miesto opatrovateľky z 570 eur na 750 eur/osoba pri plnom pracovnom úväzku. Vzhľadom na túto zmenu je od IA MPSVR SR evidovaný zvýšený záujem zo strany obcí o zapojenie sa do projektu, ako aj záujem o navýšenie počtu opatrovateľiek od spolupracujúcich subjektov.

Cieľom projektu je zvýšenie dostupnosti OS pre občanov s ŤZP, s nepriaznivým zdravotným stavom a pre seniorov prostredníctvom podpory OS v malých obciach do 1000 obyvateľov s nízkym rozpočtom obce, zvýšenie informovanosti o povinnosti obcí poskytovať alebo zabezpečovať OS, podpora zvyšovania profesionality výkonu poskytovanej OS podporou vzdelávania a supervízie podporených opatrovateľiek, analýza možností a schopností obce poskytovať alebo zabezpečovať opatrovateľskú službu. Projekt nadväzuje na dva národné projekty, ktoré sa realizovali v rámci OP ZaSI a OP LZ.

7.4.3. Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb

Ciel: Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb

Opatrenia:

1.1. Vytvoriť podmienky na deinštitucionalizáciu sociálnych služieb - náhradu inštitucionálnej izolácie a segregácie ľudí vyžadujúcich dlhodobú pomoc a starostlivosť alternatívnym modelom siete spolupracujúcich a navzájom prepojených sociálnych služieb poskytovaných v integrovaných podmienkach miestnych komunít. Ide o potrebu poskytovania takých sociálnych služieb, ktoré zabezpečia jednotlivcovi nezávislý život, aktivity a sociálnu participáciu.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s VÚC a obcami

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR

V rámci nelegislatívnych zmien podporujúcich proces deinštitucionalizácie sociálnych služieb MPSVR SR, v roku 2019 pristúpilo k príprave Národnej stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti (ďalej len „Národná stratégia DI“), a to v nadväznosti na navrhované ex ante kondicionality pre programové obdobie 2014 – 2020. Národná stratégia DI vychádza zo stále aktuálnej potreby napĺňania medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky a v rámci dlhodobého cieľa, ktorý autenticky preberá zo súčasnej Stratégie deinštitucionalizácie sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike z roku 2011, a zároveň stanovuje nové strednodobé ciele s plnením do roku 2025, ktoré reflektujú súčasný stav procesu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti. Počas roka 2020 bola Národná stratégia DI koncipovaná a precizovaná na úrovni MPSVR SR tak, aby už v prvom štvrtroku 2021 bola predložená na rokovanie vlády.

Proces deinštitucionalizácie je realizovaný aj prostredníctvom už spomenutého Národného projektu Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov (ďalej len „NP DI PTT“). Ku koncu roka 2020 bolo v NP DI PTT zapojených 48 ZSS a ďalších 18 ZSS sa nachádza v procese zazmluvňovania. Prostredníctvom aktivít NP DI PTT, sa jednotlivé ZSS pripravujú na proces prechodu z inštitucionálnej formy na komunitnú, a budú mať pripravené transformačné plány, ktoré predstavujú povinnú prílohu pre možnosť čerpania prostriedkov Integrovaného regionálneho operačného programu zameraných na výstavbu, kúpu či rekonštrukciu domov a bytov, v ktorých sa budú následne poskytovať individualizované a na potreby klienta zamerané sociálne služby.

Bratislavský samosprávny kraj

V sledovanom období pokračoval proces deinštitucionalizácie a transformácie Domova sociálnych služieb a zariadenia podporovaného bývania MEREMA a Domova sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov Rača. Transformačné plány zariadení boli schválené Zastupiteľstvom BSK. MPRV SR rozhodnutím zo dňa 25.6.2019 schválilo BSK žiadosť o poskytnutie nenávratného finančného príspevku pre Domov sociálnych služieb a zariadenie podporovaného bývania MEREMA, a rozhodnutím zo dňa 3.7.2018 schválilo BSK žiadosť o poskytnutie nenávratného finančného príspevku pre Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov Rača. Verejným obstarávaním bol vysúťažený dodávateľ stavebných prác, ktorý začal s ich realizáciou. Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov Rača pokračovalo s ďalšou fázou deinštitucionalizácie a transformácie zariadenia, tvorbou transformačného plánu druhej časti zariadenia.

Do výzvy na zapojenie sa do národného projektu Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov, boli zapojené ďalšie ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK: Domov

sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov Kaštieľ, Domov sociálnych služieb pre dospelých v Báhoni, Centrum sociálnych služieb Pod Karpatmi, Zariadenie sociálnych služieb Pod hradom a Gaudeamus – Zariadenie komunitnej rehabilitácie. V priebehu roka 2020, rešpektujúc pandemickú situáciu, prebiehalo vzdelávanie pracovníkov a začali práce na tvorbe transformačných plánov zariadení.

Trnavský samosprávny kraj

TTSK sa zapojením do procesu deinštitucionalizácie a transformácie ZSS snaží zavádzať rozvojové trendy v oblasti poskytovania sociálnych služieb, ktoré zabezpečia jednotlivcovi sociálny proces postupnej zmeny od inštitucionálnej starostlivosti k nezávislému životu s podpornými službami v komunite. Do NP deinštitucionalizácie je zapojených 8 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK:

- DSSpDD Okoč - v súčasnosti (2020 – 2021) je zariadenie v prechodnej etape deinštitucionalizácie a pripravuje sa na výstavbu bytových jednotiek,
- DSSpDD Rohov, DSSpD – Košúty – sú v „mäkkej časti“ projektu, v priebehu rokov 2019 a 2020 vypracovali transformačné plány, ktoré v decembri 2020 zaslali na oponentúru IA MPSVR SR,
- DSSpD Veľký Meder, DSSpDD Medveďov, DSSpD Moravský Sv. Ján - v roku 2020 podali prihlášku do NP DI ZSS – Podpora transformačných tímov. Nachádzajú sa v „mäkkej časti“ projektu, prechádzajú vzdelávaním, prípravnými aktivitami a priebežne vypracovávajú transformačné plány,
- DSSpD Bojková, DSSpDD Šoporňa – Štrkovec – v októbri 2020 zaslali prihlášku do NP DI.

Cieľom transformácie je dosiahnuť poskytovanie takých sociálnych služieb, ktoré budú „šité na mieru prijímateľom sociálnych služieb“.

Nitriansky samosprávny kraj

NSK zabezpečuje humanizáciu podporou deinštitucionalizácie, skvalitňovaním existujúcich sociálnych služieb vo svojom regióne a individuálnym prístupom k prijímateľom sociálnych služieb. NSK pripravuje proces deinštitucionalizácie v dvoch zariadeniach vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Zároveň podporuje a vytvára podmienky na poskytovanie sociálnej služby na komunitnej úrovni.

Trenčiansky samosprávny kraj

V roku 2020 pokračoval proces prípravy projektu s názvom „Vytvorenie podmienok pre deinštitucionalizáciu Domova sociálnych služieb Adamovské Kochanovce“. Verejné obstarávanie na Výstavbu jednotlivých rodinných domov bolo ukončené, v jednom prípade prebiehalo v decembri 2020 vyhodnocovanie ponúk a v jednom prípade prebiehal proces verejného obstarávania (rekonštrukcia budovy internátu SZŠ).

Banskobystrický samosprávny kraj

ZSS s celoročnou pobytovou formou majú v kraji dlhodobu prvenstvo. BBSK v prípadoch 2 zariadení zahájil proces deinštitucionalizácie domovov sociálnych služieb (v Ladomerskej Vieske a Veľkom Blhu), kde sú zahrnutí aj prijímatelia v seniorskom veku, hoci prevažujú prijímatelia v produktívnom veku.

BBSK poskytuje a financuje sociálnu službu podpora samostatného bývania, ktorá je tiež prioritne určená pre občanov v produktívnom veku. Jej poskytovateľom je od roku 2015 zariadenie BBSK so sídlom v Lučenci. Podpora samostatného bývania, sa v roku 2020 poskytovala celkom 15 prijímateľom v 6 bytoch, spolu v rozsahu 3 885 hodín, financovanie z rozpočtu bolo vo výške 37 897 eur. V rámci konzultácii so záujemcami o poskytovanie sociálnych služieb v zariadeniach určených pre seniorov, zamestnanci oddelenia sociálnych služieb BBSK usmerňujú v tom zmysle, aby záujemcovia zriaďovali nízkokapacitné zariadenia, ktoré sú umiestnené priamo v komunite v prepojení na občiansku vybavenosť, s dobrou dopravnou dostupnosťou, s možnosťou využívať všetky služby, aké sú poskytované občanom príslušnej obce. Prioritne sú však usmerňovaní k zriaďovaniu ambulantných, podporných a terénnych sociálnych služieb, čo má BBSK zapracované aj vo svojich koncepčných materiáloch.

Ako podporné služby sú v registri BBSK zapísané 3 jedálne, 6 pracovní, 32 denných centier v 11 obciach. V kraji je 17 denných stacionárov určených pre seniorov. V prípade novoregistrovaných pobytových zariadení, je kapacita maximálne 40 miest, v niektorých prípadoch menej.

Žilinský samosprávny kraj

ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK sa zapojili do Národného projektu Deinštitucionalizácie (ďalej len „DI“) ZSS – Podpora transformačných tímov ITMS2014-312041R446, ktorý realizuje IA MPSVR SR

v spolupráci s partnermi: Radou pre poradenstvo v sociálnej práci, Slovenskou úniou podporovaného zamestnávania a Fakultou architektúry STU – Výskumným a školiacim centrom bezbariérového navrhovania – CEDA. Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

V súčasnosti v ŽSK prebieha tretí cyklus zapojenia sa ZSS do projektu DI.

V prvom cykle sa zapojili 3 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK:

- Centrum sociálnych služieb Straník,
- Centrum sociálnych služieb Zákamenné,
- Domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie Liptovský Hrádok
- ✓ ZSS spracovávajú Transformačný plán zariadenia podľa publikácie „Metodika prípravy“, vydanéj IA MPSVR SR v roku 2015,
- ✓ uskutočnilo sa monitorovanie a hodnotenie pripravenosti zariadení sociálnych služieb na proces transformácie a deinštitucionalizácie, pričom výsledok „Monitorovania a hodnotenia pripravenosti zariadení na proces transformácie a deinštitucionalizácie“ jednotlivé zariadenia pripomienkovali a osobne prerokovali,
- ✓ spracúvajú rôzne analýzy, hľadajú vhodné domy, byty, pozemky, ktoré by mohli byť použité v procese deinštitucionalizácie.

V druhom cykle sa zapojili 3 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK:

- Centrum sociálnych služieb TAU, Turie,
  - Centrum sociálnych služieb ORAVA, Tvrdošín,
  - Centrum sociálnych služieb Kamence, Kysucké Nové Mesto.
- ✓ ZSS absolvovali online školenia a konzultácie,
  - ✓ bolo ukončené plánované vzdelávanie na rok 2020.

V treťom cykle sa plánujú zapojiť 2 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK:

- Domov sociálnych služieb Méta, Martin.
- CSS Terchová.

1.2. Podporiť rozvoj terénnej sociálnej práce v obci poskytujúcej starším ľuďom a ich rodinám podporu a flexibilné služby a prispievajúcich k nezávislosti a sociálnej participácii starších ľudí.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Národné projekty Podpora a zvyšovanie kvality terénnej sociálnej práce (NP TSP II) a Budovanie odborných kapacít na komunitnej úrovni (NP BOKKÚ), sú pokračovaniami národných projektov Terénna sociálna práca v obciach I. a Národný projekt Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni. Uvedené projekty sú implementované v rokoch 2019-2022 a svojimi aktivitami a určenými cieľovými skupinami vytvárajú v zapojených obciach podmienky na podporu a flexibilné služby pre starších ľudí a ich rodiny, a prispievajú tak k nezávislosti a sociálnej participácii starších ľudí.

Terénna sociálna práca je považovaná za jeden z kľúčových nástrojov v oblasti sociálnej inklúzie – ide o celé spektrum aktivít, ktoré vykonávajú terénni sociálni pracovníci a terénni pracovníci v prospech zraniteľných jednotlivcov a skupín. Ako sa ukazuje z praxe, význam terénnej sociálnej práce je pre obce, na ktoré prešla povinnosť poskytovať alebo zabezpečovať pre svojich obyvateľov sociálne služby, značný (Hrustič et al, 2009). V dôsledku decentralizácie sociálnych služieb, musia obce čeliť rozsiahlemu množstvu lokálnych problémov a ťažkostí – napomáhať pri sociálnej integrácii, vo

vzdelávacích programoch, riešení bytovej otázky, ochrany zdravia, a pod. Aj tieto dôvody sú motiváciou, prečo MPSVR SR naďalej podporuje výkon terénnej sociálnej práce, a v tejto podpore mieni pokračovať aj v budúcnosti. Význam terénnej sociálnej práce spočíva o.i. v tom, že sa realizuje priamo v prirodzenom prostredí klientov. Terénna práca v marginalizovaných rómskych komunitách predstavuje významný nástroj sociálneho začleňovania jednotlivcov a skupín. Terénna sociálna práca a terénna práca pôsobia ako prostredníci medzi očakávaniami etablovanej spoločnosti a možnosťami, resp. schopnosťami jednotlivcov, ktorí čelia viacerým formám deprivácie a marginalizácie. Toto znevýhodnenie je zároveň príčinou a dôsledkom nízkeho sociálneho kapitálu a celkovo nízkej schopnosti vysporiadať sa s každodennými problémami od zabezpečenia stravy, bývania či základnej hygieny, cez sprostredkovanie kontaktu s úradmi, miestnymi autoritami, až po pomoc pri finančných ťažkostiach spojených s úžerou. Potvrdzujú to aj samotné dáta, keď medzi najpočetnejšími kategóriami aktivít terénnej sociálnej práce a terénnej práce, boli práve kategórie uľahčovanie komunikácie medzi klientom a inými subjektmi, poradenstvo v oblasti financií, poradenstvo v oblasti zabezpečenia základných životných potrieb, poradenstvo v oblasti ochrany zdravia.

Ďalším nástrojom, ktorý dokáže na lokálnej úrovni účinne koordinovať rôznorodé intervenčné programy a poskytovať komplexné sociálne a komunitné služby podľa špecifických potrieb cieľových skupín, sú práve komunitné centrá (KC). Poslaním KC je prostredníctvom poskytovania komplexných sociálnych a komunitných služieb prispieť k sociálnemu začleňovaniu osôb sociálne vylúčených, a to ako na individuálnej, tak aj na lokálnej úrovni. V súčasnom období sú KC zadefinované v zákone o sociálnych službách ako sociálna služba, t. z., že registráciou poskytovateľa sociálnej služby v KC v registri poskytovateľov sociálnych služieb, je vytvorený nástroj pre overovanie fungovania, kontroly a kvality poskytovaných služieb KC. Implementácia projektu a registrácia poskytovateľov sociálnej služby pre druh sociálnej služby krízovej intervencie v zariadení, ktorým je KC, napomohla k zjednoteniu a harmonizácii fungovania KC podľa jednotných princípov.

Národný projekt Podpora a zvyšovanie kvality terénnej sociálnej práce (NP TSP II.), ktorého hlavným cieľom je začlenenie ľudí vylúčených alebo ohrozených sociálnym vylúčením a chudobou do spoločnosti, reálne zlepšenie ich životnej situácie smerom k životu v dôstojných podmienkach, a to prostredníctvom výkonu terénnej sociálnej práce a realizácie komplexných nadväzujúcich činností, umožňujúcich reálnu zmenu ich životných podmienok. Národný projekt nadväzuje na dva národné projekty: Terénna sociálna práca a Terénna sociálna práca v obciach I, ktoré sa realizovali v rámci OP ZaSI (2012-2015) a OP LZ (2015-2019), a zohľadňujúc výsledky predchádzajúcich národných projektov, prináša inovácie identifikované ako potrebné na základe výsledkov realizovaných analýz, evaluácií a fokusových skupín. V porovnaní s predchádzajúcimi NP, je inováciou pozícia odborných pracovníkov pre kariérne, dlhové poradenstvo a poradenstvo v oblasti bývania. Ľudia z marginalizovaných rómskych komunít a ľudia bez domova patria medzi cieľové skupiny, pri ktorých bežne využívané intervencie zo strany štátu takmer úplne zlyhávajú. Životnými podmienkami, v ktorých žijú, však patria medzi najviac ohrozené skupiny obyvateľstva. Terénna sociálna práca je metóda sociálnej práce, ktorá (ako jedna z mála) s ľuďmi z týchto cieľových skupín dosahuje veľmi dobré výsledky práce. Keďže ľudia z marginalizovaných rómskych komunít, ako aj ľudia bez domova, patria medzi najviac vylúčené skupiny obyvateľstva, ako aj skupiny najviac ohrozené chudobou, cieľom je ich aktivizácia a postupné zapájanie do života spoločnosti smerom k dôstojnému životu a možnosti rozvíjania vlastného potenciálu. Najväčší počet opatrení (intervencií) sa týka riešenia problémov ľudí z cieľových skupín v oblastiach zamestnania, financií, bývania, vzdelávania a sociálneho zabezpečenia. Prostredníctvom odborných aktivít v oblastiach zamestnávania, financií a bývania nadväzujúcich na výsledky terénnej sociálnej práce, je sledovaný cieľ vo zvýšenej miere dosahovať konkrétnejšie výsledky pre životy ľudí z cieľových skupín. Ide o riešenie problémov, pri ktorých je nevyhnutná nadväznosť na výsledky terénnej sociálnej práce a komplexný prístup riešenia. Prijímateľom je IA MPSVR SR, finančná alokácia je vo výške 34 598 800,09 eura s obdobím realizácie 09/2019 – 06/2023 a územnou platnosťou vo všetkých samosprávnych krajoch Slovenskej republiky. Aktuálne je do projektu zapojených 204 subjektov s celkovo 476 zamestnancami.

Národný projekt Budovanie odborných kapacít na komunitnej úrovni (NP BOKKÚ), ktorého hlavnou aktivitou je budovanie odborných kapacít vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie

na komunitnej úrovni, menovite sociálnej služby v KC, nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu a sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre. Konečným cieľom je poskytovať kvalitnú odbornú podporu jednotlivcom a rodinám ohrozeným chudobou a sociálnym vylúčením k svojpomocnému riešeniu svojich sociálnych problémov, rovnako podporu rozvoja celých komunit, a to cieleným využívaním komunitných zdrojov. Národný projekt nadväzuje na dva národné projekty a to: Národný projekt Komunitné centrá a národný projekt Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni – komunitných centier, nízkoprahových denných centier, ako aj nízkoprahových sociálnych služieb pre deti a rodinu (ďalej len „KC/NDC/NSSDR“), ktoré sa realizovali v rámci OP ZaSI a OP LZ, pričom zohľadňuje výsledky predchádzajúcich národných projektov a v rámci inovatívnosti zavádza samostatnú pracovnú pozíciu - komunitného pracovníka - ako profesionálneho nástroja podpory rozvoja komunit. Aj pod vplyvom platnej legislatívy sociálnych služieb, je súčasné nastavenie výkonu pracovných pozícií v KC orientované, najmä na individuálnu prácu alebo prácu v skupine, kedy medzi najčastejšie odborné a ďalšie činnosti KC patria najmä aktivity individualizovaného sociálneho poradenstva (napr. v oblasti dlhov a riešenia finančnej situácie, podpory zamestnania jednotlivcov, či bývania jednotlivcov a rodín), aktivity edukačného charakteru určené pre deti a mládež (doučovanie, preventívne programy, voľnočasové aktivity). Prijímateľom je IA MPSVR SR, finančná alokácia je vo výške 23 322 709,13 eur s obdobím realizácie 09/2019 – 12/2022 a územnou platnosťou vo všetkých samosprávnych krajoch Slovenskej republiky. Aktuálne je do projektu zapojených 87 subjektov s celkovo 255 zamestnancami.

Bratislavský samosprávny kraj

Vyššie uvedené služby spadajú medzi druhy sociálnych služieb a odborné činnosti, ktoré podľa zákona o sociálnych službách patria medzi kompetencie obcí. Jednou z priorít a návrhov odporúčaní z pozície BSK pre samosprávy regiónu BSK, ktoré sú uvedené v Konceptii rozvoja sociálnych služieb v kompetencii BSK je „Zabezpečiť pomoc starším ľuďom a ich opatrovateľom“. BSK odporučilo obciam umožniť občanom zotrvať v prirodzenom prostredí a uprednostňovať preto terénne sociálne služby pred pobytovými.

Trnavský samosprávny kraj

V roku 2020 bola vypracovaná - Konceptia rozvoja sociálnych služieb na území Trnavského samosprávneho kraja 2021 – 2023, v ktorej sú spracované hlavné ciele, ktoré by mal TTSK do roku 2023 dosiahnuť. Jednou z prioritných oblastí je oblasť poskytovania sociálnych služieb – rozvoj siete sociálnych služieb zvýšenie ich dostupnosti, nakoľko niektoré druhy sociálnych služieb (predovšetkým terénne, ambulantné a nízkokapacitné pobytové sociálne služby), sú v TTSK nedostatočne rozvinuté alebo absentujú.

Banskobystrický samosprávny kraj

BBSK vedie Register poskytovateľov sociálnych služieb Banskobystrického kraja. Súčasťou procesu registrácie sú poradenstvo a individuálne konzultácie so starostami obcí, s primátormi miest a neverejnými poskytovateľmi, v rámci ktorých sú zo strany BBSK usmerňovaní v tom zmysle, aby sa priority zameriavali na terénne služby a rozvoj terénnej sociálnej práce v obci.

Žilinský samosprávny kraj

Vykonávané priebežne (viď 7.4.2. opatrenie 1.1.).

1.3. Podporovať opatrenia na prevenciu inštitucionalizácie a závislosti na dlhodobej starostlivosti.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s MZ SR

Spolupracujúce subjekty: obce a VÚC, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V rámci legislatívnych zmien podporujúcich proces deinštitucionalizácie novela zákona o sociálnych službách, vykonaná s účinnosťou od 1. januára 2018 zákonom č. 331/2017 Z. z., ktorým sa mení

a dopĺňa zákon o sociálnych službách vzhľadom na povahu a charakter služby včasnej intervencie, a najmä jej preventívne pôsobenie z hľadiska nepriaznivých dôsledkov zdravotného postihnutia dieťaťa od 0-7 rokov veku na jeho sociálne začlenenie a začlenenie jeho rodiny, novo ustanovila povinnosť VÚC poskytovať finančný príspevok na prevádzku tejto sociálnej služby, ak o poskytovanie VÚC požiada neverejného poskytovateľa tejto sociálnej služby. Právnou podmienkou je neposkytovanie tejto sociálnej služby s cieľom dosiahnuť zisk, a žiadosť VÚC o poskytovanie tejto sociálnej služby neverejného poskytovateľa sociálnej služby, a to pri viazanosti právom výberu poskytovateľa sociálnej služby fyzickou osobou, ktorá je odkázaná na sociálnu službu a žiada o jej zabezpečenie a realizáciou práva informovaného výberu poskytovateľa tejto sociálnej služby (vrátane dostupnosti informácii v zrozumiteľnej forme o spôsobe poskytovania sociálnej služby, o úhrade za sociálnu službu a cieľovej skupine, ktorej je poskytovaná). Takto realizovaná finančná podpora poskytovateľov služby včasnej intervencie priaznivo prispela k rozvoju, dostupnosti a udržateľnosti tejto sociálnej služby. Tento rozvoj dokumentuje aj zvýšenie počtu poskytovateľov služby včasnej intervencie v prospech rodín s deťmi so zdravotným postihnutím. Na základe aktuálnych údajov z Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb, sa na území Slovenskej republiky služba včasnej intervencie poskytuje na 80. miestach – 30. verejnými aj neverejnými poskytovateľmi tejto sociálnej služby.

Žilinský samosprávny kraj

Vykonávané priebežne (viď 7.4.2. opatrenie 1.1.)

7.4.4. Poskytovatelia neformálnej starostlivosti (opatrovatelia) a ich sociálna ochrana

Cieľ: Podporiť poskytovateľov neformálnej starostlivosti (opatrovateľov) a ich sociálnu ochranu.

Opatrenia:

1.1. Zabezpečiť prístup k informáciám a k základnému školeniu o problematike starostlivosti o starších ľudí odkázaných na pomoc iných osôb aj osobám, ktoré poskytujú neformálnu pomoc.

Gestor: obce

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: s plnením opatrenia sa nezačalo

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Opatrenie bude MPSVR SR realizovať v kontexte s novou systémovou zmenou podpory odkázanosti fyzických osôb odkázaných na pomoc inej osoby pri sebaobsluže z prostriedkov štátneho rozpočtu, a to v súlade so záväzkom z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020-2024.

1.2. Vytvoriť podmienky na zvýšenie zamestnanosti starších žien, ktoré sa podieľajú na poskytovaní neformálnej pomoci rodinným príslušníkom odkázaným na pomoc iných fyzických osôb, najmä flexibilným pracovným časom a tiež prostredníctvom sociálnych služieb poskytovaných denne terénnou formou a ambulantnou formou.

Gestor: obce a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Bratislavský samosprávny kraj

BSK vynakladá finančné prostriedky na poskytovanie alebo zabezpečenie poskytovania sociálnych služieb ambulantnou formou pre občanov BSK so zdravotným postihnutím.

Trnavský samosprávny kraj

Opatrovateľská služba nie je kompetenciou VÚC. Primárne sa touto starostlivosťou zaoberajú mestá a obce. V rámci rozvoja tohto cieľa TTSK podporoval aj v roku 2020 mnohých poskytovateľov terénnych a ambulantných foriem sociálnej služby poskytovaných aj starším občanom, ktoré sú v zákonnej kompetencii VÚC prostredníctvom ich financovania zo svojho rozpočtu. Okrem tejto skutočnosti TTSK zabezpečil distribúciu OOPP a antigénových testov (certifikátov) všetkým poskytovateľom sociálnych služieb podľa registra vo svojom územnom obvode.

Nitriansky samosprávny kraj

ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK poskytujú sociálne služby aj ambulantnou formou, čo v konečnom dôsledku môžeme chápať ako jednu z podmienok na zvýšenie zamestnanosti starších žien, ktoré sa podieľajú na poskytovaní neformálnej pomoci rodinným príslušníkom odkázaným na pomoc iných fyzických osôb. V ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK, sa zo strany zamestnancov doposiaľ nestretli s požiadavkou flexibilného pracovného času z dôvodu poskytovania neformálnej pomoci rodinným príslušníkom odkázaným na pomoc iných fyzických osôb. Pri určovaní pracovnej doby a pri rozpisoch služieb sa prihliada na potreby zamestnancov, napr. možnosti dopravy na pracovisko, opatrovanie blízkeho rodinného príslušníka, rodinné dôvody, a pod.

Trenčiansky samosprávny kraj

V ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK je zamestnaných 1 283 zamestnancov, z ktorých takmer 80 % tvoria ženy a v celkovom počte zamestnancov je cca 800 zamestnancov vo veku nad 50 a viac rokov.

Žilinský samosprávny kraj

Vykonávané priebežne (viď 7.4. opatrenie 1.8. a 1.15 a 7.4.2. opatrenie 1.1.)

ŽSK je zastupujúcim krajom za SK8 v oblasti sociálnych vecí. Zamestnanci ŽSK sú aktívnymi členmi vo výboroch a pracovných skupinách v oblasti sociálnych vecí, kde sa aktívne zapájajú aj svojimi návrhmi na zmenu trvalej udržateľnosti financovania sociálnych služieb.

Banskobystrický samosprávny kraj

V ZSS BBSK je z celkového počtu 1 751 zamestnancov až 1 548 žien s výrazným zastúpením žien vo veku 50 a viac rokov. Keďže väčšina z nich pracuje v nepretržitej prevádzke, sú limitované možnosti pre flexibilný pracovný čas. Napriek tomu sa všetci poskytovatelia snažia prispôsobiť pracovný čas vzhľadom na individuálne rodinné podmienky zamestnankýň, resp. zamestnancov. Vzhľadom na nedostatočné zastúpenie terénnych a ambulantných sociálnych služieb v kraji, nie sú v dostatočnej miere vytvorené podmienky na zvýšenie zamestnanosti starších žien, ktoré sa podieľajú na neformálnej pomoci rodinným príslušníkom odkázaným na pomoc iných fyzických osôb.

Košický samosprávny kraj

KSK poskytuje odľahčovaciu službu vo všetkých zariadeniach v svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, čím podporuje opatrovateľov napriek tomu, že ide o priamu kompetenciu obcí.

1.3. Zvýšiť úroveň sociálnej ochrany neformálne opatrujúcich fyzických osôb tak, aby sa predchádzalo riziku ich chudoby a riziku sociálneho vylúčenia a zvýšila sa schopnosť členov rodín prevziať starostlivosť o starších rodinných príslušníkov.

Gestor: MPSVR SR

Termín plnenia: 2018

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia upravuje zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného

postihnúť“). Novelizáciou uvedeného zákona, vykonanou s účinnosťou od 1. júla 2018 zákonom č. 191/2018 Z. z., sa prispelo k zvýšeniu úrovne sociálnej ochrany opatrovujúcich osôb, úpravou výšky peňažného príspevku na opatrovanie v závislosti od počtu opatrovaných osôb a rozsahu opatrovania ako i zmenou vo výplate peňažného príspevku na opatrovanie v prípade úmrtia opatrovanej osoby s cieľom prekonať obdobie po jej smrti:

- výška peňažného príspevku na opatrovanie sa ustanovila pevnou sumou a zaviedla sa možnosť jej zmeny prostredníctvom nariadenia vlády SR vždy k 1. júlu,
- pre poberateľov v produktívnom veku vzrástla základná výška peňažného príspevku na opatrovanie o cca 120 eur, a to z pôvodných 249,35 eura na 369,36 eura,
- zásadne sa zvýšila aj výška peňažného príspevku na opatrovanie pre poberateľov dôchodkovej dávky o cca 92 eur, a to z pôvodných 92,52 eura na 184,71 eur pri opatrovaní jednej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím,
- upustilo sa od krátenia výšky peňažného príspevku na opatrovanie pri hospitalizácii osoby s ťažkým zdravotným postihnutím presahujúcej 30 dní (v prípade, že osoba vykonávajúca opatrovanie je sprievodcom osoby s ťažkým zdravotným postihnutím v zdravotníckom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti),
- zvýšila sa hranica ochrany príjmu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím z 1,7 na 2 násobok sumy životného minima pre plnoletú fyzickú osobu,
- v prípade úmrtia opatrovanej fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, sa vyplatí peňažný príspevok na opatrovanie za celý mesiac, v ktorom opatrovaná osoba zomrela, ako aj za nasledujúci mesiac.

K ďalšiemu zvýšeniu peňažného príspevku na opatrovanie pre obe skupiny poberateľov prišlo od 1. júla 2019, a to na základe nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 172/2019 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie a výška peňažného príspevku na opatrovanie. Od uvedeného dátumu je základná výška peňažného príspevku na opatrovanie u poberateľov v produktívnom veku 430,35 eur mesačne, teda v sume čistej minimálnej mzdy. U poberateľov, ktorým je poskytovaný dôchodok, výška peňažného príspevku vzrástla na 215,18 eur mesačne, pri opatrovaní jednej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím.

1.4. Zabezpečiť rozvoj odľahčovacej služby pre rodinných opatrovateľov v záujme udržania ich fyzického a duševného zdravia.

Gestor: obce

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Združenie miest a obcí Slovenska

Problematika riešenia zabezpečenia odľahčovacích služieb pre rodinných opatrovateľov je problematickou oblasťou celého systému sociálnych služieb, a to aj v podmienkach verejných poskytovateľov sociálnych služieb. Samosprávy, ktoré túto službu poskytujú, je možné považovať za príklady dobrej praxe pre ostatné mestá a obce. Propagácia tejto sociálnej služby, by si ale do budúcnosti zaslúžila výraznejšiu propagáciu.

Trnavský samosprávny kraj

V roku 2020 bola v ZSS OvZP TTSK poskytovaná odľahčovacia služba pre opatrovateľov, ktorí sa starajú o ľudí odkázaných na pomoc inej fyzickej osoby v domácom prostredí celkom v 9 ZSS.

1.5. Podporovať poskytovanie dlhodobej starostlivosti v komunitách s previazanosťou a kontinuitou neformálnej starostlivosti aj formálnej starostlivosti v záujme vytvorenia podmienok na zosúladenie pracovného a rodinného života.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V nariadení vlády Slovenskej republiky č. 175/2019 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili vek potrebný na nárok na starobný dôchodok na rok 2020, sa diferencuje výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou pre pobytovú sociálnu službu v zariadení a pre ambulantnú sociálnu službu v zariadení. Východiskový pomer tejto potrebnej osobnej starostlivosti, na účely určenia výšky tohto finančného príspevku, pri poskytovaní ambulantnej sociálnej služby v zariadení oproti pobytovej sociálnej službe v zariadení, sa uplatňuje vo výške 2/3- t.j. cca 66,67 % podielu časového rozsahu (podľa prílohy č. 6 k zákonu o sociálnych službách, účinné do 31. 12. 2018, tento pomer premietnutý do výšky finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou, pri poskytovaní ambulantnej sociálnej služby v zariadení oproti pobytovej sociálnej službe v zariadení predstavoval len 1/2).

Výška finančného príspevku pre ambulantnú sociálnu službu v zariadení podmienenom odkázanosťou, vo svojich dôsledkoch totiž predstavuje vyššiu mieru finančnej podpory, a to aj v záujme vytvorenia motivačných nástrojov pre širšiu preferenciu tejto formy poskytovanej sociálnej služby pred pobytovou formou sociálnej služby a jej želaný rozvoj. Tento prístup k určaniu vzájomného pomeru výšky finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou pre pobytovú sociálnu službu v zariadení a pre ambulantnú sociálnu službu v zariadení, sa uplatnil aj v nariadení vlády Slovenskej republiky č. 173/2020 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili vek potrebný na nárok na starobný dôchodok na rok 2021.

Žilinský samosprávny kraj

Vid' opatrenie 1.2.

Banskobystrický samosprávny kraj

V roku 2020 boli zaregistrovaní ďalší noví poskytovatelia ambulantných a terénnych sociálnych služieb pre fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, čím sa vytvárajú podmienky pre poskytovanie dlhodobej starostlivosti v komunitách Banskobystrického kraja s previazanosťou a kontinuitou neformálnej starostlivosti v záujme vytvorenia podmienok na zosúladenie pracovného a rodinného života. BBSK poskytol v roku 2020 finančný príspevok na prevádzku pre 9 neverejných poskytovateľov rôznych ambulantných služieb v kraji (pre iné cieľové skupiny ako seniori), čo predstavuje 102 prijímateľov iných cieľových skupín ako sú seniori.

Trenčiansky samosprávny kraj

V ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK, je zamestnaných 1 283 zamestnancov, z ktorých takmer 80 % tvoria ženy a v celkovej počte zamestnancov, je cca 800 zamestnancov vo veku nad 50 a viac rokov.

1.6. Zabezpečiť odbornú podporu, informácie a pomoc (vrátane finančnej podpory) rodinám a opatrovateľom (vrátane ich psychosociálnej podpory).

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Novelou zákona o sociálnych službách, vykonanou s účinnosťou od 1. januára 2018 zákonom č. 331/2017 Z. z., sa vykonali viaceré zmeny a doplnky právnej úpravy dotýkajúcej sa služby včasnej intervencie. Novo sa vymedzila stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím, a to v záujme precizovania obsahu tejto odbornej činnosti, ktorej obsahom je vykonávanie konkrétnych postupov a techník, ktoré podporujú psychomotorický vývoj dieťaťa, rozvoj komunikácie a adaptáciu dieťaťa na vonkajšie prostredie, a to v súlade s jeho individuálnymi potrebami vychádzajúcimi z dôsledkov jeho zdravotného postihnutia. Zamestnanci aplikujúci tieto konkrétne postupy a techniky, musia podľa jednotlivých druhov používaných techník a postupov spĺňať kvalifikačné predpoklady. Identifikácia individuálnych potrieb a schopností dieťaťa so zdravotným postihnutím je pritom realizovaná na základe multidisciplinárneho posúdenia so zapojením odborníkov príslušných profesií. Toto zapojenie novo predpokladá obsah služby včasnej intervencie, v rámci ktorej sa predpokladá aj utváranie podmienok na zabezpečenie integrovanej a koordinovanej sociálnej, zdravotnej, pedagogickej a psychologickéj podpory a pomoci dieťaťu.

Do stimulácie komplexného vývinu dieťaťa právna úprava predpokladá zapájať aj členov rodiny dieťaťa tak, aby získali potrebné zručnosti, vedomosti a prax v oblasti starostlivosti o svoje dieťa so špecifickými potrebami.

Stimuláciu komplexného vývinu dieťaťa so zdravotným postihnutím, ktorá je odbornou činnosťou, nie je novo možné vykonávať samostatne, teda ako samostatný druh sociálnej služby, ale len v spojení s ďalšími odbornými činnosťami v rozsahu ustanovenom pre službu včasnej intervencie. Dôvodom tejto novej úpravy je aj nové obsahové vymedzenie stimulácie komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím, ktorá môže účinnejším spôsobom kompenzovať dôsledky zdravotného postihnutia dieťaťa a prispieť k sociálnemu začleneniu celej rodiny dieťaťa len v spojení s ďalšími odbornými činnosťami poskytovanými v rámci služby včasnej intervencie.

Služba včasnej intervencie vyžaduje prierezovú participáciu odborníkov z viacerých oblastí, nadrezortnú spoluprácu, a to aj z hľadiska identifikácie potreby prijatia prípadných opatrení v legislatívnej i nelegislatívnej oblasti za účelom zabezpečenia jej dlhodobej udržateľnosti, dostupnosti aj kvality.

S pôsobnosťou VÚC vo veci zabezpečenia poskytovania služby včasnej intervencie je novo previazaná aj obligatornosť financovania tejto sociálnej služby zo strany vyššieho územného celku. Služba včasnej intervencie vyžaduje prierezovú participáciu odborníkov z viacerých oblastí, a to aj z hľadiska analýzy skutkového a právneho stavu v tejto oblasti a identifikácie potreby prijatia prípadných opatrení v tejto oblasti, a to tak v legislatívnej i nelegislatívnej oblasti. MPSVR SR zriadilo medzirezortnú pracovnú skupinu, ktorej cieľom je vytvoriť záväznú Národnú stratégiu rozvoja koordinovaných služieb včasnej intervencie a ranej starostlivosti (ďalej len „Národná stratégia“). Národná stratégia bude definovať spoločné prieniky pri poskytovaní služieb zameraných na deti za účelom zefektívnenia ich poskytovania, financovania a dostupnosti. Medzirezortná pracovná skupina predstavuje platformu pre koordináciu, aktivity vo vzťahu k zmenám v prístupoch, postojoch a problematike služieb zameraných na deti. Tento prístup bude vyžadovať aj prepojenie návrhov do súvisiacich zmien a doplnkov v príslušných právnych predpisoch. Národná stratégia bude výsledkom aktívneho dialógu zástupcov rezortov práce, sociálnych vecí a rodiny, školstva, vedy, výskumu a športu a zdravotníctva, miestnej a regionálnej samosprávy, ako aj mimovládneho sektora. Táto pracovná skupina nadväzuje na činnosť už v minulosti zriadenej pracovnej skupiny, ktorá riešila len problematiku služby včasnej intervencie.

1.7. Iniciovateľ a podporovateľ vzdelávacie a výcvikové programy pre neformálnych poskytovateľov zamerané na starostlivosť o starších ľudí, integrovaný prístup k zdraviu, pohodu a starostlivosť o starších ľudí, na sociálne a psychologické aspekty starnutia.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: s plnením opatrenia sa nezačalo

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Opatrenie bude MPSVR SR realizovať v kontexte s novou systémovou zmenou podpory odkázanosti fyzických osôb odkázaných na pomoc inej osoby pri sebaobsluže z prostriedkov štátneho rozpočtu, a to v súlade so záväzkom z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020-2024.

7.4.5. Koordinácia a integrácia dlhodobej zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb

Cieľ 1: Vytvoriť právne podmienky na možnosť úhrady nákladov za zdravotnú starostlivosť v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti poskytovanej vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb zo zdrojov verejného zdravotného poistenia.

Gestor: MZ SR v spolupráci s MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: obce a VÚC, poskytovatelia sociálnych služieb, zdravotné poisťovne, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: 2014

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V hodnotenom období nebola v predmete vecí prijatá žiadna legislatívna úprava. Viacdrojové financovanie sociálnych služieb posilnil s účinnosťou od 1. januára 2018 aj zákon č. 351/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, a to za ustanovených podmienok garantovaným poskytnutím paušálnej platby za ošetrovateľskú starostlivosť v ZSS (zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie) zo zdrojov verejného zdravotného poistenia, a to v rámci ustanoveného limitu minimálneho počtu určených lôžok na paušálnu úhradu za poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti.

Poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti vo vybraných druhoch ZSS v súlade so zákonom o sociálnych službách, ako aj podmienky jej poskytovania, rozsah a podmienky úrady ošetrovateľskej starostlivosti a uzatváranie zmlúv o poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti upravuje zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení zákonov v znení neskorších predpisov.

Problematika zabezpečenia integrovanej dlhodobej zdravotno - sociálnej starostlivosti aj z hľadiska riešenia problému starnutia obyvateľstva a z neho vyplývajúcich dôsledkov dostupnosti a dlhodobej udržateľnosti, bola teda postupne len parciálne riešená novelizáciami právnych predpisov v oblasti zdravotnej starostlivosti a v oblasti práva sociálneho zabezpečenia a zabezpečením ich vzájomnej previazanosti.

MPSVR SR v súčasnosti intenzívne spolupracuje s MZ SR na plnení záväzku z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020-2024 o úprave systému dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti, a to v rámci účelovo zriadenej pracovnej skupiny odborníkov, pričom ide o úvodnú etapu prác na príprave komplexu vzájomne prepojených systémových nových právnych úprav vo viacerých vzájomne prepojených oblastiach od reformy posudkovej činnosti, rozšírenia a obnovy kapacít následnej, dlhodobej a paliatívnej starostlivosti, reformu systému spolufinancovania dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti. Cieľom reformy dlhodobej starostlivosti, je vytvorenie strategického a legislatívneho rámca pre funkčné prepojenie zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Plánuje sa navrhnúť a prijať legislatívu, ktorá osobám so zdravotným postihnutím a seniorom zabezpečí poskytovanie zdravotnej starostlivosti uhrádzanej z verejného zdravotného poistenia v rovnakom rozsahu, kvalite a štandarde, ako ostatnej populácii, a to v zariadení sociálnych služieb, inom zariadení dlhodobej starostlivosti, alebo domácom prostredí.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK sa aktívne podieľal na vytvorení právnych podmienok uhrádzania nákladov na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb zo zdrojov verejného zdravotného poistenia. ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK zabezpečujú a poskytujú zdravotnú a ošetrovateľskú starostlivosť, vrátane predpísanej primeranej všestrannej rehabilitácie pre klientov zariadenia. Ošetrovateľskú starostlivosť poskytujú zamestnanci zariadenia, ktorí spĺňajú podmienky na výkon zdravotníckeho povolania osobám, ktorým sa poskytujú sociálne služby.

Z 26 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, má t. č. uzatvorenú zmluvu so zdravotnými poisťovňami 5 ZSS. Z 26 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, ktoré poskytujú sociálne služby v zariadení pre seniorov, v domove sociálnych služieb a v špecializovanom zariadení, by sa umiestnilo cca 500 prijímateľov sociálnej služby do zdravotníckeho zariadenia ako je hospic alebo psychiatrická liečebňa, nakoľko sú to už veľmi vážne stavy a podľa názoru jednotlivých štatutárov zariadení sociálnych služieb, je potrebná prioritne zdravotná starostlivosť. V ZSS od januára 2018 môžu poisťovne preplácať ošetrovateľské výkony vo výške 3,30 eur na pacienta na deň teda na lôžko, čo je podľa názoru ŽSK neadekvátna suma, nakoľko zdravotnícke zariadenia majú niekoľko násobne vyššie ohodnotené rovnaké úkony v zdravotníckom zariadení. ZSS v prípade, že uzatvoria zmluvu so zdravotnou poisťovňou, musia viesť nesmierne náročnú administratívnu agendu. Záznamy do dekurzov sa vedú na základe holistického prístupu, tzn. že okrem ošetrovateľských úkonov musia záznamy obsahovať aj úkony, ktoré nie sú ošetrovateľskými úkonmi, ako sú napr. kŕmenie, prezliekanie, kúpanie, a pod.

Štatutári ZSS majú problém predovšetkým takúto náročnú administratívu personálne „zabezpečiť“, a teda nie sú schopní takto zazmluvniť a viesť túto náročnú administratívu pre všetkých svojich klientov, ktorí majú na takéto úkony nárok, a boli by preplácané zo zdravotných poisťovní.

Náročnosť administratívy v ZSS je taktiež neporovnateľne náročnejšia s inými poskytovateľmi ošetrovateľskej starostlivosti, ako je napr. ADOS. ŽSK na dotknuté skutočnosti upozorňuje už dlhší čas rôznymi spôsobmi (pripomienkovanie, zúčastňovanie sa diskusií, výborov a pracovných skupín, kde je aktívnym členom).

7.5. Hmotná núdza a chudoba

Podľa EÚ SILC 2019 bolo v riziku chudoby 11,9 %¹ obyvateľov Slovenska, t. j. približne 640 tisíc osôb. V porovnaní s výsledkami EÚ SILC 2018, došlo opäť k miernemu poklesu, a to o 0,3 percentuálneho bodu. Podiel starších ľudí 65 + ohrozených rizikom chudoby bol na úrovni 8,7 % (viac boli ohrozené rizikom chudoby ženy – 10,5 % v porovnaní s mužmi - 6,1 %). Z hľadiska veku môžeme povedať, že deti sú vystavené vyššiemu riziku chudoby ako dospelé a staršie osoby. Starší ľudia naďalej patria medzi rizikom chudoby významne ohrozenú cieľovú skupinu, avšak v porovnaní s kategóriou detí 0–17 rokov, boli deti viac ohrozené rizikom chudoby (19 %). Výsledky EÚ SILC 2019 vo všeobecnosti potvrdzujú pozitívny trend vo vývoji chudoby na Slovensku. Do vývoja situácie v krajine výrazne zasiahla pandémia a jej dôsledky sa napriek prijatým pomocným opatreniam prejavajú aj v celkovom vývoji chudoby na Slovensku.

Základným nástrojom prevencie a odstraňovania chudoby starších ľudí je predovšetkým zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti dôchodkového systému a existencia účinných systémov služieb starostlivosti o starších ľudí. Pri zabezpečení adekvátneho príjmu starších ľudí, sa kladie dôraz na zabezpečenie ich príjmu zo systému dôchodkového poistenia.

Starším ľuďom, ktorí sa ocitli v núdzi, v zlej sociálnej situácii, bez príjmu alebo majú veľmi nízky príjem štát garantuje poskytovanie sociálnej ochrany. Systém sociálnej ochrany je zabezpečený predovšetkým prostredníctvom nástrojov pomoci v hmotnej núdzi (zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

V roku 2020 v systéme pomoci v hmotnej núdzi, bolo priemerne mesačne 1,9 % osôb vo veku 65 + (t.j. 2 565 osôb priemerne mesačne).

¹ zdroj EÚ SILC 2019, Štatistický úrad SR

V rámci zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, sa uplatňuje ochranný princíp vo vzťahu k starším ľuďom, tzn. u fyzickej osoby, ktorá dosiahla vek potrebný na nárok na starobný dôchodok. Neskúma sa možnosť zabezpečenia alebo zvýšenia si príjmu vlastnou prácou. Od roku 2019 sa uvedená povinnosť neskúma ani u fyzickej osoby, ktorá je poberateľom predčasného starobného dôchodku. Takýmto osobám vznikne nárok na ochranný príspevok v rámci pomoci v hmotnej núdzi. V rámci pomoci v hmotnej núdzi sa uplatňuje aj možnosť vzniku nároku na príspevok na bývanie v rámci poskytovanej pomoci v hmotnej núdzi v prípade osôb, ktorým sa poskytuje starostlivosť v zariadení sociálnych služieb pre seniorov. Za príjem na účely nároku na pomoc v hmotnej núdzi sa nepovažuje 25 % zo starobného dôchodku bez jeho zvýšenia na sumu minimálneho dôchodku, a z predčasného starobného dôchodku, pričom dôchodcovi, ktorý získal obdobie dôchodkového poistenia viac ako 25 rokov, sa táto suma zvyšuje o 1 % priznaného starobného dôchodku bez jeho zvýšenia na sumu minimálneho dôchodku a predčasného starobného dôchodku a vyplácaného starobného dôchodku a predčasného starobného dôchodku za každý ďalší rok dôchodkového poistenia získaného po 25. roku dôchodkového poistenia. Pomoc starším ľuďom je poskytovaná aj prostredníctvom Operačného programu potravinovej a materiálnej pomoci z Fondu Európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby, formou poskytovania potravinových balíčkov a hygienických balíčkov. V roku 2020 bola potravinová pomoc formou potravinových balíčkov distribuovaná 2 725 osobám vo veku 65+, čo tvorí 4,51 % z celkového počtu osôb (60 385 KP), ktorým bola poskytnutá potravinová pomoc. Základná materiálna pomoc formou hygienických balíčkov v roku 2020 nebola poskytnutá z dôvodu vyčerpania finančných prostriedkov alokovaných pre Opatrenie 4.

7.6. Sociálne začlenenie starších ľudí, ktorí majú ťažké zdravotné postihnutie

Cieľ: Podporovať sociálne začlenenie starších ľudí, ktorí majú ťažké zdravotné postihnutie.

Opatrenie:

Poskytovať účelovo viazané peňažné dávky za účelom zmiernenia znevýhodnení vyplývajúcich z ťažkého zdravotného postihnutia.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: ÚPSVaR

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia upravuje zákon o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia. Dňa 1. júla 2020 nadobudol účinnosť zákon č. 391/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zároveň sa zvýšila suma životného minima na základe Opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 174/2020 Z. z. o úprave súm životného minima. S účinnosťou od 1. júla 2020 sa zmenila výška peňažného príspevku na opatrovanie, a to Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 170/2020 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie a výška peňažného príspevku na opatrovanie. Dňa 24. júna 2020 vláda Slovenskej republiky na svojom rokovaní schválila nariadenie, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 102/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti

s ochorením COVID-19. Uvedenými právnymi predpismi boli prijaté nasledovné zmeny (všetky zmeny sú platné od 1. júla 2020):

Zmeny súvisiace so sumou životného minima:

Suma životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu sa zvyšuje na 214,83 € mesačne. V tejto nadväznosti sa zvyšujú aj výšky viacerých peňažných príspevkov na kompenzáciu nasledovne:

Peňažný príspevok	Výška v € mesačne
Na prepravu	max. 109,61
Na kompenzáciu zvýšených výdavkov na diétne stravovanie	
I. skupina	39,88
II. skupina	19,94
III. skupina	11,97
Na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo s opotrebovaním šatstva, obuvi a bytového zariadenia	19,94
Na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla	35,88
Na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom	47,85

Pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sa zohľadňuje príjem osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (vychádzajúc z príjmu spoločne posudzovaných osôb) a pri jednotlivých príspevkoch sú ustanovené hranice ochrany príjmu vo forme násobkov sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Z tohto dôvodu uvádzame prehľad násobkov:

Suma životného minima (SŽM)	pre jednu plnoletú FO v €	2 násobok SŽM v €	3 násobok SŽM v €	4 násobok SŽM v €	5 násobok SŽM v €
Od 1.7.2020	214,83	429,66	644,49	859,32	1 074,15

Peňažný príspevok na opatrovanie:

Pre poberateľov v „produktívnom veku“ je tzv. základná výška peňažného príspevku na opatrovanie:

- 476,74 € mesačne pri opatrovaní jednej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (ďalej len „osoba s ŤZP“),
- 634,06 € mesačne pri opatrovaní dvoch a viacerých osôb s ŤZP.

Pri poberateľoch v produktívnom veku sa už nebude poskytovať príspevok v nižšej výške z dôvodu, že opatrovanej osobe s ŤZP je poskytovaná ambulantná sociálna služba v rozsahu viac ako 20 hodín týždenne.

Pre poberateľov, ktorým je poskytovaný dôchodok (starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, výsluhový dôchodok alebo invalidný výsluhový dôchodok), je výška peňažného príspevku na opatrovanie:

- 238,37 € mesačne pri opatrovaní jednej osoby s ŤZP,
- 317,03 € mesačne pri opatrovaní dvoch a viacerých osôb s ŤZP,
- 209,77 € mesačne pri opatrovaní jednej osoby s ŤZP, ktorej sa poskytuje ambulantná sociálna služba v rozsahu viac ako 20 hodín týždenne,

- 294,84 € mesačne pri opatrovaní dvoch a viacerých osôb s ŤZP, ktorým sa poskytuje ambulatná sociálna služba viac ako 20 hodín týždenne,
- 307,52 € mesačne pri opatrovaní viacerých osôb s ŤZP, pričom jednej z nich sa poskytuje ambulatná sociálna služba viac ako 20 hodín týždenne.

Pri peňažnom príspevku na opatrovanie sa zrušilo znižovanie príspevku v prípade hospitalizácie opatrovanej osoby s ŤZP v zdravotníckom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti presahujúcej 30 dní, a to bez ohľadu na to, či poberateľ príspevku sprevádza osobu s ŤZP v zdravotníckom zariadení. Táto zmena sa týka tak poberateľov v produktívnom veku ako aj poberateľov, ktorým je poskytovaný dôchodok.

Peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla:

Na účely tohto príspevku sa podmienka využívania osobného motorového vozidla na prepravu na vzdelávacie aktivity považuje za automaticky splnenú vtedy, ak má osoba s ŤZP určený individuálny študijný plán, t.j. ak má rozhodnutím riaditeľa školy schválené individuálne vzdelávanie a jeho rozsah.

Peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo s opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia:

Tento peňažný príspevok je možné poskytovať aj tým osobám s ŤZP, ktorým sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba. Podmienkou je, že osoba s ŤZP má chronický stav, pri ktorom dochádza k nadmernému opotrebovaniu šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia v dôsledku ťažkých porúch mobility alebo používa technicky náročnú pomôcku spôsobujúcu uvedené opotrebovanie. Zoznam chronických stavov a technicky náročných pomôcok, je ustanovený v prílohe č. 7 zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia.

Prílohy zákona:

Boli zmenené viaceré prílohy zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia - č. 3, 7 a 18, týkajúce sa posúdenia osôb s Autizmom vrátane Aspergerovho syndrómu.

Príloha č. 3 – na účely určovania miery funkčnej poruchy pri poruchách psychického vývoja detí (poruchy hyperkinetické, poruchy správania, atď.), pervazívne vývinové poruchy (napr. autizmus), sa pri komplexnej poruche príkladom doplnilo postihnutie Aspergerov syndróm.

Príloha č. 7 – osoby s ŤZP postihnuté autizmom vrátane Aspergerovho syndrómu, budú považované za odkázané na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia.

Príloha č. 18 - zoznam zdravotných postihnutí na účely parkovacieho preukazu, sa príkladom doplnil o autizmus a Aspergerov syndróm.

Poskytovanie peňažného príspevku na prepravu počas mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s ochorením COVID-19 – ZMENA

Peňažný príspevok na prepravu:

Vzhľadom na uvoľnenie opatrení súvisiacich so zamedzením šírenia ochorenia COVID-19, sa od 1. júla 2020 poskytuje peňažný príspevok na prepravu opäť výlučne za podmienok ustanovených zákonom o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia. To znamená, že príspevok už nie je možné poskytovať v paušálnej výške bez predkladania dokladov. Od 1.7.2020 poberatelia príspevku opäť musia predkladať doklady o výdavkoch na prepravu príslušnému úradu PSVR, a príspevok sa poskytne štandardným spôsobom.

7.7. Skvalitňovanie života starších ľudí

7.7.1. Mobilita starších ľudí, ľahko prístupná a cenovo dostupná doprava

Cieľ 1: Vytvárať podmienky na udržateľnú kvalitu života starších ľudí, pre mobilitu starších ľudí a cenovo dostupnú dopravu.

Opatrenie:

Udržať a podľa možností aj zlepšovať súčasnú úroveň poskytovaných zliav z cestovného pre starších cestujúcich.

Gestor: v oblasti poskytovania sociálnych zliav MDVRR SR; v oblasti poskytovania komerčných zliav – jednotlivé železničné spoločnosti

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, jednotliví dopravcovia v železničnej doprave na základe Zmluvy o dopravných službách vo verejnom záujme

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo dopravy a výstavby SR

Úlohu považujeme za splnenú, keďže bezplatná preprava osôb nad 62 rokov, zavedená uznesením vlády č. 530 z 22. októbra 2014, je stále platná a poskytovaná.

Bratislavsky samosprávny kraj

V BSK majú seniori bezplatnú dopravu v rámci tarify IDS BK (Cenník č. 1/2015) osoby nad 70 rokov (musia sa preukázať SeniorPasom).

Nárok na zľavnenú dopravu (50 % zľava) majú:

- osoby od dovŕšenia 60. roku veku, ktoré sú poberatelia starobného, invalidného, resp. výsluhového dôchodku,
- osoby od dovŕšenia 62. roku veku,
- držiteľia preukazov ťažko zdravotne postihutej osoby a držiteľia preukazov ťažko zdravotne postihutej osoby so sprievodcom.

Starší ľudia, ak majú nárok, môžu využiť aj dodatočné zľavy schválené Zastupiteľstvom BSK:

- od 1.11.2015 zavedenie dodatočnej zľavy 90 % z ceny predplatného cestovného lístka v zóne 100+101 IDS BK pre držiteľov preukazov ŤZP/ŤZP-S s trvalým pobytom v Bratislavskom kraji, pre držiteľov Diamantovej plakety prof. MUDr. Janského s trvalým pobytom v Bratislavskom kraji, a pre držiteľov preukazov účastníkov protikomunistického odboja a politických väzňov s trvalým pobytom v Bratislavskom kraji,
- od 1.5.2016 zvýšenie dodatočnej zľavy na 100 % z ceny predplatného cestovného lístka v zóne 100+101 IDS BK pre držiteľov preukazov ŤZP/ŤZP-S s trvalým pobytom v Bratislavskom kraji, pre držiteľov Diamantovej plakety prof. MUDr. Janského s trvalým pobytom v Bratislavskom kraji, pre držiteľov preukazov účastníkov protikomunistického odboja a politických väzňov s trvalým pobytom v Bratislavskom kraji, a ich príbuzní v prvom rade (manžel, manželka, brat, sestra, deti), s trvalým pobytom v Bratislavskom kraji.
- od 1.10.2016 zavedenie zľavy 100 % z ceny predplatného cestovného lístka v zóne 100+101 IDS BK pre držiteľov preukazov protifašistického odboja s trvalým pobytom v Bratislavskom kraji, a ich príbuzní v prvom rade (manžel, manželka, brat, sestra, deti), s trvalým pobytom v Bratislavskom kraji.

Na základe cenníka cestovného BSK č. 1/2016, sa mimo územia IDS BK určuje bezplatné cestovné aj pre držiteľov SeniorPasu.

Na základe cenníka cestovného BSK č. 1/2016 sa mimo územia IDS BK určuje jednosmerné zľavnené cestovné pre:

- ťažko zdravotne postihnuté osoby, ktoré sú držiteľmi preukazu ŤZP a ŤZP-S,
- osoby od dovŕšenia 60. roku veku, ktoré sú poberateľmi starobného, invalidného, resp. výsluhového dôchodku,
- osoby od dovŕšenia 62 rokov veku,

- osoby od dovŕšenia 70 rokov veku, v prípade, ak nie sú držiteľmi SeniorPasu na DK.

Cieľ 2: Podpora mobility starších ľudí formou zlepšovania prístupnosti dopravnej infraštruktúry a služieb verejnej osobnej dopravy

Opatrenie:

Zvýšenie počtu bezbariérových prístupov k dopravnej infraštruktúre a zvýšenie počtu nízkopodlažných vozidiel verejnej osobnej dopravy.

Gestor: MDVRR SR

Spolupracujúce subjekty: relevantní prijímatelia pre projekty v rámci súčasného a budúceho operačného programu v sektore dopravy

Termín plnenia: priebežne do konca roku 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo dopravy a výstavby SR

Opatrenia na zabezpečenie bezbariérovosti sa realizujú pri všetkých projektoch modernizácie koľajovej infraštruktúry železníc (mimoúrovňový prístup na nástupištia železničných staníc, nájazdové rampy, kabínové výťahy, zdvíhacie plošiny, a pod.), infraštruktúry MHD (električkové trate) a nákupoch dráhových vozidiel (vlaky, trolejbusy a električky).

Spolupracujúcimi prijímateľmi pomoci sú Železnice Slovenskej republiky (železničná infraštruktúra, vybavenie infraštruktúry zdvíhacími plošinami), Železničná spoločnosť Slovensko, a. s. (železničné koľajové vozidlá), mestá Košice a Bratislava (električková infraštruktúra), mestá Žilina a Prešov (infraštruktúra trolejbusových dráh), Dopravný podnik Bratislava, a. s. (trolejbusy, električky), Dopravný podnik mesta Košice, a. s. (električky), Dopravný podnik mesta Žilina, spol. s r. o. (trolejbusy) a Dopravný podnik mesta Prešov, a. s. (trolejbusy).

Modernizácia železničnej infraštruktúry je takmer výhradne financovaná z fondov EÚ a nástroja CEF, a v rámci každého projektu sú pri výbere a schvaľovaní hodnotené a následne monitorované horizontálne princípy (rovnosť mužov a žien a nediskriminácia). V praxi sa sleduje pokrok v realizácii sledovaných indikátorov (počet bezbariérových prístupov do budov a na nástupištia, počet výťahov pre imobilných, hlasových a vizuálnych informačných systémov, vybavenie prístupových trás a perónov vodiacími prvkami pre nevidomých, počet upravených bezbariérových WC prístupných pre vozíčkarov, počet zdvíhacích plošín, popis ovládacích prvkov Braillovým písmom, a pod.).

Modernizácia koľajovej infraštruktúry v rámci miest Bratislava, Košice, Prešov a Žilina, je z pohľadu zabezpečenia prístupu osôb s obmedzenou mobilitou a orientáciou zameraná na odstránenie bariér pre vozíčkarov, pri prístupe na zastávky (nástupištia) z chodníkov a komunikácií, osvetlenie nástupíšť, vyznačenie prístupov pre osoby s poruchami zraku, vybavenie zastávok obrazovými informačnými systémami, a pod.

V rámci Operačného programu Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020 (OPII), vyjadrujú v tejto oblasti ciele a ich naplnenie horizontálne princípy rovnosť mužov a žien a nediskriminácia, ktoré sa sledujú za všetky projekty financované z tohto operačného programu. Stav napĺňania indikátorov za jednotlivé roky programového obdobia 2014 – 2020 ,je súčasťou príslušnej výročnej správy OPII.

Železničné koľajové vozidlá a infraštruktúra

V roku 2020 bolo uvedených do prevádzky 10 ks nových ľahkých motorových jednotiek radu 861, 10 ks elektrických dvojsystémových nízkopodlažných jednotiek radu 660/661 financovaných z OPII, a bolo odovzdané do prevádzky parkovisko (terminál P&R) v obci Ivanka pri Dunaji, vybavené v zmysle TSI PRM (6 parkovacích miest pre imobilných, bezbariérový úrovňový prístup na nástupištia, vodiace prvky pre slabozrakých na chodníkoch, osvetlenie plôch a prístupových komunikácií, kamerový dohľad a prístrešok pre bicykle).

Vozidlá a infraštruktúra MHD

V roku 2020 boli dodané a uvedené do prevádzky v meste Žilina (DPMŽ) spolu 2 nízkopodlažné trolejbusy typu ŠKODA 26TrA Solaris s pomocným pohonom z akumulátorov. Trolejbus je vybavený manuálnou výklopnou plošinou pre uľahčenie nástupu cestujúcich na vozíku. Priestor pre detský kočík a invalidný vozík, je vyčlenený oproti týmto dverám, je vybavený zariadením na ukotvenie vozíka počas prepravy a ovládacím tlačidlom pre privolanie asistenčnej služby pre výstup a nástup. Vozidlá sú vybavené hlasovým a obrazovým informačným systémom pre cestujúcich.

V roku 2020 bola uvedená do prevádzky nová električková trať v meste Bratislava v rámci stavby „Dúbravsko - Karloveská radiála, IV. etapa“ (celková dĺžka stavby predstavuje cca 6,77 km električkovej trate), kde boli v rámci IV. etapy zmodernizované spolu 4 zastávky (Molecova, Botanická záhrada, Lafranconi, Kráľovské údolie), ktoré sú prístupné pre osoby s obmedzenou mobilitou a orientáciou, sú vybavené vodiacimi pásmi pre slabozrakých a nevidiacich, obrazovým informačným systémom, a aj hlasovým pre slabozrakých a nevidiacich.

Bratislavský samosprávny kraj

Spoločnosť Slovak lines má k dispozícii, a využíva v doprave nízkopodlažné vozidlá - Iveco Crossway v počte 85 ks a Iveco Rosero First v počte 4 ks.

Žilinský samosprávny kraj

ŽSK financuje prímestskú autobusovú dopravu vykonávanú vo verejnom záujme, čím prispieva k zvyšovaniu kvality prepravy, zároveň nesie na pleciach sociálnu politiku štátu v oblasti dopravy, pretože znáša všetky náklady spojené s poskytovaním zliav žiakom, študentom, seniorom a hendikepovaným spoluobčanom (občanom s obmedzenou schopnosťou pohybu).

Zastupiteľstvo ŽSK v roku 2020 schválilo zmeny taríf, ktoré sa týkali seniorov a občanov so zdravotným postihnutím. ŽSK zmenou tarify chce dosiahnuť tiež väčšiu prehľadnosť a jednoduchosť tarífnych podmienok a zjednotenie zliav pre vybrané skupiny cestujúcich, tak, aby boli aj v súlade s novou vyhláškou 5/2020 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia týkajúce sa objednávaní verejnej osobnej dopravy. K zjednoteniu podmienok došlo u ZŤP, ZŤP-S a sprievodcov ZŤPS-S a čiastočne u seniorov. V novej schválenej tarife platia seniori vo veku od 62 do 70 rokov zľavnené cestovné bez akýchkoľvek obmedzujúcich podmienok. Táto skupina sa pre uplatnenie nároku na zľavnené cestovné preukáže platným dokladom totožnosti alebo platným preukazom vydaným dopravcom, ktorý obsahuje jeho fotografiu, meno a priezvisko, dátum narodenia. Ďalším pozitívom zmeny tarify je, že zľavnené cestovné pre skupinu cestujúcich „deti do 6 rokov“ a skupinu cestujúcich „seniori nad 70 rokov“ bude platiť bez obmedzujúcej podmienky v podobe násobkov cestovného za „každých aj začatých 25 km“. V rámci novej tarify pôjde o jednotnú (jednorazovú) sadzbu cestovného. Odstránením tejto obmedzujúcej podmienky, sa týmto skupinám cestujúcich zníži cestovné na dlhšie vzdialenosti, a to nad 25 tarífnych kilometrov. Dopravcovia SAD Žilina, a. s. a ARRIVA Liorbus, a. s., ktorí vykonávajú prímestskú autobusovú dopravu na základe zmluvy o výkone vo verejnom záujme, vo svojom prepravnom poriadku upravujú práva a povinnosti cestujúcich so zdravotným postihnutím a cestujúcich so zníženou pohyblivosťou. Títo cestujúci majú právo na vyhradené miesto v autobuse. Dopravca je povinný v každom vozidle vyhradiť a zreteľne označiť dve miesta na sedenie.

Trnavský samosprávny kraj

Tento cieľ sa priebežne plnil aj počas roka 2020. TTSK pri rekonštrukciách a modernizáciách ciest II. a III. triedy a mostov vo svojom vlastníctve, pri rekonštrukciách a výstavbe okružných križovatiek kladie dôraz, aby stavebné prevedenie uľahčilo život občanov s ťažkým zdravotným postihnutím, t. j. všetky priechody pre chodcov sú riešené bezbariérovou za účelom bezpečného prechodu starších osôb, ako aj imobilných občanov.

- *Zároveň sa realizuje zabudovanie špeciálnej dlažby pre nevidiacich a modernizácia svetelnej signalizácie na križovatkách s použitím zvukových výstražných prvkov, ako aj úprava pre zrakovo postihnutých na chodníkoch v zmysle platných STN.*
- *V roku 2020 z hľadiska dopravy, ktorú zabezpečuje financovaním Trnavský samosprávny kraj v prímestskej autobusovej doprave boli zakúpené 4 ks nových nízkopodlažných autobusov typu Crossway Low Entry Line s dĺžkou 10,8 m pre prepravu osôb s obmedzenou schopnosťou*

pohybu. Nízkopodlažné vozidlá sú vybavené manuálnou výklopnou plošinou pre uľahčenie nástupu cestujúcich na vozíku, a v ponuke je jedno kombinované miesto vyhradené pre detský kočík/invalidný vozík.

- V rámci uplatňovania cestovného pre cestujúcich vo verejnej, pravidelnej, prímestskej autobusovej doprave, sa umožňuje starším ľuďom po dovŕšení 70 rokov veku prístup k cenovo dostupnej doprave a to: jednosmerné osobitné cestovné za každých aj začatých 25 km v sume 0,20 € aj napriek tomu, že pri poskytovaní tejto zľavy v súčasnosti vzniká strata, ktorú uhrádza TTSK.

Opatrenia:

- dopravná osвета seniorov zameraná na vyzdvihnutie potreby dodržiavania dopravných predpisov a výučbu bezpečného správania sa seniorov v cestnej premávke,
- vzdelávať seniorov ako sa správať v premávke, konkrétne na priechode pre chodcov, ako dodržiavať predpisy cestnej premávky s dôrazom na počty nehôd zavinených osobami v dôchodkovom veku,
- dopravná osвета seniorov formou prednášok o nových legislatívnych zmenách v pravidlách cestnej premávky SR.

Gestor: MDVRR SR

Spolupracujúce subjekty: MV SR, MZ SR, MŠVVŠ SR, vyššie územné celky, policajný zbor MV SR, miestne a regionálne správy, vzdelávací sektor, zdravotné organizácie, dopravní a územní plánovači, výcvikové zariadenia a autoškoly atď.

Termín plnenia: priebežne počas celého trvania realizácie stratégie „Národný plán na zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky na roky 2011-2020“.

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo dopravy a výstavby SR

MDV SR v rámci svojej pôsobnosti vykonávalo v roku 2020 osvetovú, vzdelávaciu a propagačnú činnosť v oblasti zvyšovania bezpečnosti cestnej premávky medzi širokou verejnosťou, vrátane seniorov. V sledovanom období ministerstvo propagovalo dôležitosť zvyšovania bezpečnosti cestnej premávky prostredníctvom organizácie podujatí určených pre širokú verejnosť, na ktorých sa zúčastňovali aj seniori (napr. osvetové a vzdelávacie podujatia „BECEP v akcii“), ministerstvo tiež poskytlo viacerým zariadeniam pre seniorov reflexné materiály pre zvýšenie viditeľnosti v cestnej premávke (napr. reflexné pásy, reflexné prívesky, a pod.) a distribuovalo tiež informačný leták „Stále aktívni za volantom“, venovaný téme šoférovanie vo vyššom veku.

Ministerstvo vnútra SR

Policajný zbor v rámci „Národného plánu na zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky na roky 2011-2020“, v hodnotenom období neustále prijímal opatrenia na zvýšenie bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky s cieľom zníženia dopravnej nehodovosti a jej následkov. Policajný zbor prijímal aj opatrenia zamerané na dodržiavanie povinnosti nemotorových účastníkov cestnej premávky s osobitným dôrazom na používanie reflexných prvkov alebo oblečenia za zníženej viditeľnosti chodcami a cyklistami. Výkon služby bol zameriavaný hlavne na miesta so zvýšenou intenzitou chodcov, a to priechody pre chodcov, kostoly, nemocnice, autobusové a železničné stanice. Realizácia opatrení však bola v priebehu roka 2020 vzhľadom na šírenie ochorenia pandémie COVID-19 vykonávaná v obmedzenej miere.

7.7.2. Informovanosť a dostupnosť kultúry, podpora solidarity a súdržnosti medzi generáciami

Cieľ 1: Rozvíjať aktívny prístup seniorov ku kultúre, podporovať rozvoj ich kultúrnych potrieb s cieľom motivovať ich k tvorbe kultúrnych hodnôt a tým aj k zmyslupnej tvorbe vlastného života, napomáhať ich začleneniu do spoločnosti a proces sociálnej inklúzie.

Opatrenia na podporu aktívneho starnutia, rozvoja a napĺňania kultúrnych potrieb seniorov – oblasť kultúra:

1.1. Podporovať prostredníctvom dotačného systému MK SR aktívnu účasť seniorov na tvorbe kultúrnych hodnôt.

Gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo kultúry SR

Podmienky na plnenie úloh vyplývajúcich z predmetného dokumentu boli zabezpečené prostredníctvom dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín (dotačný systém v rámci rozpočtovej kapitoly Kultúra). Dotačný program je efektívnym a dlhodobou fungujúcim finančným nástrojom na podporu sociálnej inklúzie, rovnosti príležitostí a nediskriminácie. Prostredníctvom tohto dotačného programu sú podporované kultúrne aktivity osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva, a to aj kultúrna aktivita týchto osôb a skupín zahŕňajúca podporu rovnosti príležitostí, integrácie do spoločnosti, prevencie a eliminácie všetkých foriem násillia, diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a extrémizmu, podporu výchovy k tolerancii, posilnenia sociálnej a rodinnej súdržnosti a rozvoja medzikultúrneho dialógu. V roku 2020 išlo v rámci predmetného programu o prerozdeľovanie finančných prostriedkov v celkovej sume 980 000 € (každoročne). Z dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín, bolo podporených 30 projektov zameraných na kultúrne aktivity pre seniorov (aktívne starnutie, medzigeneračná solidarita) v celkovej sume 101 100 €.

V podprograme zameranom na neformálne vzdelávanie a výskum bol pre cieľovú skupinu seniorov v roku 2020 podporený napríklad projekt Tvorivé dielne s hlinou pre seniorov 11 (OZ Annogallery) sumou 4 500 €. V podprograme vydavateľská a publikačná činnosť boli podporené napr. projekty ako: projekt Webová stránka www.senior.sk (OZ Bagar) podporený sumou 1 500 €, projekt "Živý sen..." jedenásta zbierka básnickej a prozaickej tvorby ľudí s telesným a ťažkým telesným postihnutím (Slovenský zväz telesne postihnutých) podporený sumou 2 200 €, projekt 2 zborníky - Zborník literárnych prác detí na tému rasizmus, úcta k staršej generácii a výsledkom jej práce. Zborník - Historické súvislosti vzniku SNP v rámci 2. svetovej vojny, súčasný fašizmus na Slovensku (Slovenský zväz protifašistických bojovníkov) podporený sumou 6 000 €. V podprograme periodická tlač bol podporený napríklad projekt GAUDIUM - informačný časopis pre nepočujúcich (Kresťanské centrum nepočujúcich na Slovensku) sumou 3 800 €. Najviac podporených projektov bolo v podprograme živá kultúra a jej sprístupňovanie, a mali formu tvorivých dielní, prehliadok, výstav, festivalov, a pod. V roku 2020 išlo o podporu nasledovných projektov a subjektov, napr.: Byť aktívnym nepočujúcim seniorom (Bratislavský spolok nepočujúcich 1930) sumou 3 500 €, Nepočujúci seniori v pohybe (Hlohovecký spolok nepočujúcich) sumou 3 500 €, Senior friendly 2020 (OZ Bagar) sumou 2 600 €, Kultúra a umenie ako nástroj inklúzie znevýhodnených skupín obyvateľstva mesta Hlohovec (Mestské kultúrne centrum Hlohovec) 10 000 €, Aktívni seniori (Tekovská knižnica v Leviciach) sumou 1 000 €, Oživenie miznúcich folklórnych tradícií seniorov (Mestské kultúrne stredisko Moldava nad Bodvou) sumou 2 200 €, Koncerty v domovoch dôchodcov a v domovoch sociálnych služieb (OZ SLAVONIC) sumou 9 000 €, Kultúra pre znevýhodnených v Kremnici a okolí (OZ 1115) sumou 12 000 €, SENIOR CAFFE a Petržalský Seniorfest 2020 (Kultúrne zariadenia Petržalky) sumou 3 000 € a 3 500 €, NOSNIKRAP, divadelné dielo (OZ PUPALKY) sumou 10 000 €, XXI. Celoslovenská prehliadka speváckych

súborov seniorov 2020 (Jednota dôchodcov na Slovensku) sumou 4 000 €, Rusovskí seniori v akcii (Mestská časť Bratislava – Rusovce) sumou 1 300 €, a ďalšie.

Bratislavsky samosprávny kraj

BSK je zriaďovateľom siedmych kultúrnych zariadení. Sú to 4 divadlá – Divadlo ARÉNA, Divadlo ASTORKA KORZO '90, Bratislavské bábkové divadlo a Divadlo LUDUS, a ďalšie 3 kultúrne zariadenia – Malokarpatské osvetové stredisko v Modre, Malokarpatské múzeum v Pezinku a Malokarpatská knižnica v Pezinku. Všetky kultúrne zariadenia plnili v sledovanom období úlohy z Národného programu aktívneho starnutia v oblasti informovanosti a dostupnosti kultúry nasledovne:

Divadlo ARÉNA aj v roku 2020 poskytovalo seniorom 20 % zľavu na vstupnom na divadelné a hudobné programy a pre ZŤP poskytovalo 30 % zľavu zo vstupného. Divadlo ARÉNA má vybudovaný bezbariérový vstup. Pre seniorov poskytuje voľné vstupenky na premietanie televíznych inscenácií raz mesačne v čase o 17,00 hod. Divadelné predstavenia za sledované obdobie od marca 2019 do februára 2020 navštívilo 1362 seniorov a premietanie televíznych inscenácií približne 800 seniorov. Divadelná sezóna v roku 2020 bola v mesiacoch január, február, marec, september, október, obmedzenia boli aj v novembri a decembri. Záujem seniorov, vzhľadom na pandemickú situáciu a medializované informácie o zdravotných rizikách na hromadných podujatiach pre seniorov, bol v roku 2020 minimálny.

Divadlo ASTORKA Korzo '90 počas bezpečnostných opatrení, sa od marca 2020, s niekoľkými výnimkami počas uvoľnenia situácie, ako všetky divadlá, zatvorilo pre verejnosť. Z uvedeného dôvodu divadlo nemohlo pokračovať v mnohých aktivitách, a to sa týkalo aj práce so seniormi. Seniori sú však v dnešných časoch, aj vďaka univerzitám tretieho veku, gramotní a mimoriadne aktívni aj v oblasti nových technológií, preto mohli rovnako využívať všetky formy online prezentácií, ktoré Divadlo ASTORKA Korzo '90 ponúkalo v čase pandémie. Divadlo ASTORKA Korzo '90 za štandardnej prevádzky sprístupňuje divadelné predstavenia, najmä verejné generálky občanom v seniorskom veku organizovaním hromadných návštev prostredníctvom organizácií združujúcich týchto občanov / Kluby dôchodcov, Združenia dôchodcov, a pod.. Z dôvodu pandémie, a prijatých protipandemických opatrení a skutočnosti, že seniori sú rizikovou skupinou, od marca 2020 neboli organizované hromadné návštevy pre seniorov.

Za rok 2020 predstavuje počet divákov v seniorskom veku :

- za obdobie január 2020 až február 2020 (uvedené aj v predchádzajúcom odpočte) 176 divákov,
- za obdobie od marca 2020 do decembra 2020, si kúpilo individuálne vstupenky a navštívilo predstavenia Divadla ASTORKA Korzo '90 približne 58 seniorov,
- za obdobie január 2021 až február 2021, žiadny divák.

Divadlo poskytlo seniorom, ktorí si zakúpili vstupenky 40 až 50 % zľavu na vstupnom.

- Bratislavské bábkové divadlo sa podieľa na plnení programu tým, že poskytuje zľavy na vstupnom pre seniorov vo výške 50 %. Divadlo aj v roku 2020 pokračovalo v poskytovaní zľavy pre seniorov. Pre pandemickú situáciu bola táto ponuka obmedzená.
- Malokarpatské osvetové stredisko v Modre úzko spolupracuje s klubmi dôchodcov v obciach a mestách BSK, ako aj s Jednotou dôchodcov. Každoročne organizujú Ples seniorov pre 26 obcí BSK (400-600 účastníkov) a usporadúvajú mnohé súťaže a prehliadky v oblasti ZUČ, na ktorých sa zúčastňujú aj aktívni seniori, a ktoré sa podarilo uskutočniť, takými boli napr. Výtvarné spektrum – súťaž neprofesionálnej výtvarnej tvorby, prehliadka Cineama – súťaž amatérskej filmovej tvorby či Salón výtvarníkov – kolektívna výstava výtvarníkov z Bratislavského kraja. Viaceré obľúbené podujatia a súťaže, prehliadky v rámci ZUČ, ktoré boli pripravené, ale z dôvodu protipandemických opatrení sa neuskutočnili, takými boli:
  - Folklór Konc jak živé – rozprávači a sólo tanečníci, účasť divácka aj súťažná,

- *Závodské bezchleba hody – prehliadka nositeľov tradícií – dychové hudby, výstavy krojov, historických vozidiel,*
  - *Cyrlometodské prehliadky – aktívne cirkevné a iné zbory BSK,*
  - *Krojová zábava,*
  - *Jablkové hodovanie,*
  - *Divadlá a recitácie, Malokarpatský slávik.*
  - *Deň otvorených ateliérov*
- *Malokarpatské múzeum v Pezinku poskytovalo seniorom tak, ako aj po iné roky zľavu zo vstupného vo výške 25 % a organizovalo 2x prednáškovú činnosť podľa vyžiadania v DSS Pezinok. Z dôvodu prijatých proti pandemických opatrení, sa mnohé plánované aktivity museli zrušiť.*
  - *Malokarpatská knižnica v Pezinku poskytuje zvýhodnené členské v knižnici pre seniorov, počas obdobia pandémie poskytla seniorom s DSS Pezinok zásielky časopisov na čítanie. V mesiaci úcty k starším, poskytla seniorom zápisné zdarma.*

1.2. Podporovať dostupnosť kultúry pre seniorov prostredníctvom organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR.

Gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo kultúry SR

Organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR dlhodobo napomáhajú k rozvoju aktívneho prístupu seniorov ku kultúre, podporujú rozvoj ich kultúrnych potrieb s cieľom motivovať ich k tvorbe kultúrnych hodnôt, a tým aj k zmysluplnej tvorbe vlastného života a ich začleneniu do spoločnosti a procesu sociálnej inklúzie širokou škálou svojich činností. V sledovanom období bola činnosť organizácií v pôsobnosti MK SR takmer počas celého kalendárneho roka 2020 poznačená útlmom, resp. prerušením verejných kultúrnych podujatí v dôsledku obmedzení súvisiacich s pandemiou COVID–19. Viaceré organizácie však presunuli svoje aktivity do online priestoru, prípadne v priaznivejšom období ich zrealizovali s obmedzeným počtom divákov, ktoré boli prístupné aj seniorom, čím prispeli k rozvíjaniu ich kultúrneho povedomia v neľahkom pandemickom období, ako aj k udržiavaniu cenných sociálnych kontaktov. Štátne kultúrne organizácie podporujú dostupnosť kultúry pre seniorov predovšetkým poskytovaním zliav na vlastné podujatia v rozmedzí 30 % – 50 % z ceny vstupeniek. Podrobné informácie o poskytovaní zliav pre seniorov, resp. cenníky vstupeniek, má každá organizácia zverejnené na svojom webovom sídle.

1.3. Rozvíjať neformálne celoživotné vzdelávanie seniorov prostredníctvom kultúrnych mechanizmov a kultúrnych inštitúcií s cieľom zvyšovať povedomie o význame aktívneho starnutia, predchádzať diskriminácií a sociálnemu vylúčeniu.

Gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo kultúry SR

Podmienky tohto opatrenia sú napĺňané prostredníctvom rôznorodej činnosti viacerých podriadených organizácií MK SR a ich ponúkaných kultúrno-vzdelávacích programov pre seniorov.

1.4. Zvýšiť dostupnosť informácií o kultúre a možnostiach aktívnej participácie na tvorbe kultúrnych hodnôt pre seniorov.

Gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo kultúry SR

Podmienky tohto opatrenia sa snaží rezort kultúry napĺňať hlavne zlepšovaním prístupu seniorov ku kultúre a sprístupňovaním možnosti ich participácie na kultúrnom živote.

Cieľ 2: Podporovať prípravu na aktívne starnutie, rúcať stereotypy voči starším ľuďom, posilňovať medzigeneračné vzťahy, zodpovedať otázky zdravia a prevencie chorôb, zdravého životného štýlu, aktívneho využitia voľného času a duševnej očisty prostredníctvom relácií vysielaných v televízií a rozhlase.

Opatrenie:

Každoročne pri tvorbe programovej a vysielacej štruktúry rozhlasového a televízneho vysielania prihliadať na potreby starších ľudí a zaradiť do vysielania relácie pre starších zamerané aj na vzdelávanie.

Gestor: RTVS

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Rozhlas a televízia Slovenska

*RTVS sa v rámci svojich televíznych a rozhlasových programových služieb venuje svojim najstarším divákovi systematicky. Osveta v rámci zdravotníctva - medicínsky dokumentárny seriál *Moja diagnóza*, magazín *Cesta* (téma zdravotných hendikepov). Voľnočasové aktivity - relácia *Farmárska revue*, folklórna *Kapura*, denný magazín *Regina*, Televízny klub nepočujúcich, *Generácia – zlaté roky života* (špecifický magazín pre seniorov). Rozhovory či spomínanie na zaujímavé osobnosti - *Anjeli strážni*, *GEN.sk* (Galéria elity národa), *NeCelebrity*, *Herecké legendy*. Retro relácie - *Noc v archíve*, *Retro noviny* (spolupracuje emeritný archivár RTVS Milan Antonič). S archívnym obsahom pracuje aj šou *Zlaté časy*. Zábava pre staršiu generáciu - *Zlaté hity*, *Takí sme boli*. Duchovný rozmer - magazíny *Orientácie*, *Televízny posol*. Počas pandémie koronavírusu mimoriadne bohoslužby: rímskokatolícke (PO, UT, ŠT), evanjelické (ST), gréckokatolícke a pravoslávne (PI). Rozhlasové rubriky (napr. *Putovanie za svätcami*, *O prícestných krížoch*). Dramatika, zväčša od šesťdesiatych rokov, je zaraďovaná viackrát za týždeň - filmy pre pamätníkov na *Jednotke* v rámci slotu *Zlatá klasika*, prípadne *Dvojka* uvádza československé filmy a seriálovú televíznu klasiku. Tú sa snaží priblížiť aj mladším divákovi, a v rámci stratégie zachovania kultúrneho dedičstva, sa RTVS venuje obnove audiovizuálnych diel, ktoré prechádzajú skenovaním do vysokej kvality a následnou digitálnou retušou.*

*Programová služba *Trojka* zaradila pôvodný formát *Klub na Trojke* zameraný predovšetkým na seniorov (7 000 divákov; 2x týždenne v rozsahu cca 30 minút). V súvislosti s koronavírusom*

a zatvorením kostolov, boli pravidelne vysielané bohoslužby. V roku 2020 bol mimoriadne zaradený pôvodný 20-dielny cyklus Encyklopédia prevencie – spolu to zvládneme, ktorý bol zameraný na seniorov v oblasti fyzického, psychického zdravia a slúžil tiež ako návod na ochranu pred pandémiou koronavírusu. Trojka vo veľkej miere využíva bohatý televízny archív RTVS a prináša tak obsah pre pamätníkov. Poklady televízneho archívu, hudobno-zábavné programy Kaviareň Slávia, Repete z Repete, a mnohé ďalšie.

Celé vysielanie Rádia Regina je koncipované tak, aby bolo tematicky a spôsobom spracovania aj k záujmom cieľovej skupiny 55+. Rádio Slovensko má svoju silnú poslucháčsku základňu vo vekovej kategórii 35 - 79 rokov, na rozdiel od komerčných rádii, ktoré celiť skôr na mladších poslucháčov. Rádio Slovensko v cieľovej skupine 35 - 79 rokov v parametri „podiel na trhu“ (tzv. „share“) dosahuje najvyšší výkon, takmer štvrtinu z celého rozhlasového trhu na Slovensku (24,0 %).

Dostupnosť kultúry: RTVS dlhodobo ponúka verejnosti zvýhodnené vstupné (dôchodcovia, študenti) na koncerty Symfonického orchestra Slovenského rozhlasu (SOSR) a ostatné koncerty, výstavy, relácie, ktorých usporiadateľom a organizátorom je RTVS, čím sprístupňuje kultúru širokej verejnosti bez rozdielu veku a finančných možností.

Opatrenie:

Podporiť rozvoj cykloturistiky a pešej turistiky na Slovensku.

Gestor: MDVRR SR

Spolupracujúce subjekty: Klub slovenských turistov

Termín plnenia: 2014 a následne

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo dopravy a výstavby SR

Opatrenie je v súčasnosti podporované prostredníctvom rozvoja cyklistickej infraštruktúry a doplnkovej cyklistickej infraštruktúry na základe zákona č. 151/2019 Z. z. o poskytovaní dotácií na podporu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky. Zároveň je podpora cykloturistiky a pešej turistiky založená na aktívnej participácii na tvorbe priorít Partnerskej dohody na roky 2021 – 2027. Jednou zo súčastí Politického cieľa č. 5, je aj časť Manažment služieb a infraštruktúry podporujúcej udržateľný cestovný ruch, ktorá zahŕňa rozvoj cykloturistiky a prírodných aktív cestovného ruchu (pešia turistika).

Cieľ 3: Umožniť širšiu účasť občanov so zníženou schopnosťou pohybu a orientácie na cestovnom ruchu prostredníctvom potrebného stavebno-technického riešenia.

Opatrenie:

Splnenie cieľa zabezpečiť prostredníctvom novej vyhlášky, ktorou sa ustanovia technické požiadavky na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie v ubytovacích a stravovacích zariadeniach.

Gestor: MDVRR SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR

Termín plnenia: v priebehu roka 2014 (v súvislosti s prijatím stavebného zákona)

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo dopravy a výstavby SR

Splnenie cieľa daného opatrenia, a to umožniť širšiu účasť občanov so zníženou schopnosťou pohybu a orientácie na cestovnom ruchu prostredníctvom potrebného stavebno-technického riešenia, je aj

v súčasnosti naplňovaná pri všetkých nových návrhoch nebytových budov a pri existujúcich stavbách prostredníctvom zmeny stavby, medzi ktoré patria aj budovy ubytovacích zariadení a budovy verejného stravovania (stravovacie zariadenia) existujúcou vyhláškou MŽP SR č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie. V uvedenej vyhláške – podľa ustanovenia § 2 ods. 4, sa požiadavky vo štvrtej časti vzťahujú na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a použijú sa primerane aj na zmeny stavieb, ak to nie je vylúčené zo závažných kultúrnych, historických alebo technickoprevádzkových dôvodov; odôvodnenie musí obsahovať projektová dokumentácia.

Štvrtá časť vyhlášky - VŠEOBECNÉ TECHNICKÉ POŽIADAVKY NA STAVBY UŽÍVANÉ OSOBAMI S OBMEDZENOU SCHOPNOSŤOU POHYBU A ORIENTÁCIE podľa § 56, sa požiadavky v tejto časti tejto vyhlášky vzťahujú na - písm. d) stavbu nebytovej budovy v časti určenej na užívanie verejnosťou, t. z., že aj ubytovacie i stravovacie zariadenia musia naplňovať ustanovenie tejto vyhlášky. Novelizácia alebo nahradenie vyhlášky je spojené s novelizáciou zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov, ktorý je v súčasnosti v kompetencii MIRR SR pre rozvoj a informatizáciu Slovenskej republiky.

Cieľ 4: Podpora filatelistických združení, a to pri usporadúvaní filatelistických podujatí, ktoré majú vzdelávací a náučný charakter a sú určené prevažne pre širokú verejnosť.

Opatrenie:

Poskytnutie technicko-organizačnej podpory filatelistickým podujatiam, najmä Dňom filatelie Slovenska, národným a regionálnym výstavám, Dňu slovenskej poštovej známky a filatelie, inaugurácii poštových známok a iným, a to formou finančného príspevku (napr. na prenájom priestorov, príležitostnú poštovú pečiatku, prevoz výstavných panelov, propagačnú a publikačnú činnosť, kultúrny program, a pod.).

MDVRR SR ako spolu usporiadateľ uvedených podujatí spolu s filatelistickými združeniami v rámci programu aktívneho starnutia podporí rozvoj organizovanej filatelie na Slovensku, pričom ide o nenáročné finančné aktivity a odhadované náklady na ich zabezpečenie by ročne predstavovali približne 4 800 €.

Gestor: MDVRR SR

Spolupracujúce subjekty: dobrovoľné filatelistické združenia a Slovenská pošta, a. s.

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo dopravy a výstavby SR

V nadväznosti na uznesenie vlády SR č. 688 zo 4. 12. 2013 k Národnému programu aktívneho starnutia na roky 2014- 2020, bola dňa 3. 4. 2019 uzavretá zmluva o spolupráci medzi MDV SR a Zväzom slovenských filatelistov (ďalej len „ZSF“). Na základe uvedenej zmluvy boli v roku 2020 poskytnuté finančné prostriedky na realizáciu filatelistických aktivít pre seniorov vo výške 4 800 eur, ktoré boli postupne čerpané na ďalej uvedené aktivity. Klub filatelistov v Liptovskom Mikuláši usporiadal nesúťažnú filatelistickú výstavu pri príležitosti 170 rokov založenia pošty v Liptovskom Mikuláši, a to v dňoch 18. 11. – 18. 12. 2020. V súvislosti so zabezpečením práv vystavovať na medzinárodných a európskych výstavách organizovaných Svetovou filatelistickou federáciou (FIP) a Európskou filatelistickou federáciou (FEPA), ZSF pokryl z finančného príspevku pre seniorov výdavky členského v uvedených organizáciách. Zároveň zakúpil publikáciu SLOVENSKO 1938-1945 Poštová história, ktorá má byť venovaná seniorom, dlhoročným členom ZSF, za prínos pre slovenskú filateliu. Klub filatelistov Trenčín zabezpečil generálnu opravu 165 výstavných panelov a 90 priečinkov s 180

známkami, čím sa obnovili podmienky pre realizáciu súťažných a nesúťažných výstav klubu. Významný podiel na aktivitách filatelistov – seniorov mala v roku 2020, najmä kvôli výskytu pandémie ochorenia COVID-19, publikačná činnosť. Filatelistické združenie Spoločenstvo Sv. Gabriel vydalo informačné bulletiny Sv. Gabriel (5 čísel) a Klub filatelistov Levice vydal 2 čísla časopisu Levický filatelista. Klub filatelistov Košice vydal publikáciu o histórii organizovanej filatelie v Košiciach za uplynulých 100 rokov, o činnosti klubu, organizovaní výstav a osobnostiach s názvom História organizovanej filatelie v Košiciach 1921 – 2020. Slovenská filatelistická akadémia vydala publikáciu venovanú 130. výročiu narodenia významného slovenského filatelistu a publicistu s názvom Filatelistické štúdie, 19. zväzok – Dr. O. Gáťa: JUDr. Viktor Weinert (1890-1942) v kontexte dobového filatelistického diania.

7.7.3. Bezpečnosť a kvalita potravín

Cieľ 1: Zabezpečiť medzigeneračnú výmenu v poľnohospodárstve.

Opatrenie:

Zabezpečiť medzigeneračný tútoring v poľnohospodárstve priamo v teréne.

Gestor: MPRV SR v spolupráci s Agroinštitútom Nitra (štátny podnik)

Spolupracujúce subjekty: Slovenská poľnohospodárstva univerzita v Nitre, ÚPSVaR

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Mladým poľnohospodárom je prostredníctvom Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 poskytovaná možnosť pomoci formou vzdelávacích aktivít a poradenských služieb, a to v oblasti legislatívy, výroby, spracovania a predaja produktov, ako i osobitné poradenstvo pre efektívne riadenie podniku (v roku 2020 bola aktuálna výzva č. 35/PRV/2019 - zameraná prioritne na oblasť „Vzdelávanie začínajúcich, mladých poľnohospodárov zamerané na podnikanie v oblasti špecializovanej rastlinnej a živočíšnej výroby“, 43/PRV/2019 a 39/PRV/2019).

Agroinštitút Nitra, štátny podnik, realizuje akreditovaný vzdelávací program pre mladých a začínajúcich farmárov, ktorí nemajú poľnohospodárske vzdelanie v rozsahu 40 hodín s názvom Základy podnikania a podporné opatrenia v agrosektore. V tabuľke nižšie uvádzame účasť mladých farmárov na vzdelávaní tohto druhu v priebehu rokov 2016 – 2020.

Základy podnikania a podporné opatrenia v agrosektore	roky					Spolu
	2016	2017	2018	2019	2020	
Počet opakovaní	3	3	4	2	5	17
Počet účastníkov	96	71	104	48	145	464

Uľahčenie vstupu nových mladých farmárov do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generičnú výmenu, by malo uľahčiť aj osobitné poradenstvo pre poľnohospodárov, ktorí prvýkrát zakladajú poľnohospodársky podnik, mladých poľnohospodárov v oblasti legislatívy, výroby, spracovania a predaja produktov a osobitné poradenstvo pre efektívne riadenie podniku. V rámci programového obdobia 2014-2020 bolo zatiaľ certifikovaných pre oblasť poľnohospodárstva 101 poradcov. Certifikovaní poradcovia môžu tak poskytovať medzigeneračný tútoring priamo v teréne, a to prostredníctvom podopatrenia 2.1. Poradenské služby zamerané na pomoc poľnohospodárom a obhospodarovateľom lesa PRV 2014 – 2020.

Cieľ 2: Zabezpečiť celoživotné vzdelávanie pre starších ľudí pracujúcich v poľnohospodárstve.

Opatrenie:

Školenia seniorov pracujúcich v poľnohospodárstve, najmä v oblasti IKT (kurzy, semináre, vzdelávacie víkendy špeciálne navrhnuté a prispôbené pre seniorov zamerané na aktuálne požiadavky trhu práce, rozvíjanie počítačovej gramotnosti a PC zručností, komunikácie prostredníctvom internetu i špecifické témy podľa požiadaviek respondentov).

Gestor: MPRV SR v spolupráci s Agroinštitútom Nitra (štátny podnik)

Spolupracujúce subjekty: ÚPSVaR

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Účasť seniorov na vzdelávacích aktivitách je otvorená v rámci všetkých vzdelávacích programoch realizovaných Agroinštitútom Nitra, štátny podnik. Percento účasti seniorov na vzdelávaní kopíruje percentuálny podiel seniorov pracujúcich v poľnohospodárstve. Počet osôb vo veku 50 – 60 rokov a nad 60 rokov zúčastnených na akreditovaných vzdelávacích kurzoch za obdobie rokov 2016 až 2020 znázorňuje tabuľka.

	ROKY				
	2016	2017	2018	2019	2020
Celkový počet osôb zúčastnených na akreditovaných kurzoch	948	355	425	428	596
<i>z toho vo veku 50 - 60 rokov</i>	192	47	65	73	119
<i>nad 60 rokov</i>	61	10	16	23	51
<i>vo veku 50 - 60 rokov v %</i>	20,25	13,24	15,29	17,06	19,97
<i>vo veku nad 60 rokov v %</i>	6,43	2,82	3,76	5,37	8,56

V roku 2016 bol najväčší podiel seniorov zaznamenaný v kurze Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie, čo bolo predovšetkým ovplyvnené potrebou absolvovať tento kurz v rámci PRV 2014-2020. Kurzu sa v roku 2016 zúčastnilo celkom 359 osôb, z toho bolo 97 osôb vo veku 50 – 60 rokov a 35 osôb vo veku nad 60 rokov. V roku 2019 bol najväčší počet seniorov vo veku 50 – 60 rokov zaznamenaný v rámci kurzu k získaniu odbornej spôsobilosti na prácu s toxickými látkami (22 osôb) a rovnako v rámci vzdelávania pôdohospodárskych poradcov, tiež 22 osôb. V kategórii nad 60 rokov, najviac osôb bolo zaevidovaných v rámci kurzov k získaniu odbornej spôsobilosti na prácu s toxickými látkami, odbornej spôsobilosti na prevádzkovanie liehovárníckeho závodu na pestovateľské pálenie ovocia a odbornej prípravy pôdohospodárskych poradcov. V každom kurze 6 osôb nad 60 rokov. Rok 2020 len potvrdzuje skutočnosť, že veková štruktúra pracujúcich v poľnohospodárstve sa neustále zhoršuje, čo vidieť i z účasti na akreditovaných kurzoch, keď v roku 2020 bolo v intervale od 50 do 60 rokov celkom 119 osôb, čo predstavuje takmer pätinový podiel z celkového počtu zúčastnených osôb na akreditovaných kurzoch, a vo veku nad 60 rokov 51 osôb, čo je 8,56 % podiel z celkového počtu osôb zúčastnených na akreditovaných kurzoch. Tiež napríklad v roku 2017 bol podiel osôb zúčastnených na akreditovaných kurzoch vo veku nad 60 rokov v hodnote 2,82 %, každým rokom sa tento podiel postupne navyšoval, a v roku 2020 tento podiel stúpol až na hodnotu 8,56 %.

Vzdelávanie seniorov v oblasti IKT a nových nástrojov komunikácie je podporené ponukou záujmového vzdelávania v rámci UTV, ktorú organizuje SPU v Nitre.

Cieľ 3: Zabezpečiť vzdelávanie v oblasti kvality potravín.

Opatrenie:

Semináre na témy kvality potravín a najmä ich zdravotnej bezchybnosti, ktoré umožnia starším ľuďom zistiť, ktoré potraviny sú kvalitné. Toto opatrenie by bolo realizované v spolupráci so staršími ľuďmi pracujúcimi v poľnohospodárstve, a ktorí by sami mohli poskytnúť ich pohľad na výrobu potravín a ich kvalitu.

Gestor: MPRV SR v spolupráci s Agroinštitútom Nitra (štátny podnik)

Spolupracujúce subjekty: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Štátna veterinárna a potravinová správa SR, Úrad verejného zdravotníctva, Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Odbor bezpečnosti potravín a výživy bol v roku 2018 organizátorom, alebo spoluorganizátorom 5 konferencií, a v roku 2019 bol odbor bezpečnosti potravín a výživy organizátorom alebo spoluorganizátorom 6 konferencií zameraných na bezpečnosť potravinového reťazca. Z hľadiska ochrany spotrebiteľov úzko spolupracuje so spotrebiteľskými organizáciami i priamo so spotrebiteľmi. V roku 2018 sa elektronická komunikácia so spotrebiteľmi týkala najmä informácií o botulizme, salmonelóze a exotických zvieratách, salmonele v pieskoviskách, toxických semenách plodu čerimoja. Okrem toho bolo v roku 2018 na webovom sídle MPRV SR zverejnených 45 tlačových správ, a na sociálnej sieti Facebook 126 príspevkov. Zverejnené boli napríklad informácie o nákaze spôsobenej Salmonella Agona v dojčenskej výžive, o zvýšenom výskyte listerióz u zraniteľných skupín obyvateľstva, o neonicotinoïdoch a o súvisiacich rizikách pre včely, o aktuálnom stave afrického moru ošípaných. V roku 2019 bolo na webovom sídle MPRV SR zverejnených 30 tlačových správ. Z týchto tlačových správ boli 4 sprevádzané kampaňami na zvýšenie informovanosti spotrebiteľov. V roku 2019 bolo na sociálnej sieti Facebook zverejnených viac ako 135 príspevkov. Zverejnené boli napríklad informácie o stave mikrobiálnej rezistencie v EÚ, o toxínoch a kontaminantoch v potravinách, o zoonózach a alimentárnych nákazách, o aktuálnom stave afrického moru ošípaných, o referenčných výživových hodnotách, a mnoho iných príspevkov zameraných na zvýšenie povedomia spotrebiteľov o rizikách v potravinovom reťazci a pre zachovanie verejného zdravia. Na zvýšenie informovanosti spotrebiteľov, založil odbor bezpečnosti potravín a výživy v roku 2019 tiež profil na sociálnej sieti Instagram, kde uverejnil celkom 7 príspevkov (príspevky venované zoonotickým ochoreniam, výživovým hodnotám v potravinách, ale i welfare zvierat). Sekcia potravinárstva a obchodu, sa priebežne podieľa na poskytovaní informácií ako súčasť vzdelávania aj starších ľudí, a to prostredníctvom výstavy Agrokomplex, prostredníctvom prípravy podkladov pre tlačové konferencie MPRV SR, ako aj prostredníctvom domovského internetového sídla MPRV SR, kde sú zverejňované informácie pre rôzne kategórie spotrebiteľov. SPU v Nitre v rámci Univerzity tretieho veku realizuje inovatívny model výučby pre vidiecke obce, ktorého cieľom je sprístupniť záujmové vzdelávanie formou Univerzity tretieho veku seniorom žijúcim vo vidieckych obciach (napr. vzdelávací program „Potraviny a spotrebiteľ“).

Cieľ 4: Zohľadnenie požiadaviek starších ľudí v komunitárnej legislatívne v oblasti potravín.

Opatrenie:

Zabezpečenie systematického uplatňovania špecifických požiadaviek staršej časti obyvateľstva prostredníctvom nových potravinárskych komunitárnych prepisov.

Gestor: MPRV SR

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Odbor potravinárskeho priemyslu, obchodu a kvality potravín neustále zohľadňuje požiadavky starších ľudí v komunitárnej legislatíve v oblasti potravín. Od roku 2018 sa na európskej úrovni rieši schéma grafického označovania živín na prednej strane obalu, ktorej cieľom je poskytnúť spoľahlivé informácie o potravinách, aby sa spotrebiteľia (vrátane starších ľudí) mohli rozhodnúť v prospech výživnejších a udržateľných potravín.

7.7.4. Životné prostredie, jeho kvalita a udržateľnosť

Cieľ 1: Zabezpečiť starším ľuďom prístup k vzdelávacím, kultúrnym a duchovným aktivitám v oblasti starostlivosti o životné prostredie a poskytnúť im dostatok príležitostí na ich osobnostný rozvoj aj vo vyššom veku.

Opatrenie:

Zabezpečiť environmentálnu výchovu a vzdelávanie prostredníctvom edukačných programov pre cieľovú skupinu seniorov.

Gestor: MŽP SR a jeho vecne príslušné organizácie

Spolupracujúce subjekty: Kluby dôchodcov, seniorské organizácie, Živica

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: opatrenie sa priebežne plní

Ministerstvo životného prostredia SR

Organizácie MŽP SR (napr. Slovenské banské múzeum (ďalej len „SBM“), Národná Zoologická záhrada v Bojniciach (ďalej len „ZOO Bojnice“), Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ďalej len „ŠOP SR“)) poskytujú seniorom (dôchodcom a držiteľom ZŤP) možnosť navštíviť svoje expozície a výstavy s výraznou zľavou na vstupnom. Okrem toho v celom areáli boli prebudované chodníky na bezbarierové s prístupom ku všetkým expozíciám. Slovenská agentúra životného prostredia (ďalej len „SAŽP“) každoročne v rámci medzinárodného filmového festivalu, filmov o životnom prostredí Ekotopfilm – Envirofilm poskytuje seniorom vstup zdarma. V Slovenskom múzeu ochrany prírody a jaskyniarstva (ďalej len „SMOPaJ“), sa konali prednášky v rámci študijného odboru Environmentálna výchova pre Univerzitu 3. veku pri Akadémii ozbrojených síl M.R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. V roku 2020 navštevovalo študijný odbor Environmentálna výchova v 2. ročníku 16 študentov. Vyučovanie prebehlo celkovo 6-krát po 2 vyučovacie hodiny. V zimnom semestri (január 2020) absolvovali výučbu 3-krát (vrátane testu a opakovania učiva), v letnom semestri (február – marec 2020) to boli 2 prednášky, výučba bola potom prerušená z dôvodu pandémie ochorenia COVID-19, a z dôvodu nízkeho záujmu o dištančné on-line vyučovanie, bola presunutá na jesenné obdobie, kedy sa uskutočnila 1 prednáška, ale znovu došlo k prerušeniu výučby (2. vlna pandémie) a presunu prednášok aj s exkurziami na letný semester 2021 (v prípade priaznivého vývoja). Pre školský rok 2020/2021 bol pre seniorov otvorený tiež kurz Etnomedicína na Slovensku, do ktorého sa prihlásilo 31 záujemcov. Výučba prebehne formou prednášok a exkurzií v letnom semestri v roku 2021. V roku 2020 SMOPaJ zabezpečilo tiež pre Centrum sociálnych služieb ANIMA na Podbrezinách v Liptovskom Mikuláši prednášku s diskusiou na tému „Jaskyne a ľudia“. Na prednáške boli prezentované

informácie a fotografie o slovenských jaskyniach v súčasnosti, no najmä v minulosti, zaujímavosti o ich osídlení pravekým človekom, využívaní v stredoveku a novoveku. Prednášky sa zúčastnilo 22 klientov a 4 pracovníci zariadenia. SMOPaJ pravidelne poskytuje širokej verejnosti služby hubárskej a bylinkárskej poradne, o ktoré majú záujem mnohí seniori. V roku 2020 bola bylinkárska poradňa navyše poskytnutá aj prostredníctvom pravidelne doplňaného online materiálu na internetových stránkach múzea. ŠOP SR vzhľadom na prepuknutiu pandémie COVID-19 v roku 2020 a dodržiavanie nariadení ohľadom predchádzaniu šírenia vírusu, realizovala objednané akcie pre seniorov iba vo výnimočných prípadoch. V celkových počtoch aktivít pre verejnosť, ktoré zrealizovala ŠOP SR v sledovanom období, sú zahrnuté všetky cieľové skupiny vrátane seniorov. Uskutočnili sa 2 podujatia výlučne pre seniorov: prednáška a exkurzia do Prielomu Hornádu v počte 68 osôb. V roku 2020 ŠOP SR zrealizovala 78 podujatí, ktorých sa zúčastnilo 3 328 osôb, vrátane seniorov v rámci nasledovných významných ochranných dní: Svetový deň mokradí, Svetový deň divej prírody, Svetový deň vody, Medzinárodný deň vtáctva, Deň Zeme, Svetový deň sťahovavého vtáctva, Medzinárodný deň biodiverzity, Európsky deň parkov, Svetový deň ŽP, Medzinárodný deň rangerov, Medzinárodný deň Dunaja, Medzinárodná noc netopierov, Stredoeurópsky deň stromov, Svetový deň lesov, Svetový deň vydiar, Medzinárodný deň jaskýň a podzemného sveta. Išlo hlavne o prednášky, besedy (online besedy), brigády, kvízy, pozorovanie, premietanie filmov, praktické aktivity, ako čistenie riek, terénne exkurzie. V rámci Dňa lúk v NP Slovenský raj, sa uskutočnilo ručné kosenie Kopaneckých lúk s účasťou 80 osôb vrátane seniorov a mládeže. Vo vzdelávacom stredisku Regetovka, sa uskutočnil v dňoch 25.-31.7.2020, v počte 300 účastníkov, vzdelávací program pre seniorov, ktorý organizačne zabezpečovalo regionálne centrum ochrany prírody Prešov. V roku 2020 ŠOP SR uskutočnila 68 exkurzií (mimo národných chránených území) a terénnych zážitkových programov pre všetky cieľové skupiny, spolu v počte 1 982 osôb. SAŽP každoročne v rámci medzinárodného filmového festivalu filmov o životnom prostredí Ekotopfilm - Envirofilm prináša slovenskému divákovi najnovšie dokumentárne filmy z celého sveta z oblasti ochrany životného prostredia. V roku 2020 sa festival z dôvodu nepriaznivej situácie spôsobenej pandemiou COVID-19 neuskutočnil formou, na ktorú sú jeho priaznivci zvyknutí, ale tak ako všetky podujatia, aj spomínaný festival, sa v minulom roku realizoval len online formou. SAŽP však celoročne zabezpečuje bezplatnú výpožičku slovenských a zahraničných filmov s environmentálnym zameraním. Ide predovšetkým o filmy z vyššie uvedeného medzinárodného festivalu filmov, televíznych programov a videoprogramov s tematikou ochrany a tvorby životného prostredia. Uvedená videotéka je dostupná v rámci Enviroportálu <https://www.enviroportal.sk/videoteka/>. Zároveň je online formou dostupný aj odborný časopis o životnom prostredí Enviromagazín <https://www.enviromagazin.sk/>, ktorý je zároveň prostredníctvom dostupnej databázy distribuovaný aj na uvedenú cieľovú skupinu.

Cieľ 2: Umožniť dôchodcom návštevu expozícií a výstav so zľavou na vstupnom; dobudovať bezbariérové prístupy v areáli zoologickej záhrady.

Opatrenie:

Dôchodcom poskytnúť možnosť navštíviť expozície múzeí, jaskýň a zoologickej záhrady so zľavou na vstupnom.

Gestor: MŽP SR

Spolupracujúce subjekty: vecne príslušné organizácie MŽP SR

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo životného prostredia SR

Dôchodcom je poskytnutá možnosť navštíviť expozície múzeí, jaskýň a Národnej zoologickej záhrady Bojnice so zľavou na vstupnom. Národná ZOO Bojnice, prebudovala všetky chodníky v rámci areálu na bezbarierové s prístupom ku všetkým expozíciám. SMOPaJ poskytuje zľavy vo výške 50 %

na vstupnom do expozícií a na rozhľadňu múzea. V prípade sprievodu osoby ZŤP, poskytuje bezplatný vstup. ŠOP SR poskytuje zľavy na vstupnom pre osoby staršie ako 60 rokov vo výške 1 euro zo základného vstupného do jednotlivých jaskýň. V roku 2020 poskytla takéto zľavy pre viac ako 14 000 návštevníkom sprístupnených jaskýň. Nižší počet bol spôsobený pandemickou situáciou COVID-19, kedy osoby nad 60 rokov navštevovali jaskyne oveľa menej. Ďalším dôvodom je aj to, že jaskyne boli v roku 2020 zatvorené pre verejnosť dlhšie obdobie. ŠOP SR prevádzkuje celkovo 16 informačných stredísk ochrany prírody (ďalej len „ISOP“) a 5 náučných zariadení v prírode. ISOP sú zamerané na poskytovanie informácií o chránených územiach (ďalej len „CHÚ“) a propagáciu ochranných pásiem (ďalej len „OP“), celkovo ich navštívilo viac ako 19 051 návštevníkov vrátane seniorov. Vstup pre všetkých návštevníkov chránených území je bezplatný. ŠOP SR zabezpečila inštaláciu/reinštaláciu 11. výstav, ktoré si pozrelo 422 496 návštevníkov vrátane seniorov: výstava medveď Ursus Arctos (OC CENTRO NITRA, ZOC MAX ŽILINA), Národné parky Slovenska MŽP SR (riaditeľstvo- ŠOP SR,); výstava Biodiverzita Slovenska a 15. ročník Ekoplagát 2020 (Národný park Malá Fatra a Škola ochrany prírody Varín); 30 rokov ochrany prírody v Cerovej vrchovine inštalovaná v obci Hajnáčka (chránená krajinná oblasť (ďalej len „CHKO“) Cerová vrchovina); výstavy v chránenom vtáčom území (ďalej len „CHVÚ“) Horná Orava, Mokrade, CHKO Horná Orava a Vtáctvo Oravy (CHKO Horná Orava); Letom svetom Poľanou v Podpolianskom múzeu v Detve (CHKO Poľana); Dobšinská ľadová jaskyňa (Správa Slovenských jaskýň (ďalej len „SSJ“)).

Cieľ 3: Zabezpečiť informovanosť najmä starších ľudí o počasí, smogových, meteorologických a protipovodňových výstrahách, o vlnách horúčav, o kvalite životného prostredia.

Opatrenie:

Prevádzkovať monitorovacie strediská kvality životného prostredia ako službu občanom, najmä starším a obyvateľom so zdravotnými ťažkosťami.

Gestor: MŽP SR

Spolupracujúce subjekty: vecne príslušné organizácie MŽP SR

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo životného prostredia SR

MŽP SR zabezpečuje aj monitorovacie stanice kvality ovzdušia. Stanice sú rozmiestnené po celom území Slovenskej republiky. Slovenská agentúra životného prostredia predstavila projekt - <https://www.populair.sk>, kde jednou z aktivít je aj: Osvetové kampane a vzdelávacie programy na podporu opatrení v oblasti kvality ovzdušia a zvyšovanie povedomia o význame kvality ovzdušia. Zároveň v rámci spomenutej webovej stránky sú k dispozícii aktuálne informácie týkajúce sa danej problematiky.

Cieľ 4: Formou spoločenských, vzdelávacích a kultúrno-výchovných akcií, stretnutí študentov so staršou generáciou pozitívne pôsobiť na rozvoj osobností mladej generácie a zároveň zapojiť staršiu generáciu do spoločenského diania a týmto pozitívne vplyvať na medzigeneračné vzťahy.

Opatrenie:

Realizovať spoločenské, vzdelávacie a kultúrno-výchovné akcie pozitívne ovplyvňujúce medzigeneračné vzťahy.

Gestor plnenia opatrenia: MŽP SR a jeho vecne príslušné organizácie

Spolupracujúce subjekty: Kluby dôchodcov, seniorské organizácie, študenti

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Ministerstvo životného prostredia SR

Každoročné stretnutie bývalých a súčasných pracovníkov ŠOP SR v seniorskom veku, sa v roku 2020 nekonalo pre COVID-19. V rámci tohto cieľa SAŽP pripravovala Festival Zeme, určený pre širokú verejnosť, ktorý sa žiaľ z dôvodu nepriaznivej situácie spôsobenej pandémiou COVID-19 nemohol zrealizovať. V auguste sa súčasní pracovníci ŠOP SR v seniorskom veku zúčastnili Festivalu za 7 horami, pričom nosnou témou týchto aktivít bola problematika predchádzania vzniku odpadu. Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva v spolupráci so ŠOP SR Banská Bystrica, a predsedníctvom Klubu seniorov ochrany prírody Slovenska, každoročne organizuje odbornú konferenciu Klubu seniorov ochrany prírody na Slovensku pre bývalých aj súčasných pracovníkov ochrany prírody v seniorskom veku, za účasti ich mladších kolegov. V roku 2020 sa podujatie z dôvodu pandemických opatrení nekonalo. Náhradný termín je máj 2021.

7.7.5. Cenová dostupnosť energií

Cieľ: Prostredníctvom štátnej regulácie sieťových odvetví pri využití možností daných zákonom č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov prijímať opatrenia na ochranu domácností starších ľudí a dôchodcov, ako zraniteľných odberateľov elektriny a plynu.

Gestor: Úrad pre reguláciu sieťových odvetví

Termín plnenia: priebežne do roku 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví

Úrad aj v roku 2020 aktívne využíval nástroje cenovej regulácie ustanovené všeobecne záväznými právnymi predpismi, s cieľom zabezpečiť kvalitné dodávky elektriny a plynu za primerané ceny zraniteľným odberateľom v domácnostiach. V septembri 2020 nadobudla účinnosť novela vyhlášky úradu č. 24/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s plynom v znení neskorších predpisov. Touto vyhláškou sa, okrem iného, posilnila ochrana odberateľov elektriny a plynu v domácnosti, vrátane starších ľudí, pri ich oboznamovaní s novými cenami za dodávku elektriny alebo plynu, obchodnými podmienkami, ako aj efektívnejšou možnosťou zmeny dodávateľa elektriny a plynu, pri obmedzení uplatňovania zmluvných sankcií dodávateľa voči odberateľom. Vo väzbe na následky vyvolané dopadmi pandémie COVID-19 úrad zastával názor, že je žiaduce zachovať existujúci regulačný rámec, tak pre primeranú stabilitu a predvídateľnosť pre regulované subjekty, ako aj dostatočnú ochranu zraniteľných odberateľov. Regulačná rada, ako zabezpečovateľ strategického riadenia a koncepcie regulácie v sieťových odvetviach, preto v súlade s § 8 ods. 9 zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o regulácii“) prijala Dodatok č. 1 k Regulačnej politike na regulačné obdobie 2017 – 2021, čím predĺžila doterajšie regulačné obdobie do 31.12.2022. Pandémia COVID-19 mala za následok aj pokles ceny elektriny a plynu na burzách, ktoré vstupujú do výpočtu maximálnej ceny za dodávku elektriny a plynu pre zraniteľných odberateľov. Úrad v roku 2020 pristúpil k zmene všetkých cenových rozhodnutí, ktorými schválil maximálne ceny za dodávku elektriny a plynu zraniteľným odberateľom a podmienky ich uplatnenia od 01.01.2021. Výška úspor podľa poklesu doterajších priemerných maximálnych cien za odobratú elektrinu, ktoré tvoria komoditnú časť koncovej ceny, je vyčíslená medziročne na cca 9 %. Výška úspor podľa poklesu doterajších priemerných maximálnych sadzieb za odobratý plyn, ktoré tvoria komoditnú časť koncovej ceny, je vyčíslená v nižšie uvedenom modelovom príklade:

- domácnosť, ktorá používa plyn primárne na varenie, usporí necelé 2 eurá za rok,
- domácnosť, ktorá využíva zemný plyn aj na ohrev vody, môže ušetriť takmer 60 eur za rok,

- domácnosť, ktorá plynom aj vykuruje, ušetrí cca 125 eur za rok.

V súčasnosti na Slovensku existuje dostatočná konkurencia v týchto segmentoch trhu, ktorá zabezpečuje ponuky pre odberateľov elektriny a plynu v domácnosti, ktoré sú cenovo pre nich výhodné a sú nižšie, ako maximálne ceny za dodávku elektriny a plynu stanovené úradom. Okrem toho úrad, využívajúc svoje zákonné kompetencie na ochranu spotrebiteľov, aktívne obhajoval práva a oprávnené záujmy spotrebiteľov a zraniteľných odberateľov v záväzkových vzťahoch s regulovanými subjektmi v elektroenergetike a plynárenstve. Pritom zohľadňoval osobitne zraniteľných odberateľov (táto skupina odberateľov zahŕňa aj starších ľudí a dôchodcov). Úrad sa angažoval aj v prevencii nekalých obchodných praktík niektorých sprostredkovateľov a podomových obchodníkov. Úrad legislatívnymi opatreniami naďalej zabezpečoval existenciu konkurencie na trhu s elektrinou a plynom, a neustále sa snaží o ďalší rozvoj. Viac informácií o samotných cenách, ako aj celkový prehľad o trhu s elektrinou a plynom, je možné nájsť aj na webovom sídle úradu. Na webovom sídle aj v roku 2020 úrad zverejňoval zoznam dodávateľov elektriny a plynu, poskytujúcich univerzálnu službu, ktorý slúži, pre lepšiu orientáciu odberateľov elektriny a plynu v domácnosti, pri výbere svojho dodávateľa. Porovnanie maximálnych cien za dodávku elektriny a plynu pre zraniteľných odberateľov, je zabezpečené formou cenovej kalkulačky. Úrad naďalej pokračuje vo zverejňovaní vývoja ceny elektriny a plynu na burzách v novom grafickom prevedení, čím poskytuje odberateľom informácie o vývoji cien elektriny a plynu v mesačných intervaloch. Odberateľ elektriny a plynu má možnosť sa tak ľahšie orientovať v ponuke dodávateľov, a taktiež môže porovnať svoju aktuálnu cenu dodávky s vývojom cien elektriny a plynu na burze. V roku 2020 úrad vypracoval a zverejnil na svojom webovom sídle „Príručku pre spotrebiteľov – užitočné informácie pre odberateľov elektriny a plynu v domácnosti (máj 2020)“, za účelom zjednodušenia orientácie pre týchto odberateľov v oblastiach ako sú:

- zmena dodávateľa,
- cena elektriny a plynu,
- preddavkové platby,
- vyúčtovacia faktúra,
- reklamácie,
- meranie spotreby.

Úrad otvoril v októbri roku 2020 verejnú diskusiu aj o vzorových obchodných podmienkach pre dodávku elektriny a plynu pri poskytovaní univerzálnej služby pre domácnosti, o čom informoval na svojom webovom sídle. Do procesu prípravy sa zapojili nielen regulované subjekty, zástupcovia spotrebiteľov, ale aj odborná verejnosť. Táto verejná konzultácia je ďalším krokom v realizácii plánov úradu k opatreniu k NPAS-I. Úrad predpokladá schválenie a zverejnenie nových vzorových obchodných podmienok v priebehu marca 2021. Na Slovensku žije cca polovica obyvateľov v bytových domoch. Dodávka tepla na vykurovanie a prípravu teplej úžitkovej vody do týchto domov, sa v prevažnej miere uskutočňuje zo sústav centralizovaného zásobovania teplom. Dodávateľia tepla sú, podľa zákona o regulácii, taktiež regulovanými subjektmi, a výrobu, distribúciu a dodávku tepla môžu uskutočňovať iba na základe povolenia a úradom schválenou cenou. Na základe uplatňovaného spôsobu regulácie môžu ceny tepla zohľadňovať len ekonomicky oprávnené náklady a primeraný zisk. Vďaka tomuto prijatému spôsobu regulácie je možné konštatovať, že ceny tepla pre odberateľov, ktorých súčasťou sú samozrejme aj starší ľudia a dôchodcovia, sú už viac rokov pomerne stabilizované, napriek tomu, že už dlhodobo je zaznamenaný pokles dodávok tepla na vykurovanie, ktorý je spôsobený, či už klimatickými podmienkami, ale aj opatreniami na úsporu tepla realizovanými v bytových domoch. Tieto skutočnosti, vďaka regulácii cien tepla, majú za následok, že ani náklady domácností na teplo medziročne nestúpali.

7.7.6. Jednoduché technológie pre starších ľudí, prispôsobovanie tovarov a služieb potrebám starších ľudí

Cieľ 1: Podpora technických inovácií v oblasti výroby jednoduchých zariadení pre starších ľudí.

Spôsob plnenia:

Podporovať technické inovácie v oblasti jednoduchých zariadení pre domácnosti (len s najdôležitejšími základnými funkciami), ktoré dokážu starší ľudia samostatne využívať aj vo vysokom veku, resp. so zmenenými schopnosťami.

Gestor: MH SR

Spolupracujúce subjekty: vývojové pracoviská, VŠ, akadémie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní**Ministerstvo hospodárstva SR**

MH SR v rámci podpory technických inovácií využíva jednoduchý podporný nástroj: tzv. Inovačné vouchere, kde ide o podporenie podnikateľských subjektov, ktoré majú potenciál zvyšovať svoju konkurencieschopnosť prostredníctvom inovácií vlastných produktov, služieb a procesov pri riešení inovačných projektov riešiteľmi projektu – oprávnenými organizáciami aj v oblasti sociálnych inovácií. V sledovanom období v priebehu roku 2020 neboli rezortu MH SR predložené žiadne projekty so zameraním na technické inovácie jednoduchých zariadení pre domácnosti, ktoré dokážu starší ľudia samostatne využívať aj vo vyššom veku.

Avšak vzhľadom na pandémiu, bolo podporených niekoľko inovatívnych projektov, týkajúcich sa zvýšenia ochrany pred vírusmi, čo môže byť využiteľné práve pre seniorov vzhľadom na pozitívny účinok na ich zdravie. Išlo o:

- NT Plasma Technologies s. r. o., Hlavná 106, Zavar - overenie prototypu - spoločnosť vyvinula plazmové pero (zariadenie NTPAC One) na plošné použitie i na domácu aplikáciu; zariadenie dokáže likvidovať baktérie a vírusy na pokožke aj niekoľko hodín po aplikácii plazmy,
- Local Market, s.r.o., Žilinská 3, Bratislava - stanovenie nových vlastností v prírodných čistiacich roztokoch CHISTEE o ich antimikrobiálny účinok v laboratóriách a následne ich schopnosť biologického rozkladu v teréne,
- tiež boli podporené firmy z oblasti potravinárstva, kozmetiky a liečiv, ktoré na základe výskumu môžu obohatiť a rozšíriť sortiment výrobkov okrem nutričného účinku aj o zdravotný účinok.

Ministerstvo vnútra SR

MV SR prostredníctvom sekcie krízového riadenia od 1. januára 2018 rozšírilo pôsobnosť prístupu k službám na číslo tiesňového volania 112, o možnosť oznámenia tiesňovej informácie prostredníctvom krátkej textovej správy, tzv. SMS pre občanov, teda aj seniorov a osôb zdravotne znevýhodnených (napr. so sluchovým postihnutím) nachádzajúcich sa v tiesni, v ohrození života, zdravia alebo majetku. Európske číslo tiesňového volania 112, je jediné tiesňové číslo, z ktorého je možné vyžiadať si pomoc aj z telefónov bez SIM karty alebo z oblastí, kde volajúci nemá signál svojej domovskej mobilnej siete, a na ktoré je možné poslať tiesňové SMS, a operátori vedia vybavovať aj volania v iných jazykoch, ako napríklad angličtina, maďarčina, nemčina, ruština, a podobne. Číslo tiesňového volania 112 navyše ako jediné disponuje aj mapovou lokalizáciou volajúceho, čo do značnej miery dokáže zrýchliť celú záchrannú akciu. Tiesňové SMS boli pôvodne určené hlavne pre sluchovo znevýhodnených občanov, ale používajú ich aj obe domáceho násillia alebo osoby, ktoré nemôžu volať, napríklad pre prítomnosť páchatel'a. Posielanie fotografií a MMS na číslo tiesňového volania 112, zatiaľ nie je možné. Sekcia krízového riadenia Ministerstva vnútra SR ako ďalší krok po zavedení SMS na číslo tiesňového volania 112 a automatických alebo manuálnych eCall volaní z automobilov v prípade nehody na číslo tiesňového volania 112, ktoré sú už využívané, pripravuje podmienky pre zavedenie aplikácie čísla tiesňového volania 112, a využitie najrozšírenejších chatovacích aplikácií pre zasielanie fotografií a kontaktovanie na číslo tiesňového volania 112.

Cieľ 2: Zvýšiť úroveň katastra, geodézie a kartografie pre obyvateľov pomocou moderného informačného systému, zlepšiť prístup k údajom z katastra nehnuteľností z pohľadu efektívnosti pre občanov, vrátane starších ľudí, ako aj zamestnancov rezortu a taktiež neustále udržiavať jeho

aktuálnosť a bezpečnosť s cieľom zabezpečiť priority a úlohy na úseku geodézie, kartografie a katastra.

Opatrenie:

Ukončiť implementáciu prebiehajúcich programov - Operačného programu informatizácia spoločnosti – Elektronické služby katastra nehnuteľností (ESKN) a Základná báza údajov pre geografický informačný systém (ZB GIS).

Gestor: Úrad geodézie, kartografie a katastra SR

Spolupracujúce subjekty: organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti ÚGKK SR a miestne orgány štátnej správy vykonávajúce štátnu správu na úseku geodézie, kartografie a katastra

Termín plnenia: priebežne do roku 2020

Stav plnenia: cieľ sa priebežne plní

Úrad geodézie, kartografie a katastra SR

Projekt Elektronické služby katastra nehnuteľností poskytuje 45 elektronických služieb. K prvým 15. službám (rok 2015) pribudlo v roku 2019 ďalších 30 elektronických služieb. Pre záujmovú skupinu sú k dispozícii služby vypublikované na <https://kataster.skgeodesy.sk/eskn-portal/uplny-zoznam>. K týmto službám je možné pristúpiť aj cez www.slovensko.sk, časť občan-bývanie-kataster nehnuteľností. Poskytovanie výpisov z listov vlastníctva na právne účely, sa realizuje nielen prostredníctvom Integrovaných obslužných miest a Klientskych centier (KAMO), zriadených Ministerstvom vnútra SR, ale aj elektronickou službou na Portáli ESKN – Poskytovanie výpisu z listu vlastníctva z katastra nehnuteľností na právne účely, kde tieto podania vybavujú katastrálne odbory okresných úradov.

Použité skratky

BBSK - Banskobystrický samosprávny kraj
BSK – Bratislavský samosprávny kraj
EŠIF - európske štrukturálne a investičné fondy
IA MPSVR SR - Implementačná agentúra MPSVR SR
IKT - informačné a komunikačné technológie
KSK – Košický samosprávny kraj
MDV SR – Ministerstvo dopravy a výstavby SR
MF SR – Ministerstvo financií SR
MH SR – Ministerstvo hospodárstva SR
MIRRI - Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
MK SR – Ministerstvo kultúry SR
MPRV SR – Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MS SR – Ministerstvo spravodlivosti SR
MŠVVŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MV SR – Ministerstvo vnútra SR
MZ SR – Ministerstvo zdravotníctva SR
MŽP SR – Ministerstvo životného prostredia SR
NBS – Národná banka Slovenska
NIP – Národný inšpektorát práce
NSK – Nitriansky samosprávny kraj
OECD - Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OOP - osobné ochranné pracovné prostriedky
OKAP P PZ - oddelenie komunikácie a prevencie Prezídia Policajného zboru
OvZP – organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti
PSK – Prešovský samosprávny kraj
PZ - Policajný zbor
RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska
RÚVZ SR – Regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR
SK 8 - Združenie samosprávnych krajov
ŠÚ – Štatistický úrad
TSK – Trenčiansky samosprávny kraj
TTSK – Trnavský samosprávny kraj
ÚPSVaR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚKP P PZ - Úrad kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru
ÚV SR – Úrad vlády SR
ÚVZ SR – Úrad verejného zdravotníctva SR
ÚRSO – Úrad pre reguláciu sieťových odvetví
VÚC – Vyšší územný celok
ZKS – Združenie kresťanských seniorov
ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska
ŽSK – Žilinský samosprávny kraj
ZSS – zariadenie sociálnych služieb